
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00011833 1

LIBRARY
JUN 28 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

33. KÖTET

PETŐFI SÁNDOR MUNKÁI

I.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1906

Franklin-Társulat — R. H. N. fec.

Petőfi Sándor

PETŐFI SÁNDOR

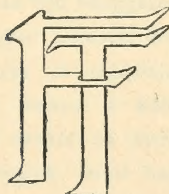
MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

BADICS FERENCZ

I. kötet

Kisebb költemények. 1.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1906

Franklin-Társulat nyomdája

BEVEZETÉS.

Nincs az egész magyar irodalomban költő, s a világirodalomban is alig akad, ki oly tüneményes pályát futott volna meg, mint Petőfi. Költői működése, egész nyilvános szereplése alig terjed hat évre, de ez idő alatt úgyszólván naponkint foglalkoztatja a közönséget; költeményeiben kitárja lelkét s leplezetlenül elmondja élete minden búját, örömét, és e kalandos élet, az ő rendkívüli egyénisége ép úgy érdeklik olvasóit, mint szokatlan hangú s tárgyú költeményei, melyeknek üde frissesége és eredetisége egyszerre megkapta, elragadta őket. Költeményeivel forradalmat támaszt, éppen akkor, midőn politikai és társadalmi életünk is forrongásban volt, melyet ő még élesztett. Mert az új, az ifjú Magyarországnak ő a megszemélyesítője, a magyar nemzeti érzésnek és néplléleknek legigazabb tolmácsa és rajzolója. Ezzel hódította meg nemcsak hazáját, hanem a külföldet is. Rejtélyes eltünése még fokozta iránta az érdeklődést; születése helyéért városok versengtek, mint hajdan Homéroséért; alakja szinte mythikussá, szelleme annál nagyobbá lett, mennél érthetőbbek lettek költeményei, melyek újra meg újra nyomatva a kunyhóktól a palotákig mindenütt elterjedtek, s melyek idegen nyelvekre is lefordítva, ma már az egész művelt világ közkincsévé váltak, s hirdetik szelleme nagyságát, neve dicsőségét.

I.

PETŐFI ÉLET- ÉS JELLEMRAJZA.

PETŐFI SÁNDOR 1823-ban az újév első órájában született, Kis-Kőrösön, Pestmegyében. Atyját Petrovics Istvánnak, anyját Hrúz Máriának hívták, mindketten a felvidékről származtak le az Alföldre. Költőnk már gyermekkorában megkezdte a vándorlást, mert atyja előbb mészárszéket, majd korcsmát és földeket bérelvén, Aszódról Szabadszállásra, innét Kis-Kőrösre, utóbb Félegyházára, majd megint Szabadszállásra költözött; de mindenütt jól gazdálkodott s szép vagyont szerzett. Ezekre a boldog időkre gondolva írja később Petőfi *A jó öreg kocsmáros*ban;

Háza, kertje, földje, pénze, mindene volt,
Alig tudta számát ökrének, lovának ...

E boldog idők emlékei újulnak meg előtte *A gólya* s a *Szülőföldemen* czíműekben is; mert ekkor tanulta ismerni s a rajongásig szeretni a szabad, a végtelen pusztát, midőn gólyavárni a szomszéd határig elballag, vagy paripára szökve bevágtat a puszta mélyére, s a tó partján a gyepre heveredve órákig elmereng a délibáb játékain. Ha e csendes merengésre való hajlam anyai öröksége volt, viszont lobbanékony s szigorú atyjától örökölte a semmitől vissza nem rettenő tüzes lelkierőt és a hajthatatlan akaratot. Ezeknek köszönhette, hogy vándor nyomorgásain keresztülverekedve, kiküzdötte magának s oly mélyen tudta élvezni a mindig remélt családi boldogságot és a költői dicsőséget.

De rövid életének csak utolsó öt-hat esztendejében; az előbbi tíz-tizenkét esztendeje csupa bolyongás, sőt hányatás közt telt el. Diák-kora is csupa vándorlás; iskoláit Kecskeméten, Sár-Szentlőrinczen kezdi, majd Pesten, Aszódon és Selmeczen folytatja s utóbb Pápán sem fejezi be egészen. Már Aszódon kezd verselgetni, s már itt ébred vágya a szinészet iránt is; midőn e miatt Selmeczen elhanyagolja tanulmányait, s anyagi csapásoktól sujtott atyja leveszi róla a kezét: egy zordon februári napon nekivág a világnak s egyenest Pestre megy a mai Nemzeti Szinházhoz. Csak szerephordó s más alsórendű foglalkozást kap, de legalább közel lehet a szinpadhoz, láthatja az ünnepelt költőket és szinészeket. Majd egy rokonukhoz kerül Vasmegyébe, s mivel iskoláit anyagi támogatás nélkül nem folytathatja, Sopronban beáll katonának; itt is vándorol: a következő (1840.) év tavaszán Gráczba, majd Zágrábba és Károlyvárosba indítják ezredét. A katonai élet sanyarúságai azonban annyira megviselik gyönge testalkatát, hogy hónapokat kell kórházban töltenie, míg egy jólelkű ezredorvos végleg meg nem váltja a «dicső pálya» szenvedéseitől. Visszatérőben Sopronban és Pápán régi barátai közt néhány víg napot töltvén, 1841 tavaszán végre hazakerül. De megint csak nincs maradása; apja a maga mesterségére akarja fogni, anyja azt szeretné, ha folytatná iskoláit, ő pedig «szinész és literátor» pályára vágyódik. «Vágyainak aztán sólyomszárnya támad», s egy ideig kóborolva, beáll egy dunántúli kisebb szinésztársaságba. De pár hónap multán csalódva hagyja el a «durva csőcselék»-et, s miután módot talál a megélhetésre, újra diák lesz Pápán. 1841—2-ben elvégzi a logikai (most VII.) osz-

tályt s Jókaival és Orlai Petrics Somával együtt szorgalmasan dolgozik az önképzőkörben: szaval, bírál, verseket ír; ekkor éri az a kitüntetés is, hogy *A borozó* czímű költeményét a szigorú Bajza közlésre méltatja az «Athenæum»-ban.

De még sokat kell szenvednie, míg megtalálja boldogulása útját. Iskoláit nem tudja befejezni; hiába kinálják neki szülei, a mi szegénységöktől telik: «lelkiismerete nem engedi, — mint Orlainak írja, — hogy nehéz keresményökből csak egy garast is elfogadjon», maga pedig nem tudja fentartani magát. Harmadszor is oda megy tehát, hova vágya s lelkesedése vonja, s 1842. végén Székesfehérvárott, a következő év elején Kecskeméten s egyebütt szinészkedik sok nélkülözés közt. Az ország-gyűlés megnyiltával Pozsonyba megy az itteni szintársulathoz, de elkésik s az «Országgyűlési Tudósító» másolgatásával tengeti életét, míg író-pártfogói ajánlatára Nagy Ignácztól kap néhány hónapra való irodalmi munkát a «Külföldi Regénytár» számára. Aztán megint szinész lesz s az Érmelléken barangol, míg a sok nyomorgásban ki nem merül. 1843 novemberében betegen és rongyosan ér Debreczenbe s egy szinházi jegyszedőné házánál talál menedéket.

És ennyi hányódás és nyomorgás közepett sem szűnt meg soha: hinni és remélni a boldogabb jövőben. «Hat esztendeig voltam — írja később *Úti leveleiben* (1847.) — Istentől, embertől elhagyott földönfutó, hat esztendeig volt két sötét árnyékom: a nyomor és a lelki fájdalom. És mikor? ifjuságom kezdetében, az élet legszebb szakában, mely csupán az örömeknek van teremtve, tizenhatodik esztendőmtől a huszonkettedikig. De jó, hogy

így történt; a ki boldogtalan nem volt, nem tudja megbecsülni boldogságát. S jó, hogy egyszerre szenvedtem ki, a mit más egész életén át szenved apródonként. Minél viharosabb volt a tavasz, annál derültebb nyarat és őszt remélhetek.» De ez nemcsak utólagosan volt vigasztalása. Mikor szembeszállt az apai akarattal, s nem hallgatva sem az anyai aggodalomra, sem a baráti jótanácsra, ment makacsul a maga feje után, maga sem tudván merre s mégsem czéltalanul: nemcsak függetlenségi vágya s szabadságszeretete vezérelte, hanem a saját tehetségébe vetett erős bizodalma, mely szenvedései közepett meggyőződéskép ültette lelkébe a hitet, hogy ő — mint egyik barátjának írja 1842-ben — «nem lesz középszerű ember». Ekkori érzéseiről ad számot az *Úti iegyzetek* (1845.) e soraiban is: «Mikor még nyomva sem láttam nevemet, csak magamnak firkáltam . . ., mikor még statiszta voltam a pesti Nemzeti Szinháznál . . ., mikor még strázsáltam . . ., mindenkor már világos sejtéseim voltak arról, mi velem egykor történni fog s meg is történt. Megálmodtam az őrszoba meztelen faágyán, hogy nevet szerzek két országban. És álmom hamarabb teljesül, mint gondoltam.» Ő az a *Vándorlegény*, ki éhezve-fázva barangol az országúton s mostoha sorsán humorizálva azzal biztatgatja magát, hogy mindez majd jóra fordul egykor; ő az a *Bolond Istók* is, ki az élet nagy iskoláját járva sok mindent tanul s nyomorúságában a meggyőződés erejével hirdeti, hogy addig senki meg nem halhat, míg boldog nem volt. Ez a hit lelkesedéssel ragyogta be halvány arczát, elviselhetővé tette a nélkülözéseket, s megóva őt minden erkölcsi szennytől, arra buzdította, hogy magántanulmány útján pótolja azt, mit félbenhagyott iskolai pályáján mulasztott.

De ezt a sokat látott és mélyen érző, kopott külsejű, de lánglelkű, koraérett ifjút, ki egy debreczeni viskó fűtetlen szobájában dideregve írja össze eddig szerzett verseit, elhagyatottságában egy pillanatra mintha csüggedt halálvágy szállná meg. *Temetésre szól az ének* . . . ott viszik el a halottat az ablaka alatt; akárki, boldogabb mint ő; a sírók láttára pedig egy sohajtás szakad föl kebléből:

Mért nem visznek engemet ki,
Legalább nem sírna senki!

De költeményeit írva, újra fölébred bizalma. Tél végén (1844 febr.) útnak indul gyalog s nagy kerülővel Tokajt és Egert útba ejtve érkezik Pestre. Verseit azonban hiába kínálja a kiadóknak. «A végső ponton álltam, — írja később, — kétségbeesett bátorság szállt meg s elmentem Magyarország egyik legnagyobb emberéhez, oly érzéssel, mint a mely kártyás utolsó pénzét teszi föl, hogy élet vagy halál. A nagy férfi átolvasta verseimet, lelkes ajánlására kiadta a Kör, s lett pénzem és nevem.» E férfi . . . Vörösmarty volt.

Így jelent meg *Verseinek* (1842—44.) első kötete. A mint megkapta a tiszteletdíjat, legelső dolga volt kifizetni debreczeni adósságát; aztán felruházkodott s hazament szüleihez, kik nagy örömmel fogadták már-már elveszettnek hitt fiukat. Véget értek bizonytalan kóborlásai is. Vahot Imre meghívta őt a *Pesti Divatlap* mellé segédszerkesztőnek s Petőfi július 1-én foglalta el állását. Egyszer — ez év őszén — még föllépett a Nemzeti Szinházban (a *Szökött katoná*ban Gémesy nótáriust játszta), de siker nélkül, s ekkor maga is belátta, hogy nem a szinészet az ő igazi hivatása. Ezentúl tehát minden ere-

jét a maga továbbképzésére s a költészet művelésére fordítja, egyre növekvő sikerrel.

Már termékenysége is meglepő volt. Mire *Versei* megjelentek, készen volt a *Helység kalapácsa* czímű parodikus hőskölteménye is, s nyomon követte ezt a *János vitéz* cz. népies elbeszélése; kisebb költeményeit pedig hírlapokban, füzetekben *(Cypruslombok, Szerelem gyöngyei)* és *Versek* (1844—45.) cz. kötetbe gyűjtve adta ki; közben még írt novellákat s végezte a szerkesztői teendőket. Ez a munkásság nem maradhatott észrevétlen. Költészetének tárgya, előadása, nyelve egészen más volt, mint a régibb íróké; a régi ízlés emberei eleinte gáncsolták, a fiatalság s a nagy közönség pedig egyre jobban lelkesült a sokat szenvedett ifjúért, ki oly egyszerűen s mégis oly elragadóan tudott írni mindenről, mi lelkét megérintette. Népszerűségét még fokozta érdekes egyénisége. Öltözködésében, modorában egyaránt szeszélyes és túlzó volt: nem törődött sem a divattal, sem az emberek itéletével. Kíméletlen egyenességével s határtalan büszkeségével sokakat megsértett, de szeretetreméltóságával és szelleme hatalmával még többeket elbűvölt. Haragját főkép azokkal éreztette, kik költői irányát félreértve, elfogultan itélték meg egyes költeményeit. De a félreértésre maga is adott okot. Pajkos jókedvében s merő szeszélyből néha (pl. bordalaiban) olyan korhely és léha embernek rajzolja magát, a minő sohasem volt. Legjobban tudták ezt barátai: Pákh Albert, Jókai, Lisznyai és Pálffy Albert, utóbb Tompa, Kerényi és Arany; amazokkal úgyszólván mindennap találkozott, ezeket maga kereste fel vidéki kirándulásai alkalmával.

Petőfit ugyanis valami ellenállhatatlan vágy ösztönözte,

vonta, ki a szabadba, még nem ismert tájakra és emberek közé. Kereste az új meg új benyomásokat, melyeknek felfrissítő ingerére szüksége volt lelkének. Útközben is folyvást írt (néha még a szekéroldalon is) s minden útjából számtalan emlékkel, költői anyaggal gazdagodva tért haza.

1845 tavaszán győződött meg először, hogy egy rövid év alatt mekkora hírneve támadt. Megúnva a szerkesztői terhes foglalkozást s szerelmi bánatára is gyógyulást keresve, április elsején elindult Kerényi és Tompa látogatására — Eperjesre, hol egy hónapot töltött (ekkor írták költői versenyből mindhárman az *Erdei lak*ot), s innét tovább ment Iglóra, Lőcsére, Késmárkra, Rozsnyóra, Rimaszombatba, Losonczra s június végén került ismét haza. Az ifjuság mindenütt lelkes tüntetéssel fogadta: fáklyás zenével, szerenáddal tisztelte meg. Hazatérőben jelen volt a gömörmegyei tisztújításon, hol táblabiróvá nevezték ki s nyomban föl is eskették.

Kirándulása emlékeit könnyed *Úti jegyzetek*ben örökítette meg. Ez a munkája új oldalról mutatta be tehetségeit és egyéniségét. Büszke önérzete s pajzán kedve azonban néhutt oly módon nyilatkozott meg, hogy megsértődött kritikusait éles támadásokra ingerelte. Szerelmi csalódás is sebezte szívét, olvasmányai (Shelley és Byron) pedig ember- és világgyűlöletig fokozták komor hangulatát. E keserűségek hatása alatt írta a *Szerelem átka*, *Salgó*, *Szilaj Pista* cz. elbeszélő költeményeit, *A hóhér kötele* cz. regényét, a *Tigris és hyéna* cz. drámáját, a bosszú és gyűlölet szenvedélyeiből szőve meséjöket s a szereplők jellemét; ebből az időből való *Az őrült* cz. rhapszódiája s a *Felhők* cz. lyrai cyklusa is. Valamennyi akkori lelki

hánykódásának szülötte és tükre. Történelmi olvasmányai s akkori közállapotaink is izgatják. Lelke fájdalmával szüleihez menekül, de ezek elszegényedése s nehéz sorsa iránt való mély részvéte (*A jó öreg kocsmáros*) éppen nem hat reá nyugtatólag.

Beteges hangulatából ismét az utazás gyógyítja ki, sőt új fordulatot ád életének is. 1846 nyarán Obernyik Károlylyal elhatározzák, hogy Pap Endre látogatására Szatmármegyébe rándulnak; Petőfi innét aztán Erdélybe akart menni. Megint volt része az ünnepeltetésben, de a hódítóból csakhamar hódoló lett. Szept. 8-án a főispán beiktatása alkalmából tartott nagykárolyi bálban megismerkedik a költői lelkű Szendrey Juliával, a környék ünnepelt szépségével, s pár hét mulva meg is kéri. De a lány eleinte nem bízik a könnyen hevülő költő érzelmeinek állandóságában, atyja pedig a bizonytalan jövedelmű író anyagi helyzetében. Mindkét aggodalomnak volt alapja. Petőfi valóban könnyen hevült, de eddig írt szerelmi költeményeiben, mint maga mondja: «*Költői ábránd volt,* mit addig érezett, és nem maradt a sebnek helye sem.» Mostani szerelme sokkal mélyebb, igazabb és végzetesebb volt; ezentúl írt költeményei mutatják ezt legjobban, s ezek meggyőzték imádottját is. Nehezebb volt győzedelmeskedni az apai aggodalmon. Petőfi, mióta elhagyta segédszerkesztői állását, munkái jövedelméből élt. «Napról-napra élek — írja Aranynak (1847 febr. 23.). Adna csak nekem a nemzet évenként 700—800 pengő forintot, megmutatnám, hogy pénze nem lenne elvesztegetve. Ezt természetesen csak a nemzettől fogadnám el, privát-embertől a fél világ sem kellene ajándékban.» Mily szerény vágy! De a kinek «*koldúsbot és független-*

ség» volt a jelszava (*Ha férfi vagy, légy férfi*, 1847.): annak továbbra is csak a munka lehetett kenyéradója. S Petőfi munkáit mindenütt szívesen fogadták s az akkori viszonyokhoz képest jól is honorálták. Hogy a szerkesztők önkényétől magát és társait függetlenítse s az új költői irányt is jobban érvényre juttassa, barátaival szövetkezve új közlönyt akart alapítani; de a terv meghiusult, s ezentúl leginkább az *Életképek*be és a győri *Hazánk*ba dolgoztak.

Félreértések, elszólások hónapokon át izgatták, s mármár lemondásra késztették Petőfit, de jóbarátok közvetítése s a maga állhatatossága végre legyőzték boldogsága akadályait, és első találkozásuk évfordulóján (1847. szept. 8.) megtarthatta esküvőjét. Az első heteket gr. Teleki Sándor meghivására ennek regényes fekvésű koltói kastélyában töltötték. Betelt a költőnek minden vágya. Határtalan boldogságáról minden egyes költeménye bizonyságot tesz, az is (*Szeptember végén*), melyben oly megható sejtelemmel érzi, hogy e boldogság s még ennek emléke is csak rövid életű lesz. Koltóról Kolozsvárra, innét Nagyváradon, Szalontán át november első napjaiban tér vissza Pestre. És az a Petőfi, kit kóbor szenvedélye, nyughatatlan vágya tíz év óta városról városra, faluról falura űzött, előbb a nyomorúság, utóbb a dicsőség útjain: most legszívesebben otthon tartózkodott; a szilaj és ingerlékeny természetű ifjúból hű, gyöngéd és gondos férj lett, ki munkásságával nemcsak magának biztosította a megélhetést, hanem elszegényedett szüleiről is gondoskodott.

1847 folyamán ismerkedett meg Petőfi Aranynyal is. A Kisfaludy-társaságtól kikérte *Toldi* kéziratát, elolvasta,

s meglepetését, örömét, elragadtatását levélben és költeményben (*Arany Jánoshoz*) fejezvén ki, buzdítja, hogy «a mit ő nem egészen dicstelenül kezdett, — folytassa azt teljes dicsőséggel». Arany szint ily lelkesen válaszolt. Ezzel a levélváltással kezdődik az a meleg s mindvégig zavartalan barátság, mely még bensőbbé lett, mikor egymást személyesen is megismerték: szatmári útjában és esküvője után hazatérőben. Egyéniségök különböző volt: Aranyt higgadt, szinte öreges nyugalom s túlságos szerénység, Petőfit lobogó tűz s követelő önérzet jellemezte; amaz az epikának, emez a lyrának volt leghivatottabb művelője. Jellemök és költészetök mintegy kiegészítette egymást, irányuk közössége s lelkök nemessége pedig a legszorosabban egyesítette.

Az a csendes családi boldogság azonban, melyet a szerelem és barátság vontak be aranysugarakkal, nem sokáig tartott. Egy szerelme, egy vágya még teljesítetlen maradt: hazaszeretete és szabadságvágya, mely nagyobb áldozatot kivánt mindennél: szerelmi boldogságának, életének feláldozását. És ő nem rettent vissza az áldozattól.

Petőfi ugyan származására nemes volt, de természeténél, érzületénél, tapasztalatainál fogva ellensége minden zsarnokságnak s rajongó követelője a népszabadságnak. Szülőföldje szeretetét is ez teszi melegebbé, midőn így kiált fel (*A csárda romjaihoz*, 1845.):

Puszta, puszta, te vagy a szabadság képe!
És szabadság, te vagy lelkem istensége.

Előbb még részvéttel kér jogot a népnek (*A nép*), utóbb már «az emberiség szent nevében» követeli azt (*A nép nevében*), s mivel látja, hogy békés úton alig érünk czélt,

türelmetlenül várja a csatajelt, midőn «a rabszolganép jármát megúnva síkra lép» *(Véres napokról . . .)*, s az minden vágya, hogy a *világszabadságért* harczolva, ő is ott essék el a harcz mezején! *(Egy gondolat bánt engemet . . .)*

A mit költői jóslelke előre látott, megérezett: mind bekövetkezett! Mikor a párizsi, majd a bécsi forradalom híre hozzánk érkezett, Petőfi éppen vidéken járt; de sietett vissza, tudva, hogy megérkezett a rég várt idő, midőn tenni kell. Az 1848. márcz. 15-iki mozgalomnak ő volt egyik vezetője, az ő *Nemzeti dala* volt a felszabadított sajtó legelső terméke. Petőfi e napokban állt hatása és népszerűsége tetőpontján. Tagja lett a közrendre ügyelő bizottságnak, megválasztották nemzetőr-kapitánynak; de ő egyre hevesebben szónokolt és írt, mert türelmetlen vágya keveselte az eredményeket: izgatott a minisztérium ellen s nyiltan hirdette, hogy «nincs többé szeretett király». *(A királyokhoz.)* A monarchikus érzelmű közönség, mely a legnagyobb hazafiakból alakult minisztériumban is teljesen bizott, megrettenve fordult el a szenvedélyes lelkű költőtől. Márczius után «néhány hét — írja maga (1848. jún. 11.) — s íme egyike vagyok a leggyűlöltebb embereknek».

Legérzékenyebben sujtotta a népszerűtlenség akkor, midőn az új népképviseleti országgyűlés tagjává óhajtott lenni: «nem dicsvágyból vagy önérzetből — mint egyik barátjának írja — hanem egyedül azért, hogy a hazának használhasson». Szülőföldjén lépett föl s több községben rokonszenvesen is fogadták, de ellenfelei, fölhasználván a felőle szállongó kedvezőtlen híreket, megbuktatták. Programmbeszédéből s a választással összefüggő czikkei-

ből oly büszke daczosság szól, akár csak a forumon szavazatokat kérő Coriolanust hallanók. (Ép ez év tavaszán készült el Shakspere *Coriolanus*ának fordításával.) Az országgyűlés elrendelte a vizsgálatot, de a bekövetkezett zavarok azt meggátolták.

A politikai viszonyok bonyodalmai, a kormány és az országgyűlés erélytelensége egyre jobban elkeserítik a költő lelkét. Ekkor (1848. júl.—aug.) írja az *Apostol*t s élesen kifakadó lyrai költeményeit, nem kímélve atyai barátját, Vörösmartyt sem, mert inkább akart «bátran és kérlelhetetlenül kimondott meggyőződésének martyrja lenni, hogysem gyávasággal vádolhassa önmagát». A szeptemberi forrongásban, midőn az udvari reactio ellenünk lázította a nemzetiségeket, Jellasics nyiltan betört hazánkba, a kormány pedig lemondott: Petőfi keserűen emlegette, hogy az események neki adtak igazat, s most már nem lelkesíti, hanem ádáz bosszúra hívja fel a nemzet fiait.

Így élt Petőfi hónapokon át a legnagyobb izgalmak között, melyek teljesen felforgatták előbbi nyugodt családi életét. Neje, ki szintén heves forradalmi érzelmű volt, még tüzelte, eljárt vele a gyűlésekre, hol Petőfi rendesen igen hevesen beszélt a népjogról, szabadságról, köztársaságról. Mindez rendkívül megviselte idegeit, s maga is csodálkozik, hogy kibírta az ő minden benyomás iránt érzékeny lelke, mely «nagyító üveg módjára jót és roszszat óriási alakban tüntet vissza».

De még csak ezután következtek a megpróbáltatás nehéz napjai. Előbb csak izgatott és harczra tüzelt, utóbb maga is beállt honvédnek, sőt atyja is nemzetőrnek. Mint százados egy ideig Debreczenben, majd Erdélyben tartózkodott, utóbb a hős Bem oldalán harczolt s Dévánál,

Szász-Sebesnél kitüntetvén magát, a vezér maga tűzte mellére a vitézségi érmet. Bem rendkívül szerette, fiának nevezte, Petőfi viszont csodálattal függött a hős vezér alakján. Mikor a hadügyminiszterek méltatlan bánásmódja miatt kétszer is lemondott tiszti rangjáról, Bem ismételve visszahívta, segédtisztjévé tette s őrnagyi rangra emelte. Midőn így a szabadságért küzd s a közben lelkesítő riadóit (*Csatadal, A honvéd, Föl a szent háborúra* stb.) és a hősöket magasztaló költeményeit írja: a közvélemény ismét magasztalással fordult feléje, s jórészt visszavívta előbbi népszerűségét, de már nem sokáig élvezhette.

A forradalom zivataros napjaiban sok gondot okozott neki családja. Szüleit Pesten hagyta, felesége előbb Erdődön, majd Debreczenben volt, itt született (decz. 15.) egyetlen fia is. Kis családját utóbb Aranyéknál helyezte el, majd a katonaságtól megválva, hazavitte őket Pestre. Itt Budavár ostroma alatt temette el anyját — nem rég elhúnyt atyja mellé. Anyagi gondokkal küzködve a következő hónapot még itt tölti, de a kormány menekülése után, az általános zavarban ő is elvitte családját rokonbarátja, Orlai szüleihez a félreeső Mezőberénybe (Békés vármegye). De itt sem volt maradása. Július 18-án útnak indult Erdélybe Bemhez, ki már korábban hívta s útiköltséget is küldött neki. Feleségét s gyermekét Tordán hagyva, fölkereste hős vezérét s ezentúl nem is maradt el oldala mellől, bár az egyre óvta őt a harcz veszedelmes helyeitől. Utoljára a segesvár-fehéregyházi csatában látták 1849. július 31-én. Bem itt feltartóztatta a jóval nagyobb orosz sereget, s mivel segédcsapatokat várt, győzelmet is remélt. Petőfi nagy érdeklődéssel figyelgette a reggel óta folyó csata egyes jeleneteit, s e közben észre sem

vette, hogy alkonyattal az orosz csapatok egyik oldalon visszaszorították, a másikon pedig bekerítették a magyarságot. Az erre keletkezett zavarban, a ki lóháton volt, valahogy még elmenekült, a többit az üldöző orosz lovasság lekaszabolta. A menekülők közt látták a költőt is, nyomában a száguldó kozákokkal. Bizonyára elesett s közös sírban pihen a névtelen hősökkel. Beteljesedett, a mit óhajtott: «ott esett el a harcz mezején, ott folyt az ifjui vér ki szivéből», — csakhogy a holttestét taposó paripák nem a szabadság diadalára rohantak.

II.

PETŐFI LYRAI KÖLTEMÉNYEI.

A csendes merengéstől a haragos tombolásig, a pajkos vidámságtól a bánatos tépelődésig, a gondtalan könnyelműségtől a legtisztább boldogság érzetéig — mily színes változata a hangulatoknak, mily gazdagsága, mélysége az érzelmeknek! Mennyi új tárgy, a felfogásban mennyi eredetiség, az előadásban mennyi változatosság, gondolkodásban, érzületben, nyelvben mily tősgyökeres magyarság! E tulajdonok avatják Petőfit a legnagyobb magyar lyrai költővé, a világirodalomnak is legnagyobbjai közé.

Hogyan lett azzá? Félszázad óta rendkívül sokat fejlődött költői irodalmunk, s főkép Kisfaludy Károly és Vörösmarty óta tárgyban, érzésben magyarabbá, kifejezésben művészibbé vált. A hazafias lyra — Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty műveiben — erővel teljes kifejezésre juttatta, sőt irányította is a közérzést; de a szorosan vett dalköltészet olyan érzelmességbe olvadt, mely a legjelesebbeknél (Kölcsey, Bajza, Eötvös) sem tudott

egyénivé s valószerűvé lenni; követőiknél pedig teljesen elbágyadt s hidegen hagyta az olvasót. 1840 körül az almanach-szerkesztők már nem is vesznek föl effélét gyűjteményökbe. Írók és közönség egyaránt érezték, hogy költészetünk minden ágának, de főkép a lyrának ifjító forrásra volna szüksége, melyből merítve tartalmasabbá, változatosabbá és természetesebbé váljék. Többen érezték, Kölcsey ki is mondotta, hogy «a való nemzeti poesis eredeti szikráját a köznépi dalokban kell nyomozni». Kölcsey maga még nem vett hatást a népköltészettől, melynek termékeit, mióta a műköltészet teljesen elszakadt tőle, sokáig nem igen ismerték vagy lenézték, mint a tanulatlan nép művészietlen alkotását. De egyesek már a század elején figyelemre méltatták, Horváth Ádám és Csokonai utánozgatták is, pár évtized mulva pedig Kisfaludy Károly és Czuczor komoly becsvágygyal írtak népdalokat, s a nép érzését, gondolkodását nem egyszer találóan szólaltatták meg. Utóbb a közfigyelem irodalomban és politikában mind több részvéttel és érdeklődéssel fordul a nép sorsa felé. Az 1836-iki országgyűlés törvényes intézkedésekkel igyekszik bajait enyhíteni, Gaal *Peleskei Nótáriusának* egyik népdala *(Hortobágyi pusztán fuj a szél)* Thern zenéjével a szinpadról az úri salonokba is utat talál, 1843-ban megszületik s roppant hatást kelt az első népszínmű, a Kisfaludy-társaság már gyűjtetni kezdi a népdalokat, s gyűléstermekben, hirlapokban napirendre kerül a nép ügye. Így táplálja, éleszti, erősíti egyik mozgalom a másikat. Csak egy hiányzik még: oly költő, ki e demokratikus szellemtől áthatva, egyesítse magában a kor népiesen nemzeti törekvéseit s hivatott szószólója legyen a közérzésnek.

Ilyen viszonyok között s mint a teljesített vágy lép fel Petőfi. Első kisérletei még a Vörösmarty s Bajza gondolat- és érzésvilágában mozognak s azok formáiban és nyelvén szólalnak meg (pl. *Távolból, Temetőben* stb.), de csakhamar sajátos vonásokban tör ki erős egyénisége, s első verskötete (1844.) már egész eredetiségében mutatja be Petőfi költői tehetségét, mely a következő években csak teljesebbé fejlődik, s példájával új irányba tereli, átalakítja az egész magyar költészetet.

Petőfit e reformra nem előlegesen fogalmazott elmélet, hanem ösztöne s szellemének ereje indította, mely utóbb tudatos irodalmi s politikai meggyőződéssé érlelte benne, hogy — mint Aranynak írja — «a népköltészet az igazi költészet. Legyünk rajta, hogy ezt tegyük uralkodóvá! Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század föladata!» Ott született az Alföld délibábos rónáján, ott töltötte gyermekkorát s ifjúsága jó részét, mint katona és mint vándorszinész ismét a nép emberei között forgott; bőven volt tehát alkalma megismerni a nép életét és embereit, gondolkodásmódját és érzelemvilágát, költészetét, nyelvét egyaránt. Mindez mély nyomot hagyott lelkében és sajátosan alkotta meg egyéniségét. Végtelenül érzékeny lévén az élet mindennemű benyomásai iránt, mindaz, a mit lát, a mit hall, mint valami villamos áram, azonnal végig fut idegzetén, izgalomba hozza képzeletét és érzületét, s megtermékenyíti költészetét. Mert Petőfi igazi, sőt az egész világirodalomban páratlan lyrai természet, kiből a külvilág minden érintése költeményt, dalt fakaszt, mely mindig hű tükre az ő sajátos egyéniségének s érzületvilágának. Az ő szerelme és barátsága, öröme és fáj-

dalma, lelkesedése és hazaszeretete nem olyan, mint akárkié, sem tartalmában, sem megnyilatkozásában. Sokat olvas, különösen kedveli a történelmet, a régibb magyar költők közül éppen eredetiségök miatt Gvadányit, Csokonait, Vörösmartyt, az idegen irodalmakból Horatiust, Heinét, Bérangert, Mooret, Shelleyt, Byront, Shaksperet és Dumast, egyikből-másikból művészien fordít is; olvasmányai azonban csak fejlesztik tehetségét, művelik szellemét és ízlését, de egyéniségét, eredetiségét meg nem hamisítják. Legkedveltebb tanulmánya maradt mindig maga az élet s képzelmének legszivesebb mulató tanyája az alföldi puszta; annak hatását, ennek népét és tájait senki sem tudta igazabban, a költészet több varázsával megénekelni. De Petőfi költészetét nemcsak e valószerűség ereje különbözteti meg a régibb költészet bágyadt színtelenségétől; költeményeinek az átlátszóságig egyszerű szerkezete, kifejezéseinek keresetlen természetessége is hozzájárulnak hatása fokozásához.

Petőfi a költészetnek majd minden fajtáját művelte, de egyéniségének, költészetének minden sajátsága leghívebben s legjellemzetesebben nyilatkozik meg lyrai költeményeiben. Már első kötetében feltűntek remek *népdalai.* Az érzelmek pajzán játszisága, a gondolatok természetes szövése, a hangulat egysége, az előadás élénk szemléletessége, a természet képeinek az érzelmekre vonatkoztatása, a nyelv festő ereje, a rhythmus zenéje, szóval, a mi a magyar népköltészet egyszerű alkotásait oly közvetlen hatásúakká teszi, az mind föltalálható Petőfi népdalaiban, csakhogy mindez nála nem ösztönszerű munka, hanem tudatos művészi alkotás. E népdalok legtöbbje egy-egy kis drámai monológ; a beszélő így elénk állva,

szinte eljátszsza a történetet, melyből érzelmei fakadnak. A *Befordultam a konyhára* még inkább elbeszélő jellegű (egy *elmúlt* történetkét mond el benne), de a *Hortobágyi kocsmárosné, A faluban utczahosszat, Gyere lovam* kezdetűekben az érzelem előttünk kel, előttünk hullámzik. S mennyi közvetlenség van *A szerelem, a szerelem, Sikos a hó*...., *Fürdik a holdvilág*, milyen mély érzelem szólal meg a *Kis furulyám*..., *A virágnak megtiltani*..., milyen jellemző erő s tősgyökeres magyarosság a *Híres város*..., az *Alku* stb.-ben. A népdalok sajátos szépségeit aztán beleviszi egyéb költeményeibe, s a maga érzelmeit is azok szellemében, annak módja szerint fejezi ki, így a *Temetésre szól az ének, Ez a világ a milyen nagy, Hull a levél, Ereszkedik le a felhő, Te vagy, te vagy barna kis lány, Szerelemnek rózsafája* stb.-ben, melyek mint igazi *magyar műdalok* irodalmunk legszebb gyöngyei közé tartoznak. Megzenésítve, legnagyobb részüket már a 40-es években országszerte énekelték, s kiszorították velük az előbbi évtizedek betegesen érzelmes énekeit.

Petőfi lyrai költészete tartalmilag rendkívül gazdag, s ez a föntebbiek után természetes is. Változatos élményei, érzelmei és gondolatai, mindaz, a mi lelkét valamikép meghatotta, őszintén és híven letükröződnek költeményeiben. Ennél az *őszinteségnél* fogva, mely egész költészetének egyik legjellemzőbb sajátsága, sok új tárgyat és érzelmet visz be a költészetbe, melyeket a régi költői iskola nem tartott elég költőieknek. A családi érzelmek, a hitvesi szerelem, magán életének viszonyai oly módon jelennek meg nála, hogy e költeményekből egész életét megismerjük. (Föntebbi életrajzában fel is használtuk vonatkozásait.) De Petőfi őszinteségénél fogva egyenesen

rá volt utalva, hogy ezeket megénekelje, mert mélyen hatottak lelkére. Az élmény nála legtöbbször csak alkalom érzelmei fölkeltésére, melyeket keletkezésük- és fejlődésükben ép úgy tár elénk, mint a népdalokban tette. Humora vagy meghatottsága aztán a legközönségesebb tárgyat is költőivé tudja varázsolni. Milyen mélyen megható pl., midőn *A jó öreg kocsmáros*ban elmondja, milyen jó dolga van a falu kocsmájában, hogy vesződik, fárad az a szegény öreg ember, ki hajdan jobb napokat látott s a kinek most a sors csapása és mások hibája miatt öregségére küzködnie kell; s mikor így részvétünket már biztosította, végül kimondja, hogy az ő atyja az a szegény kocsmáros. (Azelőtt dehogy mondták volna ezt meg a költők!) Milyen gyöngédség nyilatkozik meg pl. anyja iránt is, mikor a *Távolból* jó hírt küld neki, mert hiszen «megrepedne a szíve szegénynek, ha tudná, mily nyomorban él» a fia. Kit hagyna illetetlenül, hogy a többit mellőzzük — az *Anyám tyúkja* czímű kedves kép, vagy a *Szüleimhez* s a *Szüleim halálára* czíműek, az igaz fiúi szeretetnek ez emlékoszlopai! E szeretetbe belevonja öcscsét is, kiben a maga fiúi érzelmeit iparkodik fölkelteni, *(István öcsémhez)*. Rájuk gondolva vagy náluk járva gyermek- s ifjúkori emlékeinek egész raja támad föl lelkében *(A gólya, Szülőföldemen)*, a mi lelkét boldog merengésre indítja. Barátaihoz intézett költeményeiben alkalmazkodik azok egyéniségéhez, s egyszer a kedélyesség, máskor a büszke önérzet ömlik el rajtuk (*Tompa Mihálynál, Arany Jánoshoz* stb). Szerettei iránt ép oly szeretetreméltó tud lenni, mint kíméletlen azokkal szemben, kik megbántották. Szeretetreméltósága, ha gyermekek közt van, egész a naivságig le tud ereszkedni *(Arany Laczihoz)*.

De lelkét legjobban betöltötte későbbi felesége iránt érzett mély szerelme. Korábbi szerelméről maga is úgy nyilatkozik, hogy az csak «költői ábránd» volt, akkor írt költeményei «pillangói és vadrózsái» voltak lelkének. De attól kezdve, hogy meglátta azt a «barna kis lány»-t, az lett «mind a két életének egyetlen reménye», s «reszket a lelke, ha csak eszébe jut». Mint valami égő tűzfolyam, úgy járja át lelkét a hatalmas érzelem; vergődik, aggódik, nappal is róla álmodva, éjjel sem nyughatva, átérzi a szerelem minden keservét, aztán minden boldogságát. Ez érzelem-hullámzat a sóhajtásszerű dal, a tüzes óda, a merengő elégia változatos formáiban jelenik meg lyráján. Mikor végre boldog vőlegénye, majd férje az imádott lánynak, s véget érnek szenvedései: egyszerre mintha kicserélték volna; az ellentétnél fogva eszébe jutnak régi nyomorgásai, csak ekkor látja: «*Mily szép a világ* — mily édes az élet.» A jó meleg szobában, kedvese oldalán, eszébe jutnak régi bolyongásai (*Egykor és most*), mikor «hideg, zimankós időben bús arczczal és kopott ruhában ballagott a pocsétás országúton». Milyen elégült öröm, mily büszke önérzet lakhatta lelkét, hogy nem csalódott hitében; a miről annyit álmodott, a mit mindig remélt, íme beteljesedett: költői hírnevétől hangzik a két haza és kebelén egy nagy vidék legszebb hölgye. Boldogságában szinte fejedelemnek érzi magát (*A mióta én megházasodtam . . .*); de nem írja le helyzetét, nem is elmélkedik fölötte, hanem valósággal eljátszsza előttünk boldogságát, maga elé idézvén audientiára az Öröm, Gond és Fájdalom megszemélyesített alakjait; hozzájuk beszélvén, megismerjük multja keserveit s jelen boldogságát is. Ez a drámaiság rendkívül mozgalmassá s szem-

léletessé teszi a költeményt. De e gondtalan boldogság közepett egyszere fájó sejtelem fogja el lelkét (*Szeptember végén*). Mily különös : a völgyben még nyilnak a virágok, s a hegytetőt már hó takarja, az ő szive is tele forró érzelemmel s haja már deresedni kezd. Hogy eliramlik az élet, milyen mulandó a boldogság is. Hátha nemsokára ő is meghal, vajjon megsiratja, meggyászolja-e az a nő, kinek birása most annyira boldogítja ! A csendes merengés a szenvedély izgatottsága miatt mély fájdalommá, a sírban is élő örök szerelemnek kifejezésévé válik. De csakhamar újra földerül kedélye (*Tíz pár csókot egy végbül, Ez már aztán az élet* stb.) s néha szinte érzékiesen csapong. Mikor Nagyváradon át hazafelé mennek, meglátva a silbakot (*Nézek, nézek kifelé . . .*), eszébe jut katona-élete, mikor «bájos bakancs ékesíté lábait — és söpörte a kaszárnya udvarát» ; önelégült humorral mondja el, mennyire megverte Isten, a miért «puskát, seprőt elhajítva», ott hagyta a vitézi életet :

> Poéta lett belőlem, csak poéta...
> Ott talán már káplár volnék azóta!

Hitveséhez való mély és állandó szerelme élete végeig még sokszor megihleti lantját ; a forradalom zivataros napjaiban, a csatatéren is meg-megragadja szerelmének egy-egy édes emléke (*Tudod, midőn . . ., Ti ákáczfák . . ., Pacsirtaszót hallok megint . . .*) s édes mámorba szenderíti. Különösen megragadó ezekben s Petőfi egész költészetében a természet gyöngéd szeretete s a mulandóság érzete. A természet ő előtte egészen megelevenedik s beszédessé lesz : a felhők, «e tarka égi vándorok», jó baráti, tán azt is tudják, mit gondol (*A felhők*), a virágok is értik szavát,

azért szivesen elbeszélget velük (*A virágok*), a tavasz nyílta örömre hangolja (*Tedd le bojtár..., A tavaszhoz* stb.), az őszi hervadás (*Ősz elején, Itt van az ősz...*) szelid merengésre indítja, a «jégszivű tél», e «durva zsarnok» (*A tél halála*) haragra gerjeszti, így válik nála a szemlélet is csupa érzelemmé.

Természetszeretete más módon is megnyilatkozik: remek *alföldi tájképeiben* s annak lakóiról adott *élet- és jellemképeiben*. Azelőtt, a külföldi költők példájára, a mi költőink is csak a hegyes-völgyes tájakat, a hóval takart bérczeket tartották szépeknek, költőieknek. Petőfi a sík alföldet állítja velük szembe. Ennek szépségei, különösségei már néhány évvel előbb lelkes magasztalásokra ragadták a magyar származású, de németül író Lenau Miklóst s a mi Gaal Józsefünket, kinek költeményei, alföldi rajzai, betyár-históriái Petőfire is hatottak (*Pusztai találkozás, Zöld Marczi*); de Petőfi a puszták délibábos rónáiról, csárdáiról, méneseiről és gulyáiról, betyárai- és más lakóiról annyi érdekeset, szépet és újat tud mondani, mennyiről azelőtt sejtelme sem volt senkinek. Igazában ő tette a magyar pusztát nemcsak költőivé s népszerűvé, hanem világhirűvé is.

Petőfi leíró költeményei másért is nevezetesek. Kitünő érzéke van az iránt, hogy mindenben megtalálja a lényeges, a legjellemzőbb vonásokat, melyeket oly biztosan vet papirra, hogy a legfestőibb képek kerekednek ki belőlük, pl. az *Aföld* s a *Tisza* czíműekben, hol még a hátteret meg a felhőzetet is megrajzolja, sőt színezi is. A csoportosítás, színezés s az egész «beállítás» művészetében vetekszik a festővel (pl. a csárda romjai a költemény végén vagy a *A puszta télen* czíműben a betyár alakja),

sőt ezt felül is múlja, mert az ő költeményei nem merő leírások, minőket régebben szoktak írni, sőt tulajdonkép nem is leírások, hanem csupa lyrai költemények. Mint a hogy — Homéros példájára mutatva — már Lessing kivánta a költőtől: a térbeli jelenségeket időbeliekké teszi, eseményekké változtatja (pl. midőn a csárda romjain elmerengve, képzeletében fölépíti a régi csárdát s feltámasztja lakóit) s beleszövi azokat az érzelmeket, hangulatokat, melyeket azok szemlélete benne keltett. és azokat az olvasóban is úgy tudja felkelteni, mintha akkor mást nem is lehetett volna érezni. Kép és hangulat mintegy odatapadnak lelkünkbe, pl. a *Tisza* cz. első felében a fenséges alkonyi kép s a zavartalan csend ünnepies hangulata. A képet is tulajdonkép e hangulatért festi. Nála a leírás nem czél, hanem csak eszköz a hangulatkeltésre. A *Kutyakaparó* pl. nemcsak ezt az elhagyatott, kívül-belül kopott csárdát mutatja be, hanem benne s körüle embert és állatot, mindent oly életuntnak, oly elátkozottan sivárnak tüntet föl, a milyennek ő látta. Az Alföld különben — mint láttuk — nemcsak azért kedves előtte, mert a szülőföldje, hanem mert a «szabadság jelképe»; úgy érzi ott magát, mint «Arábiában a szabad beduin». Innét fakad lelkes dicsőítése. Egyébiránt képzelete úgy, mint érzelem-hullámzata éppen e fajta költeményeiben leginkább mértéktartó. Merengése — mint egyéb lyrai költeményeiben is — a csendes meghatottság elégiai hangulatába ringatja. E hangulatrajz különösen sikerült a *Csárda romjai* és a *Tisza* czíműekben.

Több tekintetben rokon a tájképekkel az *élet- és jellemképek* sorozata, melyekben hol egy embert, hol egész csoportot rajzol. A költemények szerkezete is nagyon vál-

tozatos; egyszer a lelkiállapotokat fejlődésökben, drámai mozgalmassággal adja elő (*Falu végén kurta kocsma, Pál mester*), másszor a megrögzött vonásokból alkotja meg a képet (*Pató Pál úr, Magyar nemes*), majd egy kis történetet mond el (*Megy a juhász ..., Kinn a ménes*) vagy egész képsorozatot nyujt (*Téli világ, Vándorélet*). Szintily változatos a hangulat: egyszer humoros (*Vándorlegény*), másszor szatirikus (*Magyar nemes*), majd szelid merengés (*Téli esték, Sári néni*), majd ismét lelkesedés ömlik el rajtuk, éppen mint a tájképeken, s ezáltal lesz valamennyi lyrai költeménynyé vagy románczos képpé, melyben szintén a lyrai elem a túlnyomó. A hangulat művészi rajzával a sok szép között is kiemelkedik a *Sári néni.* Az életerőtől duzzadó ifjúság pajzán ingerkedésével s szánakozó mosolylyal nézi a küszöbön guggoló öreg asszonyt, de míg szépsége hiányait részletezgeti s eszébe jut, milyen más lehetett, mikor édeskedve Sárikámnak, hugomnak nevezték: egyre komolyabb lesz, a mulandóság elgondolása mérsékli pajzán kedvét, s mélyen meghatva sóhajt föl, hogy így múlik el a szépség, ifjúság! Az ilyen érzelmek és hangulatok festésében (mint föntebb: *Szülőföldemen, Szeptember végén* stb.) Petőfi utolérhetetlen szépségű.

De jeles tulajdonaival egy tőrül fakadnak gyengeségei is. Mivel multját, jelenét, egész lelkét őszintén kitárja, szeszélye vagy indulata néha túlzásba ragadja. Ifjúkori élményeit némelykor úgy kiszínezi, hogy prózai tárgyát még humorával sem tudja elég költői hatásúvá tenni (*Szeget szeggel, Diákpályám*). — Mulatozásai közben támadt hangulatát egy pár igen szép bordalban fejezi ki (*Rég veri már ..., Egri hangok, Dinom-dánom* stb.), de máskor meg az igazság kedveért túlságosan reális (*Ebéd

után, Ivás közben, Dáridó után). Egyénisége az élettel való bátor küzdelemben mindig férfias, s nem egy könynyen lágyuló daczossága (*Lánggal égő teremtette* . . .) s fenyegető haragja is (*Mondom, ne ingerkedjetek* . . .) a kifejezésnek egy-egy fordulatával még vonzó eredetiségben tünteti föl; máskor azonban csak éppen haragját és gyűlöletét látjuk, mely azokra árad, kik reá vagy költészetére szigorúbb megjegyzéseket tettek, ilyenkor a maga igazának követelésében többször a nyerseségig őszinte (*A természet vadvirága, A világ és én* stb.). Pedig jól ismerte magát s költészetét is, mint ezt *Én* és *Dalaim* czímű szép költeményei bizonyítják; s a birálatoknak is megvolt az a hatása, hogy utóbb mérsékelte magát s nagyobb műgonddal dolgozott. — Még egy ellentétet kell kiemelnünk. Láttuk, hogy a külvilág jelenségeinek szemlélete, a mulandóság érzete mily szép merengő költemények írására hangolja. Ez a merengés azonban néha átcsap az elmélkedésbe: az emberi lét és a világegyetem titkai, a hír s dicsőség mibenléte, az emberiség nagy problemái foglalkoztatják; de felizgult képzelete ilyenkor könnyen téved képtelenségbe, a csalódás keserűségei pedig szinte ember- és világgyűlöletre ragadják; ilyenek különösen az 1846 elején — akkori kedvetlen életviszonyainak s angol olvasmányainak hatása alatt — keletkezett költeményei *Felhők* czímű kötetében. De egészséges életkedve csakhamar ismét felülkerekedett.

Életének utolsó másfél esztendejében jóformán minden más érzelmet háttérbe szorít lelkében a *haza- és szabadságszeretet* nagy érzése, mert ő mindig annak ad kifejezést, a mi mélyen hat lelkére. Hazafias költeményei eleinte (*Hazámban, Honfidal, A hazáról*) jórészt ugyan-

abban a gondolatkörben mozognak, mint az őt megelőző költőkéi: a régi dicsőség és a nemzet álmai felett virrasztó honszerelem a motivumai. De érzületénél s a politikai viszonyoknál fogva és főkép Béranger hatása alatt mind nagyobb részvéttel fordul az elnyomott nép sorsa felé (*A nép*, *A nép nevében*, *Palota és kunyhó*). A franczia forradalmat tanulmányozva, s tudva, hogy nálunk is évtizedek óta mily reménytelen harczot kell folytatnunk az önkényes uralommal, a földesúri önkény pedig még mindig mily súlyosan nehezedik a köznépre: azt hiszi, hogy nálunk is csak erőszakos megoldás fogja újjáalakítani a társadalmat s megjavítani a helyzetet. Hite mint sejtelem, majd mint türelmetlen vágy meg-meglepi s egyre foglalkoztatja lelkét; legnyugalmasabb perczeiben: szerelmi boldogsága s édes merengései közepett, a forradalom véres napjairól álmodozik (*Véres napokról álmodom*, *Egy gondolat bánt engemet*); türelmetlen haraggal buzdítja a nemzetet egyetértésre (*Erdélyben*), korholja hibái- s tétlen elmaradottságáért (*A magyar nemzet*, *Magyar vagyok*). Hazaszeretete, mely e szép ország s hajdan hős, de most sülyedő nemzet iránt eddig is hevesen nyilatkozott, ezentúl mind szenvedélyesebbé, követelőbbé válik; demokratizmusa nem elégszik meg a magyar nép felszabadításával, most már a világszabadságért lelkesedik, s mint a költészetben, úgy a politikában is a népet akarja uralomra emelni. *A XIX. század költői*-től többet kíván, mint egyéni érzelmeik kifejezését: őket Isten lángoszlopokul rendelé a nép vezetésére; elégedetlen a magyar politikusokkal (*Az országgyűléshez*), s magát úgy állítja velük szembe, mint a nemzeti vágyak képviselőjét, szószólóját, kibe a szabadság — a Cassius, Tell Vilmos és Desmoulin Camill — vándor-

lelke szállt, s ki itt is szerepet fog vinni (*Halhatatlan a lélek . . .*). Vitt is — mint láttuk — mindjárt a sajtószabadság kivivásában (*Nemzeti dal*). Midőn a népszabadság korlátai ledőlnek, visszatér bizalma, hinni kezd a nemzet ősi erényeiben s fényes jövőjében (*A szabadsághoz, A magyar nép, A magyarok Istene*); de mohó tettvágya csakhamar haraggal támad a vezetőkre (*A nemzetgyűléshez*) s meg akarja gyűlöltetni a királyságot (*A királyokhoz*). Mikor aztán alig kivívott szabadságunkat fegyverrel kell megvédelmeznünk, vitézi harczra tüzel (*Csatadal, Csatában*), magasztalja a névtelen hősöket (*A honvéd, A székelyek*), a csüggedés közepett büszke önérzettel buzdít kitartásra (*Európa csendes*), míg hős vezére oldalán, kinek dicső tettei bámulatra ragadják (*Vajda-Hunyadon*), maga is el nem esik.

Ime nagyjában Petőfi hazafias érzületének fejlődése, költeményeinek eszmei tartalma azok legjavában. Erényei azonban itt is túlzásba csapnak. Az a mély fájdalom, mely lelkét eltöltötte, csalódásai, haragja és gyűlölete lángoló hazaszeretetét a forradalom zajában féktelen szenvedélylyé fokozzák. Már a *Szájhősökhöz, Királyokhoz, Készülj hazám* czíműeket is ez a harag sugallja, az *Ausztria, Mit nem beszél az a német, Föl! Respublica, A nemzethez, Élet vagy halál, Vérmező, Itt a nyilam, Akaszszátok föl a királyokat* stb.-ben az ádáz gyűlölet tomboló szenvedélye hangzik felénk. Ez már a vér realizmusa (mint Salamon Ferencz mondotta), mely megfosztja a költőt a művészi alakítás nyugalmától. Mivel a napi események izgalmában keletkeztek s a közhangulatot a szabad szó bátor erejével fejezték ki, korukban ezek is rendkívül tetszettek, de ez az erő a kifejezésben többször durva póriassággá, a

merész hasonlatokban pedig dagályossá válik, a mivel különben csak ritkán, egy-két szenvedély-sugallta ifjúkori költeményében (*Felhők*) találkozunk. Ugyanezt mondhatjuk politikai czélzatú *balladáiról* is, melyeknek tárgyát a magyar nemzet legsötétebb emlékű időszakaiból vette, hogy velük népszerűtlenné tegye, sőt meggyűlöltesse a királyságot; ilyenek a *Kún László*, *A király esküje*, *Dobzse László* stb. Petőfi sokkal inkább el volt telve saját kora eszméivel és a maga érzelmeivel, hogysem a multat jól felfogni, a különböző korokat és embereket tárgyilagos hűséggel jellemezni képes lehetett volna; erről egyébként a következő fejezetben — elbeszélő költeményeiről szólva — lesz alkalmunk bővebben szólni.

Petőfi mindent megelevenítő képzelete s őszintesége stílusán is észrevehető. Akár a maga érzelmeit szólaltatja meg, akár a külvilágról szól, nem a régi iskola elvont s kicsiszolt nyelvén beszél, hanem az élet természetes nyelvén, melynek eredeti szólásmódjait és egyéb szépségeit a népköltészettől tanulta el, azt is, hogy szeret képekben beszélni; képei, hasonlatai legtöbbször az ember lelki életéből vannak véve s hű tükrei az ő érzületvilágának. Ez a természetesség s ez a szemléltető képes beszéd, melynek példáit sok volna felsorolni, nagyban növelik költeményeinek megkapó közvetlenségét. Nyelve azonban, bármily magyaros és jellemző erejű, szókincsében nem oly gazdag, kifejezéseiben nem oly művészi, mint Aranyé. Ugyanezt mondhatjuk verseléséről. Pályája elején s később is több költeményében a nyugot-európai formákat használja, még pedig a nehezebbeket is nagy könnyűséggel, de a népköltészet útmutatása szerint a hangsúlyos verselést is nagy változatosságban. S a mi nem kevésbbé

fontos, mindig meg tudja választani a hangulathoz és tárgyhoz illő formát, sőt a hangulat festése végett ugyanazon vers keretében is változtat a lejtelmen (*Egy gondolat bánt engemet*). A refraines versszakokat Béranger után használja, nem henye ismétlésül, hanem mindenkor az alaphangulat jellemző kifejezésére, s e tekintetben mintáit is felülmúlja. Milyen mestere a nyelvnek és a lyrai versformáknak, egy-két játékosan zenei verse (*Ezrivel terem . . ., Mi kék az ég, Az est, Az éj* stb.) s a kecskeméti nyelvjárást vagy Gvadányi stílusát utánzó költeményei (*Hírös város . . ., A régi jó Gvadányi*) mutatják legjobban.

Dr. Badics Ferencz.

KISEBB KÖLTEMÉNYEK

1842—1846

Szabadság, szerelem!
E kettő kell nekem.
Szerelmemért föláldozom
Az életet,
Szabadságért föláldozom
Szerelmemet.

1842.

HAZÁMBAN.

Arany kalászszal ékes rónaság,
Melynek fölötte lenge délibáb
Enyelgve űz tündér játékokat,
Ismersz-e még? oh ismerd meg fiad!

Rég volt, igaz, midőn e jegenyék
Árnyékain utószor pihenék,
Fejem fölött mig őszi légen át
Vándor darúid V betűje szállt;

Midőn az ősi háznak küszöbén
A búcsu tördelt hangját rebegém;
S a jó anyának áldó végszavát
A szellők már régen széthordozák.

Azóta hosszu évsor született,
És hosszu évsor veszte életet,
S a változó szerencse szekerén
A nagy világot összejártam én.

A nagy világ az életiskola;
Verítékemből ott sok elfolya,
Mert oly göröngyös, oly kemény az ut,
Az ember annyi sivatagra jut.

Ezt én tudom — mikép nem tudja más
Kit ürömével a tapasztalás
Sötét pohárból annyiszor kinált,
Hogy ittam volna inkább a halált!

De most a bűt, a hosszu kínokat,
Melyektől szívem oly gyakran dagadt,
És minden szenvedés emlékzetét
Egy szent öröm könyűje mossa szét;

Mert a hol enyhe bölcsőm lágy ölén
Az anyatejnek mézét izlelém:
Vidám napod mosolyg ismét reám,
Hű gyermekedre, édes szép hazám!

A DUNÁN.

Folyam, kebled hányszor repeszti meg
Hajó futása s dúló fergeteg!

S a seb mi hosszu és a seb mi mély!
Minőt a szíven nem vág szenvedély.

Még is, ha elmegy fergeteg s hajó:
A seb begyógyul, s minden ujra jó.

S az emberszív ha egyszer megreped:
Nincs balzsam, mely hegeszsze a sebet.

(Komárom.)

K..... VILMOS BARÁTOMHOZ.

Katonának számüzött balvégzetem,
S kétszer élt a szép tavasz a ligeten,
A ligeten, oh de nem e szív fölött,
Míg sorsomnak rabbilincse megtörött.

Még is — bár a léleksujtó vész miatt,
Mely emésztő hatalommal rám szakadt,
Keservesen megsiratni van okom —
E két tavaszt megsiratni nem fogom.

Hű bajtárs, e két diszetlen kikelet
Tőn enyémmé mindörökre tégedet;
S nem két évet, volna kettő életem:
Érted adnám mind a kettőt szívesen.

Én tudom, mit érsz te nékem, jó barát!
Jó, minőt az isten többé sohsem ád;
Te voltál, ki vélem híven felezéd
A nyomornak végső falatkenyerét.

E falattal nekem adtad lelkedet,
E falattal lelkünk összeköttetett;
És nincsen hely, nincs erőszak, nincs idő,
Szent frigyünk szép kötelét eltéphető.

S a mint nincs hely, sem erőszak, sem idő,
Szent frigyünk szép kötelét eltéphető:
Nincs is ember, a ki oly két szívre lel,
Mely egyezzen, mint egyez e két kebel.

Minket egy sors fondor kénye hányt-vetett,
Minket egy csillagnak fénye vezetett,
Még szerelmet is egy lénynek áldozánk —
Neked éltünk, érted égtünk, jó hazánk!

Oh, midőn a két közember homlokát
Néma bánat mély redői ránczolák:
A ki látta, nem gondolta, jól tudom,
Hogy keservünk téged gyászol, drága hon!

És ha néha jobb időkben a pohár
Bútemetni köztünk kézről kézre járt:
Ott is a hon éltetését zengte szánk,
Ott is a hon megvetőit átkozánk.

Messze vagy most, messze tőlem, jó barát!
De ne nyomd el a reménynek szép szavát,

Mely hitetve súgja, hogy megjő a kor,
Hol szivünk hév ölelés közt összeforr.

S él az isten, s tudni fogja, hogyha él:
Mit szenvedtem, s te bajtárs, mit szenvedél;
Él az isten, a ki annyi bánatért
Tán megadja akkor a várt pályabért.

(Mező-Berény.)

KÉT VÁNDOR.

Honán kül a fiú,
Honában a patak
Magas hegyek között
Együtt vándorlanak.

De míg az ifju megy
Csüggedt lépésivel,
Sziklákon a patak
Gyorsan sikamlik el;

S az ifju ajkain
Míg néma csend honol,
Az illanó vizár
Víg hangokat danol.

A hegysor elmarad,
Az ifju s a patak
Sík róna térein
Tovább vándorlanak.

De, ifju és patak!
Oly gyorsan szerepet
A róna térein
Miért cseréltetek?

Hallgatnak a habok,
S ballagva lejtenek,
Míg gyors szökés között
Az ifju dalt zeneg.

Az elnémult patak
Honát vesztette el;
A dalra kelt fiú
Ismét honára lel.

(Pápa.)

A BOROZÓ.

Gondüző borocska mellett
Vígan illan életem;
Gondüző borocska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.

És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
A kit én imádok, a ki
E kebelnek mindene.

És a bor vidám hevében
Füttyentek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kínnak
Skorpiói szaggaták.

Bor taníta húrjaimra
Csalni nyájas éneket;
Bor taníta elfeledni,
Csalfa lyányok, titeket.

Egykor majd borocska mellől
A halál ha űzni jő:
Még egy korty — s nevetve dűlök
Jégöledbe, temető!

(Pápa.)

FURCSA TÖRTÉNET.

«Öcsém uram, vigyázzon magára,
Vagy inkább az oldalbordájára;
Fiatal is szép is a menyecske —
Ugy segéljen, kutya van a kertbe'.»

,Bátyám uram, mit nem kell hallanom?
Szomorú az eset, ha úgy vagyon;
No de míg másnak fúja kásáját,
Meg ne égesse a maga száját.'

«Öcsém uram! mit gondol, az égre?
Az én öregem ezt már túllépte....»
,Hja, a sót vén kecske is megnyalja.
Hanem ez csak ugy van mondva, tudja.'

Igy az agg szomszéd jó indulatja
Öcscse urát gyakran látogatja;
S sohsem hiányzik ilyetén leczke:
Fiatal is szép is a menyecske.

Történik, hogy a jó szomszéd bátya
Öcscs' urától elmarad sokára.
Megtudni, hogy mi ennek az oka,
Öcscse ura hozzája ballaga.

S akközben, hogy ballagott hozzája,
Már készült is erősen reája,
Mit feleljen? ha majd szól a leczke:
Fiatal is szép is a menyecske.

De most ez egyszer a szomszéd bátya
Jó tanácsával elő nem álla;
Hanem, ülvén a kemencze mellett,
Nagy szomorún ilyen szókat ejtett:

«Öcsém uramnak igaza vala,
Mikoriban azt mondotta, hogy a....»
S felsikolt *felesége* magzatja,
S a jó öreg — mit tegyen? — ringatja.

(Duna-Vecse.)

ELSŐ SZEREPEM.

Szinészszé lettem. Megkapám
Az első szerepet,
S a színpadon először is
Nevetnem kelletett.

Én a szerepben jó izűn
S szivemből neveték;
Pályámon, oh ugy is tudom,
Leend ok sírni még.

(Székes-Fejérvár.)

VADONBAN.

Éj leng alá a mély vadonra,
S az út majd jobb-, majd balra tér;
Lépteim bolyongva tévedeznek —
Ki lesz előttem hű vezér?

A menny ivén ugyan fölöttem
Ragyognak égő csillagok,
De vajh talál-e czélra pályám,
Ha lángjaiknak hinni fog?

Az égi fények ezredénél
A lyányszem tündöklőbb vala,
S még is, ki hittem súgarának,
Hajh engem még is megcsala!

(Veszprém.)

FELKÖSZÖNTÉS.

Miljom átok! bort a billikomba,
Részegítő, lánghullámu bort!
Mely keservet és bút martalékul
A felejtés örvényébe hord.

Bort öblébe váltig a kehelynek,
Bort elémbe szakadatlanúl!
Ide nézzen a puszták homokja,
És ha nem tud inni, megtanúl.

Kedvben ég e csont velője már is,
És eremben a kéj habja forr;
Idv neked, te mámorok homálya!
Idv neked, te mámor anyja, bor!

Hah, e kancsó a mesés világnak
Feneketlen hordaja talán?
Bort belé! mert nem szivelhetem, ha
Puszta szájjal ásitoz reám;

Bort belé! hogy felköszöntsön ajkam —
Éljen a nemes keblű barát,
Ki midőn a vész harangja zúgott,
Szent hüséggel nyujtá jobb karát;

Éljen a világ dicső folyása . . .
És az élet . . . és a szép világ . . .
S az igazság védpalástja, mely az
Üldözöttnek menedéket ád;

Éljen a szív biztató vezére,
A varázsdalt pengető remény;
Éljen a menny, a pokol és minden,
Minden éljen . . . oh csak veszszek én!

(Pápa.

DISZNÓTORBAN.

Nyelvek és fülek . . . csend,
Figyelem!
Szóm fontos beszédre
Emelem.

Halljátok, mit ajkim
Zengenek;
Egyszersmind az ég is
Hallja meg.

Hosszan nyuljon, mint e
Hurkaszál,
Életünk rokkáján
A fonál.

Valamint e sültre
A mi szánk:
Mosolyogjon a sors
Szája ránk;

S pályánk áldásával
Öntse le,
Mint e kását a zsír
Özöne.

S életünk fölé ha
A halál
Romboló torát meg-
Ülni száll:

Egy gömböcz legyen a
Magas ég,
És mi a gömböczben
Töltelék!

(Székes-Fejérvár.)

MI HASZNA, HOGY A CSOROSZLYA...

Mi haszna, hogy a csoroszlya
Az ugart fölhasogatja?
Hogyha magot nem vetsz bele,
Csak kóróval leszen tele.

Hejh kis leány, pillantatod
Mélyen a szivembe hatott;
Mint a földet a csoroszlya,
Azt keresztűlhasogatta.

De hiába hasogatta,
Azért csak bú terem rajta!
Ültesd bele szerelmedet,
Ugy nő rózsa tövis helyett.

(Pápa.)

JÁRNAK, KELNEK SOKAN ZÖLD ERDŐBEN...

Járnak, kelnek sokan zöld erdőben;
Vagyon a nap épen lemenőben,
Rózsákat fest utósó sugára
Dombtetőre, lombok sudarára.

De veszik ők mind ezt csekélyebbnek,
Semhogy rajta megörvendezzenek;
Párosult két vad galamb búgása —
Ebben fakad örömök forrása.

Járok, kelek én is zöld erdőben.
Nap lementén van gyönyörüségem,
Nap lementén, nap piros sugarán,
A mint játszik a lombok sudarán.

Csak ne volna galambok búgása —
Ebben fakad bánatom forrása;
Mert ha látom szép páros voltokat,
Megsiratnom kell árva magamat.

(Mező-Berény.)

HORTOBÁGYI KOCSMÁROSNÉ...

Hortobágyi kocsmárosné, angyalom!
Tegyen ide egy üveg bort, hadd iszom;
Debreczentől Nagy-Hortobágy messze van,
Debreczentől Hortobágyig szomjaztam.

Szilaj nótát fütyörésznek a szelek,
Lelkem, testem majd megveszi a hideg:
Tekintsen rám, kocsmárosné violám!
Fölmelegszem kökényszeme sugarán.

Kocsmárosné, hejh hol termett a bora?
Savanyú, mint az éretlen vadalma.
Csókolja meg az ajkamat szaporán,
Édes a csók, megédesűl tőle szám.

Szép menyecske... savanyú bor... édes csók...
Az én lábam ide s tova tántorog:
Öleljen meg, kocsmárosné édesem!
Ne várja, míg itt hosszában elesem.

Ejh galambom, milyen puha a keble!
Hadd nyugodjam csak egy kicsit fölötte;
Úgy is kemény ágyam lesz az éjszaka,
Messze lakom, nem érek még ma haza.

(Hortobágy.)

1843.

TÁVOLBÓL.

Kis lak áll a nagy Duna mentében;
Oh mi drága e lakocska nékem!
Könnyben úszik két szemem pillája,
Valahányszor emlékszem reája.

Bár maradtam volna benne végig!
De az embert vágyai vezérlik;
Vágyaimnak sólyomszárnya támadt,
S oda hagytam őslakom s anyámat.

Kínok égtek a szülőkebelben,
Hogy bucsúmnak csókját rá leheltem;
S kínja lángi el nem aluvának
Jéggyöngyétől szeme harmatának.

Mint ölelt át reszkető karával!
Mint marasztott esdeklő szavával!
Oh, ha akkor látok a világba:
Nem marasztott volna tán hiába.

Szép reményink hajnalcsillagánál
A jövendő tündérkert gyanánt áll;
S csak midőn a tömkelegbe lépünk:
Venni észre gyászos tévedésünk.

Engem is hogy csillogó reményem
Biztatott csak, minek elbeszélnem?
S hogy mióta járom a világot,
Bolygó lábam száz tövisre hágott.

. . . Szép hazámba ismerősök mennek,
Jó anyámnak tőlök mit izenjek?
Szóljatok be, földiek, ha lészen
Útazástok háza közelében.

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
Mert fiának kedvez a szerencse — —
Ah, ha tudná, mily nyomorban élek,
Megrepedne a szive szegénynek!

(Pozsony.)

AZ ÉN MÁTKÁM.

Istenem, be várva várom
Azt az órát, a midőn,
Kit nekem rendelt a végzet,
A leány ölembe jön.

És ugyan ki és minő lesz
Majd az én szerelmesem?
Ugy sovárgok tudni, mint még
Nem sovárga senki sem.

Szőke, barna lesz-e fürte?
Szeme kék vagy fekete?
Felnyuló-e, mint a czédrus,
Gömbölyű-e termete?

Szép a szőke, szép a barna,
Mind a kettő szép, ha szép;
Hátha még a bájjal aztán
A jóság is frígybe lép!

Isten, ilyet adjsza nékem,
S nem bánom — csak ilyet adj —
Akár szőke, akár barna,
Akár kicsiny, akár nagy!
(Pozsony.)

DINOMDÁNOM.

Hegedüszó, furulyaszó, czimbalom...
Van-e még, kit a bubánat terhe nyom?
A kinél van, igazitsa el a bút,
Nehogy *neki* mutassuk meg, hol az út?

A bubánat gonosz vendég, rosz madár,
A kebelbe életet, vért lopni jár.
A búbánat szívet rágó ürgefi;
Borral lehet, borral kell kiönteni.

A bor éleszt, a bor éget, mint a csók —
Csókot, lyányka, hosszut, édest, lángolót!
Csókod lángja, mint a napfény, mennyei,
Mely az élőfán a lombot neveli.

Lombon fakad, lombon fejlik a virág,
Lomb ne'kül, virág ne'kül mit ér az ág?
Hogyha pusztán s szárazon a törzsök áll,
Hamar éri a sodró vész, a halál...

Hah halál, te nagy kérdésjel, melyre még
Nem felele sem idő, sem bölcseség,
Mivel áldasz, mivel versz a sír után?
Van-e ott is élet és bor és leány?

Mit törődöm, mit tűnődöm még sokat!
Élek most, és ölelem, mi élvet ad;
S mi ad élvet, hogyha nem bor és leány?
Éljen a lyány, éljen a bor... húzd, czigány!

(Kecskemét.)

JÖVENDŐLÉS.

«Mondád, anyám, hogy álmainkat
Éjente festi égi kéz;
Az álom ablak, melyen által
Lelkünk szeme jövőbe néz.

Anyám, álmodtam én is egyet,
Nem fejtenéd meg, mit jelent?
Szárnyim növének, s átröpűltem
A levegőt, a végtelent.»

‚Fiacskám, lelkem drága napja,
Napomnak fénye! örvendezz;
Hosszúra nyujtja élted isten,
Álmodnak boldog titka ez'. —

És nőtt a gyermek, lángra lobbant
Meleg keblén az ifjukor,
S a dal malasztos enyh a szívnek,
Midőn hullámzó vére forr.

Lantot ragadt az ifju karja,
Lantjának adta érzetét,
S dalszárnyon a lángérzemények
Madárként szálltak szerteszét.

Égig röpűlt a bűvös ének,
Lehozta a hír csillagát,
És a költőnek súgarából
Font homlokára koronát.

De méreg a dal édes méze:
S mit a költő a lantnak ad,
Szivének mindenik virága,
Éltéből egy-egy drága nap.

Pokollá lett az érzelemláng,
És ő a lángban martalék;
A földön őt az életfának
Csak egy kis ága tartja még.

Ott fekszik ő halálos ágyon,
Sok szenvedésnek gyermeke,
S hallá, mit a szülő bús ajka
Kínjának hangján rebege:

‚Halál, ne vidd el őt karomból,
Ne vidd korán el a fiut;
Soká igérte őt éltetni
Az ég... vagy álmunk is hazud?...‘

«Anyám, az álmok nem hazudnak;
Takarjon bár a szemfödél:
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él.»

(Kecskemét.)

L...... NÉ.

Én alkotóm! mindenható vagy:
Hozd vissza a pillantatot,
Midőn e hölgy a szerelemnek
Első tüzére gyúladott;

Midőn ajkán a vallomásnak
Első, szent hangja reszkete,
S ott én legyek, kit csókra hi föl
Édes kedves tekintete!

S mit adjak érte?... E husz éves
Életnek vedd el tavaszát,
A szép remények tündérföldét,
Mit lelkem a jövőben lát;
S ha nyilik út embernek égbe,
És üdvösséget osztasz ott:
E túlvilági üdvességből
Végy el egy drága századot!

(Pest.)

HALÁLVÁGY.

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt!
Hol nem élnek érzemények,
Hol nincs többé gondolat.

Oh fej, oh kebel, te kettős
Átok életem felett!
Mért kinozni lángcsapásu
Ostorokkal engemet?

Mért a vágy e lázas agyban,
Szállni csillagok fölé?
Hogyha őt a sors haragja
Földön csúszni rendelé.

Vagy ha száll e vágyak szárnya,
Mért nincs rajta égi toll?
Mely vigyen, hol a magasban
Halhatatlanság honol!

És ha puszta nékem üdvben
E világ, mért a kebel?
Megteremtve, hogy lakóul
Örömet fogadjon el.

Vagy ha van szív, mely a kéjben
Föllobogva érzene,
Mért reám e jégtekintet?
Boldogságnak istene!

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt,
Hol nem élnek érzemények,
Hol nincs többé gondolat...
(Kecskemét.)

FARKASKALAND.

‚Pajtás, te ettél, véres a fogad
S mi szenvedünk éhségi kínokat.

Mogorva a tél, puszta a határ;
Rajt' a vihar légparipája jár;

Csak ember és állatnak nincs nyoma...
De most beszélj: hol volt a lakoma?‘

Igy kérdi társát a farkassereg,
Kit érkezéskor idvezeltenek.

A jóllakott nem késik szólani,
És tőle ily beszédet hallani:

«Ott a vityilló pusztaközepen,
Él a juhász és felesége benn.

A ház mögött pedig terűl az ól,
Honnan juhoknak bégetése szól.

E lakhoz éjszakának idején
Két útazó suhant. Egy úrfi s én.

A pásztornéra titkon foga fájt,
Az úrfinak, s én éhezém a nyájt.

Ott sompolygott ő a kunyhó előtt.
Juhot nem kaptam én... megettem őt.»

(Kecskemét.)

PÁLNAPKOR.

Itt van a tél, a hideg tél
Közepe,
Zúgolódik az idő kinn
Izibe.

Zúgolódjék! egyéb dolga
Nincs neki;
Úgy akarja, hagyjuk kedvét
Tölteni.

Hisz nekünk ez úgy sem árthat,
Igaz-e?
Meg nem fázunk — jó meleg van
Ide be.

A kandallón pattog a fa,
Ég a tűz,
S a kulacsnak kotyogása
Fagyot űz.

Hát a csók piros menyecskék
Ajakán?

Az hevíti ám az embert
Igazán.

Háborogj hát, isten adta
Ideje!
Föl sem veszszük... víg barátim,
Igaz-e?

(Kecskemét.)

MATILDHOZ.

Mért vagy hozzám olyan idegen?
Mért tekintesz rám oly hidegen?
Hidegen, mint téli napsugár,
Melynek mosolya is fagygyal jár.

Be sokat szeretnék mondani,
S alig merlek megszólítani;
Alig merlek nézni, hejh pedig
Elnéznélek világ végeig!

Emelj föl magadhoz engemet,
Fogadd el neked szánt lelkemet,
Annyibul ha megérdemli tán:
Hogy szeretni képes igazán.

Oh, szerelmem forró szerelem,
Forróbb, mint a dél nyárközepen;
Ha a nap ily tűzzel sütne ránk,
Rég elégett volna a világ.

(Debreczen.)

ÉN.

A világ az isten kertje ;
Gyom s virág vagytok ti benne
Emberek!
Én a kertnek egy kis magja,
De az úr ha pártom fogja:
Benne gyom tán nem leszek.

Tiszta e kebelnek mélye ;
Égi kéz lövelt beléje
Lángokat.
És a lángok szűzen égnek
Szent oltárúl az erénynek
El nem romlott szív alatt.

Nem építek sors kegyére,
Tűrök, mit fejemre mére,
Jót, roszat ;
Mit ma ád, elvészi holnap ;
Majd megadja, a mit elkap —
Jellemképe változat.

Mint a róna, hol születtem,
Lelkem útja tetteimben
Egyenes ;
Szavaimmal egy az érzet,
Czélra jutni álbeszédet
Tétovázva nem keres.

És az ég szivem földébe
Drága fádat ülteté be,
Szerelem!
Koszorúba fűzöm ágit,
Koszorúm szerény virágit
A hazának szentelem.

(Kecskemét.)

BARÁTIMHOZ.

Nos, fiúk, nem szólt a szarka
Házfödélteken?
Vagy ki álmodá meg, hogy ma
Vendégtek leszen?

De mi a kő! mért e hosszu
Méla bámulás?
H'sz én vagyok, ha nem csalódom,
Én és senki más.

Vagy feledve már talán a
Régi jó barát?
Nem hihetem, hogy reátok
Illenék e vád.

A szövetség, melynek szála
Minket összefont,
Áll, a míg csak vért bir a szív
És velőt a csont.

No de kissé meglepett tán
Jöttöm, úgy-e bár?
Hja, öcséim, velem a sors
Furcsa tánczot jár.

Köztem s közte folyton folyva
Tart a háború,
S majd lenyom, majd, mint a pelyhet,
Végtelenbe fú.

De azért nem csüggedünk ám,
A ki lelke van!
Szembeszállok ő kelmével
Bátran, szilajan.

S tán ha látja sors komám, hogy
Csüggedés nem ért:
Egykor annál bőkezűbben
Nyujtja majd a bért . . .

Eh, de mit most okoskodni!
Csapjatok kezet;
Jó barát markába csapni
Kedves élvezet.

S mely bennünket ily váratlan
Együvé hozott,
Áldomással ünnepeljük
A pompás napot!

Pápa.)

SZEGET SZEGGEL.

Jaj, a hátam, jaj, a hátam
Oda van!
Szomszéd bácsi kiporozta
Csúfosan.
Átkozott a görcsös fütykös
Somnyele!
Melylyel engem oly pogányul
Csépele.

Mért is tart hát kertet s benne
Körtefát?
És az isten rá gyümölcsöt
Minek ád?
Csábitólag kandikált a
Körte rám;
Csábjait ki már sehogy sem
Állhatám.

Átugortam a palánkon —
Átesém!
Hogy megingott bele májam
Es vesém.
S nem elég ez; szomszéd bácsi
Rajta kap,
S akkor jött még a valódi
Haddelhadd.

Én teremtőm! mért is értem
E napot?
Megrakott, hogy minden csontom
Ropogott.
Nesze, monda, nesze másik,
Harmadik!
Es a mindentudó tudja,
Hányadik.

Jelenvolt a holdvilág a
Lakzinál;
Búsan nézte: szomszéd bácsi
Mit csinál.
Fellegekből vett magára
Gyászmezet,
És megosztva szenvedésem
Könnyezett.

Ő, csak ő nem könyörűle
Egyedűl;
Három a táncz! monda, s egyre
Hegedűlt, —
Hegedűlt a bottal hátam
Közepén,
Keservesen, siralmasan
Jártam én.

.... De'szen jól van! kiheverem
Én e bajt,

S visszakapja még a kölcsönt,
Vissza majd.
Tudjuk, hányat vert az óra,
Tudjuk ám!
Ön is rak a tűzre rosz fát,
Bácsikám.

Ablakunkhoz estenként mért
Sompolyog?
Vettem észre, hányadán van
A dolog.
Más szemében ő a szálkát
Megleli,
S az övében a gerendát
Feledi.

A deákné vászonánál
Ő se' jobb:
Engem dönget a lopásért
S szinte lop;
Lopni jár ő, csókot lopni
Nénihez,
Míg anyánk a bibliában
Levelez.

Tegye lábát ablakunkhoz
Ezután:
Fogadom, nem nézek által
A szitán.
Megugratni vagy anyánkat
Hívom át,
Vagy leöntöm dézsa vízzel
A nyakát!

(Puszta-Palota.)

ÉLŐ HALOTT.

Egem ki nem derűl,
Ha jő a kikelet;
Egem be nem borúl,
Ha látom a telet.

Mint őszi alkonyon
A félhomályu köd,
Fásult egykedvüség
Mereng szivem fölött.

Ellenség, jó barát,
Végeztem veletek;
Senkit nem gyűlölök,
Senkit nem szeretek.

Nincs semmi örömem,
Nincs semmi bánatom;
Érzelmim, vágyaim
Mind, mind elaltatom.

Ohajtásim közül
Ébren csak egy marad:
Aludjam én ... minél
Elébb ... a föld alatt.

(Debreczen.)

TEMETŐBEN.

Fölhangolom olykor a lant idegeit,
Megzengeni téged, o kellemes élet!
— Mert kellemes az, noha sok sebet ejt,
És rengetegekbe nem egy uta téved.

De bármi magasra törekszik a dal,
Bármint csalogassam az életi mézzel:
Mélázva örömtelen hangjaival
Mindenkor a sírban, a sírban enyész el.

Kivánatos a tavasz éke nekem,
Indúlok is olykor örűlni virághoz;
S mig kertbe röpíti sugárit a szem,
Lábam temetői keresztek alá hoz.

Itt élek a szív komoly álmainak
A halk temető morajatlan ölében;
Akáczai lombja rezegve inog,
Hintázza az est fuvalomja szelíden.

A szobrok a domboru hant elején
Mindannyi betűi egy isteni lapnak;
Nagy gondolatit mikor olvasom én:
A sírba, a sírbul az égbe ragadnak.

Bús, tompa harang konog a faluban.
Új gödröt amott komor emberek ásnak.
Gyászhanga kiséri áhítatosan
A holtat honához a hamvadozásnak.

Sejtése szivemnek aligha csaland:
Nem messze lehet keze már az időnek,
Mely engem is ágyba tesz itten alant,
S szememre halál örök álmai jőnek.

Isten neki! üssön, ha ütnie kell,
Mely pályafutásom elállja, az óra;
Létem fonalai, szakadozzatok el,
Társim, bucsucsókot a hervadozóra.

S mit sorsom elérni nem engede, nem!
Bár vágyaimon koszorúba szövődék:
Isten veled, égi virág ... szerelem!
S föld hajnali csillaga, napja ... dicsőség!

(Gödöllő.)

MEGÚNT RABSÁG.

Mindent elkövettem,
A mit lehetett,
Jó remény fejében,
Hogy majd megszeret.

Féktelen, szilaj volt
Lelkem, mint a tűz,
Melyet a szél meggyúlt
Háztetőkön űz;

És lettem szelíd láng,
Min melegszenek
Őszi estén békés
Pásztoremberek.

Voltam mélybe omló
Bérczi zuhatag,
Habjaim robajjal
Szakadoztanak;

S lettem méla csermely,
Halk, morajtalan,
Kedvemet lelő a
Part virágiban.

Voltam sziklahomlok,
Zordon és magas,
Hol lakott mennydörgő
Villám s büszke sas;

S lettem völgy ölébe
Rejtezett berek,
Melyben csalogányok
Búja kesereg.

Voltam ... mi nem voltam!
Mivé nem levék!
Es a lyánka most is
Csak a régi még.

Nem, tovább nem űzöm!
Mert ez drága bér;
Tán ily áldozattal
A díj föl sem ér.

Szerelem, lerázom
Fölvett lánczodat,
Kedves láncz, igaz, de
Még is láncz marad.

Most hát lelkem, repdess
Régi szárnyadon,
Merre a szabadság
Végtelenje von!

(Debreczen.)

LOPOTT LÓ.

Mint a porszem szélvész
Fuvatán,
Röpül a legény gyors
Paripán.

‚Honnan, atyafi, oly
Hevenyén?'
«Pusztáról csikóval
Jövök én.

A nyerítő ménes
Ott legel;
Pej csikómat onnan
Loptam el.

Túri vásár nincsen
Messze már;
Szegény legény oda
Lovon jár.»

,Ejh, nem ugy, jó földi,
Nem ugy ám!
Adja kend csak vissza
Paripám.

Enyim a ménes, mely
Ott legel.
A csikót kend tőlem
Lopta el.' —

De szavára nem hajt
A betyár;
Ő kegyelme már jó
Tova jár.

Még is a gazdának
Vigaszúl,
Hátrafordulván, így
Válaszol:

«Föl se vegye kárát,
Gazd' uram;
Hiszen úgy is elég
Lova van.

Hejh, csak egy szivet bírt
E kebel —
Azt is a kend lyánya
Lopta el.»

(Kecskemét.)

SZEMREHÁNYÁS.

Már ezt föl nem tettem rólad,
Sziv barátom!
Te ugyan derék legény vagy,
A mint látom.

Oh te szív, te szív, te csalfa,
Háladatlan!
Szólj: ki véde annyi baj közt
Szakadatlan?

Sorscsapási buzogányok
Súlya ellen,
Mondd, ki őrze? mondd, ki óva?
Nemde mellem?

Lám e mellnek bizton voltál
Rejtekében,
Bekeríte csontfalával
Bástyaképen.

S ím, hogy fordult most a koczka,
S a szerencse
Kis szeszélye víg ajakkal
Rád köszönte:

Mostan — ahha, háladatlan! —
Örömedben
Háborogva, zajgva tombolsz
Őröd ellen.

Egsz, dagadsz ... alig hogy bírom
E keresztet! ...
Mellemet majd meggyujtod, majd
Megrepeszted.

(Pest.)

KÖRDAL.

Bús az ember, ha nincs kedve;
Borba van a kedvmag vetve.
Hát azért iszunk mi mindig,
Meg sem állunk tíz-husz pintig.

Van minékünk pinczénk, házunk,
Mindazáltal itt tanyázunk,
Itt tanyázunk nap hosszában,
Itt tanyázunk a kocsmában.

Itt tanyázunk, mert van nékünk,
Mert van nékünk feleségünk.
Nyelves, szájas mind az asszony;
Rá az ember hogy' hallgasson?

Van minékünk egy kis pénzünk,
De a pénzre mi nem nézünk;
Úgy is holtig él az ember,
Költeni ha mer, ha nem mer.

Hát azért csak iddogálunk,
Míg fel nem kötik az állunk,
Iddogálunk nap hosszában,
Iddogálunk a kocsmában.

(Pest.)

AZ UTÓSÓ ALAMIZSNA.

A költő és a sorsharag
Egy anyaméhből született;
Ikertestvérek voltak ők,
Együtt bolygák az életet.

Fa, mint most, akkor is virúlt,
Árnyában sok megnyúgodott;
De használt a költőnek is:
Ágáról tört koldúsbotot.

S ezek valának társai:
Koldúsbot és a sorsharag;
Elhagyja minden hűtlenűl,
Csak e kettő, mi hű marad.

És lantja! lantja hova lőn?
Hisz a költőnek lantja van...
Igen bizony, volt lantja is,
Mely zenge bűvösbájosan.

Megpenditette húrjait
Mennydörgő éjben egykoron,
S a mennydörgésnek ágyuja
Elszenderűlt e hangokon.

S az ég, a barna, haragos,
Midőn danáját hallaná:
Feledni kezdé a boszút,
S csillagmosolylyal néze rá.

És a költő megéhezett,
És emberek közé mene.
Tudá: az emberszív kemény;
De vélte: lágyit a zene.

S mely a vihart elaltatá,
És földeríté az eget,
Elandalító hurjain
Az ének újra zenegett.

De melyet ég, vihar megért,
A dalt ember nem érti meg...
És ím a lant elszégyenűl,
S fájdalmában ketté reped. —

Ez volt a lant története.
A költőbül tovább mi lett?
Soká nyögé — nem tudni, hol? —
Az inségterhes életet.

Egy újabb nemzedék előtt
Évek multán megjelenék.
Nem őszült ő meg... fürteit
A gond, a bú kitépte rég.

«Egy-két garast, egy-két garast!»
Halk hangja így esedeze;
S mint szélringatta száraz ág,
Remegve nyúlt ki két keze.

A részvét megkérdezte őt:
‚Ki vagy, nyomornak embere!
Kit sujtoló istenharag
Ily könyöretlen megvere?'

S nevét elmondja, s újra esd:
«Egy-két garast...» — ‚Megállj, jövel,

Örök dicsőség gyermeke!
A bőség szarva födjön el.

Neved ragyog, miként az ég
Csillagsugáros éjfelen;
Mely egykor árván hangozék,
Bámulja lantod a jelen.

Jövel tehát! jövel, cserélj
Bársonyt e koldusrongy helyett;
Borostyán koronázza főd,
Dús asztalnál legyen helyed!'

«O szép beszéd . . . o köszönet!
De én semmit sem éhezem,
Es nincsen is szükség reá,
Hogy elcseréljem rongymezem.

És a borostyán . . . oh mi szép,
Mi jó lehet lángifjunak;
De száraz törzsön a galyok
Többé meg nem fogamszanak.

Hanem ha dobsz egy-két garast:
Fogaddsza hálaszózatom;
Mert pénzre vár az asztalos . . .
Koporsómat csináltatom.»

(Pest.)

MERENGÉS.

Jó Petőfi, te sem félhetsz,
Hogy két vállad valahogy
A szerencse áldásának
Nagy terhétől összerogy.

Adománya mindössze is
E lantocska és a dal,
Mit belőle búsan, vígan
Érzelmid játéka csal.

Hátha így találna szólni
Egy tündérvilági hang:
«Nos, fiam, mi kell? jó kedvem
Ime mindent megadand.»

Mondaná, hogy: «Rád ruházom
A bübájat, a varázst,
Daljaid, mivé kivánod,
Azzá testesülni lásd.

Hogyha kell hír: minden hangod
Egy borostyángaly legyen,
Míg Petrarca koszorúja
Nem vet árnyat fürtiden.

— Hisz Petrarca és Petőfi
Félig-meddig már rokon;
Annál inkább osztozhatnak
A borostyánlombokon. —

Hogyha kincs kell: mind megannyi
Gyöngygyé válik éneked,
Mígnem gyöngygyel rakhatod ki
Gombod, sarkantyúszeged.»

Mit felelnél mindezekre,
Mit felelnél, jó fiú?
Tudom én szived bibéjét,
Tudom, a szél honnan fú.

Te bizony csak ezt felelnéd:
Szép a hír és jó a kincs;

És hogy őket ne kivánnám,
Abból ugyan semmi sincs.

De ha már ezermesterré
Engeded, hogy válhatom:
— Van a hírnél, van a kincsnél
Egy igézőbb hatalom;

Mint csillagfüggés az égen
Változatlan, végtelen,
Ugy függ rajta és csak rajta
Vágyban égő kebelem! —

Hadd legyen hát egy lépvessző,
Egy kalitka énekem,
S a legszebb madárt... egy lyányka
Szívét fogja meg nekem.

(Gödöllő.)

ÉRIK A GABONA...

Érik a gabona
Melegek a napok,
Hétfőn virradóra
Aratásba kapok.

Érik szerelmem is,
Mert forró a szivem;
Légy te aratója,
Édes egyetlenem!

(Pest.)

KI VAGYOK ÉN? NEM MONDOM MEG...

Ki vagyok én? nem mondom meg;
Ha megmondom: rám ismernek.
Pedig ha rám ismernének,
Legalább is felkötnének.

Nincs a fokos a kezemben,
Hogyha kéne verekednem;

Nyerges lovam messze legel,
Nem t'ok futni, ha futni kell.

Hogy is tudnék futni mostan?
Mikor a fejem tele van;
Nem csak fejem, de szívem is —
A bor meg a leány hamis.

Ha elhagyom galambomat,
Kialuszom mámoromat,
S rajtam ütnek a hadnagyok:
Majd megmondom, hogy ki vagyok!

(Pozsony.)

LÁNGGAL ÉGŐ TEREMTETTE...

Lánggal égő teremtette!
Nagy a harag a szivembe';
ugy háborgok, úgy hánykodom,
Mintha volnék a Balaton.

Viszontagság az életem,
Ezer bajba keveredem,
Hogyha leányszemem volna,
Egy pár kendőt tele sírna.

Eh, a sírás nem kenyerem!
Kinek tetszik, pityeregjen.
En egy nagyot káromkodom,
Úgy csillapul a haragom.

(Pozsony.)

BEFORDÚLTAM A KONYHÁRA...

Befordúltam a konyhára,
Rá gyujtottam a pipára...
Azaz rá gyujtottam volna,
Hogyha már nem égett volna.

A pipám javában égett,
Nem is mentem én a végett!
Azért mentem, mert megláttam,
Hogy odabenn szép leány van.

Tüzet rakott eszemadta,
Lobogott is, a mint rakta;
Jaj de hát még szeme párja,
Annak volt ám nagy a lángja!

Én beléptem, ő rám nézett,
Aligha meg nem igézett!
Égő pipám kialudott,
Alvó szívem meggyúladott.

(Pest.)

A SZERELEM, A SZERELEM...

A szerelem, a szerelem,
A szerelem sötét verem;
Bele estem, benne vagyok,
Nem láthatok, nem hallhatok.

Őrizem az apám nyáját,
De nem hallom a kolompját;
Rá rá megy a zöld vetésre,
Hejh csak későn veszem észre.

Tele rakta édes anyám
Eleséggel a tarisznyám;
Elvesztettem szerencsésen,
Lesz módom a böjtölésben.

Édes apám, édes anyám,
Ne bizzatok most semmit rám,
Nézzétek el, ha hibázok —
Tudom is én, mit csinálok!

(Székelyhíd.)

A VIRÁGNAK MEGTILTANI NEM LEHET...

A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet;
Kikelet a lyány, virág a szerelem,
Kikeletre virítani kénytelen.

Kedves babám, megláttalak, szeretlek!
Szeretője lettem én szép lelkednek —
Szép lelkednek, mely mosolyog szelíden
Szemeidnek bűvösbájos tükrében.

Titkos kérdés keletkezik szivemben:
Mást szeretsz-e, gyöngyvirágom, vagy engem?
Egymást űzi bennem e két gondolat,
Mint őszszel a felhő a napsugarat.

Jaj ha tudnám, hogy másnak vár csókjára
Tündér orczád tejben úszó rózsája:
Bujdosója lennék a nagy világnak,
Vagy od'adnám magamat a halálnak.

Ragyogj reám, boldogságom csillaga!
Hogy ne legyen életem bús éjszaka;
Szeress engem, szívem gyöngye, ha lehet,
Hogy az isten áldja meg a lelkedet.

(Debreczen.)

NEM MEGYEK ÉN INNEN SEHOVA...

Nem megyek én innen sehova,
Noha sorsom itten mostoha;
Hát ha volna még mostohább is,
Nem maradnék-e itt tovább is?

Nagyon kedves nekem ez a hely;
Elmegy majd a tavasz, menjen el,
Elmehet a nap, a csillagok...
De én nem mék, én itt maradok.

Fa vagyok én, lelkem a gyökér,
Gyökér nélkül a fa meg nem él;
S hogy téphetném azt ki földéből,
Ide való mátkám szivéből?

Azért nem mék innen sehova,
Noha sorsom igen mostoha;
De ha volna még mostohább is,
Megmaradnék itten tovább is.

(Debreczen.)

SÍKOS A HÓ, SZALAD A SZÁN...

Síkos a hó, szalad a szán,
Esketőre viszik babám,
Esketőre viszik szegényt
Mások kivánsága szerént.

Hajh, ha mostan hó lehetnék:
A szán alatt beroskadnék;
Fölfordulna, s kedves babám
Még egyszer átkarolhatnám —

Átkarolnám, ajakára
Csókot nyomnék utójára,
S melegétől hű szivének
Elolvadnék . . . úgy halnék meg!
(Debreczen.)

KERESZTÚTON ALLOK . . .

Keresztúton állok,
Merre tartsak?
Ez kelet felé visz,
Az nyugatnak.

Akármerre megyek,
Mindegy nekem:
Mindenütt szomorú
Az életem.

Mért nem tudom, hol vár
A halál rám?
Hogy egyenesen azt
Választhatnám!
(Miskolcz.)

KIS FURULYÁM SZOMORÚFŰZ ÁGA . . .

Kis furulyám szomorúfűz ága,
Temetőben szomorkodik fája;
Ott metszettem azt egy sírhalomról,
Nem csoda, hogy oly siralmasan szól.

Ott hunytál le, kedves szép csillagom!
Ragyogásod többé nem láthatom.
Hogy ne volna hát sötét világom!
Hogy volna hát élni kivánságom!

Haza ballag nyájam este felé,
Én ballagok a temető felé,
Kél a holdnak halovány orczája,
Kél furulyám epedő nótája.

Addig epeszt a bánat engemet,
Addig, addig nyögöm keservemet:
Míg egyszer a hanggal egyetemben
Lelkem is a más világba reppen.

(Diószeg.)

TEMETÉSRE SZÓL AZ ÉNEK...

Temetésre szól az ének,
Temetőbe kit kisérnek?
Akárki! már nem földi rab,
Nálam százszorta boldogabb.

Itt viszik az ablak alatt;
Be sok ember sírva fakadt!
Mért nem visznek engemet ki,
Legalább nem sírna senki.

(Debreczen.)

HEJH NEKEM HÁT VIGASZTALÁST MI SEM AD?

Hejh nekem hát vigasztalást mi sem ad?
Bánatomban le kell innom magamat.
Az irgalmát, ide avval a borral!
A bú vagy én, de egyikünk bele hal.

Úgy sem tetszik ez a világ én nekem;
Sok már, a mit életemben szenvedtem,
Nagyon is sok e parányi életre!
Annyi baj közt kinek volna még kedve?

Nem vagyok én gyökeres fa, virágzó,
Hanem vagyok letörött ág, fonnyadó;
Nem vagyok én az örömnek rózsája,
De vagyok a szomoruság gyászfája.

Én előttem ilyen élet nem élet,
Hol az ember de semmit sem remélhet.
Volna bár e pohár borban halálom,
Hogy lehetne bajaimtól megválnom!

(Pest.)

1844.

HONFIDAL.

Tied vagyok, tied, hazám!
E szív, e lélek;
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnélek?

Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed.
Te állj, s ha kell: a templomot
Eldöntöm érted;

S az összeroskadó kebel
Végső imája:
Áldás a honra, istenem,
Áldása rája! —

De én nem mondon senkinek,
Ki nem kiáltom:
Legkedvesebbem hogy te vagy
A nagy világon.

Titkon kisérem lépteid,
S mindegyre híven;
Nem, mint az árny az útazót,
Csak jó időben.

De mint az árnyék nő, midőn
Az est közelget:
Nő búm, ha sötétedni kezd,
Hazám, fölötted.

És elmegyek, hol híveid
Pohárt emelve
A sorstól új fényt esdenek
Szent életedre;

S kihajtom egy cseppig borát
A telt üvegnek,
Bár keserű... mert könnyeim
Belé peregnek!

(Debreczen.)

ELMONDANÁM...

Elmondanám: «Megállj, leányka,
Megállj, virágom, csillagom!
Egy istenadta szívet bírok;
Nesze, ha kell, neked adom.»

Elmondanám, hogy: «Szívem tenger,
Uralkodjál e tengeren!
Jól jársz vele, mert a legszebb gyöngy,
A hűség gyöngye itt terem.»

Elmondanám, hogy: «Tiszta fényét
E gyöngy örökre tartja meg.»
Elmondanám ezt, s többet ennél;
De nem mondom, mert nincs kinek.

(Debreczen.)

TÉL VÉGÉN.

Örültök úgy-e a kies tavasznak?
Maholnap eljő, s annyi élvet ad!
A réteken majd méhek táboroznak,
Megostromolni a virágokat.

S a míg elszántan ütközetre mégyen
A szűz bimbók mézéhes ellene:
Csicserg a szomszéd lombozat hüsében
Madárajakról lelkes harczzene. —

Elzárkoztában a kihalt kebelnek
Engem virág, dal, méh sem érdekel...
Ohajtásim még is mi végre kelnek?
Hogy menjen a tél, menjen gyorsan el.

Én a tavaszt csak annyiból kivánom,
Mert melegebbek lesznek a napok,
S mint mostan, akkor hűlt rideg tanyámon
Kopott ruhámban fázni nem fogok.

(Debreczen.)

A DAL.

Bölcsőben sír az éber csecsemő;
Bölcső előtt
A dajka zeng — el szokják a dalok
Altatni őt.

Sok szenvedésem síró gyermeke
A fájdalom;
Dalt dalra költök — dalaimmal őt
Elaltatom.

(Debreczen.)

FÜTTY.

Adta finnyás közönsége!
Csúnyaság, a mit mivel:
Minden este megköszönti
Társaságunk, füttyivel.

És aztán a füttyök mellett
Milyen a jövedelem?
A szinész elébb-utóbb is
Csak megszökni kénytelen.

Ejh, egy rókát kétszer nyúzni,
Ez, urak, még sem megyen;
Már ha fütty van, legalább hát
Tele színházban legyen!

(Debreczen.)

VÉGSZÓ ***HOZ.

Isten veled, te elpártolt barát,
Veszett ebként ki szívem megmarád,
Isten veled;
Fogadd a vett sebért emlékül,
Mely fölszivárog belsejébül,
Lelkemnek vérét, könnyemet.

Nem a legelső rajtam már e seb,
De egyik sem volt fájóbb, mérgesebb
A sok között,
Melyet vétkes könnyelmüséggel
A hűtelenség fegyverével
Bennem baráti kéz ütött.

Dúsgazdag bánya a tapasztalás,
Melyből sok ember életkincset ás —
Nem én, nem én!
Gyönyörszomjas szivem . . . remélve . . .
Az annyiszor megnyílt örvénybe
Hanyatthomlok rohan, szegény.

Remény, remény, mért vagy te szép virág?
Téged nekünk az ég miért is ád?
Azért-e csak?
Hogy hervadandó kelyhed légyen,
Hová csalódás éjjelében
Szemünk harmatjai hulljanak . . .

De nem panaszlok, bár keblem teli,
S az elfojtás még inkább neveli
Búm tengerét;
Ugy is ki tudja? hogyha hallnád
Lelkem kiáradó fájdalmát:
Talán már meg sem értenéd.

Nem is kivánom megtérésedet,
Akár ohajtod, akár megveted
Uj frígyemet.
Az istenség is tehetetlen
Egygyé büvölni e kebelben
A szertezúzott lánczszemet . . .

Nem lánczszem az, nem! egy világ vala,
Melynek napjául a hit lángola,
A drága hit!
Rá jött a végitélet napja,
S már semmi föl nem támaszthatja
Ledúlt világom romjait.

Isten veled hát, elpártolt barát,
Ki ábrándim ködét elzavarád,

Isten veled!
Fogadd a multakért emlékül
Megcsalt barátság gyötrelmétül
Utószor omlott könnyemet.

(Debreczen.)

A NEMES.

Deresre huzzák a gazembert,
Bünét botokkal róni le;
Lopott, rabolt, és tudj' az ördög,
Még mit nem mívele.

De ő kiált ellenszegűlve:
«Hozzám ne nyúljatok!
Nemes vagyok... nincs nemesembert
Botozni jogotok.»

Hallottad e szót, meggyalázott
Ősének szelleme?
Most már őt húzni nem deresre:
Akasztófára kellene!

(Debreczen.)

HALVÁNY KATONA.

Volt a honvédő legénység
Harczra készülőben;
Volt egy ifju a sereg közt,
Halovány szinében.

«Hát kendnek tán az inába
Szállt a bátorsága?»
Kérdi egy tiszt gúnyolón, «hogy
Képe olyan sárga.»

‚Tiszt uram', felelt az ifju,
‚Már az az én gondom:
Mérthogy olyan sárga képem?
És azt meg se' mondom.

Még ma úgy is kipiroslik,
Hogyha nem egyébtől:
A kardomról rája feccsent
Ellenség vérétől.'

(Debreczen.)

SZOMJAS EMBER TŰNŐDÉSE.

Ejnye, mi az istennyila!
Üres már a láda fia?
Üres ám —
Jaj pedig be ihatnám!

Száraz kút a gégém csapja,
Süti a szomjuság napja;
Még meggyul,
Ha rá boreső nem hull.

Hm, biz a nem tréfa volna,
A felhőből hogyha folyna
Boreső —
Volna! itt a bökkenő.

Volt a szőlőben határom,
De eladtam tavaly nyáron,
S az ára
Garatomon lejára.

A kocsmából meg már régen
Kikopott az emberségem;
«Addsza — ne!»
Ilyen szépen főznek le.

. . . Valami jutott eszembe!
Zálogúl majd azt teszem be.
Előre,
Hitvesem fejkötője!

Jaj de hisz már sírba zártam
Szerelmetes hitestársam,
S ott véle
Nyúgoszik fejkötője.

Oh miért is emlékezem
Halálodra, én kedvesem?
Könny gördül
Azonnal két szemembül.

Hátha könnyeimnek árja,
Uram bocsá'! borrá válna:
Akkor még —
Hejh, akkor többet sírnék!

(Debreczen.)

EGER MELLETT.

Hol jó bort érezek, betérek;
Ne térnék hát Egerbe?
Ha ezt a várost elkerülném,
Az isten is megverne.

Egy úttal azt is megtekintem,
Hol vítt Dobó nagy lelke;
És felköszöntöm, a ki őt oly
Dicsőn megénekelte.

S ha majd, a mint hiszem, a bortól
Hatalmas kedvem lészen:
Még verset is csinálok — Pesten
Eladhatom jó pénzen.

All a határzat, áll erősen,
Be kell Egerbe mennem!
Mert ennyi édes vonz-erőnek
Szivem nem állhat ellen.
(Andornak.)

EGRI HANGOK.

Földön hó, felhő az égen —
Hát hiszen csak hadd legyen!
Rajta nincsen mit csodálni,
Télen ez már így megyen.
Én ugyan nem is tudnám, hogy
Tél vagyon,
Ha ki nem pillantanék az
Ablakon.

Itt benn ülök a melegben,
Környekez sok jó barát,
Töltögetve poharamba
Egri bérczek jó borát.
Jó barátok, jó borocska —
Kell-e más?
Kebleinkben a kedv egy-egy
Óriás.

Kedvemnek ha magja volna:
Elvetném a hó felett,
S ha kikelne: rózsaerdő
Koszorúzná a telet.
S hogyha földobnám az égre
Szívemet,
Melegítné a világot
Nap helyett! —

Ide látszik a hegy is, hol
Dobó a hír könyvibe

Nagy neve örök betűit
Török vérrel irta be.
Hejh, az volt ám még az ember,
Biz az ám!
Mig olyan lesz, sok viz elfoly
A Dunán.

Elvirúlt már a magyarnak
Tettvirágos tavasza!
Hosszu gyáva tespedésben
Pang, sínlődik e haza.
Megjövend-e még az elszállt
Kikelet?
Lesz virány e régtől puszta
Hon felett?...

Eh de hagyjuk, hagyjuk ezt most!
Úgy is ritkán vígadok;
E napot ne háborítsák
Legalább a bánatok.
A sopánkodásnak ugy sincs
Sikere,
S mit tehet mást a lant gyönge
Embere?

El tehát a hon bajával,
Most ez egyszer el vele!
A kitört bút minden ember
Új pohárral öntse le.
Uj pohár bort hát, barátim,
Uj pohárt!
S ismét újat, az előbbi
Ha lejárt.

Igy!... de ím, mit veszek észre?
Egy század minden pohár;
A jelen hátam mögött van,
Lelkem a jövőben jár.

A jövőben vígan élek,
Boldogon!
Mert nem árva már az egykor
Árva hon.

(Eger.)

JAVULÁSI SZÁNDÉK.

Mikor térsz már az eszedre, te Sándor?
Tivornya éjjeled és napod;
Az istenért! hiszen az ördög elvisz,
Ha még soká így folytatod.

Szeretetreméltó barátom,
Nézd meg csak a tükörben magadat;
Hát ember az, a kit ott látsz? mennykő!
Tükröd kisértetet mutat.

Fiú, légy hát okosabb valahára,
Szedd rendbe rendtelen életedet;
Hidd el, kedves pajtásom, az ember
Korhelység nélkül is ellehet.

Naponként egy messzely borocska,
Én úgy hiszem, ennyi untig elég.
S mi a szerelmet illeti: jobb lesz
Talán szeretők helyett feleség.

De mit beszélek? mit beszéltem!
Messzely borocska és feleség?
Én és feleség, én és messzely bor?
No hisz csupán az kellene még!

O nem, nem! engem a rendes élet
Időnek előtte megölne, tudom;
Költő vagyok, költőileg kell
Végig rohannom az életuton!

(Pest.)

BETEGSÉGEMBEN.

Megmontam úgy-e?: térj eszedre!
S te nem fogadtad szavamat;
Tovább üzéd eszeveszetten
Az ostobáskodásokat.

Most szépen vagy, szépen ... de úgy kell
Az ilyen szeleverdinek!
Hanem mit prédikálok? késő
Eső után a köpönyeg.

A mint van, úgy van; most a dolgon
Már változtatni nem lehet,
És legjobb, a mit tehetek, ha
Előveszem türelmemet.

Ah, türelem! reád lelkemnek
Valóban nagy szüksége van;
Itten heverni a kórágyon,
Kínok között, magányosan!

Lám, irtózám a házasságtól,
Mondám, hogy nem kell feleség;
Pedig egy szép, egy hű menyecském
Ha volna most, mi jól esnék!

Hozzám hajolna, édes ajka
Elcsókolná fájdalmamat,
És ölelése enyhet adna,
Minőt az orvosság nem ad. —

S tán eddig is azért ejték csak
Nő elleni beszédeket,
Mivelhogy senki, senki nem volt,
Nem volt, ki engem szeretett.

S ha lenne... oh, ha lenne! érzem,
Szeretni tudnék végtelen! —
Megérem-e, hogy nekem is lesz
Szép csendes házi életem?

(Pest.)

FÜRDIK A HOLDVILÁG AZ ÉG TENGERÉBEN...

Fürdik a holdvilág az ég tengerében,
Méláz a haramja erdő közepében;
Sűrű a füvön az éj harmatozása,
De sűrűbb két szeme könnyének hullása.

Baltája nyelére támaszkodva mondja:
«Mért vetettem fejem tilalmas dolgokra!
Édes anyám, mindig javamat akartad;
Édes anyám, mért nem fogadtam szavadat?

Elhagytam házadat, földönfutó lettem,
Rablók, fosztogatók közé keveredtem;
Most is köztök élek magam szégyenére,
Ártatlan útasok nagy veszedelmére.

Elmennék én haza, itt hagynám ezeket,
Örömest itt hagynám! de most már nem lehet:
Édes anyám meghalt... kis házunk azóta
Régen összeroskadt... s áll az akasztófa.»

(Pest.)

A CSAPLÁRNÉ A BETYÁRT SZERETTE...

A csaplárné a betyárt szerette,
De a betyár őtet nem szerette.
Csaplárnénak örökbe vett lyánya
Volt a betyár egész boldogsága.

A csaplárné ezt megirigyelte,
Irígységből a leány elverte,
Elverte a háztól a világba;
Pedig ott kinn tél, fagy volt javába.

A szegény lyány ment egy kis darabot,
Aztán leűlt, űltében megfagyott.
Esett ez a betyárnak tudtára,
S csaplárnénak lett kínos halála.

Betyár ezért hóhérkézre kerűlt,
De nem bánta ő, még inkább örült;
Mert mióta a lyányt elvesztette:
Pipa dohányt sem ért az élete.

(Pest.)

MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRON...

Megy a juhász szamáron,
Földig ér a lába;
Nagy a legény, de nagyobb
Boldogtalansága.

Gyepes hanton furulyált,
Legelészett nyája.
Egyszer csak azt hallja, hogy
Haldoklik babája.

Fölpattan a szamárra,
Haza felé vágtat;
De már későn érkezett,
Csak holttestet láthat.

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle?
Nagyot ütött botjával
A szamár fejére.

(Kún-Szentmiklós.)

VÁNDORÉLET.

(Barabás rajzához.)

Szent Kleófás!
Milyen karaván . . .
Nem lehet más,
Mint oláhczigány;
Avvagy e szép útazási rend
S pőre purdék serge mit jelent?

Ott huzódik a diszes csapat
Hosszu sorban zöld erdő alatt;
A családfő vén, kehes lovon,
Kit kötőfékszárnál fogva von
Ügygyel-bajjal egy izmos legény . . .
No hisz izzad még az is szegény!
Mert bizony már régen lehete,
Hogy gabanczuk a csikófogat
Elhullatta . . . s most mi élete?
Koplalásban tölt gyásznapokat.
Ily esetben aztán ép erő
Nem tudom, hogy' volna nyerhető.
S a mi több, ki rája nehezűl,
Nem csak a jó dáde egyedűl:
Oldalain egy-egy tarisznya lóg,
S mindenikben rajkók láthatók;
Ki-kidugván borzas fejöket,
Pityeregnek szörnyü éneket,
Mert helyök nem legkényelmesebb;
A gyaloglás? még keservesebb!
Ugy sipognak, mint az orgona,
S tudja isten, meddig tartana?
De nagyapjok hátra-hátra rúg,
S meglapulnak szépen a fiúk.

Megy megettök férj, menyecske, lyány
Egymás mellett és egymás után.

Ki bagóz, ki füstöt ereget,
Képezőleg terhes felleget,
Mely szemet rág, s fojtja a tüdőt.
Tán dohányuk paprikában főtt.

Leghátul kóczmadzagon pedig
Egy lopott malacz hetvenkedik.
Boldogúlni nem lehet vele!
Sejti tán, hogy napja alkonyúl,
Azért viseli magát roszúl.
De segít a meszelő nyele,
Melylyel a derék családanya
Nagy vitézül neki rohana.

Igy intéznek bátor lépteket
Faluvégtől falu végeig.
Ily hős népet mi sem rettegtet...
Csak a szél! ezt megsüvegelik.
S okosan! mert e kaján elem
Mértéken túl emberségtelen.
Néha rájok a midőn akad:
Súg fülökbe olyan dolgokat,
Hogy lábszárok is remeg bele,
Mintha volna nyárfa levele.

De ha szél úr könnyü szekeren
Gyors lovakkal más vidékre hajt:
Régi kedvök ismét ott terem,
S farba rúgnak minden földi bajt.

(Pest.)

SZERELEM ÉS PIPADAL.

Szeretlek én téged, pipám!
És a dohányt, mely benned ég;
Hogy is ne? füstöd fellege,
Miként galambom szeme, kék.

Szeretem én galambomat,
Miként szeretem a dohányt;
Hogy is ne? pipa és leány
Érettem égnek egyaránt.

S miként a lyányszem s mint a füst,
Nem kék-e a menny födele?
S miként ezek, a mennyfödél
— Csillagtüzben — nem lángol-e?

Hasonmásául alkotá
Az ég e kettőt én nekem,
Hogy látva őket, lássam azt,
Kitől boldogságom nyerem.

(Pest.)

FÜSTBE MENT TERV.

Egész uton — haza felé —
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék...
Röpűlt felém anyám...
S én csüggtem ajkán... szótlanúl...
Mint a gyümölcs a fán.

(Duna-Vecse.)

EGY ESTÉM OTTHONN.

Borozgatánk apámmal;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer—
Az isten áldja meg!

Soká nem voltam otthonn,
Oly rég nem láta már,
Úgy megvénült azóta —
Hja, az idő lejár.

Beszéltünk erről, arról,
A mint nyelvünkre jött;
Még a szinészetről is
Sok más egyéb között.

Szemében «mesterségem»
Most is nagy szálka még;
Előitéletét az
Évek nem szünteték.

«No csak hitvány egy élet
Az a komédia!»
Fülemnek ily dicsérést
Kellett hallgatnia.

«Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is szined.
Szeretném látni egyszer,
Mint hánysz bukfenczeket.»

Én műértő beszédit
Mosolygva hallgatám;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki;
S nagyon-nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő fia van;
Előtte minden ilyes
Dolog haszontalan.

Nem is lehet csodálni!
Csak húsvágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürűlt,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugodni dűlt.

De ekkor száz kérdéssel
Állott elő anyám;
Felelnem kelle — hát az
Irást abban hagyám.

És vége-hossza nem lett
Kérdezgetésinek;
De nekem e kérdések
Olyan jól estenek,

Mert mindenik tükör volt,
A honnan láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!

[Duna-Vecse.)

EBÉD UTÁN.

Ugy jól laktam, hogy még!...
Egyet nyujtózom, és
Aztán tied vagyok,
Imádott heverés!

Oh kedves pamlagom,
Be áldott puha vagy!
Ki téged föltalált,
Az volt ám még az agy. —

Kölyök, pipát ide...
Siess, a nagyapád!
Nincs rútabb valami,
Mint az a lomhaság.

Add errébb hát, ökör!
Én nyuljak érte tán?
Nem elég tőlem, hogy
Föltátom rá a szám? —

Istentelen legye!
Ingerkedik velem...
Kergesd el... a kutya
Ott űl a fülemen.

Az ember élete
Méreggel van tele;
Csodák csodája, hogy
Meg nem pukkad bele.

Húzd a függönyt odább
Azon az ablakon;
Hadd lám, az épités
Ott kinn meddig vagyon?

Á, szépecskén halad,
Munkálnak mindenütt . . .
De tedd b' az ablakot,
A nap szemembe süt.

Disznó forró idő! . . .
No semmi; legalább
Ki ott kinn dolgozik,
Nem hűti meg magát.

(Duna-Vecse.)

MAGÁNY.

Messze, messze a világ zajátul
E kis faluban,
Itt kivánok élni én ezentul
Csendben, boldogan.

Boldogan! mert hajh a nagy világban
Boldog nem valék;
Üldözött az utczán és szobámban
A föld és az ég.

Nem volt biztos sem napom sem éjem:
Vad hiúz-szemek
Támadásra, elfogásra készen
Egyre lestenek.

Összeszedtem végre sátorfámat,
S szépen megszökém,
S itt vagyok, hol a nap újra támad
Éltem bús egén.

Szent magány! hegylánczaid tetőin
Át, nem látnak ők,
Szívtelen, rémarczu üldözőim
. . . A hitelezők.

(Duna-Vecse.)

ZSUZSIKÁHOZ.

Ne hozd, ne hozd azt a bort, kis leány!
Hisz már a nélkül is részeg vagyok —
Megrészegített kellemed,
Fölforditotta eszemet,
Nem ihatom... nem kell... sok, a mi sok.

Vagy a borban szerelmet hozsz talán?
Azt, angyalom?... szerelmedet?... nekem?...
Úgy addsza azt a poharat,
Iszom, mig egy csepp sem marad,
Legyen bár méreg, addsza, lenyelem!

(Duna-Vecse.)

ÉJJEL.

Kinézek én, benéz a hold
Szobámnak ablakán;
Sugárait szerelmesen
Mosolygva hinti rám.

Szegény bohó! mit kandikálsz
Olyan szerelmesen?
Avvagy talán azt gondolod,
Hogy képedet lesem?

Eszem ágába' sincs biz a,
Hogy téged nézzelek.
Isten hirével elmehetsz —
Mit gondolok veled!

Ott általellenben lakik
Az én kedves babám;
Azt várom én, ha valahogy
Még megpillantanám.

(Duna-Vecse.)

IVÁS KÖZBEN.

Hányadik már a pohár?... csak
Ötödik?
Teremt' ugyse! becsülettel
Működik.
Máskor megfe-felelek kétannyinak:
S lábaim most már öttől is inganak.

Ing a lábam, a nyelvem meg
Elakad —
Torkom a therpomyléi
Szorulat,
Ledionas a bor, mely lecsepege,
Gondolatim Sex... Rex... Xerxes serege.

Sehogy sem t'om kifejezni
Magamat —
Azt hiszitek, hogy talán a
Bor miatt?
Ne higyétek, édes atyámfiai,
Nekem a bor nem szokott megártani.

Nekem a bor hogymikép is
Ártana?
Hát hiába voltam volna
Katona?
Úgy biz, a ki fölmarkolta, katona —
Még pedig bakancsos voltam valaha.

Zöld hajtókás, sárga pitykés
Közlegény...
Egész a közlegénységig
Fölvivém!
Jó: bakancsom hogy hamar lerúghatám,
Még idővel degradáltak volna tán.

Tyhű, látjátok, ott az könnyen
Megesik,
Mert a katonai pálya
Fene sik;
Legkivált az olyfélének, mint magam,
Kinek kissé akaratos feje van.

Útmutatást nekem ne is
Adjatok,
Szent Dávid hárfájára sem
Hallgatok!
Orrnál fogva senki engem nem czibál, —
Azt cselekszem, a mi tetszik... tudja Pál,
Mit kaszál.

... Eh, de én itt egyre-másra,
Mint malom,
Csak darálok, csak darálok,
S szomjazom.
Adjatok bort! a malom jól nem megyen;
Hogyha nincs nedv, a mi hajtsa, bőviben.

Hagy igyam hát! hogy forogjon
Kerekem —
Meg sem állok, csak a kancsó-
Feneken.
Bárha mindjárt — a mint Falstaff szólana —
Bárha, mondom, egy mérföldig tartana.

Hol is hagytam?... tudja gólya...
Úgy, igaz!
A malom volt az utósó...
Vagy nem az?
Mit is mondtam a malomról... én bizon
Hogyha présbe csavarítnak sem tudom.

Annyi szent: a szemem héja
Oly nehez,

Mint malomkő . . . tán az álom
Környekez.
Elég is ma a tivornya, ágyba hát!
Álmodozzuk folytatását . . . jó 'jszakát!

(Debreczen.)

VIZEN.

Beszélgetnek sajkámmal
A fecsegő habok;
Feszítem a lapátot,
Hogy szinte izzadok.

Anyám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
«Az istenért! . . . ha feldőlsz . . .
Nem féled a halált?»

Apám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
«Az ördög hurczol arra,
Szaggatni a ruhád.»

(Duna-Vecse.)

ÁLMODOM-E?

Álmodom-e?
Vagy látok igazán?
S a kit látok,
Tündér-e vagy leány?

Akár leány,
Akár tündér lenne,
Mit bánnám én,
Csak belém szeretne!

(Duna-Vecse.)

BOLDOGTALAN VOLTAM...

Boldogtalan voltam
Teljes életemben;
Csak az vigasztal, hogy
Meg nem érdemeltem.

Boldogtalan leszek
Koporsóm zártáig;
Csak az vigasztal, hogy
Nincs messze odáig.

Hiába biztattok,
Hiába beszéltek --
Tudom azt az egyet,
Hogy nem soká élek.

(Debreczen.)

GYÖNGE VAGYOK...

Gyönge vagyok, lelkem testem
Fáradt.
Vessétek meg nekem azt az
Ágyat.
Vesd meg, rózsám, hadd feküdjem
Bele,
Hadd pihenjem ki magamat
Benne.

Istenem! mi van ezen az
Ágyon?
Mindenütt nyom, minden felől
Fázom.
Nem vetette rózsám meleg
Keze;
Vetette a halál hideg
Keze.

(Pest.)

MI FOLY OTT A MEZŐN...

Mi foly ott a mezőn?
Patakvíznek gyöngye —
Hát szeretőm arczán?
A búbánat könnye.

Hadd folyjon a patak!
Habjai mentében
Piros rózsa fejlik
A zöld mezőségen.

De könnyed ne folyjon,
Lelkem kis leánya!
Elhervad a könnytől
Orczáid rózsája.

(Pest.)

MI NAGYOBB A NAGY SZENTGELLÉRT-HEGYNÉL...

Mi nagyobb a nagy Szentgellérthegynél?
Mi mélyebb a mély Duna vizénél?
Dunaviznél mélyebb mély szerelmem,
Szentgellértnél nagyobb nagy keservem.

Dunaparton fűbe heveredtem,
Halásztak a halászok mellettem,
Kihalásztak sok apró kis halat,
Hálójokban alig hogy megakadt.

Ha azt tudnám, hogy az én hálómba
Valami nagyon nagy hal akadna,
Akkora, hogy berántana engem:
Nekem is volna halászni kedvem.

(Pest.)

ELVENNÉLEK ÉN, CSAK ADNÁNAK...

Elvennélek én, csak adnának,
De hiába szólok anyádnak!
Megtagadja tőlem kezedet;
Nem tudom, az oka mi lehet.

Olyan háborodott az elmém!
Sokszor sírnék, ha nem szégyelném.
Mért nem vagyok felhő az égen?
Sírnom akkor nem volna szégyen.

Miért nem termettem búzának!
Aratás van, most levágnának;
Nem kellene soká szenvednem
Ebben a keserves életben.

(Pest.)

PUSZTÁN SZÜLETTEM...

Pusztán születtem, a pusztán lakom.
Nincs födeles, kéményes hajlokom;
De van cserényem, van jó paripám:
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Szőrén szoktam megűlni a lovat,
Ha ide vagy oda útam akad;
Nem szükséges a nyereg a hátán —
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Gyócs a gatyám, patyolat az ingem;
Nem vettem, a rózsám varrta ingyen.
Hejh, maholnap az én piros rózsám
Csikósné lesz az alföldi rónán.

(Kún-Szentmiklós.)

NEM NÉZEK ÉN, MINEK NÉZNÉK? AZ ÉGRE…

Nem nézek én, minek néznék? az égre;
Bele nézek kedvesem kék szemébe.
Kedvesemnek kék szemében van egem,
Onnan süt rám tiszta napfény melegen.

Nekem ez a világ nem is kellene,
Ha nem volna kedvesem két kék szeme;
Ez az egy szép, a mi van a világon,
Ezen a rút, ezen a csúf világon.

Ne nézzetek kedvesemnek szemébe!
Ne ejtsetek engemet a kétségbe!
Féltve őrzöm, féltve őrzöm kincsemet,
A leggyönyörűségesebb kék szemet.

(Pest.)

A FALUBAN UTCZAHOSSZAT…

A faluban utczahosszat
Muzsikáltatom magamat;
Tele palaczk a kezembe',
Tánczolok, mint veszett fene.

Huzd rá czigány, siralmasan,
Hogy magamat kisírhassam.
De majd ott az ablak alatt
Húzzatok valami vigat.

Ott lakik az én csillagom,
Az én bujdosó csillagom,
A ki tőlem elbujdosott,
S világát mással éli most.

Hejh czigányok, itt az ablak:
Most a leges-legvigabbat!
Ne lássa az a csalfa lyány,
Hogy búsulok csalfaságán.

(Duna-Vecse.)

NEM VER MEG ENGEM AZ ISTEN . . .

Nem ver meg engem az isten,
Hogy szeretőt mást kerestem.
Te hagytál el, nem én téged;
Délibáb volt a hűséged.

Iskolába nem járattak,
Olvasni nem tanítottak,
De szemedből kiolvasom,
Hogy szivedben bánat vagyon.

Mért búsulsz? tán megbántad már,
Hogy engemet megbántottál!
Sohse búsúlj! úgy is késő;
A mi elmúlt, vissza nem jő.

Találtam már mást magamnak,
Találj te is mást magadnak;
Éljed világodat vele,
Áldjon meg az isten vele.

(Debreczen.)

KERÉNYI FRIGYESHEZ.

Szerelmetes barátom, jó napot!
(Vagy estét . . . a mint e firkát kapod)
Hát hány hét a világ Eperjesen?
Hallom, hogy szenvedtél keservesen.

De csak hogy már bajod végén vagyon!
Örvendek én ezen, pedig nagyon;
Mert, oh barátom, azt elhiheted,
Hogy szörnyü mód szeretlek tégedet.
Már ismeretlen is szerettelek,
Hát még mióta rusztiztam veled!
T'od, a Komlóban, persze hogy tudod;
Hogy is feledhetnéd azt a napot?
Én részemről csak el nem feledem,
Legyen bár Matuzsálem-életem.

Nos hát te jól vagy, hál' istennek! Én?
Mint gazdag városban szegény legény.
Másfél hete, hogy őket elhagyám,
Kiknél valék, apám és jó anyám.
Apám kibékült; volt is rája ok:
Hiszen szinész már többé nem vagyok.
Örűl ő — de olyasmit érzek én,
Mit a paradicsomnak küszöbén
Almát-evett ősünk érezhetett,
Midőn belőle kikergettetett,
Ott éltem volna én a színpadon
Kín és gyönyör közt... hírben... szabadon...
Dicső álom volt. Volt! Már elmula.
Borúljon rá felejtés fátyola.

Mint mondám, itt vagyok másfél hete,
Másod magammal jöttem én ide.
Tudod, ki az, ki Pestre elkisért?
A bú — egy szép kis szőke gyermekért.
Szegényke! titkolá, hogy értem ég.
Midőn bucsúzni hozzá elmenék.
Oly szomorúan pillantott felém;
S ösztönszerűleg én megölelém.
És csókot érzék, forrót, ajkamon,
És könnyet érzék, forrót, arczomon. —
Én nem tudám, hogy őtet szeretem,
De a midőn megindult szekerem,

S elgondolám, hogy végkép elhagyom:
El kezde fájni a szivem nagyon.
Mi egymáséi soha nem leszünk,
Egymást feledni lesz talán eszünk.

Egyébiránt időm honn jól telék.
Vers, pajtikám, hó! vers termett elég.
Nem vagyok én verseknek szűkiben.
Bár pénzem jőne olyan könnyeden.
A pénz, a pénz! ez ám a bökkenő.
Ez életünkben a szekérkenő.
Nélküle a kerék lassan forog,
S forgása közben szörnyen nyikorog.
Azonban érte nem töröm magam;
Jelenleg is — a mennyi, annyi — van.
Naponként jön, miből eszem s iszom;
A holnapról én nem gondolkozom,
S ha a jövőbe vetem is szemem:
Vagyon dolgában bizonyára nem;
Azt kérdezem magamban legfölebb:
Mikor mulathatok megint veled?
Veled s a többiekkel, a kiket,
Mint téged, oly őszintén szeretek.

Ti vagytok nékem minden örömem;
Emlékezetben legyetek velem,
Mig a boldogság szép órája üt:
Hol ismét áldomásozunk együtt!

(Pest.)

SIROM.

Hogyha én majd meghalok,
Nem leszen kő síromon;
Egy kis fejfa lesz a jel,
A hová teszik porom.

De ha megkövűl a kín,
Mely most elhat lelkemig:
Alacsony sirom fölött
Pyramíd emelkedik.

(Duna-Vecse.)

POHARAMHOZ.

Különben én becsüllek, oh pohár!
Csak egy van benned, a mit restelek;
Azt restelem csak benned, oh pohár!
Hogy olyan könnyen kihörpentelek.

Ha én te néked volnék, oh pohár!
Ki nem fogynék a borból sohasem;
Aztán ha nékem volnál, oh pohár!
Innál belőlem véges-végtelen.

(Duna-Vecse.)

SZÍNBIRÁLAT.

Hogy játszottak? ne is kérdezzétek!
Vétek volt ma őket nézni, vétek.
Ily kontárkodás mégis gyalázat;
Csaknem megszalasztották a házat.
Semmi tűz egyben sem, semmi lélek!
Mint fajankók, úgy álltak s beszéltek.
A darab is rosz, silány végképen,
Untató a legnagyobb mértékben.
Ásitottam, hányat és minőket!
S oly sötét volt, tán világ sem égett.

*

(Hol maradhatott az a kis lyány? hol?
Üres volt, a melybe jár, a páholy.)

(Pest.)

DEÁKPÁLYÁM.

Diligenter frequentáltam
Iskoláim egykoron,
Secundába ponált még is
Sok szamár professorom.

A poesisból is ebbe
Estem inter alia!
Absurdum pedig, de nagy, hogy
Ennek kelljen állnia.

El sem obliviscálnak, mert
Ha occasióm akadt:
Kutyaliter infestáltam
E jó dominusokat.

Egynek pláne... no de minthogy
Szerelemhistória,
Talán jobb lesz in aeternum
Sub rosa maradnia.

Csak denique mi közöttünk
Sine fine folyt a per,
S consilium abeundi
Lett a vége breviter.

Ergo mentem, és vagáltam
A hazában szanaszét;
Verte tandem a bal czombom
Kard... azaz hogy panganét.

(Duna-Vecse.)

GAZDÁLKODÁSI NÉZETEIM.

Jertek, barátim, van egy két-forintom,
Hágjunk nyakára, a rézangyalát!
Mit a jövendő! arra semmi gondom;
A jó isten majd eztán is csak ád.
Azért szerezzem a pénzt, hogy legyen?
Azért szerzem, hogy eligyam s egyem.

Mert oh barátim, a terített asztal
Dicsőbb, mint Ádám-Éva édene;
Ez, a mi búban engemet vigasztal,
Ennél virít a lét kietlene.
Szerzem tehát a pénzt, nem hogy legyen,
Hanem azért, hogy eligyam s egyem.

Emberségemre! nincs szánandóbb pára,
Mint kit fukarság nyavalyája bánt;
Halmozva kincset kincse halmazára,
Küzd, fárad, izzad, s él koldus gyanánt.
Nekem nem kell a pénz csak hogy legyen;
Megszerzem én, hogy eligyam s egyem.

Azt mondják e rend érdemes vitézi:
Ki nem zsugorgat, míg nyujt a jelen,
A múltat könnyen búslakodva nézi
Öreg korának szűk időiben.
S én még sem szerzem a pénzt, hogy legyen – –
Csupán azért, hogy eligyam s egyem.

Megnyugtat egykor, tán ha semmim sem lesz,
Hogy a meddig volt, jól éltem vele;
De most ha mennék éhen őseimhez,
Nem lenne sírom nyúgalom helye.
Ebből indulva, nem, hogy meglegyen,
De szerzek pénzt, hogy eligyam s egyem.

Menjünk tehát, és e néhány forinton
Élvezzük a jót, mennyiben lehet;
Meg sem jövünk, szent Jóllakásra mondom,
Mig egy rosz pótra nyomja zsebemet —
Mert nem szerzém én e pénzt, hogy legyen:
Azért szerzém, hogy eligyam s egyem.

(Duna-Vecse.)

VIZET ISZOM.

Figyeljetek reám,
És oh bámuljatok!
Mert nem mindennapi,
A mit most hallotok.
E dolgon magam is
Nagyon csodálkozom,
De mégis szent igaz;
Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

A szőlőket tavaly
Elverte tán a jég?
Vagy a dér csipte meg
S bor nem termett elég?
Nem volt se jég, se' dér,
Bor terme gazdagon,
De mindazáltal én
Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

Vagy tán azt vélitek:
Hogy szomjas nem vagyok?
Dehogy nem! szomjaim
Krisztustalan nagyok.
S kizárólag pedig
A borra szomjazom,
De mindazáltal én

Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

Hogy rajta senki ne
Csigázza az eszét,
Megfejtem röviden
E találos mesét:
Én a bort rendesen
Kocsmából hozatom,
Most pénzem nincs — vizet,
S nem bort, azért iszom,
Azért bizon!

(Pest.)

ISTVÁN ÖCSÉMHEZ.

Hát hogymint vagytok otthon, Pistikám?
Gondoltok-e ugy néha-néha rám?
Mondjátok-e, ha estebéd után
Beszélgetéstek meghitt és vidám,
Mondjátok-e az est óráinál:
Hát a mi Sándorunk most mit csinál?
És máskülönben hogy van dolgotok?
Tudom, sokat kell fáradoznotok.
Örök törődés naptok, éjetek,
Csak hogy szükecskén megélhessetek.
Szegény atyánk! ha ő ugy nem bizik
Az emberekben: jégre nem viszik.
Mert ő becsületes lelkű, igaz:
Azt gondolá, hogy minden ember az,
És e hitének áldozatja lett,
Elveszte mindent, a mit keresett.
Szorgalmas élte veritékinek
Gyümölcseit most más emészti meg.
Mért nem szeret ugy engem istenem,
Hogy volna mód, sorsán enyhítenem?

Agg napjait a fáradástul én
Mily édes-örömest felmenteném.
Ez fáj nekem csak, nyúgodt éltemet
Most egyedűl ez keseríti meg.
Tégy érte, a mit tenni bír erőd;
Légy jó fiú, és gyámolítsad őt.
Vedd vállaidra félig terheit,
S meglásd, öcsém, az isten megsegit.
S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
O Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom,
Mert nincsen rá szó, nincsen fogalom;
De megmutatná a nagy veszteség:
Ha elszólítná tőlünk őt az ég...

E néhány sorral érd be most, öcsém.
Én a vidámság hangját keresém,
És akaratlan ilyen fekete
Lett gondolatjaimnak menete;
S ha még tovább fonnám e fonalat,
Szivem repedne a nagy kín alatt.
Más levelem majd több lesz és vidám.
Isten megáldjon, édes Pistikám!

(Pest.)

CARMEN LUGUBRE.

Meghalt... ki?... azt mit kérditek!
Hisz a név ugy sem teszi meg;
Hazánknak... oh nem! a világnak
Egy ritka, példás férfia,
Kinek szent fogadása tartá:
Vizet soha nem innia.

Ő most békével alhatik
Sírjában ítéletnapig;

Mert ama boldog öntudattal
Dugá fejét a föld alá:
Hogy a vizet ugyan használta
(Mosdásra), de meg nem ívá.

Nagyon szüken termett tavaly
A bornemű dicső ital.
És ez lett megölő betűje
A szilárd lelkü férfinak;
Szomjan halt, a hogy pinczéjéből
Minden borok kifogytanak.

És engem, nem tagadhatom,
Kínos sejtésnek terhe nyom.
Ha jövendőben következnek
Borban szükölködő napok:
Miként e sírba dőlt nagy férfi,
Még magam is ugy járhatok.

(Pest.)

HATTYUDALFÉLE.

Bizony, bizony csehül vagyunk!
Mellem szorúl, majd megfulok,
S szivem táján valami rág...
Belőled én, árnyékvilág,
Aligha el nem patkolok.

Hányszor kivántam a halált!
És most, midőn már közeleg,
Midőn félig rám lehele:
Olyanformán vagyok vele,
Mint a mesében az öreg.

Hiába! bármi a halál,
Az élet nála többet ér.

Van ottan béke — semmi más;
Van itten bú — de vígadás
Kéjében is pezsg ám a vér.

S én már maholnap elhagyok
Örömeket, fájdalmakat.
Most gomlyukamban a virág,
S ha újra zöldül a világ:
Talán sirom halmán fakad.

S ti majd, ti jó fiúk, kiket
Hozzám barátság láncza köt,
Kikkel most annyi éjszakát
Fölségesen virasztok át:
Gyászoltok a halott fölött.

De én azt mondom, társaim,
Hogy engem ne gyászoljatok;
Természetünktől az elüt —
Mert tudjátok, velem együtt,
Ti mind víg ficzkók voltatok.

Jertek ki hozzám legfölebb,
S ha állotok sirom körűl:
Vigan hangoztassátok itt
Holt czimborátok dalait
A múlt idők emlékeűl!

(Duna-Vecse.)

ÁRVALYÁNYHAJ A SÜVEGEM BOKRÉTÁJA...

Árvalyányhaj a süvegem bokrétája,
Árva leány a szerelmem violája;
Azt magamnak kinn a pusztán szakasztottam,
Ezt magamnak a faluban választottam.

Gyönyörű kis szőke leány a kedvesem,
De hogy jó lesz, még abban sem kételkedem.
A kék virág tiszta búza között terem,
Mátkámnak is kék virág van a szemiben.

(Laczháza.)

AZ ÉN TORKOM ÁLLÓ MALOM…

Az én torkom álló malom;
Úgy őröl, ha meglocsolom,
Árva szívem a molnárja,
Bánatot hord garatjára.

Az én feleségem torka
Valóságos pergő rokka;
Hejh az én jó feleségem
Pörpatvart fon azon nékem.

Zúg, ha őröl, zúg a malom…
Csak hadd zúgjon, locsolgatom;
Zúgjon, zúgjon — ne halljam meg,
Hogy kincsem rokkája pereg.

(Duna-Vecse.)

HÍRÖS VÁROS AZ AAFŐDÖN KECSKEMÉT…

(Tisza-Duna közti tájbeszéd szerint.)

Hírös város az aafődön Kecskemét,
Ott születtem, annak öszöm könyerét.
A búzáját magyar embör vetötte,
Kakastéjjee szép mönyecske sütötte.

Nincs én néköm mestörségöm, nem is kő,
Van azé jó keresetöm, jobb se kő,
Vót is, van is, lösz is, hiszöm istenöm,
Míg utast lát a pusztába két szömöm.

Omáspej a nyergös lovam, nem vöttem,
Szögény legény szép szörivee szöröztem.
Csillagos a feje, kese a lába —
Mögeresztöm, a szél sem ér nyomába.

Ezön járok, mint kiskiráj, kényösen,
Borjúszájas ingöm lobog szélösen,
Süvegöm a jobb szömömön viselöm,
Mindön embör előtt mög se emelöm.

Be-benézök a bugaczi csárdába,
Öszöm, iszom kedvem szörént rovásra;
Ölégségös hitelöm van ott néköm,
Mögfizetök, becsületöm nem sértöm.

A vármögye emböreit pej lovam
Csak ojan jól megösmeri, mint magam.
Ha érköznek, nagyot nyerít — rá termök;
S ha rajt vagyok, gyühetnek má ő keemök!

(Debreczen.)

TE SZIVEMNEK SZÉP GYÖNYÖRÜSÉGE...

Te szivemnek szép gyönyörüsége,
Mért van szivednek kőkeménysége?
Csakugyan meg akarsz,
Meg akarsz ölni hát?
Vagy mért nem enyhíted
Szeretőd fájdalmát?

Szeretőd vagyok én, hű szeretőd,
Elmondhatom isten, ember előtt;
De azt is mondhatom,
Hogy ez a világ nagy,
S a világon te a
Legkegyetlenebb vagy.

(Duna-Vecse.)

DE MÁR NEM TUDOM, MIT CSINÁLJAK...

De már nem tudom, mit csináljak?
Meginnám borát az országnak.
S mentül több az, a mit megiszom,
Annál iszonyúbban szomjazom.

Mért nem tesz az isten most csodát?
Változtatná borrá a Tiszát,
Hadd lehetnék én meg a Duna:
Hogy a Tisza belém omlana!

(Tokaj.)

MONDOM, NE INGERKEDJETEK VELEM...

Mondom ne ingerkedjetek velem!
Nem ismeritek a természetem.
Ha föltámad haragom szélvésze,
Nem marad el fejek beverése.

Jó a tréfa, jó a maga helyén,
De boszant, ha a mértéken túlmén,
S ki megboszant, legyen az akárki,
Megtanítom keztyűbe' dudálni.

De te, kis lyány, mit huzódol tőlem?
Hiszen ezt én nem neked beszélem;
Gyere mellém, eszem a szépséged,
A világért sem bántalak téged!

(Pest.)

MEREDEK A PINCZEGÁDOR . . .

Meredek a pinczegádor,
Nehéz teher az a mámor.
Haza felé mendegéltem,
Terhem alatt összedőltem —
Összedőltem!

Elnyúltam a föld színére,
Megeredt az orrom vére,
Ha ott tégla nem lett volna:
Orrom vére nem folyt volna —
Nem folyt volna!

Nem járnék én a pinczébe
Jó időbe', rosz időbe'...
De tehetek is én arról,
Hogy oly igen jó az a bor —
Jó az a bor!

(Duna-Vecse.)

HEJH BÜNGÖZSDI BANDI . . .

Hejh Büngözsdi Bandi, istentelen zsivány!
Mért sikkasztottad el az én jó paripám?
Te bitangolsz mostan drága szép lovamon —
Hóhér kössön hurkot átkozott nyakadon!

Hejh Büngözsdi Bandi, istentelen zsivány!
Mért csábitottad el az én kedves babám?
Te öleled most szép szeretőm valahol —
Fűljön rosz lelkeddel a mélységes pokol!

De mi haszna van az átkozódásoknak...
Imádkozzál, Bandi, hogy meg ne kapjalak;

Mert ha megkaphatlak — mennykő üssön beléd! —
Megemlegeted a magyarok istenét.

(Pest.)

KIS MENYECSKE, SZÉP KIS MENYECSKE...

Kis menyecske, szép kis menyecske!
Hejh, miért vagy te már menyecske?
Ha te még nem volnál menyecske;
Nem volnék én kétségbe esve.

Nem választottál meg uradnak.
Mert nem vagyok se' szép se' gazdag
Van most urad, módos, takaros —
Módos, takaros, de haragos.

Nem tudom, szereted-e őtet?
De tudom, nem szeret ő téged,
Nem csak hogy szerelmet nem ismer,
Szegény menyecske, még meg is ver.

Ha megunod ezt az életet,
Tedd a kezembe a kezedet,
Menjünk ki a Duna partjára,
Ugorjunk együtt a Dunába!

(Pest.)

EZRIVEL TEREM A FÁN A MEGGY...

Ezrivel terem a fán a
Meggy...
Feleségem van nekem csak
Egy;

De mikor még ez az egy is
Sok!
Előbb utóbb sírba vinni
Fog.

Furcsa isten teremtése
Ő!
Reszketek, ha közelembe
Jő.
Megteszek mindent, a mit csak
Kér,
Még is mindig dorgálás a
Bér.

Már ilyesmit is gondoltam
Én:
Megverem... bírok vele, hisz
Vén.
De mikor a szemem közé
Néz:
Minden bátorságom oda
Vész.

Három izben volt már félig
Holt;
Jaj istenem! be jó kedvem
Volt.
De az ördög soh'sem vitte
El;
Oly rosz, hogy az ördögnek sem
Kell.

(Pest.)

EZ A VILÁG A MILYEN NAGY...

Ez a világ a milyen nagy,
Te, galambom, oly kicsiny vagy;
De ha téged birhatnálak,
A világért nem adnálak!

Te vagy a nap, én az éjjel,
Teljes teli sötétséggel;
Ha szivünk összeolvadna,
Rám be szép hajnal hasadna!

Ne nézz reám, süsd le szemed —
Elégeti a lelkemet!
De hisz úgy sem szeretsz engem,
Égjen el hát árva lelkem!

(Pest.)

KATONA BARÁTOMHOZ.

Ha előttem a multat kitárja
Képzeményim hű panorámája:
Katona barátom!
Tévelygő szememnek
Elfáradt sugára
Képeden pihen meg.

Oh ez a mult! pusztaság vidéke,
Mely felett hő, tikkasztó nap ége.
Te a pusztaságban
Árnyékos fa voltál,
Új erőt szereztem
Enyhe sátorodnál.

Kedvezett a jó szerencse nékem:
Túljövék e szomorú vidéken.

De itt is nagyobb volt
A bú örömemnél:
Mit használt, hogy jöttem?
Ha te nem jöhettél.

S a mióta sors parancsolatja
Közös útunk ketté ágaztatta,
Évek érkezének,
Évek távozának.
És még csak hirét sem
Hallhatók egymásnak.

El vagyok már szívedben feledve?
Vagy jutok még néha tán eszedbe?
Vagy, miként emlékem
Rajzol egyre téged,
Szinte rajzol engem
Nem muló emléked?

(Duna-Vecse.)

BUCSÚ A SZINÉSZETTŐL.

Adom tudtára mindazoknak,
Kiket tán sorsom érdekel,
Hogy tiszta látkörét jövőmnek
Sötét, nehéz köd lepte el.
Eddig Thalia papja voltam,
Most szerkesztő-segéd leszek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Szép élet a szinészi élet,
Ki megpróbálta, tudja jól,
Bár ellene a balitélet
Vak órjásának nyelve szól.
Hogy én lelépek a színpadról,
Szivem nagyon, nagyon beteg

Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Igaz, hogy ottan a rózsának
Sokkal nagyobb tövise van,
De oly rózsákat, mint ott nőnek,
Máshol keresni hasztalan.
Mindezt szivemben igazolják
Két évi emlékezetek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Mert nem lesz már nekem kalandom;
Pedig e nélkül a világ
Előttem úntató, kietlen,
Egyalakú, nagy pusztaság.
Ki egy országon átfuték, most
Egy kis szobában űlhetek —
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

De sorsom egykor még ezt mondja,
Ha majd rám megbékűlve néz:
«Eredj, a honnan számüzélek,
Légy a mi voltál, légy szinész!»
Hát addig is, míg újra elzárt
Menyországomba léphetek:
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

(Pest.)

KEDVES VENDÉGEK.

Oh ez az ostoba falusi nép!
Irják, hogy majd feljőnek Pestre. Szép.
S meglátogatnak. Még szebb. Jőjetek.
Hanem meg is szököm előletek.

Pompás mulatság lenne. Képzelem.
Bejárnák Tolnát, Baranyát velem.
Vezetném őket, mint nyájt a szamár.
Jaj, ha tudnák, mint várom őket már.

Jeles család is. Annyit mondhatok.
Körében borzasztóan mulatok.
A táti, ez derék legény. Derék.
Az embert mostan is magázza még.
S mily érdekes hallgatni, hogyha szól
Trágyárul, béresekről, gyapjuról.
És kérdi tőlem: hogy kel most a zab?...
A búza?...árpa?...széna?...krumpli?...bab?...
Költői dolgok mindenek felett.
Csak ugy hizik tőlök a képzelet.
A mámi, ez már művelt egy személy,
Még az irodalomról is beszél.
Könyvtára van szobája ablakán,
A könyvtár dísze Szigvárt, Kártigám.
És a kisasszony, oh be kellemes,
Mint a sült rák, olyan szemérmetes.
Mindig pirúl. S mi bájjal társalog;
«Igen» s «nem» nála az egész dolog.

Vígan vagyunk. Valóban. Ha ezek
Meglátogatnak, majd lesz élvezet.

(Pest.)

A BOLDOG PESTIEK.

Hiába is dicséritek
A szép természetet!
Az tart legföljebb veletek,
Ki rosz gombát evett.
Szegény, szegény falusiak
S kisvárosbéliek!

Mi élünk csak valódilag,
Mi boldog pestiek!

Lakásunk fényes palota;
Mindent találni benn,
Mit a mesterség adhata,
Hogy légyen kényelem.
Selyem, rugalmas pamlagunk
Lágy hintaként remeg;
Egész török basák vagyunk
Mi boldog pestiek!

És minden nap véghez viszünk
Nagy epicuri tort,
Hol étket és italt nekünk
Sok czifra szolga hord;
Míg a zenének hangjai
Vígan fölzengenek,
Lelkünk elandalítani, —
Mi boldog pestiek!

Hát a színház? a tánczterem
És több efféle hely?
Kapunk alatt hintó terem,
S mint a villám visz el.
Igy múlik éjünk és napunk,
Nincs híja semminek,
Míg végre csődöt nem kapunk
Mi boldog pestiek!

(Pest.)

ELSŐ SZERELMEM.

Virány a mult, szorgalmatos méh
A hű emlékezet;
Meghozza méz gyanánt szivembe
Első szerelmemet.

Csak hozza is! mert az nekem hajh
Mindig mi jól esék;
Hiszen e prózai világban
Nincs más költőiség.

Mint iskolás fiú, gazdámnak
Lyányát szerettem én,
S boldog valék, mert a lyánykától
Viszont szerettetém.

Mint szeretett ő! az ebédnél
Tálalni ő szokott,
S mindenkor én elémbe tette
A legjobb falatot.

És uzsonára kaptam tőle
Sonkát s más egyebet,
Mit szép szerével a kamrából
Kihozni lehetett.

Ha jött az este, s holdvilág volt:
A kertbe illanánk,
Es ott a kertben, ottan várt csak
Az üdvek üdve ránk!

Csend volt; méláza a természet
Nagy ünnepélyesen,
Csak a békák kuruttyolának
A szomszéd réteken.

Mi e regényes helyezetben
Érzelgénk boldogan;
Mondók, hogy: ejnye, hogy süt a hold,
Be szép egy este van!

. . . Ah, szép idők! ti elmulátok
És mindörökre tán,

Már nem terem számomra többé
Sem sonka, sem leány.

(Pest.)

AMBRUS GAZDA.

I.

Merre oly nagy széllel, Ambrus gazda?
«A kocsmába, ilyen, olyan adta!
Megharagított a feleségem.
Haragom most borral szelidítem.

S azzal járt csak jól e nyelves asszony,
Hogy tovább nem is maradtam otthonn!
Mert ha még soká darál előttem,
Nem hiszem, hogy nyelvét ki nem tépem.»

*

Hah, rosz asszony roszabb szolgálója!
Ambrus gazdáról e pletykát szórja:
Otthonn űlne ő, de felesége
Kivetette őt a ház elébe.

II.

Ambrus gazda hősleg iddogála,
Míg a bakter tízet nem kiálta.
Ekkor fölkelt, és haza kotródott,
S tudja isten, most miként pusztít ott.

Á, de íme, újra visszatére —
Ambrus gazda, mi jutott eszébe?
«Hát lármázni kezde feleségem;
S lármázott, mig végig nem keféltem.
Ekkor hátat fordíték a háznak.
Reggelig most otthonn nem is látnak.»

*

Gaz szolgáló! csak nem nyugszik nyelve.
Másnap már meg e hírt terjesztgette:
Ambrus gazda honn volt, s visszatére,
Mert nem ereszté be felesége.

(Pest.)

AZ ALFÖLD.

Mit nekem te zordon Karpatoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegy-völgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadúlt sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Felröpűlök ekkor gondolatban
Túl a földön felhők közelébe,
S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kunságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszu gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.

Méneseknek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
Ringatózik a kalászos búza,
S a smaragdnak eleven szinével
A környéket vígan koszorúzza.

Ide járnak szomszéd nádasokból
A vadlúdak esti szürkületben,
És ijedve kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

A tanyákon túl a puszta mélyén
Áll magányos, dőlt kéményü csárda;
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Oda fészkel a visító vércse,
Gyermekektől nem háborgatottan.

Ott tenyészik a bús árvalyányhaj
S kék virága a szamárkenyérnek;
Hűs tövéhez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettök, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya. —

Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sir is fölöttem.

(Pest.)

SZOBÁMBAN.

Esős idő van; szürke a menny,
Mint a bakancsos-köpönyeg.
Arról szó sincs, hogy kiderűljön,
Sétálni hát már nem megyek.

Mit kéne tennem? feleséget
A jó isten még nem adott;
Ha feleségem volna: véle
Majd eltréfálnám a napot.

Pipára gyujtok, s az esőnek
Halk susogását hallgatom.
És végig szállok gondolatban
A messze fekvő multakon.

Sokon mentem már én keresztül,
Sok jót értem, de több roszat,
S nagy részt magamnak kell köszönnöm,
Hogy megvalljam az igazat.

Könnyelmüség könnyelmüség! ez
Gyakorta oly lépésre vitt,
Melynek később vásott fogakkal
Ettem fanyar gyümölcseit.

De bátran mondom: más hibám nincs
A könnyelműségen kivűl,
S ez majd a maga idejében
Az ifjusággal elröpűl.

Viszontagságos életemnek
Egy hű, igaz barátja van,
Egyetlen ő, ki nem hagyott el
Balsorsom háborúiban.

Velem volt ő, mig a hazában
Bujdosva jártam, mint a vad,
És ittam a forrás vizéből,
S alvám a szabad ég alatt;

Velem volt ő, mig a hazán túl
Naponti négy krajczár dijért

Hiven fogyasztám a katonák
Sületlen, sótlan kenyerét;

Velem volt ő, mig a könyűkkel
Sózott szinészi kenyeret
Megpaprikázták bosszusággal
Ármánykodó gazemberek.

Ez egy barátom a költészet.
Ő volt mindenkor én velem,
Verseltem én minden bajom közt
A színpadon s az őrhelyen.

Leend-e haszna verseimnek!
Túlélik-e majd apjokat?
Ragyognak-e holdként fölöttem,
Ha sírom éje befogad?...

De már derűl! szivárvány támad
Amott a rákosi mezőn,
Sétára hát!... csak el ne csipjen
Valamelyik hitelezőm.

(Pest.)

EST.

A nap lement.
Eljött a csend.
Szellőüzött
Felhők között
Merengve jár
A holdsugár,
Mint rom felett
A képzelet.
A városi
Nem élvezi;
Falun keresd:
Mi szép az est.
Utczára mén
Leány, legény,
S dalolni kezd;
Hallván a neszt,
Dalol vele
A fülmile
Lágy éneket
A lomb megett.

A kert alól
Furulya szól;
A pásztor ott
Tüzet rakott;
S mig elterűl
A tűz körűl,
S megszólal a
Bús furulya:
Ökre lova
Jár tétova,
És harmatos
Füvet tapos.
Akközben a
Kert ajtaja
Halkan kinyíl;
Miként a nyíl
Oda suhan
Vig-boldogan
A pásztor, és
Van ölelés,
Van csókolás —
Ki volna más,
Ki eljöve?
Mint szép hive.
Mulassatok,
Ti boldogok!...
Mért köztetek
Nem lehetek?

(Pest.)

EGY TELEM DEBRECZENBEN.

Hejh Debreczen,
Ha rád emlékezem!...
Sokat szenvedtem én te benned,
És mind a mellett
Oly jól esik nekem,
Ha rád emlékezem. —

Pápista nem vagyok,
És még is voltak böjtjeim, pedig nagyok.
Jó, hogy az embernek csont foga van,
Ezt bölcsen rendelék az istenek,
Mert hogyha vas lett volna a fogam,
A rozsda ette volna meg.

Aztán a télnek kellő közepében
Kifogya szépen
A fűtőszalmám,
S hideg szobában alvám.

Ha fölvevém kopott gubám,
Elmondhatám,
Mint a czigány, ki a hálóból néze ki:
«Juj, be hideg van oda ki'!»

S az volt derék,
Ha verselék!
Ujjam megdermedt a hidegben,
És ekkor mire vetemedtem?
Hát mit tehettem egyebet?
Égő pipám
Szorítgatám,
Míg a fagy végre engedett.

Ez inségben csak az vigasztala,
Hogy ennél már nagyobb inségem is vala.

(Pest.)

A CSAVARGÓ.

Önkénytelen az ember,
Mindenre születik,
Mint a magasb hatalmak
Ott fönn elvégezik,
Fölöttem is határzott
Az égi végzemény:
Csavargónak születtem,
Csavargó vagyok én.

Betérek Debreczenbe
Bolond Istók gyanánt,
S tovább megyek, ha ittam
Bort és öleltem lyányt.
Ma itten, holnap ottan,
Csak ez az élemény...
Csavargónak születtem:
Csavargó vagyok én.

Igaz, most a czudar sors
Rútul bánik velem:
Lekötve hívatalhoz
Tengődöm egy helyen,
De nem tart ez sokáig,
Igy biztat a remény;
Mint voltam eddig, újra
Csavargó leszek én.

(Pest.)

A RÉGI JO GVADÁNYI.

Kegyelmednek már rég pihen a pennája,
Kegyelmednek régen megnyilt a sír szája,
Hol békességgel a föltámadást várja,
De még most is kedves nekem a munkája.

Nincs abban sok czifra poétai szépség,
De vagyon annál több igaz magyar épség,
S nagy mértékben aztat bélyegzi elmésség,
Azért is olvasni lelki gyönyörűség.

Sok számos poéta vagyon mostanában,
Fogyasztják a tintát nagy Magyarországban
Sokan, de nem írnak úgy, mint hajdanában
A kegyelmetek jó régi világában.

Ember azt sem tudja, hol tanultak nyelvet?
Beszédjek, nem tudni, magyar-e vagy német?
Magyar constructio végkép elenyészett,
S nagy szomorúsággal lehet nézni eztet.

Szomorú dolog ez s valóságos csúfság;
Gyötri lelkeiket gyalázatos hivság,
Hívságtól üldözve a calamust fogják.
S édes anyánk nyelvét szörnyen megrongálják.

Illendőképen a ki nem tud beszélni
És fundamentumos magyarsággal élni,
Ki kellene minden olyat küszöbölni,
Nem kellene hagyni magyar nyelvet ölni.

Ha kegyelmed mostan sírból föltámadna,
S ilyen magyarságot könyvekből olvasna:
Élni, jól tudom, hogy nem igen kivánna,
De halottaihoz ujra visszaszállna.

Nyugodjék kegyelmed csendes békességgel!
Appetitusomat ha korcs magyarok el-
Rontják: mulatok a kegyelmed könyvével,
Könyvének igazi magyar beszédjével.

(Pest.)

AZ UTÁNZOKHOZ.

Azt gondoljátok: a költés szekér,
Mely ballag széles országútakon?
Sas a költés; hol nem járt senki sem,
Ő arra indul fennen, szabadon.

S az élhetetlen nyomorú csoport
Azt lesi gyáván: merre nyílik ut?
S ha nyílik aztán, mint éhes kutya
A koncz után, a kezdett utra fut.

Fogj tollat és írj, hogyha van erőd
Haladni, merre más még nem haladt;
Ha nincs: ragadj ekét vagy kaptafát,
S vágd a földhöz silány dorombodat!

(Pest.)

ÉLET, HALÁL.

Boldog, kinek fejére
Az ég oly sorsot mért,
Hogy bor- s leányért éljen
És haljon a honért.

(Pest.)

EGRESSY GÁBORHOZ.

Megénekellek!... de te lészsz oka,
Ha énekem tán szabadon nem szárnyal:
Lerészegítéd szomjas lelkemet
Művészetednek édes italával.
Megénekellek... ámbár vakmerőség
Igy fölhangolni kis nádsípomat.
Legyen mentségem, hogy a milyen gyönge,
Oly szívbül-ömlő tiszta hangot ad.

Gyakran nem érti emberét a kor;
Nagyot teremt nagy lelke erejébül,
És ez bukása! népét fölviszi
Olyan magasra, honnan az leszédül.
Még jó, ha költőt ér e balszerencse,
Az ész holt fénye egykor föllobog,
S feltámadását fogják ünnepelni
Világosabban látó századok.

Egészen más a színész végzete.
Lekötve csügg ő egy rövid bilincsen —
Ez a jelen; csak erre számolhat,
Mert a jövőhöz semmi köze nincsen.
Ha a jellennek biztos fövenyébe
Le nem bocsátá híre horgonyát:
Elmegy nevével az idő hajója,
És menni fog az örökléten át.

Vakon mért tartja a sors korodat,
Hogy meg ne értsen? nemzetem művésze!
Avvagy — kivéve egy-kettőt talán —
Méltányolólag, lelkesedve néz-e?
Születtél volna boldogabb hazában,
Hol érdemeknek kedvezőbb az ég:
Dicsőségednek fényes ragyogása
Egy fél világra elsugárzanék.

Eljőnek ők, és néznek hidegen,
És tőled egyre csak nagyot kivánnak;
Nem értik azt ők, mily kis száma van
A sikerűlés remek órájának.
A költő ír, csak hogyha kedve tartja,
A képiró, ha kedve tartja, fest...
És a szinészt befogják az igába,
Habár halállal sujtja őt az est.

S mit szóljak arról, a ki ellened
Viseltetik rút pártos szenvedélylyel?
Ki koszorúd, mit néhányan fonánk,
Dühös kezekkel tépné szerteszéjjel!
Oh mert van ilyen, és pedig nem egy van;
Hogy is ne volna?... magyarok vagyunk,
A párt, a párt és mindörökké csak párt
Sok század óta átkos jelszavunk. —

S mindekkorig te el nem csüggedél,
A zsibbadásnak terhe nem lepett meg,
Hogy ily kevés, ily kétes bére van
Sok átvirasztott, puszta éjjelednek.
De nem, jutalmad nem fog elmaradni!
Megtisztuland az érzet és az ész,
És eljövend a méltánylás ideje,
Midőn mindnyájuknak kedvencze lészsz.

(Pest.)

TOMPA MIHÁLYHOZ.

Hát, fiú, olvastam azt a verset,
A melyet te én hozzám csináltál
Valahol a bártfai forrásnál,
S mondhatom, hogy nagy örömet szerzett.

Sok szépet elmondtál e levélben,
(Ne véld, hogy hizelgéskép beszélem,)

De legjobban az gyönyörködtetett,
Hogy a bort, öcsém, te is szereted.

Ejhj be derék gyerek vagy te, Miska!
Mért nem ölelhetlek össze-vissza?...
Látszik: deák vagy és kálomista,
A ki a vizet nagy kínnal iszsza.

Ember a lelked is, atyámfia!
Imádkozzunk a bor istenéhez,
S hagyjuk a világot papolnia,
Hogy, ki a bort szereti, ez és ez.

Haszontalan világ ez a mai;
Egyátaljában nem tetszik nékem.
Jőjünk csak mi össze!... fenn az égben
Örömkönnyeket sír Csokonai.

Egyébiránt ne gondold, barátom,
Hogy én valami vad ficzkó vagyok,
Mihelyest a bor szinét meglátom;
Nem én! csak ugy csendesen vígadok.

S ha bizalmas ember van mellettem,
Mosolyogva a bús múlt időket
Elbeszélem, hogy mennyit szenvedtem,
Mint majd egyszer elbeszélem néked.

Hidd el, csodálkozni fogsz fölötte,
Hogy huszonkét éves ember ennyi
Bajon magát keresztültörhette,
S nem bírta őt a baj sírba tenni.

Az igaz, most jobb az állapotom,
Bár a legjobbnak ezt sem mondhatom;
Hanem ugy csak állok, hogy ha véled
Találkoznám, megvendégelnélek.

De miért is nem jösz egyszer hozzánk?
Majd meglátnád, milyen jól mulatnánk!
Messze vagy, de én baka koromban
Hetvenhétszer annyit gyalogoltam.

Siess hát, mert ha sokáig késel,
Élted napjáig megemlegeted;
Én rontok hozzád, s akkor jaj neked:
Agyonszorítlak egy öleléssel!

(Pest.)

ÉJSZAKÁIM.

Még ugy csak megjárja, ha az ég
Fellegetlen, holdas, tisztakék,
Ablakomra rá könyökölök,
Hosszu szárból sűrűn füstölök,
S elmerengek majdnem reggelig . . .
Nekem ebben nagy kedvem telik.
De mikor hold, csillag nem ragyog,
Akkor én végkép oda vagyok.
A tyukokkal el nem alhatom,
Hát galléron csíp az unalom,
S összenyaggat irgalmatlanúl . . .
Az időm fut, mint a sánta nyúl.
Véghetetlen kínom közepett
Mit tehetnék ekkor egyebet?
A tintába mártom tollamat,
Vagy is: megpendítem lantomat,
S kong belőle oly szeráfi dal,
Hogy, ki hallja, rögtön szörnyet hal.
Én azonban folytatom dalom,
Míg az álom és az únalom
Egymással fölöttem hajba kap,
S csakugyan az első markosabb. —
Másként mulnak éjeim bezeg,
Majd ha feleségre szert teszek.

(Pest.)

FURFANGOS BORIVÓ.

Megiszom én a bort, mert szeretem,
De néha megy belém nagy nehezen;
Azonban rajtam nem fog ki soha,
Minden dolognak van oka-foka.

«A kancsó zsarnokszív» — azt gondolom —
«Ki kell belőle a vért ontanom!»
S e gondolatra kancsóm kiürűl,
Készítették bár feneketlenűl.

(Pest.)

TAKARÉKOSSÁG.

Akármikép csűrjük, csavarjuk,
Szép, a ki gazdálkodni tud;
Ilyennek aztán az adósság
Nem köt nyakára háborut;

Nem szurkol, ha bizonyos utczán
Világos nappal menni kell,
Hetykén tekinthet jobbra-balra,
Találkozzék akárkivel;

Nem mondja, a midőn javában
Cseng a kocsmában a pohár:
«Barátim, megbocsássatok, de
Mennem kell, otthon munka vár» ...

S a többi! — — szóval, mátul fogva
Takarékos fiú leszek,
Minden garast úgy megbecsűlök,
Miként apám, a jó öreg.

Hejh, csakhogy én az efféléket
Mindig pénz fogytán fogadom;

S a mint pénzem jön: akkor ismét
Hegyen-völgyön lakodalom.

(Pest.)

PINTY ÚRFI.

Én nem panaszlok sorsom ellen,
Mi ördögért panaszlanék?
Lehet-e kegyesebb irántam,
Mint a milyen kegyes, az ég?
Nekem jutott a nagy szerencse:
Pinty úrfit énekelni meg!
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Pinty úrfinak fillére sincsen,
Tán a nagyapjának se' volt;
A mit telt erszénynek neveznek,
Távol van tőle, mint a hold.
Azért magát föl nem akasztja,
De még csak nem is kesereg.
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Asztalt számára nem terítnek,
S ki hinné? éhen még se' vesz;
Ha enni kell, a vendéglőkbe
Bekullog ismerősihez,
S egy-egy falatka innen, onnan...
Böndőjét ekkép tölti meg.
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Mikép teszen szert öltözetre?
Ez is igen eredeti:
Bál- és egyébre a ruhákat
Ugy kölcsön elkéregeti;
Csakhogy többé ezen ruhákat
Nem látják a jó emberek.
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Hol a szállása? azt nem tudjuk;
De ő fennen dicsekszi el:
Milyen pompás szobái vannak!
És a mit ő mond, hinni kell.
Bár kávéházakban gyakorta
Olyan Pinty-féle szendereg:
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

És ilyen ő tetőtül talpig,
Tökéletes képmása ez;
Magának és kedves honának
Roppant becsületet szerez.
Kiáltson föl hát minden ember:
Tartsák meg őt az istenek!
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

(Pest.)

SZEMFÁJÁSOMKOR.

Teremtő isten! szemeimre
A vakságot tán csak nem küldöd?
Mi lesz belőlem, hogyha többé
Nem láthatok lyányt s pipafüstöt!

(Pest.)

A NAPHOZ.

Panaszom van kelmed ellen,
Hallja kelmed, nap uram!
Mi dolog az, sugarával
Bánni olyan fukaran?

Elballag kelmed fölöttem
Minden istenadta nap,
Kis szobám kelmedtől még is
Egy sziporka fényt se' kap.

Oly sötét van benne, mint a...
Majd kimondtam, hogy mibe';
Legyen egy kis embersége,
S nézzen kelmed néha be.

Hiszen azt, hogy versirás a
Mesterségem, tudja tán,
Azt is tudja, ily esetben
Nem lehet pompás szobám;

Hogy ne tudná, 'sz' hajdanában
Kelmed szinte lantot vert,
Még mikor le nem rudalták
Az Olympról Jupitert.

Szánjon meg tehát kegyelmed,
Kedves collega uram,
S mátul fogva sugarával
Ne bánjék oly fukaran.

(Pest.)

HA.

Ha kalapomnak szőre volna,
És jobbra-balra nem konyulna:
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném.

Ha már nem volna vagy két éve,
Hogy a mellényem meg van véve:
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném.

Ha volna több, mint egy kabátom,
Mit hordanom kell télen, nyáron:
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném,

Ha a nadrágom alja, térde
Nem volna oly nagyon megsértve:
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném.

Ha a csizmámnak talpa, sarka
Nem kérdené, hogy hol a varga?
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném.

Ha majd e ha, ha, ha, ha meg ha
Elpusztul tőlem a pokolba:
Én leszek a derék legény!
Mindjárt arszlánnak illem én.

(Pest.)

A NAP HÁZASÉLETE.

A nap házas legény,
Tudjátok?
Hanem szegény
Fején
Ez épen a nagy átok
Mert a papucskormány terhét nyögi;
Rosz felesége annyi bút szerez neki.
Természetes hát, hogy a jó öreg
A bort nem veti meg,
A bort, mely minden bajnak orvoslója,
A bort, mely a szívből a bút kiszórja.
De otthon inni nem merészel,
Mert ekkor kész a pör a feleséggel.
Azonban tud magán segíteni.
Midőn az égen a szokott utat teszi:
Csak arra vár,
Hogy fellegekbe öltözzék a láthatár.
Ekkor nem félve,
Hogy őt meglátja felesége,
Bebaktat egy közelelső
Kocsmába,
S iszik, mint a kefekötő,
Bujába'! —
Ha jön az est,
S a felleg oszlani kezd,
Látjátok őtet, a mint mámorosan
Piros pofával az égről lezuhan.

(Pest.)

SZERELEM VÁNDORAI.

Kél a hold, az éj lovagja,
Hold kiséretében,
Mint hüséges apród, a kis
Esti csillag mégyen.

Indulóban vagyok én is,
S nem megyek magamban;
Holddal esti csillag, vélem
Égő szerelem van.

Csak eredj, hold, csak eredj a
Barna éjszakához;
Megyek én is, megyek én is
Barna kis leányhoz.

(Pest.)

HALÁLOM.

A halál két neme áll előttem,
Nem tudom, hogy melyiké leszek;
Nem tudom, pedig szeretném tudni:
Éhen vagy szomjan halok-e meg?

(Pest.)

MI LELT?

Nem tudom, mi lelt ma engem?
Jó kedvemben nincs határ;
Danolhatnék, fütyölhetnék,
Egyikhez sem értek bár.

Összeverem a bokámat,
Noha nem szól muzsika;

A szobám világos, ámbár
Nap nem süt belé soha.

Még a füst is rózsaszínű,
Melyet rosz cserép pipám
Legroszabb kapadohányból
Küld keresztül a szobán.

A szivem ver, mintha benne
Háborogna szerelem;
Pedig egy leány sem váltott
Csak egy jó szót is velem.

S annál megfoghatlanabb ez,
Mert zsebemnek zord egén
Pénzfogyatkozásnak éje
Űl sötéten, feketén.

Szóval: a világ előttem
Egy szép tulipán-bokor...
Kár, hogy addig lesz csak az, míg
Kimegy fejemből a bor!

(Pest.)

IGYUNK!

A kinek nincs szeretője,
Bort igyék.
S hinni fogja, hogy minden lyány
Érte ég.

És igyék bort az, a kinek
Pénze nincs,
S az övé lesz a világon
Minden kincs.

És igyék bort az, a kinek
Búja van,
S a bú tőle nyakra-főre
Elrohan.

Sem szeretőm, sem pénzem,
Csak bánatom;
Másnál háromszorta többet
Ihatom.

(Pest.)

DÁRIDÓ UTÁN.

Ez volt aztán az éjszaka!
Bort többé soh'se lássak,
Ha életemben párja volt
Ennek az áldomásnak.

Egész mohácsi ütközet
Ment végbe ott közöttünk;
Igaz, hogy a török a bor,
És a magyar mi lettünk.

Hanem még az is igaz ám,
Hogy harczoltunk vitézül,
Kivált mikor már a király,
Az ész, kidőlt nyergébül.

A győzelmes poharakat
Dühhel nyakon ragadtuk,
S függtünk letéphetetlenül,
Mint a pióczа, rajtuk.

Ha oly hosszú lesz életünk,
Mint kortyaink valának,
Megérjük boldogabb korát
A bús magyar hazának.

(Pest.)

VERSEIM.

A költészet fája életem,
Minden versem egy levelke rajt'.
Fa, levél el fog hervadni majd,
A felejtés szele rá sohajt.

És mivelhogy elhervadni fog,
Ne is ápolgassam én e fát?
Más hasznot ha nem hajt: legalább,
A mig élek, hűs árnyékot ád.

(Pest.)

HOZZÁ.

Szent borzalommal nyujtom ím feléd
Nem földi kéjtől reszkető kezem,
S enyém vagy-e? valóban az enyém?
Nem álmodom-e? félve kérdezem.

Oh nem, nem álom! hallom hangjaid,
Az andalító édes hangokat,
És arczaidnak látom liljomát,
S itt pihensz, hol hév szivem dagad.

Mennyit nem küzde a balsors velem,
Mig valahára mégis engedett,
Mig a dicső perczet megérhetém,
Hol sajátomnak mondlak tégedet.

Sajátom vagy! s e boldogságomat
Kinek, vajon kinek köszönhetem?
Isten megáldja kedves verseim!
Ők, ők szereztek meg téged nekem.

Engedd, hogy még egyszer nézzek reád,
S szorítsanak szivemhez e kezek!
És most... és most... jer a zsebembe, pénz,
S menjünk, először is csizmát veszek.

(Pest.)

SOVÁNY ŐSZ.

Megköszönöm az ilyen őszt,
Alázatosan köszönöm!
Egész világ örűl, vigad,
Csak én nekem nincs örömöm.
Iszik boldog, boldogtalan,
Szüret van úton, útfelen,
És én isten kegyelmiből
A száraz kortyokat nyelem.

Búsan Budára kullogok,
Megállok a vár tetején;
Nagyszálnak borszülő hegye
Távolból kékellik felém.
Nagyszálnak borszülő hegye
Sok jó napot szerzett nekem;
Hanem mi haszna? hogyha most
A száraz kortyokat nyelem.

Mint holmi falusi biró,
Leteszem a két könyököm,
Remélve, hogy tán valahogy
Majd búmat versben kinyögöm.
Hiába minden fejtörés!
Nem boldogúl a vers velem,
Hogy is verselhetnék? midőn
A száraz kortyokat nyelem.

Nagy bosszusan, nagy álmosan
Az ágyba vágom magamat,

S hejh a szüret! ezt mormogom
Fülig a takaró alatt.
És a szüretről álmodom
S a borról minden éjjelen;
Másnap megint, mint azelőtt,
A száraz kortyokat nyelem.

Csak menne már el a szüret,
Csak menne a pokolba már!
Hozná meg isten a telet,
Hideg házban húzzam ki bár.
Vagy meglövöm magam, vagy a
Duna leszen fekvő helyem,
Ha a jövő szüretkor is
A száraz kortyokat nyelem.

(Buda.)

CSOKONAI.

Egy kálomista pap s Csokonai
Egymásnak voltak jó barátai.
Kilódul egyszer Debreczenből
S a jó barát előtt megáll,
S: ihatnám, pajtás! így kiált föl
Csokonai Vitéz Mihály.

«No ha ihatnál, hát majd ihatol,
Akad még bor számodra valahol,
Ha máshol nem, tehát pinczémben;
Ottan nem egy hordó bor áll»,
Szólott a pap, s leballag véle
Csokonai Vitéz Mihály.

«Ihol ni, ucczu!» fölkiált a pap,
A mint egy hordóból dugaszt kikap;
«Szaladj csapért! ott fönn felejtém;
Szaladj, öcsém, de meg ne állj!»

És fölrohan ló halálában
Csokonai Vitéz Mihály.

A likra tette tenyerét a pap;
Csak vár, csak vár, hogy jön talán a csap,
S a csap nem jött, és a pap morgott:
«De mi az ördögöt csinál,
Hol a pokolba' marad az a
Csokonai Vitéz Mihály?»

Tovább nem győzte várni a csapot,
Ott hagyta a hordót (a bor kifolyt),
Fölmén a pinczéből a házba,
De ott fönn senkit nem talál.
Csak késő este érkezett meg
Csokonai Vitéz Mihály.

Hát a dologban ez volt az egész:
Kereste ott fönn a csapot Vitéz,
Zeget-zugot kikutat érte,
De csak nem jön rá, hogy hol áll?
És így csapért szomszédba mégyen
Csokonai Vitéz Mihály.

A szomszédban valami lakzi volt.
Elébe hoztak ételt és italt;
És ím az étel és bor mellett
És a zenének hanginál
Csapot, papot, mindent felejtett
Csokonai Vitéz Mihály.

(Pest.)

VOLNÉK BÁR...

Volnék bár sivatag bús szigete
A tenger közepének,
Hová ember, madár nem lépne be -
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék megdermedt jégsziklája bár
A messze föld végének,
Mit nem melenget lanyha napsugár –
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár a földöv homokja, hol
A nyári nap tüzének
Örök sugára égető pokol —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár hallgató éjféleken
Átokvert kósza lélek,
Ki még koporsajában sem pihen —
Csak tégedet ne ismernélek.

Nem volna mérve oly nagy terhe rám
A kínnak, szenvedésnek,
Létem keresztjét jobban hordanám —
Csak tégedet ne ismernélek.

S még is, még is... nem volna életem,
Az örök üdvességnek
Magas helye sem tetszenék nekem,
Ha tégedet nem ismernélek.

(Pest.)

SZIVEM, TE ÁRVA RABMADÁR!

Szivem, te árva rabmadár!
Kit szűk, szoros kalitka zár,
Légy csendesebben odabenn,
Ne hánykolódjál oly igen;
Ugy megtalálod sérteni
Magad, hogy vér fog ömleni...
Vagy üsd meg magadat tehát,
Jőjön halálos seb reád;
Véreddel majd megírhatom
Szerelmem és hattyúdalom.

(Pest.)

AZ ÉN SZERELMEM...

Az én szerelmem nem a csalogány,
Kit fölkeltett a hajnalszürkület,
Hogy édes ének szóljon ajakán
A nap csókjától rózsás föld felett.

Az én szerelmem nem kies liget,
Hol csendes tóban hattyúk ringanak,
Fehér nyakok mig bókot integet
A vízbe néző hold sugárinak.

Az én szerelmem nem nyugalmas ház,
Mit kert gyanánt körűl a béke vett,
Hol a boldogság anyaként tanyáz,
S tündér leányt szűl: a szép örömet.

Az én szerelmem rengeteg vadon;
A féltés benne mint haramja áll,
Kezében tőr: kétségb'esés vagyon,
Minden döfése százszoros halál.

(Pest.)

SZEMEK, MINDENHATO SZEMEK!

Szemek, mindenható szemek!
Ne nézzetek, ne nézzetek
Reám oly hidegen, oly hidegen;
Megöltök, ez halál nekem,
Halál nekem!

Vagy, oh mindenható szemek!
Csak öljetek meg, öljetek,
Aztán mosolygjatok, mosolygjatok,
S én újolag föltámadok,
Föltámadok!

(Pest.)

SZERELMEM ZÚGÓ TENGER...

Szerelmem zúgó tenger,
De most zugása nem ver
Órjási hánykódás közt földet és eget;
Elszenderült, miképen
A gyermek bölcsejében,
Ha hosszan jajgatott és hosszan könnyezett.

A síma habtükörben
Evez föl és le lelkem
Szelíd merengésnek hintázó csónakán;
Partjáról a jövőnek
Csattog felém lágy ének...
Te énekelsz, remény, te kedves csalogány!

(Pest.)

ÉLET, HALÁL! NEKEM MÁR MINDEGY.

Élet, halál... nekem már mindegy!
Ez a kétség irtóztató;
Igy nem mehet tovább, a mint megy,
Es, «aki mer, nyer» példaszó.

Hozzá megyek, hozzá kell mennem,
Előtte szívem fölnyitom,
Hadd lássa meg, mi kín van bennem,
S hogy azt mind érte hordozom.

S ha szenvedésem látni fogja,
S a halvány színt, melyben vagyok;
Talán meglágyul indulatja,
Talán majd szánakozni fog.

És hátha könyvéből szemének
E drága sort olvashatom:
Hisz én már téged rég kisérlek,
Van érted titkos bánatom.

És hátha csókja szent kulcsával
Nyitand számomra majd eget...
Vagy, mint őrültet, szolga által
Szobájából majd kilöket.

(Pest.)

A BORHOZ.

Oh bor! te voltál eddig egy barátom;
De látom,
Hogy már kihalt tüzed, mely értem ége,
S frigyünknek vége, vége.

Ha eddig hozzád folyamodtam
Bús állapotban,
Keresztelő lett... a búbánatot
Vidámsággá kereszteléd.
Mért járulok hiába most eléd?
Varázserődet mért nem mutatod?
Fejem nehéz,
És reszket már e kéz,
Mely a teli
Pohárt ajkamhoz emeli;
Ezt befolyásod eszközölte,
De nem hatál be a kebelbe:
A lélek ép,
Nem részegűlhet semmiféleképp.
A multnak fekete
Emlékzete
— Mint Dejaníraköntös — rajta van
Letéphetetlenűl, minduntalan.

Oh bor!
Ki annyiszor
Voltál bajomnak orvossága,
Légy most is az, bár utójára:
Feledtesd el velem a gúnymosolyt.
Mely lángszerelmem jégjutalma volt!

(Pest.)

A KÜLFÖLD MAGYARJAIHOZ.

Ti fekélyek a hazának testén,
Mit mondjak felőletek?
Hogyha volnék tűz: kiégetnélek,
Égetném rosz véretek.

Nem vagyok tűz, nincs emésztő lángom;
De van éles hangu szóm,

Mely reátok átkait kiáltja,
Átkait irtóztatón.

Annyi kincse van hát e hazának,
Hogy nem is fér benne meg?
Hiszen e hon, e boldogtalan hon
Oly szegény és oly beteg.

És ti rablók, a mit orvosságra
Izzad kínnal e haza:
Elhordjátok idegen bálványtok,
A külföld oltárira.

E hazán, mely porban esd kenyérért,
Nem esik meg szívetek;
Míg ő vért sír, poharaitokba
Kinn ti a bort töltitek.

És csak akkor tértek vissza, már ha
Koldusbot van nálatok:
Kit koldussá tettetek, hogy tőle
Ismét koldulhassatok.

A miként ti e szegény hazából
Magatok számüzitek:
Vesse úgy ki csontotokat a sír
S a mennyország lelketek!

(Pest.)

MÉRT NEM SZÜLETTEM EZER ÉV ELŐTT?

Mért nem születtem ezer év előtt?
Midőn születtek Árpád daliái,
S ragadva kardot, a vérkedvelőt,
A nagy világgal mentek szembeszállni.

Beh mondtam volna csataéneket,
Versenyt rivalgót kürtjével Lehelnek,
Melynek zugási mennydörgéseket
Vadúl kavargó örvényökbe nyeltek.

Beh fölvetettem volna magamat
Hadvész után nyerítő paripára,
Keresni a sírt vagy babéromat
Hazát teremtő harczok viharába'.

Beh énekeltem volna diadalt,
Vitézeimnek, párduczbőrre dőlve,
Midőn az ütközetmoraj kihalt
S az áldomás csengése jött helyébe.

Vagyok henyélő század gyermeke,
Hol megdalolni méltó tárgyam nincsen;
S ha volna is, mi lenne sikere?
Sínlődik a nyelv terhes rabbilincsen.

(Pest.)

A LEÁNYKÁKHOZ.

Ne haragudjatok rám,
Leánykák, lelkeim!
Hogy oly sokszor beszélnek
A borról verseim.

Ti nem gondolhatjátok,
Mily bús az életem,
Hogy gyakran a keservek
Keservét szenvedem.

Mig olvassátok tőlem
A tréfás dalokat,
Nem sejtitek, hogy néha
Szivem majd megszakad.

S lássátok, szépeim! ha
A bú nekem rohan,
Mint felbőszült oroszlán,
Emésztő-szilajan;

Ha a világ előttem
Éjjé sötétedik,
S a sötétséges éjben
Vihar kerekedik,

És a vihar szivemben
Dúl irgalmatlanúl:
Csak a bor, a mitől ez
Ismét lecsillapúl.

Lecsillapúl lassanként,
Elzúg a fergeteg,
S én újolag vidám, kék
Eget szemlélhetek;

S a fölvidámult égen
A régi fényben jár
A jó kedv holdja, a szép
Örömcsillagsugár.

Ily jótevő orvosság
A szőlőnedv nekem;
Nem egyszer menté meg már
Megúnt, bús életem.

Mert gyakran voltam úgy, hogy
Csak még egy pillanat...
S most pókháló födözné
Versíró tollamat,

Mig én magam fekünném
A sírban hidegen,

S a föld hideg porával
Vegyűlne tetemem — —

Ne haragudjatok hát,
Leánykák, lelkeim!
Hogy oly sokszor beszélnek
A borról verseim.

(Pest.)

SZÜLEIMHEZ.

Hejh édes szülőimék,
Gazdagodjam meg csak!
Akkor, hiszem istenem,
Nem panaszolkodnak.

Minden teljesülni fog,
A mit csak kivánnak;
Megelőzöm vágyait
Éd's apám s anyámnak.

Lesz csinos ház, a miben
Megvonúlnak szépen;
Pincze lesz a ház alatt,
Jó bor a pinczében.

Meghihatja éd's apám
Minden jó barátját;
Borozás közt lelköket
A jó kedvbe mártják.

Szép kocsit csináltatok
Éd's anyám számára;
Nem kell, hogy a templomot
Gyalogosan járja.

Lesz arany szegélyzetű
Imádságos könyve,
Krisztus urunk képe lesz
Szépen metszve benne.

Pistinak meg majd veszek
Drága paripákat,
Rajtok jó Istók öcsém
Vásárokra járhat.

Végesvégül lesz nekem
Dúsgazdag könyvtárom;
Akkor majd a verseket
Nem pénzért csinálom.

Ingyen osztom azokat
Szét az újságokba;
Minden szerkesztő, tudom,
Szívesen fogadja.

S hogyha szép lyányt kaphatok:
— De magyar lelkűt ám! —
Éd's apám tánczolni fog
Fia lakodalmán.

Igy élünk majd boldogan
A mulatságoknak,
Igy biz, édes szüleim...
Gazdagodjam meg csak!

(Pest.)

KATONA VAGYOK ÉN...

Katona vagyok én, kiszolgált katona,
Csak káplár sem voltam, mindig közkatona.
A katonasághoz ifjuságot vittem,
Ott maradt az, haza öregséggel jöttem.

Nagy volt pontosságom, nagy volt a hüségem,
Nem volt reám mérve csak egy büntetés sem.
Mi lett a jutalmam, mikor kiszolgáltam?
A generális megveregette vállam.

(Pest.)

NEM TESZ FÖL A LYÁNY MAGÁBAN EGYEBET...

Nem tesz föl a lyány magában egyebet,
Csak hogy téged, csalfa legény, elfeled;
Addig feled, addig feled, csak feled,
Mig a szíve bánatában megreped.

(Pest.)

FÉNYES CSILLAG...

Fényes csillag, mondd meg nekem,
Mért nem maradtál odafenn?
Mondd meg, arra mi ok szolgál,
Hogy az égről lefutottál?

«Csak az az ok szolgál arra,
Mert rá néztem galambodra;
Sugaramnál szebb a szeme,
Boszankodás kergetett le.»

(Pest.)

GYERE, LOVAM...

Gyere lovam, hadd tegyem rád nyergem!
Galambomnál kell még ma teremnem.
A kengyelbe most teszem bal lábam,
De lelkem már a galambomnál van.

Száll a madár, tán párjához siet;
Sebesen száll, el is hagyott minket.
Érjük utol szaporán, jó lovam,
A párját ő sem szereti jobban.

(Pest.)

BOLDOG ÉJJEL...

Boldog éjjel! együtt vagyok rózsámmal,
A kis kertben mulatozunk egymással;
Csendesség van, csak az ebek csaholnak,
Fenn az égen
Tündérszépen
Ragyog a hold, a csillag.

Nem jó csillag lett volna én belőlem;
Tudja isten, nem maradnék az égen,
Nem kellene én nekem a mennyország,
Lejárnék én
Minden estén,
Kedves rózsám, te hozzád.

(Pest.)

SZERELEM, SZERELEM...

Szerelem, szerelem,
Keserű szerelem!
Miért bántál olyan
Kegyetlenül velem?
Te voltál szivemben
Első és utósó,
Nem sokára készül
Számomra koporsó.

Elmegyek az ácshoz,
Fejfát csináltatok.
Egyszerű fejfámra
Csak egy sort iratok;
Fekete betükkel
Ez lesz írva rája:
«Itt hervad a hűség
Eltépett rózsája.»

(Pest.)

ESIK, ESIK, ESIK...

Esik, esik, esik,
Csókeső esik;
Az én ajakamnak
Nagyon jól esik.

Az eső, az eső
Villámlással jár;
A szemed, galambom,
Villámló sugár.

Mennydörög, mennydörög
A hátunk megett;
Szaladok, galambom,
Jön az öreged.

(Pest.)

A TERMÉSZET VADVIRÁGA.

Mit ugattok, mit haraptok
Engemet, hitvány ebek!
Torkotokba, hogy megfúltok,
Oly kemény konczot vetek.
Nyirbáljatok üvegházak
Satnya sarjadékain;
A korláttalan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem verték belém tanítók
Bottal a költészetet,
Iskolai szabályoknak
Lelkem soh'sem engedett.
Támaszkodják szabályokra,
Ki szabadon, félve mén.
A korláttalan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem virítok számotokra,
Árva finnyás kóficzok!

Kiknek gyönge, kényes, romlott
Gyomra mindjárt háborog;
Van azért, ki ép izléssel
Üdvezelve jön elém.
A korláttalan természet
Vadvirága vagyok én.

Hát azért nekem örökre
Szépen békét hagyjatok;
Ugy sem sok gyümölcsü munka:
Falra borsót hánynotok.
S kedvetek ha jön kötődni,
Ugy kapkodjatok felém:
A természetnek tövíses
Vadvirága vagyok én.

(Pest.)

JÁNOS GAZDA.

János gazda derék gazda,
Nincsen párja hat faluba';
Csak egy a bibéje,
Hogy soha sincs pénze.

Széles, hosszu szántóföldje,
Sok gabona terem benne,
Vásárra jár véle,
Még sincs soha pénze.

Nem kóborol a kocsmába,
Kocsmárosra nem kiáltja:
Hejh, bort az itczébe!
Még sincs soha pénze.

Felesége szép, takaros,
Legényekre nem haragos,

Kivált béresére...
Hát ezért nincs pénze.
(Pest.)

LEVÉL EGY SZINÉSZ BARÁTOMHOZ.

Jut még eszedbe a fiu? kivel
Együtt czepelted a vándorbotot,
Mely koldusbotnak is beillenék,
Midőn a sorsnak fényes kedve nincs;
És ez nem épen olyan ritkaság
Szinészre nézve, mint boldogtalan
Magyar hazánkban a hű honfigond.
Lásd, én reátok még emlékezem,
És elfeledni nem fogom soha
A jót s roszat, mely ott közöttetek
Mult napjaimnak osztályrésze volt.
Előttem áll a délután, midőn
A színészetbe béavattatám.
Barangolék föl és le czéltalan
A nagy hazának minden tájain.
Tarisznyámban, mit hátamon vivék,
Nem mondhatom, hogy nagy volt a teher,
De a nyomor, mint ólom, megnyomott.
Könnyíte rajt' a víg könnyelmüség,
Mely útaimban hű társam vala.
Ekkép juték egy nyári délután
Egy kis városba; fáradt lábaim
A fogadóban megpihentenek. —
Vendégszobája egyik oldalán
Helyet szerényen színpad foglala.
Mire való is már a fényüzés?...
Azon tünődtem épen: kérjek-e
Ebédet vagy se? hát ha majd sovány
Zsebem bicskája szépen bentörik?
Az ajtót ekkor megnyitá egy ur;
Volt bennem annyi emberismeret,

Rá foghatnom, hogy nem más, mint szinész,
Fején kalapja nagybecsű vala,
Mert Elizéus prófétával az
Rokonságban volt... tudn'illik: kopasz.
Kabátja új, a nadrág régi rongy,
És lábát csizma helytt czipő födé,
Alkalmasint a melyben szerepelt.
«Thalia papja?» kérdém. — «Az vagyok;
Talán ön is?» — «Még eddig nem.» — «Tehát
Jövőben? fölség...» — «Azt sem mondhatom»,
Vágtam szavába; ámde ő rohant,
S vezette gyorsan az igazgatót.
Fehér köpenyben az igazgató
Jött üdvezelni engem nyájasan:
«Isten hozá önt, tisztelt honfitárs!
Lesz hát szerencsénk önhöz, édes ur?
Imádja úgy-e a müvészetet?
Ah, jó barátom, isteni is az!
S önnek szeméből olvasom ki, hogy
Szinészetünknek egykor hőse lesz,
És kürtölendik bámult nagy nevét
A két hazának minden ajkai...
Ebédelt már ön? itt az ételek
Fölötte drágák, s a mi több: roszak.
Az ispán urtól őzczombot kapánk,
A káposztából is van maradék —
Ha meghivásom nem méltóztatik
Elútasítni: jó ebédje lesz.»
Igy ostromolt a jó igazgató,
Forgatva nyelve könnyü kerekét.
Én nem rosz kedvvel engedék neki.
Menék ebédre és ebéd után
Beiktatának ünnepélyesen
A társaságba — nem kutatva: mi
Valék, deák-e vagy csizmadia?
Másnap följéptem a Peleskei
Notáriusban. Hősleg működém
Három szerepben, minthogy összesen

A társaságnak csak hat tagja volt. —
Egy ideig csak elvalék velök;
Faluzgatánk jó s bal szerencse közt.
De a barátság végre megszakadt,
Mert én utáltam a nyegléskedést,
A sok «utószor»-t, a görögtüzet,
S tudj' a manó, mily csábitásokat.
A társaság is végre szétoszolt
Egymást érő bel- s külviszály miatt;
S én ujra jártam széles e hazát,
Mignem keblébe vett más társaság.
Mit ottan, itt is azt tapasztalám,
S tapasztalásom nem volt olyatén,
Mely kedvre hozta volna lelkemet.
Kenyért keresni színészek leszünk,
Nem a müvészet szent szerelmiből,
S haladni nincsen semmi ösztönünk.
«Pártolj, közönség, és majd haladunk»,
Mond a szinész; és az meg így felel:
«Haladjatok, majd aztán pártolunk»;
És végre mind a kettő elmarad.
Nem is hiszem, hogy a szinészetet
Becsülni fogják, míg ez befogad
Minden bitangot, gaz sehonnait,
Kik a világnak söpredékei,
S itten keresnek biztos menhelyet.
Barátom, ez fájt én nekem s neked,
Ez keseríte minket annyira.
Az isten adja, hogy minél előbb
Akképen álljon színmüvészetünk,
A mint valóban kéne állnia.

(Pest.)

A TINTÁS-ÜVEG.

Vándorszinész korában Megyeri
(Van-e, ki e nevet nem ismeri?)
Körmölgeté, mint más, a színlapot.
Kapott
Ezért
Egyszer vagy öt forintnyi bért,
A mint mondom, vagy öt forintnyi bért.

Először is hát tintáért megyen,
Ha ismét írni kell, hogy majd legyen.
A tintás-üveget pedig hová
Dugá?
Bele
Kabátja hátsó zsebibe,
A mint mondom, kabátja zsebibe.

S hogy pénzre tett szert, lett Megyeri vig,
S haza felé menvén, ugrándozik,
Hiába inti őt Szentpéteri:
«Kari,
Vigyázz!
Kedved majd követendi gyász,
A mint mondom, majd követendi gyász.»

Ugy lett. A sok ugrándozás alatt
Kifolyt a tinta; foltja megmaradt.
Megyeri elbusúl — kedvét szegi
Neki
A folt,
Mivel csak egy kabátja volt,
A mint mondom, csak egy kabátja volt.

Mi több! kabátja épen sárga volt,
És igy annál jobban látszott a folt.

«Eldobnám — szólt — de mással nem birok»;
Ez ok
Miatt
Hordá, mig széjjel nem szakadt,
A mint mondom, mig széjjel nem szakadt.

(Pest.)

AZ ÖREG UR.

Az öreg úrnak élete
Szánandó gyötrelem,
Veséig gyötri a szegényt
Féltékeny szerelem.

Unokaöcscse oly gonosz,
S szép, ifju a neje;
Unokaöcscse vert szöget
Megőszült fejibe.

Míg nőtlen volt: terhére nem
Esett a hívatal,
Nyugodtan, híven végezé;
De most majd belehal.

Míg nőtlen volt: barátinál
El-elkártyázgatott;
De mostan éjszakázni fél...
Keserves állapot!

Míg nőtlen volt: álom között
Folyának éjei:
De most az öreg úr szemét
Behúnyni sem meri.

Pedig, pedig, szegény öreg,
Féltés hiába bánt;
Öcséd nődet nem szereti...
Hanem a szobalyányt.

(Pest.)

MIT SZÓL A BÖLCS?

Hm, bizony csak sok nem úgy halad,
A mint kéne, itt a nap alatt.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Tenger a pénz, melyben elsülyed
Sok hajó: elv, jellem, becsület.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Korpafőt diszít selyem kalap,
S az okos fő teng darócz alatt.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

A lét könyviből e szót «barát»
Az idők régen kivakarák.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Egyenesség, nyilt őszinteség
Rókaságnak zsákmányúl esék.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Feleséghüség járatlan ut,
Rajta már csak az együgyü fut.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Igaz-mondás elhajított kő,
Hajító fejére visszajő.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Megterem sok prédikáczió,
Nem igen hallgatják, bármi jó.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

(Pest.)

PÁL MESTER.

Pál mester ilyformán okoskodott,
És félre csapta
Szilajhegykén a kalapot:
«Eh, a ki adta!
Mire való a feleség nekem?
Nélküle szabadabb lesz életem;
Elkergetem... az lesz belőle.»
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester később így okoskodott,
Csak hogy nem csapta
Ő félre most a kalapot:
«Hejh, a ki adta!
Még is csak kár volt elkergetnem őt;
Kezében gazdaságom egyre nőtt,
S most elpusztúl... az lesz belőle.»
És úgy lett, a miként beszéle.

Pál mester ekkor így okoskodott.
És félre csapta
Ismét hegykén a kalapot:
«Eh, a ki adta!
Mi haszna minden búm és bánatom?
Ugy sincs sokam; azt is tovább adom,
Tovább adom... az lesz belőle.»
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester végre így okoskodott,
S szemére csapta

Keservesen a kalapot:
«Hejh, a ki adta!
Most már minden, de minden oda van;
Mi tévő légyek? felkössem magam?
Fel, felkötöm... az lesz belőle.»
És úgy tett, a miként beszéle.

(Pest.)

RÉSZEGSÉG A HAZÁÉRT.

Fiuk, az isten áldjon meg,
Én is iszom, igyatok!
Én nem nézhetek vidámon
Végig elhagyott hazámon,
Csak mikor részeg vagyok!

Ekkor úgy látom hazámat,
A mint kéne lennie;
Mindenik pohár, a melynek
Habjai belém ömölnek,
Egy sebét hegeszti be.

S ha, míg részeg vagyok: boldog
Volna a hon csakugyan,
Bár örökké kéne élnem,
Fiuk, nem láthatna éngem
Soha senki józanan.

(Pest.)

LANT ÉS KARD.

Felhős az ég hazámon,
Aligha nem lesz vész;
Csak hadd legyen, nem bánom,
Lelkem reája kész.

Lantom nagyon szeretne
Hallgatva állani,
Régóta van kezembe',
Már kopnak húrjai.

S amott a zugban kardom
Folyvást panaszkodik :
Hiába meddig tartom,
Az ítéletnapig...
(Pest.)

ETELKÉHEZ.

Láttad-e, angyalom, a Dunát
S a szigetet közepén?
Ide szivembe képedet
Akként foglalom én.

A szigetről zöld fa-lomb
Mártja a vízbe magát:
Ha te szivembe igy a remény
Zöldjét mártanád!
(Buda.)

SZERELEM ÉS BOR.

Azt mondom, a mit mindig mondok:
Ne háborgassanak a gondok,
Ne háborgassanak bennünket!
Legyen vidámság, tréfa, nesz:
Ifjak vagyunk, és ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

Járjunk a szerelem kertében,
Virág ott nyílik minden lépten;
Ha meg talál tüskéje szúrni :

Illatja gyógyulást szerez.
Szeressünk! mert erőnk, szeretni,
Idő jártával oda lesz.

Midőn a szerelem kertében
A nap tikkasztón süt az égen:
Térjünk hűs árnyékú lugasba
A borgyümölcs tőkéihez.
Igyunk! pénzünk van, hátha pénzünk
Idő jártával oda lesz.

E kép a legszebb élet képe;
Adjunk érette bút cserébe.
Mint fellegekre a szivárvány,
Reánk mosolygani fog ez,
Ha majd derengő ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

(Pest.)

RABHAZÁNAK FIA.

Menjünk, menjünk a földbe,
Beteg szivem!
Hiszen
Megtetted, a mit kelle,
Megtetted, a mit lehetett:
Viselted honfisebedet.

Hideg van a síréjben;
Másnak lehet...
Meleg,
Forró lesz a sír nékem:
Mit életemben viselék,
A honfiseb még ott is ég.

De az itélet napja
Eljön talán,

S hazám
Bilincseit lerontja.
Akkor sebem begyógyuland,
S hüvösben nyugszom ott alant.

(Pest.)

CS. E. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Ha e sötét betűk, a miket itt leírok,
Lennének a balsors, a mely tán téged ér:
Elvetném tollamat, nem írnék, bárha lenne
Minden vonásomért egy-egy ország a bér.

(Pest.)

V. S.-NÉ EMLÉKKÖNYVÉBE.

Tudom: mint boldogítod férjedet;
De szinte kivánnám, hogy azt ne tedd,
Ne olyan nagy mértékben legalább.
A fájdalomnak csalogánya ő,
S mióta boldog, hangja ritkán jő...
Gyötörd, hogy halljuk édesbús dalát.

(Pest.)

BUCSÚ 1844-től.

Egy esztendő a másik sírját ássa,
Gyilkolják egymást, mint az emberek.
Idő, szárnyadnak még egy csattanása,
S a jelen év is sírban szendereg.
Oltsd el, haldokló, hervadt ajakadnak
Lélekzetével életmécsedet,
Nem foglak oda írni tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Magas tervektől izzadó fejembe
Te oly sok eszme magvait vetéd,
S én a gyümölcsöt bőven megteremve
Láthatván, rajta büszkén nézek szét.
Jutalmaúl nem rest munkálatomnak
A hír csillagja rám sugárt vetett.
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Szivem sokáig a sors bal kezében
A fájdalom meggyúlt világa volt;
Te, megvénült év, szóltál, hogy ne égjen,
És szózatodra a vad láng kiholt.
Elhamvadt üszke van csak bánatomnak
A romba dőlt s már fél-ép szív felett;
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Oh haldokló év! sírod mellett engem
Lágy bölcsejében ringat a remény,
S hahogy szabad, a mit jövendöl, hinnem:
A mennyországnak állok küszöbén.
Szomszédságában ilyen boldog kornak,
Mondom, tünő év, a bucsút neked.
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Reád függeszté hévvel esdekelve
Bágyadt szemét sohajtó nemzetem,
S te sóhajára semmit nem figyelve,
Ekkép feleltél mennydörögve: nem!
Te koszorúját eltépted honomnak,
Ifjú reménye mit fejére tett;
Ezért nem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

(Pest.)

1845.

KÉT TESTVÉR.

Van én nekem egy kedves czimborám,
Talpig derék, becsűletes fiú;
Midőn szomoruságnak szele fú,
Vidámság köpenyét akasztja rám.

Ha nemzetem sorsára gondolok,
S szivem szorítja forró sejtelem:
Az én kedves pajtásom ott terem,
És szól, hogy ez nem férfias dolog;

Azt mondja, hogy csak várjak egy kicsit,
Hogy majd idővel másformán leszen,
Az ég kegyébe ismét fölveszen.
És, minket árva népet, megsegít.

Ha szerelem bújában epedek,
És a lemondás már-már főbe ver,
Az én kedves pajtásom nem hever,
Hanem jön és szól: ne legyek gyerek.

Azt mondja, hogy ne hagyjam magamat;
Ámbátor az most rám nem is figyel,
Ki szerelmem tőkéjét vette fel,
Majd megkerűl még tőke és kamat.

S ha eszmetársulatnál fogva itt
Eszembe jut borzasztó pénzügyem:
Biztat, hogy a szerencse, elhigyem,
Számomra is megnyitja markait;

Azt mondja, hogy még megjön az idő,
Hol fűtetlen szobában nem lakom,

Ha szűk, udvarra nyíló ablakom
Tábláin a tél dérvirága nő. —

Az én kedves pajtásom így beszél
Kimondhatatlan barátságosan,
S lelkemnek oly széles jó kedve van
Bút, bajt felejtető meséinél.

E jó fiúnak egy rosz bátyja van,
Igen komor, goromba férfi ő;
Ez a rosz bátya mindig közbejő,
És fölpofozza öcscsét csúfosan,

S tőlem kegyetlenűl elkergeti.
Levert kedélylyel ballag tőlem el,
De ujra jő, vigasztal és ölel
A jó fiú, ha szerit ejtheti.

Tudjátok tán, s fölösleges a szó:
Ily jó barátomúl kit bírok én?...
Vigasztaló pajtásom a remény,
S komor, goromba bátyja a való.

(Pest.)

APÁM MESTERSÉGE S AZ ENYÉM.

Mindig biztattál, jó apám,
Kövessem mesterségedet,
Mondtad, hogy mészáros legyek...
Fiad azonban író lett.

Te a taglóval ökröt ütsz,
Tollammal én embert ütök — —
Egyébiránt ez egyre megy,
Különböző csak a nevök.

(Pest.)

HULL A LEVÉL A VIRÁGROL...

Hull a levél a virágról,
Elválok én a babámtól.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Sárgul a hold az ég alján,
Mind a kettőnk oly halovány.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Harmat hull a száraz ágra,
Könnyek hullanak orczánkra.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Lesz még virág a rózsafán,
Egymást még mi is látjuk tán.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

(Pest.)

ELMONDOM, MIT EDDIG...

Elmondom, mit eddig
Rejtve tartogattam,
Mint gyöngyét a tenger
Legmélyebb habokban.
Halld meg, drága gyöngyöm,
Szép, szelíd galambom!

A mit érezék és
Szenvedék, elmondom.

Éreztem szerelmet,
S szenvedtem miatta,
És nagy volt szerelmem,
Nagy szivem bánatja.
Bánatom s szerelmem,
Ez ikertestvérek,
Engemet gyötörni
Általad levének.

Szigorú körülmény
Ajkamat lezárta,
Hogy ne jőjön titkom
Senkinek tudtára.
Oh, minő teher volt
Azt eddig viselnem!
Hányszor volt alatta
Roskadóban lelkem!

Mint a napfény elvesz
Felhők fályolában,
Képedet szivemben
Eltemetni vágytam.
Könnyü szél pusztítást
Tészen a felhőben,
S felsüt a nap akkor
Annál égetőbben.

Sőt hazudtam többször
Másokért szerelmet;
E hazugság által
Csak nagyobb kinom lett. —
S most tudsz mindent, a mit
Éreztem, szenvedtem;
Fogsz-e vígasztalni
Nyájas feleletben?

Szólj, üdvességemnek
Megváltó keresztje!
Nem nyilik meg ajkad!
Semmit sem felelsz-e? — —
Oh, mikép felelnél,
Hiszen néma nyelvvel...
Kiterítve... holtan...
Koporsóban fekszel!

(Pest.)

MIT NEM TETTEM VOLNA ÉRTED...

Mit nem tettem volna érted,
Szép kis szőke gyermekem!
De szerelmem bemutatni
Megtiltotta végzetem.

Az egész, mit életemben
Érted tennem lehetett,
Annyi, hogy a koporsóba
Én tevém be tetemed.

(Pest.)

HOVÁ LEVÉL?...

Hová levél? te szebb reményeimnek
Korán kiégett hajnalcsillaga!
Keresni foglak; — hasztalan kereslek?
Vagy még meglátjuk egymást valaha?

Ha majd az égnek hallgatag felében
Halvány sugárt a hold a földre vet:
A temetőnek küszöbét átlépem,
S fejem lehajtom sírhalmod felett.

Fölébredendsz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy meghalligasd, a mit majd ajakam szól:
A szerelemnek epedő szavát.

Fölébredendsz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy letöröljed lankadt pilláimról
Az érted omló könnyek záporát.

Fölébredendsz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy szellemed majd égő csókjaimtól
S keblem tüzétől melegűljön át.

Vagy holtjokat a sírok ki nem adják
S csak a mennyben találkozol velem?...
Vagy többé sem az éj, sem a mennyország
Meg nem mutat már tégedet nekem?!

(Pest.)

ZÁRJÁTOK BE MÁR AZT A KOPORSÓT.

Zárjátok már be azt a koporsót,
És vigyétek ki a temetőbe!
Hisz elég rég nézem már, hogy bennem
Megmaradjon mindörökre képe,
Vagy hogy szívem, lelkem összetépje!

(Pest.)

JAJ, BE BÚS EZ A HARANGSZÓ!

Jaj, be bús ez a harangszó!
Neked harangoznak,
Kedves, hervadt rózsaszála
Tizenöt tavasznak!

A templomnál van koporsód,
Koporsód van itten!
Hova veled vőlegényként
Egykor jőni hittem.

Védangyala kedvesemnek
Odafönn a mennyben!
Szánj, és vedd el eszemet, vagy
Vígasztalj meg engem.

Vagy talán te is meghaltál?
Tán megölt a bánat?
Hogy hervadni hagytad ezt a
Legszebb rózsaszálat.

(Pest.)

HA ÉBREN MEG NEM LÁTOGATSZ...

Ha ébren meg nem látogatsz,
Jőj hozzám álmaimban,
Jőj hozzám, meghalt életem!
Sok mondani valóm van.

Hisz egymással mi ekkorig
Oly keveset beszéltünk;
Csak egy-két gyorsan illanó
Tekintet volt beszédünk.

Tudod, ha hozzátok menék,
Te mindig úgy futottál;
De más szobából titkosan
Rám gyakran pillantottál.

S öröm volt, látnom téged ott
Félig nyílt ajtó mellett,
Mikéntha láttam volna az
Egészen megnyílt mennyet.

Ha távozám: az ablakból
Tekintettél utánam;
Vélted, hogy észre nem veszem?
Oh, én mindent jól láttam.

De láttam temetésed is...
Csak ezt ne láttam volna!
Az a gödör, mely sírod lett,
Az lett szívemnek pokla.

Egyszerre lelkemet ezer
Mennykő csapása érte...
Ekkor hullott alá a föld
Koporsód födelére.

Ott vagy te most, szent angyalom!
Eljősz-e hozzám vajjon?
Mindenkor tárva lesz karom,
Ha jősz, hogy átkaroljon.

Csak érintsen lehellete
Közelgő szellemednek:
A mennybe föl, vagy sírba le,
Mindenhová követlek!

(Pest.)

TE VOLTÁL EGYETLEN VIRÁGOM...

Te voltál egyetlen virágom;
Hervadt vagy: puszta életem.
Te voltál fényes napvilágom;
Lementél: éj van körülem!
Te voltál képzeményim szárnya;
Megtörve vagy: nem szállhatok,
Te voltál vérem forrósága;
Meghűltél: oh, majd megfagyok.

(Pest.)

AMOTT FÖNN EGY CSILLAG RAGYOG...

Amott fönn egy csillag ragyog
A tiszta ég legtetején;
De oly gyönyörüen ragyog!
Egy csillagon sincs annyi fény.

És bennem így szól valami:
«Nézd, nézd, Etelkéd e sugár!
Hagyd itt e földi életet,
Menj föl hozzá, ő téged vár.»

Fölmennék édes örömest,
De vágyam hasztalan hevít,
Mert, a mi fölsegítene,
Eltörve lajtorjám, a hit.

(Pest.)

ÉN VAGYOK ITT...

Én vagyok itt, emésztő gyönyöröm!
Én, sírhalmodnak hű zarándoka;
Kérdezni jöttem, hogy mit álmodál
A föld alatt az első éjszaka?

Oh én nagyon borzasztót álmodám:
A földet a nap űzé, kergeté,
Kétségbeesve vágtatott a föld
A mélybe le s a csillagok fölé;

Utána a nap fáradatlanúl...
A végtelent keresztülnyargalák,
És végre elkezdett rohanni az
Egész rendvesztett, megbomlott világ.

És e zavarban egyre kergeté
A földet a nap, s vad haragja közt,
Hogy kergeté hiába, megragadt
Szilaj kezével egy nagy üstököst,

S rá dobta... épen szívemen talált.
Képzelhető, mint fájt e seb nekem;
De úgy még sem fájt, mint az, a mit vert
Bennem halálod, legszebb örömem!

(Pest.)

NEM HÁBORÍTOM-E NYUGALMAD...

Nem háborítom-é nyugalmad,
Elásott kincse életemnek!
Ha szívem árva gyermekével,
A halvány arczu szenvedéssel
Hozzád gyakorta kijövendek?

Nem fog zajt ütni érkezésem,
Sírhalmod mellé halkan lépek:
Csak csókomat teszem fejfádra,
— Azt is lemossa könnyem árja, —
És ekkor ismét haza térek.

(Pest.)

TERMÉSZET! MÉG TE IS GÚNYOLÓDOL?

Természet! még te is gúnyolódol?...
A mióta őt eltemetők:
Tél havának kellő közepette
Olyan tavasziak az idők.

Semmi jég a síma Dunavízen,
Semmi hó a Szentgellérthegyen...

Csak hogy testem és lelkem szemében
Mentül sértőbb ellentét legyen.

Mért nem keltek bőszült háborúra?
Mit alusztok? lusta elemek!
Éjszak vésze, te préda üző sas,
Szárnyaid mért nem süvítenek?

Mért nem hajtod a felhőt az égen?
Mint vadász a sebzett madarat;
Hadd hullatná szét hópillangóit,
Mint ama madár a tollakat.

Ezt szeretném, kedvem ebben telnék,
Ugy láthatni a természetet,
Mint szivem van, mely szép Persiából
Vad Szibériává vetkezett. —

Oh de hátha e meleg verőfény
A természetnek nem gúnyja? nem!
Sőt részvéte: csak azért nincsen tél,
Hogy ne fázzék ott kinn kedvesem.

(Pest.)

MIÉRT TEKINTESZ BE SZOBÁMBA?

Miért tekintesz be szobámba?
Kiváncsi hold!
Nem ugy foly már itt a világ, mint
Hajdanta folyt.

Egykor ha pillantásod hozzám
Betévedett:
Látád a szívben meg nem férő
Lángéletet.

Bú, kedv között élet-halálra
Látál csatát,
De győzedelmeskedni a bűt
Nem láthatád.

Ez akkor volt, — ha megtekinted
Most arczomat,
Azt vélheted: tükörben látod
Tenmagadat.

Hideg vagyok és szótalan, mint,
— A honnan jő
E hidegségem, szótlanságom, —
A temető.

(Pest.)

LÁTTAM KÉT HOSSZU NAP...

Láttam két hosszu nap
Hideg tetemidet,
A szótlan ajakat,
A becsukott szemet;

Csókoltam homlokod
Letarlott édenét,
— Ez első csókom volt,
S te ezt sem érezéd!

Csókoltam romba dőlt
Oltárom, homlokod;
És e csókban hideg
Lelkem reá fagyott;

Csókoltam szemfedőd,
E dönthetlen határt,
Mit túl nem léphetek,
Mely mennyemből kizárt.

Láttam koporsódnál
A fáklyák lángjait.
És a gyászszekeret,
Mely temetőbe vitt;

Ott voltam magam is,
Hallám, a mint a hant
Az ásók éliről
Tompán reád zuhant...

Mindent, mindent tudok!
És még sem hihetem;
Mindez nem álom-e?
Kétkedve kérdezem.

És hozzátok megyek,
S tekintek szerteszét:
Nem látom-e szemed
Tündökletes egét?

Nem látom, mindenütt
Hiába keresem,
És haza térek, és
Sírok keservesen.

(Pest.)

HOL VAGY TE, RÉGI KEDVEM?

Hol vagy te, régi kedvem?
Te pajkos, vad fiú!
Fölválta lyánytestvéred,
A szótlan, méla bú.

Játékszered volt szívem,
Hová nem hordozád!
Nyilként rohanva, vitted
A nagy világon át.

Mig végre megbotlottál
Egy sírhalom fölött,
S estedben a játékszer,
Szivem, kettétörött.

(Pest.)

LE AZ ÉGRŐL HULL A CSILLAG...

Le az égről hull a csillag;
Szemeimből könnyek hullnak.

Nem tudom, mért hull a csillag?
Könnyeim halottért hullnak.

Csak hull, csak hull könny és csillag;
Egyre hullnak, még sem fogynak.

(Pest.)

MI VOLNA KÜLÖNÖS AZON...

Mi volna különös azon,
Ha néha elmosolyodom
Vidám, tréfás beszéd felett?
Felhős ég is mutat derüt...
Csakhogy, midőn a nap kisüt,
A felhő keble megreped.

(Pest.)

Ő, A KEDVES DRÁGA KIS LEÁNY...

Ő, a kedves, drága kis leány,
Ő s az élet lakták szívemet;
Mint repkény a fákat, a remény
Átszövé e tündérteremet.

Kis leánykám elment... elvivék...
Most alant a mély házban lakik,
Melynek egyszer elzárt ajtaja
Meg nem nyíl az ítéletnapig.

S a leánynyal elment életem...
Kikisérte... odakinn maradt,
S elfoglalni régi lakhelyét
Nincsen benne semmi akarat.

Igy lett szívem csöndes és üres,
Egy elpusztult ház, bús, laktalan;
Rajt' az árva repkény, a remény,
Leng sohajtásim fuvalmiban;

S mert a földön ápolója nincs,
Feltörekszik, fel az ég felé...
Oh, csak a rontó kételkedés
Sarját mindig el ne metszené! —

S ki lesz új lakó szivemben, mely
Nem sokára végkép romban áll?
Legfölebb is egy vén remete,
És ez a remete a halál.

(Pest.)

ÁLLTAM SÍRHALMA MELLETT...

Álltam sírhalma mellett
Keresztbe font kezekkel...
Mozdúlatlan szoborként...
A dombra szögzött szemmel.

Áll a hajós a parton
S a tengeren tekint szét,
Mely koldussá tevé, mely
Elvette minden kincsét.

(Pest.)

HAZUGSÁG, A MIT...

Hazugság, a mit annyiszor hallottam,
Hogy ölni képes a nagy fájdalom,
Különben már rég nem volnál magadban,
Veled fekünném, édes angyalom!
A fájdalom nem éles fejsze, melynek
Csapásától az élet fája dől...
A fájdalom féreg, mely lassan, lassan,
De nem fáradva, folyvást rág belől.

(Pest.)

BARÁTIM, CSAK VIGASZTALÁSSAL...

Barátim, csak vigasztalással
Ne szomorítanátok engem!
A bú egyetlen kincs, a melyet
A szerelemtől örököltem;

S e kincset híven őrzi szívem,
(Mert a szív üresen nem állhat,
Kell, hogy legyen mindig lakója,
Akár öröm, akár bubánat;)

E kincset el nem tékozolnám
A föld minden gyönyöreért sem,
Minden darabja dallá olvad
Lelkemnek titkos műhelyében.

S minden dal kő egy épülethez,
Mely a felhőket érni fogja;
E büszke, fényes épület lesz
Kedves halottam Pantheonja.

(Pest.)

JŐJ, TAVASZ, JŐJ!...

«Jőj, tavasz, jőj!» — gondolám az őszszel, —
«Várlak, mert boldogságommal jősz el;
Kinn falun lesz ifju szép galambom,
És szabad lesz őt meglátogatnom;
S hogyha tőle száz mérföldre lennék,
Száz mérföldről is hozzája mennék.
Ha jön a nap hajnal-ölelésre,
Ha megy a nap éj-fölébresztésre,
És a hold, a zultán, ha belépe
Csillaglyányos gazdag háremébe:

Én galambom hű árnyéka lészek,
Követője minden lépésének,
Mig szerelme, mint tavasz! virágod
Melegűlő keblén kicsirázott,
És a míg ő e virágot szűzi
Pirulással én szivemre tűzi;
S mért ne tűzné? s lehetetlenség-e?
Hogy menyasszonycsók leend a vége.
Jőj, tavasznak illatos füzére!
Tegyelek föl jegyesem fejére.»...

*

Jőj, tavasznak illatos füzére!
Tegyelek föl sírja keresztjére.

(Pest.)

BE SZOMORÚ AZ ÉLET ÉN NEKEM...

Be szomorú az élet én nekem,
Mióta eltemették kedvesem!
Csak úgy lézengek, mint az ősz virága,
Mely minden szellő érkezésivel
Egy-egy megszáradt szirmot hullat el,
S mely csüggedt fővel kimulását várja.

A fájdalom gyakorta megrohan,
Mint éhező vad, mérgesszilajan,
S éles körmét szivembe vágja mélyen.
Kiáltok a sors ellen átkokat,
A mely az embernek mennyet mutat,
Hanem megtiltja, hogy belé ne lépjen.

Legtöbbször csöndes, néma bánatom;
Élek? nem élek? szinte nem tudom.
Jön és megszólit egy-két jó barátom;
Beszédeikre ritkán felelek.
Örültem egykor, hogyha jöttenek,
Most, hogyha mennek, szivesebben látom.

Gyakran bolyongok föl s le czéltalan.
Bolyongok, mig — azt sem tudom, hogyan? —
A drága kis lány sírhalmához érek.
Édes remény tart ottan engemet;
Remélem, hogy majd szívem megreped...
Mért csalnak mindig, mindig a remények!

(Pest.)

PANASZKODÁM HÁT?...

Panaszkodám hát? elpanaszolám
Szivem baját, buját az embereknek?
Miként, ha ujját megmetszé, a gyermek
Panaszkodik... szégyen, szégyen reám!

S volt a panasz végtére is miért?
Hisz a keservét mutató kebelnek
Vagy szánalommal vagy gúnynyal fizetnek,
S egyik sem kell... egyik, mint másik sért.

Vagy elmondhattam szóval sorsomat?
Elmondhatám? mi az: midőn a lélek,
Sírhalma mellett porló kedvesének,
Egy kínba fúló életet sirat.

És én mégis, mégis panaszkodám
Kislelküen, gyáván az embereknek,
Miként, ha ujját megmetszé, a gyermek
Panaszkodik... szégyen, szégyen reám!

De többé, többé nem panaszkodom,
Büvös szigetté fog változni keblem;
Honnan ki nem fog út vezetni, melyben
Elátkozottan él a fájdalom.

(Pest.)

HATALMAS ORVOS AZ IDŐ...

Hatalmas orvos az idő; előbb-utóbb
Minden sebet befog.
Bármennyit szenvedek: ez orvos által majd
Én is meggyógyulok.
A bú, mely most sötét felhők villámtüze,
Lesz nyájas hold sugára,
Mely tündökölni száll szelíd emlékzetem
Morajtalan tavára.

És fon talán a sors nem fáradó keze
Egy rózsás kötelet,
Mely összefűzi majd az életvágyat és
Fölépült szívemet.
Ekkor, gondolható, a könnyek és a szók
Mi keserűk lehetnek,
Melyekkel a tört szív örökre búcsut mond
Remény- vagy élvezetnek.

Azért szeretném most, midőn hült kebelem
Vágy- s kívánságtalan,
Azért szeretném most, ha elmennék oda,
A hol Etelka van.
Öleld fel, oh halál, kifáradt éltemet,
És tedd a temetőbe,
Mint keblén elszunyadt magzatját a szülő
Letészi bölcsejébe.

És hogyha meghalok, ohajtásom csak egy,
Barátim, tőletek:
Hogy engem a mellé a kedves kis leány
Mellé temessetek.
Mik voltak álmaink, majd minden éjfelen
Elmondjuk ott egymásnak,
S egyszerre indulunk, ha ébresztő szava
Zeng a föltámadásnak.

(Pest.)

JÁTSZIK ÖREG FÖLDÜNK...

Játszik öreg földünk
Fiatal sugarával a napnak;
Pajkos enyelgés közt
Egymásnak csókokat adnak.

A Duna hullámin,
Bérczén, völgyén a vidéknek,
Tornyokon, ablakokon,
Mindenhol csókjaik égnek.

Oly jó kedvü a nap
Jöttén, jó kedvü lementén:
Mintha nem is látná
Sírhalmodat, édes Etelkém!

(Pest.)

KÉKET MUTATNAK MÉG...

Kéket mutatnak még a távol erdő
Virító fáin a zöld levelek?
Tajtékzik még a Duna, mint szilaj mén?
Ha vakmerő harczosként rajt' teremvén,
Kergetni kezdi őt a fergeteg.

Pirúl a szép menyasszony még, a hajnal?
Ha vőlegényét várja, a napot;
S harmatkönyűket sír még a bús özvegy,
Az éj? midőn a csillagokhoz fölmegy,
És látja a sok árva magzatot.

Megmérhetetlen látköröm volt egykor,
Hanem most már nem látom ezeket:
Az a kis domb, mely kedvesem takarja,
Rám nézve kél átláthatlan magasra,
S elrejt elölem földet és eget.

(Pest.)

HA ÉLETÉBEN...

Ha életében nem szerettem volna
A szőke fürtök kedves gyermekét:
Övé leendett életem, szerelmem,
Midőn halotti ágyon feküvék.

Mi szép, mi szép volt a halotti ágyon!
Mint hajnalban ha fényes hattyu száll,
Mint tiszta hó a téli rózsaszálon:
Lengett fölötte a fehér halál.

(Pest.)

E SZOBÁBAN KÜZKÖDÖTT...

E szobában küzködött az
Élet és halál fölötte,
Míg az élet
Őt, a szépet,
Őt, a kedvest, elvesztette.

E szobában siratám őt
Könnyeimnek tengerével;
— Szenvedésem
Avvagy létem
E tenger mért nem nyelé el! —

E szobában lesz lakásom;
Édes kín lesz laknom itten,
Itten laknom,
Őt láthatnom
Mindig éber emlékimben.

Egy kivánatom leszen, ha
E szobából el kell menni;

Az, hogy engem
Akkor innen
Szent Mihály lova vigyen ki.
(Pest.)

A HÓ, A HOLT FÖLD TÉLI SZEMFEDŐJE.

A hó, a holt föld téli szemfedője,
Az éjen át
A temetőre
Leszállt.
A nap
Hideg sugára
Néz komoran
Le a halottak puszta országára.

Nem enged a hó a nagy temetőben,
Csak egyedül
Etelka sírja
Körűl;
De itt
Sem a napfénytől,
Hanem szemem,
Síró szememnek szakadó könnyétől.
(Pest.)

MIDŐN NAGYON BÁNT...

Midőn nagyon bánt a vad fájdalom,
A várost, a világot elhagyom,
S oda megyek ki, hol az emberek
Napestig mélyen alva fekszenek,
De ha az óra éj felére jár,
S felhők közt búsong sárga holdsugár:
A szendergőknek álma megszakad,
S elhagyják mély, sötét tanyájokat,

S fehér ruhában járnak tétova,
Mig hajnalt hirdet a kakas szava.
Ide megyek, a temetőbe, én
Fájdalmaimnak vészes éjjelén,
S ha itten, drága sírhalmom felett
Könyűimnek forrása megered,
És a könyűkhöz sóhajom vegyűl:
Fájdalmam lassacskán lecsendesűl.

*

Akkor leszek ám még majd csendesen,
Ha melléd fekszem, édes kedvesem!

(Pest.)

TIZENKETTŐT ÜTÖTT AZ ÓRA...

Tizenkettőt ütött az óra,
Fölébredék a harangszóra,
És ím sötét szobámban egy
Fehér alak
Föl és le megy...
Te vagy, te vagy, kit annyit vártalak,
Te vagy, boldogságom fájának
Idő előtt lehullt gyümölcse!
Jer, karjaim kitárva állnak,
S kész ajkam, hogy csókját ajkadra hintse,
Jer, elröpűlt kedves galambom!...
De szólt a lyányka halk, fájdalmas hangon:
«Megállj, megállj! előbb megkeresem
Elvesztett életem;
Lásd, élet nélkül ott a sírban
Feküinni olyan szomorú dolog:
Ott oly sötét és oly hideg van...
Én újra élni akarok;
Megkeresem
Elvesztett életem.

Nincs nálad?
Add vissza, kérlek, hogyha megtaláltad.» —
Oh nincs az nálam,
Meg nem találtam,
Meg nem találtam drága életed;
De hogyha az enyém kell: íme vedd! . . .
S átadni akarám
Tulajdon éltem,
De már a látomány
Eltűnt az éjben.

(Pest.)

ANYÁM, ANYÁM...

Anyám, anyám, oh
Legjobb s legboldogtalanabb anya!
Nincs hát reményed,
Mit a fösvény való beváltana?

Kiküldözéd, mint
Galambját Nóé, a reményeket:
De teljesűlés
Zöld ágával meg egy sem érkezett.

Végső reményed:
Ha majd halálod meg fog hűteni,
Fölmelegítnek
Még egyszer gyermeked hő könnyei.

Szegény anyám te!
Ez a vigasztalás sem jut neked;
Elsírta könnyeit
Szerelmesének sírján gyermeked.

(Pest.)

HIÁBA VÁRLAK HÁT...

Hiába várlak hát ezentúl?
Megsiratott szép gyermekem!
Meg nem jelensz többé nekem?
Mint eddig gyakran megjelentél
Szobámban csöndes éjeken.

Eljő az éj, eljő az éjfél;
Mi haszna jő? nem jő veled.
Nem látom lengő szellemed,
S reményem eltörött szárnyával
Födöm be bágyadt szememet.

Hová levél? miért maradsz el?
Örökre kedves szép leány!
Hervadt orczám ijeszt talán?
Ne felj, ne félj hervadt orczámtól:
Érted levék oly halovány.

Oh jőj fel egyszer még sirodból,
Mindennél drágább árnyalak!
Csak hogy még egyszer lássalak;
Aztán mondd, hogy terhedre van búm,
S többé nem háborítalak.

(Pest.)

FŰGG MÁR A LANT...

Függ már a lant megérintetlenűl,
Melylyel keservemet elénekeltem,
Keservem érted, a sír börtönének
Örök rabjává záratott szerelmem.

Ott függ a lant megérintetlenűl,
S ha megpendűl a méla nyúgalomban:

Az nem az összes hangszernek zenéje,
Egy-egy húr hangja csak, mely ketté pattan.
(Pest.)

MI BŰVÖS-BÁJOS HANG...

Mi bűvös-bájos hang?
Völgyben csendült meg ünnep-est harangja?
Mely a buzgó falut
Imádkozásra szentegyházba vonja;
Vagy lelkem álmiban
Cseng édesbús emléke a lyánykának?
Ki szép és ifju volt
S kinek sírjára könnyeim folyának.
(Eperjes.)

MESSZE VÁNDOROLTAM...

Messze vándoroltam, elhunyt édes lelkem,
De mindig, mindenütt, a hol jártam-keltem,
Bánatos emléked, mint egy sötét fátyol
Huzódott utánam sirodnak halmától.

Visszajöttem hozzád. Csókot nem adhattam
Nyájas idvezletül: mélyen vagy alattam.
Lehajtom fejemet árvafűz módjára,
Nem lágy kebeledre, de kemény fejfádra.

Játszanak ujjaim, nem szőke hajaddal,
Tán már hamvaidból sarjadt fűszálakkal;
És hallok suttogást, nem kedves ajkadét,
Hallom suttogni csak a temető szelét.

Ekképen merengek sírod csendes halmán,
A lefolyt időre nyugodtan gondolván.

Nyugodt már kebelem. Fájdalmam szélvésze
Kitombolt, elzúgott, megszűnt, elenyésze.

Alvó tenger a mult. Halálod a kőszirt,
A melyen reményim sajkája kettétört,
Ez a durva kőszirt most már olyan szépen
Áll a látkör végén a kék messzeségben;

És állani fog az szemem előtt váltig.
Szívemen lesz képed, Etelkém, halálig!
Függni fog szivemen képed, mint domború
Sirodnak fejfáján e hervadt koszorú.

(Pest.)

VAHOT SÁNDORHOZ.

Szent a költő lantja,
A föld működését
Csillagtáborából
Őrszemekkel néző
Isten adománya;
Ő beszél a rezgő
Húrok énekében,
Majd vigasztalólag,
Majd pedig fenyítve,
Mint a nép erénye
Elvetett magvából
Vagy konkolyt arat, vagy
Tántorodva lép a
Nemesebb törekvés
Tiszta ösvényéről
A lealjasúlás
Iszapos gödrébe.
Szent a költő lantja,
És nekem nagyon fájt
Látnom, hogy van olyan,
És hogy nem kevés van,
A ki e szentséghez
Nem fél vakmerően
Nyúlni szennyes ujjal,
S hogy csak fényes álarcz
Sok költő beszéde,
Mely sötét szivének
Foltjait takarja.
Szebb örömeimnek
Napja volt azon nap,
Melyben a te kebled
Rejtekébe láttam,
S láthatám, hogy benned
Egy a költő s ember,
Hogy dalod s dalodnak
Kútforrása, szíved,
Tiszta egyaránt, mint
A nap és sugára.
Bizalommal adtam
Kezemet baráti
Szoritásra, és te
Vissza nem taszítád;

S ha Etelke meghűlt
Szíve ott alant nem
Porlanék a sírnak
Hold- és csillagatlan
Éjjelében: ah, ugy
Tán nem csak barátod
Lettem volna egykor.
Megtörtént... a multat
A jelen keserve,
A jelen siralma
Vissza nem teremti.
Enyhítsd legalább te,
Enyhítsd a barátság
Balzsamolajával
Veszteségem sebjét,
És ne bánd, ha olykor
Elmerengve csüggök
Bámuló szemekkel
Hitvesednek arczán,
Oh ne bánd, barátom!
Hamvadó testvére,
A szegény Etelke
Elvesztett vonásit
Keresem csak ottan;
S ha lelek közűlök
Bárminő kevést is:
A remények eldőlt
Tündércsarnokából
Szent ereklyeképen
Tartom emlékimnek
Drága kincstárában,
S őrzöm a felejtés
Eltörlő kezétől,
Mint a megfagyástól
Őrzi a világot
A meleg verőfény.

(Pest.)

A TORONYBAN DELET HARANGOZNAK...

A toronyban delet harangoznak,
A fejem tetejére süt a nap.
Hejh, ha olyan közel volna sírom,
Mint a milyen rövid az árnyékom.

Kihozta az ebédet a gyerek;
A mint látom, egy kis bort is küldtek.
Be savanyú!... de csak kiürítem,
Hiszen még savanyúbb az életem.

Élet, élet, áldástalan élet!
Számadásod velem mikor végzed?
Mikor mondod: menj isten hirével,
Porladozzál porló szeretőddel!

(Pest.)

ÍGY IS JÓ.

Megkopott a mentém préme,
A sarkantyúm rozsdás, görbe,
Nincs a kucsmám félrecsapva,
Nincs a bajszom kipödörve.

Így is jó ily bús legénynek,
A kit elhagyott rózsája,
És lement a földbe mélyen,
Hogy ne is nézhessek rája.

(Pest.)

HÍR.

Mi hát az a hír, a költőnek híre?
Hogy annyi a bolondja és irígye?
Van-e, van-e, ki nem sovárg utána?
Van-e, van-e, kinek az nem bálványa?
S méltán! a hír fönséges terebély fa,
Királyi széknél pompásabb árnyéka,
Zöld ágait ki századokra nyujtja,
Rontó enyészet vésze nem fog rajta,
S hozzá magzatjai a késő világnak
Zarándokolni áhitattal járnak.
Oh szép, oh szép a hír borostyánfája!
Nem is csoda, ha hervadás nem bántja,
Hiszen tövét a meggyilkolt boldogság
Kiontott vére és könyűi mossák.

(Pest.)

ELFOJTOTT KÖNNYEK.

Úgy sírhatnék!... megbántott valami,
Nagyon megbántott, mondhatatlanul.
És a felhővel a lélek rokon:
Megkönnyebbűl, midőn esője hull.

De én nem sírok, nem szivelhetem,
Megfogadám, hogy többé nem sirok.
El, könnyek!... szívem úgy is oly üres,
Megfértek benne, oda folyjatok.

(Pest.)

A VILÁG ÉS ÉN.

Megvetésem és utálatomnak
Hitvány tárgya, ember a neved,
A természet söpredéke vagy te,
S nem király a természet felett.
A teremtés legutósó napján
Alkotott az isten tégedet,
Elfáradt már ekkor a munkában,
S így jelessé nem teremthetett.

Szeretélek téged egykor, s szívem
Veled hű szövetséget köte,
Megvetésem és utálatom lett
E szövetség kettős gyermeke;
Jól ismerlek, te nem érdemelsz mást,
Nem, mint megvetést s utálatot...
Szolgazsarnok! vagy nyalod más talpát,
Avvagy talpad mással nyalatod.

S azt hiszed tán, te nyomoru pára!
Mint te, én is olyan rab vagyok?

Azt hiszed, hogy én dicséretedre
Vagy gyalázatodra hallgatok?
Azt hiszed, hogy tettben és irásban
Engem aggódásnak férge rág,
És szorongva kérdezem magamban:
Mit fog erre szólni a világ?

Hidd, ha jónak látod, ám de tudd meg:
Én nem függök tőled semmiben,
A mily utat választott magának
Lelkem, rajta egyenest megyen.
És ha tetszik engem fölemelned,
Ám emelj föl, mint bálványodat;
Ha fölültetsz fejed tetejére,
Majd kirúgom szolgafogadat!

(Pest.)

KÖLTŐ LENNI VAGY NEM LENNI.

Légy átkozott, te átkos pillanat,
Melyben fogantatám,
S te, melyben kínnal a kín emberének,
Költőnek szűlt anyám!
Oh költészet, te a
Gyanúttalan szív csalfa pókhálója,
És azután foglyodnak
Oly irgalomtalan fojtogatója!

Véremből már te oly sokat szivál,
Mérges fulánku pók!
De szálaid bármilyetén kuszáltak,
Még elszaggathatók.
Letépem azokat,
Bármint keresztülszőtték-fonták szívem,
S ha összenőttenek már:
Ugy velök együtt szívem is kitépem!

De verémből e gyilkos férget én
Többé nem hizlalom,
Ugy is mi lenne a kiszívott, elfolyt
Vérért a jutalom?
Dicsőség legfölebb,
Ez a szem fényét elvakító semmi;
És még az is nagy kérdés:
E semmi is fog-e jutalmam lenni?

Széles folyódon úszom ezután,
Oh mindennapiság!
Ballagsz velem majd, és csendes folyásod
Sziklák közé nem vág.
Nem lesz hirem, nevem,
Tán a boldogság karjai sem várnak,
De lesz még is nyugalmam,
S a nyúgalom fele a boldogságnak. — —

És elnémuljak mindörökre hát?
Egy hangszer életem;
E hangszer ép még, s azt, mint elromlottat
A szögre föltegyem?
Hallgasson örömem?
Ne légyen hangja többé fájdalmamnak?
Hallgathat-e a tenger,
Midőn hullámin szélvészek rohannak?

Nem, költészet, nem hagylak el soha,
Mert nem hagyhatlak el!
Táplálni foglak a gyötört kebelnek
Legforróbb vérivel.
Nem bánom: tépj, emészsz,
Másoktól meghallgattatást sem várok,
Azért éneklek, költök,
Mig végső csepp vérem ki nem szivárog!

(Pest.)

SZERELEMVÁGY.

Szeretnék már szeretni újolag...
Mit ér a kert, ha rózsát nem terem?
Ha szerelemmel nem diszeskedik,
Mit ér az élet, ifjuság nekem?

Szerettem én, s csak búját érezém
A szerelemnek mind ez ideig,
S e bú mindennél édesebb vala.
Mire szivem csak emlékezhetik.

Oh istenem, ha gyötrelmében is
Ily boldogító már a szerelem:
Hát akkor még minő lehet, ha a
Szívben szelíd mosolygással pihen!

Lelkem bolyongó, hontalan madár,
Keresve száll: fészkét hol rakja meg?
Hol a leányszív, a mely megnyilik
Tanyát ohajtó érzeményinek?

De bár szeretni vágynék újolag,
A holt leánykát nem feledtem el...
A hegytetőn még ül a téli hó,
Midőn tövében már virág fesel.

(Pest.)

GYORS A MADÁR, GYORS A SZÉLVÉSZ...

Gyors a madár, gyors a szélvész,
Gyors a villám;
Hanem az alföldi betyár
Még gyorsabb ám!

Ma ő kelme csikót szerez
Kecskeméten.
Szentmártonnál az nap át is
Megy a réven.

Holnap a csikót eladja
Fehérváron,
Eladja, még újat is lop
E vásáron.

Holnapután már valahol
Becskereken
Lovagol egy karcsu fakón:
A deresen.

(Pest.)

PIROSLIK A KECSKERÁGO...

Piroslik a kecskerágó
Szőlő árka mellett.
Az árokban tehéncsordás
Kutyája megellett.

Tehéncsordás, vízbe ne hányd
A kutyakölyköket!
Tudod-e, hogy sok legénynek
Tetszik feleséged?

Alattomban környékezik
Házad a legények;
Uszítsd rájok a kutyákat,
Majd mikor felnőnek.

(Pest.)

KICSAPOTT A FOLYÓ...

Kicsapott a folyó
Vízben úszik a táj.
Túl a vizen lakol,
Édes rózsám, ne várj.
Elvitte az árvíz
A töltést, a hidat;
Amott megy a hidból
Az utósó darab.

Magam egy halomról
Nézek át a vizen;
A vizen keresztül
Galamb száll sebesen.
Nem is tudom ugyan:
Galamb-e igazán,
A mi ott száll... vagy az
Én sohajtásom tán?

(Pest.)

PEST.

Hiába, Pest csak Pest, tagadhatatlan!
S én Pestnek mindig jó barátja voltam,
És a hol csak kell, hát pártját fogom.
Volt itt nekem sok kellemes napom.
Kivált h' az utczán kóborolhatok:
Az angyaloknál boldogabb vagyok.
Egy óriáskigyó bámészkodásom,
Végig huzódik a népsokaságon.
S aztán itt minden olyan érdekes,
A szív örömében csak ugy repes.
A vargainasok pofozkodása,
A bérkocsiknak embergázolása,
A zsebmetszők, a pörölő kofák
Az embert mind igen mulattatják.
S azt kell még látni, hogyha szép időben
Sétára kél a tarka-barka nőnem;
Mi szépek ők, mi szépek, teringette,
Elől kifestve és hátul kitömve.
Hát a hol a dicső arszlánok járnak!
Azt nevezem aztán baromvásárnak.

(Pest.)

ORBÁN.

Komor, mogorva férfiú
Volt Orbán,
Bár oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
De hisz mogorva ép azért
Volt Orbán,
Mert oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
Oka egyébiránt maga
Volt Orbán,
Hogy oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
Temérdek borfélét ivott
Meg Orbán,
Vidám hajnal azért pirult
Az orrán.

(Pest.)

A SORSHOZ.

Egyet mondok, sors, kettő lesz belőle:
Nekem csak egy leány szerelmit add,
S érette én átengedem cserébe
Minden, de minden . . . adósságomat.

(Pest.)

TÉLI VILÁG.

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, tánczol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.

Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A napszámos, napszámosné
Tuskót fürészel és hasít;
Darócz pólyában gyermekök
A szélvészszel versenyt visít.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Jár nagy léptekkel föl s alá
A katona az őrhelyen,
És számlálgatja lépteit;
Kínjában mást mit is tegyen?
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A hosszu lábu drótostót
Kopott gubáját czepeli;
Az orra érett paprika,
S hidegtől folynak könnyei.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Barangol a vándorszinész
Egy falutól a másikig;
Meleg ruhája nincs ugyan,
De mindazáltal éhezik.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Hát a czigány?... vaczog foga
A rongyos sátorok alatt;
Kopogtat a szél, és bemegy,
Bár a czigány nem szól: szabad!
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, tánczol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

(Pest.)

A NAP.

Mi az a nap? mi az a nap?
Nem is nap az tulajdonkép.
Ugyan mi hát? ... hát semmi más,
Mint egy nagy szappanbuborék.
Valami óriásfiú
Kifúja reggel keleten,
S szétpattan este nyúgaton. —
És ez minden nap így megyen.

(Pest.)

MULATSÁG KÖZBEN.

Most már mulassatok, kedves barátim,
Az én mulatságomnak vége van;
A tréfaságok, az elmés beszédek,
Az ének, a bor, mind haszontalan.

Az embernek mért is van gondolatja?
Lássátok, én olyan bolond vagyok:
Mikor legvígabb a jelen, jövőbe
Ragadnak rögtön a gondolatok.

Az a jövő! az a kegyetlen szélvész,
Mely szétzilál bennünket, szerteszét;
S lesz-e azontúl még találkozásunk?
Vagy halljuk-e csak egymásnak hirét?

Igen, halljuk! majd elbeszéli a hír:
Ez és ez és ez nyugszik... oda lenn...
Haszontalan história az élet!
Miért is van, vagy mért nem végtelen?

(Pest.)

ROSZ VERSEIMRŐL.

Tán én nem tudnék irni
Mindig jó verseket?
De szívem főerénye
Az emberszeretet.

Valóban!... már pedig ha
Mindig csak jót irok,
Mivé lennének úgy a
Szegény kritikusok?

Időnként valamicske
Ezeknek is csak kell,
S ők minden hulladékot
Gyönyörrel falnak fel.

Rágódjanak szegények,
Csak élősködjenek!
Hiszen, ha nem csalódom,
Tán ők is emberek.

(Pest.)

EGY SZÉP HÖLGY EMLÉKE.

Ládámat tolvajtól nem féltem én,
Mert oly üres, mint sok tudós feje.
Szivemben hordom kincseim... szivem
Sok szép emlék kincsével van tele.

Ah, mon dieu, ha végig gondolom
Egy gőzhajói útazásomat:
Minő boldogság!... útitársamúl
Egy gyönyörűséges szép hölgy akadt.

Hölgyek körűl én szégyenlős vagyok,
Előbb tehát csak némán bámulám;
Elszántam végre magamat, mivel
Oly nyájasan pillantgatott reám.

Kitudtam a beszélgetés között,
Hogy ő német szinésznő s Pestre mén...
Hohó, szinésznő, már kész a kaland!
Háborgó szívvel ezt gondoltam én.

S ebédre mentünk. Az ebédnél a
Szép hölgy bevágott vagy két itcze bort.
Hanem dicséretére mondhatom:
Nem is látszott meg rajta, hogy ivott.

(Pest.)

AZOKHOZ AZ ÉN JÓ PESTI PAJTÁSAIMHOZ.

Hah, börtönöm ajtaja megnyilt,
— Nem börtön-e a hivatal? —
Csókolgat a drága szabadság
Édes, tüzes ajkaival.
De lelkem hová lett?... merre, o lélek,
Szárnyad suhogási merre vivének?

Mi messze, mi messze röpülsz már,
Végetlen előtted az ut;
Hiába suhanna utánad
A fecske, nyomodba se' jut.
El lelkem után a messze világba!...
De vissza mi tart? szív, monddsza, mi bánta?

Távozni! e gondolat úgy fáj,
Úgy fáj nekem... és mi okért?
Volt itt szeretőm, hanem az már
A sírhalom éjibe tért.
És nem vagyok én már senki barátja.
E puszta üres szót lelkem utálja.

Pajtásaim! értetek a bú;
Elhagyni, fiúk, titeket,
Ez fáj nekem, ez szomorít el,

Ez ver kebelembe sebet...
De nem! mi vigadtunk minden időben,
Igy hát szomorú a búcsu se légyen.

Föl, czimboraság, vigalomra,
S pogány legyen a vigalom:
A bút kiürült poharakkal
Kegyetlenül üssük agyon,
Hogy, majd ha jön a sor kézszoritásra,
Őt könnyre fakadni senki ne lássa!

(Pest.)

MI KÉK AZ ÉG!

Mi kék
Az ég!
Mi zöld
A föld!
Zöld föld felett, kék ég alatt a
Hangos pacsirta fütyörész;
Dalával a napot kicsalta,
A nap rá gyönyörködve néz.

Mi kék
Az ég!
Mi zöld
A föld!
Zöld a föld, kék az ég, tavasz van..
És én oly sült bolond vagyok,
Hogy idebenn a szűk szobában
Kadencziákat faragok!

(Eperjes.)

KI A SZABADBA!

Ki a szabadba, látni a tavaszt,
Meglátni a természet szinpadát!
Az operákban ki gyönyörködik?
Majd hallhat ott kinn kedves operát.

A természetnek pompás szinpadán
A primadonna a kis fülmile;
Ki volna, énekesnők! köztetek
Merész: versenyre kelni ő vele?

Megannyi páholy mindenik bokor,
A melyben űlnek ifju ibolyák,
Miként figyelmes hölgyek... hallgatván
A primadonna csattogó dalát.

És minden hallgat, és minden figyel,
És minden a legforróbb érzelem...
A kősziklák, e vén kritikusok,
Maradnak csak kopáran, hidegen.

(Eperjes.)

P....Y VILMA KISASSZONYHOZ.

Ifjú szivecskéd legelőször játsza
A szerelemnek szép játékait.
Gyönyör nekem e játék láthatása,
Nem én vagyok bár, a kit boldogit.

Ki is ne volna lelkesült néző ott,
Hol a sziv első mozdulásra kél?
Nem olyan-e ez, mint ha rózsabokrot,
Virító rózsabokrot ráz a szél?

Az égő szív, ez a rózsának bokra,
Lengő fuvalmak érzeményei,
S húll a bokorról a halvány arczokra
Piros levél, ha a szél lengeti.

Ha szép orczádat ekkép égni látom,
Oh lyányka, szíved érzeményitül:
Derűl kissé az én sötét világom,
Mit szerelemnek napja elkerül.

Költőkebelnek nem szolgál szerencse;
Tudod szerelmem bús történetét:
Volt életemnek egy királyi kincse,
Koldús vagyok, mert azt eltemeték.

Szempilláidnak fekete virágán
A részvét könnyharmatja reszketett,
Midőn előtted szívemet kitárám
És elbeszélém e történetet.

Ekkor, leányka, jó leányka, téged
Édes testvéreműl fogadtalak.
Kössük meg ezt a drága szövetséget
Egy csókkal, Vilmám, és én áldalak.

Különben is te voltál, a ki mondád,
Hogy megcsókolni a költőt szabad;
Szép állitásod, lyányka, teljesítsd hát:
Tedd ajkaimra testvércsókodat!

(Losoncz.)

AZ ERDEI LAK.

(Költői verseny Kerényi és Tompával.)

Mint a szív az első szerelemnek titkát,
Rejti a kis kunyhót bérczek koszorúja;
Meg nem árt erőtlen szalmafödelének,
Ha dühét a szélvész e vidékre fúja.

Szalmafödelét beárnyékozza hűsen
Susogó erdőség rezgő lombozatja,
Min magát a vígan fütyölő rigófaj
És a búsan búgó vadgalamb ringatja.

Mint a kergetett őz, fut le gyors futással
Kis patak magasról a völgy mélységébe;
Két felől virágok, mint kaczér leánykák,
Kandikálnak a víz fényes tűkörébe.

S a viráglyánykákhoz jőnek az imádók,
Égő szenvedélylyel jőnek a vadméhek,
S élveznek szerelmet. Hej, de sok megjárja!
Vízbehullás vége részeg örömének.

A nap és a szellő szánakozva nézi;
Levelet hajít le a szellő, számára,
És ha fennűl már ez életmentő sajkán,
Megszárítja szárnyát a jó nap sugára.

A hegyek tetőin duzzadó emlőkkel
Jár az anyakecske gödölyéi mellett.
Kikerűlt ettől s a vadméhektől mindig,
Mi a kunyhó kicsiny asztalára kellett.

S búgó vadgalamb és fütyölő rigófaj
Nem félnek, hogy őket csalják lépvesszőre...
Önmagáról tudja e lak népe, milyen
Édes a szabadság tiszta levegője.

Nincsen itten rabság, nincsen itten urkény,
Mely parancsolatját mennydörögve adja;
Csak az égiháborúnak zeng koronként
Istentiszteletre buzditó szózatja.

És az isten jó, ő nem soká haragszik;
A dorgáló felhők torkait bezárván,
Újolag mosolyg ... a megengesztelődött
Isten mosolygása: tündöklő szivárvány.

(Eperjes.)

A VARRÓLEÁNY.

Varróleány a szeretőm,
Azaz hogy én őt szeretem,
Oly fenhangon kiáltja ezt
Vadúl ugrándozó szivem,
Hogy semmi kétség benne. —
Bolondos egy história talán;
De már egyéb nincs hátra:
Szeress te is, te szép varróleány;

Szép vagy, de szép orczáidat
Az ember addig nézi csak,
A míg nem látja sugarát
Lelked dicső villáminak.
Minden szavad egy villám,
Mely szem fényét ölő szikrákat hány
Nem ismerem még párod
Az elmésségben, szép varróleány!

S azonkivűl hogy tündökölsz
Az elmésség sugáriban:
Ki oly könnyen megbukhatál,
Erényednek közhíre van.

Elmés vagy, mint az ördög,
S jó, mint az angyal... hogy ne hajtanám
Meg térdeim előtted,
Te szép, elmés, te jó varróleány!

Meghajtom íme térdemet,
Emelj föl engem szívedig;
Ennél följebb nem vágyok én,
Hisz ott a menny, a hetedik.
Itt várok térdepelve,
Ruházd a «szerető» czimet reám,
Vagy varrd meg szemfedőmet,
Ha nem szeretsz, te szép varróleány!

(Losoncz.)

VAN A NAGY ALFÖLDÖN CSÁRDA SOK...

Van a nagy alföldön csárda sok.
Azok közt, a kiket én tudok,
Legkülönösebb a Betekints —
Ennek széles földön párja nincs.

Menni akar, de csak düledez,
Mint ivója, kiben sok a szesz!
Födele is félre van csapva,
Mint a részeg ember kalapja.

(Késmárk.)

PIROSLIK MÁR A FÁKON A LEVÉL...

Piroslik már a fákon a levél,
Süvölt köztök, süvölt az őszi szél,
Homályos a nap, a mező deres;
Pásztor, betyár meleg tanyát keres.

Meleg tanyát a pásztor csak talál,
Vár ott reá kulacs bor, tele tál,
Ha kifogy a kulacs bor s tele tál,
Lágy párnán felesége vele hál.

Betyár embernek jó tanyája nincs,
Minden felől csörög rá rabbilincs.
Száraz bokorban huzza meg magát,
Átkozza a hűs őszi éjszakát.

(Dömsöd.)

PARIPÁMNAK AZ Ő SZÍNE FAKÓ ...

Paripámnak az ő színe fakó,
Szőre, mint a vert arany, ragyogó;
Paripámnak az ő neve Csillag,
Gyors a lába, mint a hullócsillag.

Hejh szép lovam, hejh jó lovam, fakó!
Hol az egyik lábadról a patkó?
Hadd vigyelek, lovam, a kovácshoz,
Azután majd vígy el a rózsámhoz.

Hejh, tüzes a kovácsnak a szene,
De tüzesebb rózsámnak a szeme.
Hejh, lágy a vas a kovács szenétől,
Lágyabb szivem a rózsám szemétől.

(Igló.)

FEKETE KENYÉR.

Miért aggódol, lelkem jó anyám,
Hogy kenyeretek barna, e miatt?
Hisz meglehet: ha nincs idehaza,
Tán fehérebb kenyérrel él fiad.

De semmi az! csak add elém, anyám,
Bármilyen barna is az a kenyér.
Itthonn sokkal jobb ízü én nekem
A fekete, mint máshol a fehér.

(Szalk-Sentmárton.)

HOLDVILÁGOS ÉJ.

A hold az égen egy ezüst lant,
Megannyi húr a sugarak;
A hold ezüst lantján a szellők
Szellemkezekkel játszanak.

Egy faluhoz közelg a vándor,
Egyúttal költő is talán?
Mert úgy elandalodva csügg a
Holdon s elömlő sugarán.

Megy, megy tovább a méla vándor,
S eléri végre a falut;
A faluban csend, néma csend van,
Népsége régen elaludt.

A kántor háza kapujánál
Szép hajadon leány zokog;
Az este hűs ... ő pongyolában ...
Reszketnek a gyöngéd tagok.

A vándor arra ballag és szól:
«Mi lelt, mi lelt, szép hajadon?
Felelj, legszebbik holdsugár te,
Segíthetek-e bajodon?

Hüségtelen kedvest siratsz tán?
Ha én lehetnék kedvesed,
Olyan lennék, hogy a világ még
Nem láta oly hüségeset.

Légy holdvilágom, szép leányka!
S nem bánom: a sors bármit ad;
Legyen örök éj létem... csakhogy
Örökké lássam holdamat!»

Igy szólt a vándor lelkesedve,
De a leányka nem felel;
Csak áll és némán nehezíti
Kis kendejét könyűivel.

A hold a kántor szobájába
Sugárait most beveti;
A kántor, a lyány részeg apja,
Benn feleségét döngeti.

(Hatvan.)

RÉG VERI MÁR A MAGYART A TEREMTŐ...

Rég veri már a magyart a teremtő,
Azt sem tudja: milyen lesz a jövendő?
Lesz-e még ezen a földön jó napja?
Örüljön-e, búsuljon-e? nem tudja.

De ha isten bút adott e nemzetnek,
Azt is adott, mivel a bút ölje meg.
Hol terem több jó bor és több szép leány,
Mint itt, belül Magyarország határán?

Leányt ide, leányt az én ölembe!
Hadd szorítsam két kezemmel szivemre,
Hadd szíjam ki édes lelkét csókommal,
Vessek számot sok keserű bajommal.

Hát az a bor? hejh, a borral ide már;
Sírja belém piros könnyét a pohár!
Piros könnye tüzes, mint istennyila,
A kialudt életet is meggyujtja.

Te meg, czigány, húzd rá, majd kifizetem;
De úgy húzd, hogy megrepedjen a szivem,
Repedjen meg örömébe', bujába'...
Igy vigad a magyar ember, hiába!

(Pest.)

LILIOM PETI.

Liliom Peti volt ám csak
A derék legény!
Alig akadt volna párja
A föld kerekén.

Emberül megűlt ő minden
Paripa hátán;
Le nem vetette volna a
Hétfejű sárkány.

A mennyi bor öt más embert
Döntött volna meg;
Annyi még jó formán meg se'
Kottyant Petinek.

S a hol vele elvágtatott
Gyors paripája,
Majd megveszett a falusi
Lyányság utána.

De nyakravalója lett a
Hóhér kötele...
Mért? azért, mert Angyal Bandi
Lelke bújt bele.

(Pest.)

FRESCO-RITORNELL.

Mihelyt megpillantottalak, menyecske,
Bordám alatt ez a kis húsdarab
Ugrálni kezdett, mint sziklán a kecske.

Azóta mellem folyton égő katlan,
S a láng mindig tovább, tovább harap...
Csak te ne volnál oly meggyujthatatlan!

Kebled fehérlő, mint az alabastrom,
De búm sötét, mint holmi ócska klastrom,
S csak a halál lesz dúlt szivemre flastrom.

(Igló.)

MAGYARORSZÁG.

Te sem termettél ám szakácsnak,
Magyarország, édes hazám!
A sűlt egy részét nyersen hagynád,
S elégetnéd más oldalán.
Mig egy felől boldog lakóid
Megfúlnak a bőség miatt:
Hát más felől meg éhhalállal
Megy sírba sok szegény fiad.

(Eperjes.)

GYALÁZATOS VILÁG.

Gyalázatos világ! mit nem gondolsz ki még?
Hogy szívemet sebezd...
De mért panaszlanék?
Hisz a mi megtörtént: mind, mind várhattam ezt.
Az én pályám nem mindennapi pálya,
S ki új utat tör: gaz és tüske várja.

Uj pályámon paréj, tövis közt gázolok;
De megyek egyaránt,
Bár fájdalmas dolog,
Ha sziszegő kigyók mérges fulánkja bánt.
(Az én utamban sok a kígyófészek,
S hogy eltiporjam, én beléje lépek!)

Jó, hogy sebemre az ég orvosságot ad.
Keblem varázsfüve
A büszke öntudat,
Mely tőlem már oly sok fájdalmat elveve.
Ha ez nem volna, a kigyók marása
Eddig szivemnek közepében ásna.

Mardossatok csak hát, ti kígyófajzatok!
Eltiprom köztetek,
Kit eltiporhatok,
S a kit nem: azt majd az idő gyilkolja meg;
Mert az idő a jobb lelkek segéde,
Kiáll ezeknek védelmezésére.

Idő, hű gyámolóm! benned megbízhatom,
Ha úton-útfelen
Sárral dobáltatom...
Ha senki nem lesz is, leszesz te majd velem;
A melyet a szennyes világ dobott rám,
Megtisztitod te majd a sártul orczám!

(Pest.)

EGY HAJFÜRTHÖZ.

Barna lyányka szép fejéről
Kaptam e hajfürtöt én.
Én s e fürt együtt pihentünk
A leányka kebelén.

A bucsúnak órájában
Adta emlékül nekem;
A bucsú órája óta
Mindig itt volt szívemen.

Oh ha nézem e hajfürtöt:
Minden percz eszembe jut,
Melyben a boldogság szárnyán
Mennybe nyilt előttem ut;

A letűnt szerelmi órák
Körülöttem lengenek.
Mint vidám csillagsugáros
Túlvilági szellemek.

Nézlek, nézlek, drága hajfürt,
Hosszan nézlek tégedet,
A ki üdvöm holt idejét
A sírból kivezeted.

Hosszan függenek te rajtad,
Oh szép hajfürt, e szemek,
Hosszan... hosszan... és... utószor...
Minthogy már... mást szeretek.

(Pest.)

KÉPZETEM.

Még mit nem mondanak!
Hogy az én képzetem
Alant jár, magasra
Föl nem röpíthetem
Lent jár a föld szinén,
Ha ugy tartja kedve,
Sőt a föld alá is
Van gyakran sülyedve;
Mint buvár, sülyed a
Mélységek mélyére,
A legmélyebb tenger:
A szív fenekére.
De ha mondom neki:
«Szállj a magasra fel!»
Felszáll s a légben, mint
Pacsirta, énekel!
S ha ekkor biztatom:
«Még följebb, képzetem!»

Vele a sasokat
Rendre megkergetem.
A sas mind elfárad,
De nem fárad ő el,
Egy utat kezd a leg-
Magasabb felhővel.
És a felhőknek sem
Társa ő sokáig,
Egyenest fölfelé
Tör az ég boltjáig,
És ha ekkor épen
Napfogyatkozás van:
Az elsötétedett
Nap mellett elsuhan,
Elsuhan mellette,
Egyet pillant rája,
S megkerűl a napnak
Elveszett pompája.
És az én képzetem
Még ekkor sem pihen,
Hanem a legfelső
Csillagzaton terem.
S ott, hol már megszűnik
Az isten világa,
Uj világot alkot
Mindenhatósága — —

(Pest.)

BÚCSU KUN-SZENTMIKLÓSTÓL.

Szól a kakas innen-onnan
Viradóra.
Kivígadtunk, takarodjunk
Nyúgovóra.
Hejh, ennek a mai napnak
Nagy az ára...
T'om: sokáig fáj belé a —
Fáj belé a kezem szára.

Fáj az én jobb kezem szára
Véghetetlen,
Mert nagyon sok telt palaczkot
Emelgettem.
De ha fáj is a karom, tán
Utójára
Fölbirom még e palaczkot —
E palaczkot.... bucsuzásra.

Ki veled, bor, ki veled, bor,
Az üvegből!

Tele sírom könnyeimmel
Két szememből;
De magam sem tudom én, hogy
Majd az benne
Fájdalomnak vagy örömnek —
Vagy örömnek lesz-e könnye?

Mostanában a keblemnek
Megtelése
Fájdalomnak és örömnek
Vegyülése.
Az örömem onnan ered,
Mert itt voltam;
El kell mennem: innen ered —
Innen ered a fájdalmam.

Kiskunsági Szentmiklósnak
Ifju népe!
Benyitottál a szivemnek
Közepébe;
Hejh, pedig e szívközép, ez
Szentek szente,
Nem sok ember fordult meg még —
Fordult meg még eddig benne.

De kinek meg helyet adtam
Egyszer itt benn,
Az ugyan ki soha többé
Nem megy innen.
Ezután ugy nézzetek hát
A szemembe:
Rabok vagytok mindörökre —
Mindörökre a szivembe'!

Hát közöttetek, ha újra
Visszatérek,
Lesz emléke e barátság
Ünnepének?

Ünnep volt ez, a barátság
Szép ünnepje,
Nem is hiszem, hogy valaki —
Hogy valaki elfeledje.

Mostanáig itt vígadtunk
Tennap déltül,
Nem csoda hát, ha kissé a
Fejem szédül...
De azért jól tudom ám, hogy
Mit miveltünk?
Ettünk, ittunk, tánczot jártunk —
Tánczot jártunk, énekeltünk.

Ilyen a magyar mulatság.
Már hiába!
Ha iszik, hát jár a nyelve,
Jár a lába.
Hejh, csak oly gyors lenne honja
Haladása,
Mint lábának, hogyha tánczol —
Hogyha tánczol, a mozgása!

Hanem hiszen száz szónak is
Egy a vége:
Legyen rajtatok, barátim,
Áldás, béke.
Legyen oly vig mind halálig
A pályátok,
A mily vigak valamennyin —
Valamennyin ma valátok!

... Hejh, ha volna ősz: elszállna
Már a gólya;
Mennék én is már, ha még egy
Szóm nem vóna.
Kimondjam-e vagy ne mondjam?
Eh, kimondom;

Mit szóltok rá, mit nem szóltok —
Mit nem szóltok, semmi gondom.

Amott virít Szentmiklósnak
Egy rózsája...
Hejh csak soha ne is néztem
Volna rája!
Vagy ha már megbűvölt édes
Arczulatja:
Hadd lennék én, a ki őtet —
A ki őtet leszakasztja!

(Kún-Szentmiklós.)

FALUN.

Király vagyok most minden alkonyon:
A nap pirosló fényt lövel reám,
A nap pirosló búcsusúgara
Biborra festi egyszerű ruhám.

Gyönyörrel járom estenként a tájt,
Kilépvén a kis házfödél alól;
Porfellegekben a nagy ég alatt
A haza térő nyáj kolompja szól.

Elandalodva hallom e zenét,
Elandalodva szemlélek körűl;
És messze látok, mert mindenfelé
Megmérhetetlen rónaság terűl.

A rónaságnak messze tengerén
Imitt-amott áll egy fa, mint sziget,
S hová imát küld a mohamedán:
Kelet felé ez hosszu árnyat vet.

Miként csatában a sebzett vitéz,
Elvérzik a nap végre, s elesik;

S mint a dicsőség a vitéz halált,
A napot csillagok s hold követik.

Körülem éj van, fényes éjszaka;
A csillagfényes éjben méla csend,
Oly csend, hogy szinte vélem hallani,
Mit a holdban szent Dávid lantja zeng.

A szomszéd tóból a vadlúdakat
Látom csapatban messzeszállani;
Szivemből is föl- és elszállanak
A nagyravágyás, hír vad álmai.

Feledni kezdem Pestet és zaját,
S jövendőm minden büszke terveit;
Jobb lenne élnem, így gondolkodom,
Jobb lenne élnem elfeledve itt.

A fölmagasztalt nagy nevek között
Ne hangoztassa senki nevemet,
Csak szőlőm és szántóföldem legyen,
Termők piros bort s fehér kenyeret.

S midőn szőlőmből s szántóföldemről
Házamba térek este: hozza be
Majd a piros bort s fehér kenyeret
Piros menyecskének fehér keze.

S ha a késő halálnak ujjai
A férj és nő szemét majd befogák:
Tegyék egy sírba a két aggastyánt
Nem tettetésből síró unokák.

(Szalk-Szentmárton.)

HÁROM SZÍV TÖRTÉNETE.

I.

Volt egy lovag, kinek nem volt hazája,
Mert rajt' ütének ellenséges népek,
És pusztulás lett, mit hozának rája
Komor fényében a csaták tüzének.
Komor fényében a csaták tüzének
Piroslott a lovag hős arcza szinte
S piroslott vére, melyet bőven önte
Megmentésére a hon életének.
De hasztalan folyt a lovagnak vére:
Ő megmaradt és honja véget ére.
S a hontalan lett fának eltört ága,
Mit a fáról a fergeteg törött le,
S mit ez most kerget a széles világba.
Midőn a felhő ott szállott fölötte,
A hol volt a ledöntött hon határa,
Megállott és letérdepelt hantjára,
Hogy könnyeit végső cseppig kisírja
A földre, mely holt nemzetének sírja;
Mert könnye volt egyetlen kincse, melyet
Elvesztett mindenéből még megtarta:
S ezt tékozolni másra nem akarta. —
Megindult és ment tompa búja mellett,
Mely árny képében őt folyvást kisérte.
Midőn kifáradt már a bujdosásban:
Csöndes vidékbe megpihenni tére
Egy idegen nép távol országában.
És gondolá azt is, hogy őt halála,
Ha egy helyen lesz, hamarabb találja;
S ha rá hull a halál fehér virága,
Beteljesűlve minden kívánsága,
Ezt várta ő a csendes zárt vidéken,
Hová fáradtan megpihenni tére,
S hol élt egy lyányka olyan ifjuszépen,
Hogy a vidéknek vált bámult diszére.

De ő a lyányka szépségét nem látta,
Semmit sem látott, csak romját honának;
Nem látta, hogy rá gyakran szállt a lyányka
Tekintetének csillagos világa,
S tekintetei mi lángolók valának!
Igy a leányka napjai folyának,
S arczára halvány liljomot föstének
Gyötrelmei a szólni nem merésnek;
Mert mit mondhatna a fényes lovagnak,
Mit mondhat ő, ki, bár eléggé gazdag,
De pórszülőknek egyszerű magzatja? —
És a vidéket még egy ifju lakja;
Szegény fiú, a legszegényebb szolga,
Tengődve éli nyomorú világát,
Kit tán megölne sok fárasztó dolga,
Ha nem láthatná néha a leánykát;
A titkon bámult lyányka láthatása
Fogyó erője meghozó varázsa.
Fél rá gondolni, hogy kérjen szerelmet
A pór, de gazdag szülők gyermekétől,
Ő, a kinek ha jut száraz kenyérből
Egy-két nagyobb falat, sorsán örülhet.
S ő még is boldog, és azzal beéri,
Hogy a leánykát messziről kiséri.

II.

És a lovagnak kondult a nagy óra,
Mely e világból őt egy másba vitte,
A hol bitor kény mennykövit nem szórja
Az ártatlanság népének fölötte.
Letették őt az anyaföld ölébe;
Követ nem tettek a halom fölébe,
Mely pajzsa lett az élet búja ellen...
Miért is volna kő? a lyányka szíve,
Halála által, kő lett, érzéketlen;
S ha nincsen érzés a szív birtokában,
Az ember mit keressen a világban?

Nem volt a lyányka sem sokáig földi,
Lefekvék, honnan senki fel nem költi.
És a szegény, az árva, árva szolga,
Tüntén egyetlen gyönyörűségének,
Az élet terhét hogy viselte volna?
Végét vetette terhes életének.

III.

Az éjszakának sírnyitó felében
Fölkél a szolga, és a helyre mégyen,
Hová temették a kedves leánykát;
Akarja látni élte szép bálványát.
De a leánynyal nincs találkozása,
Mert a leány a sírból szinte eljár,
Hogy a lovagnak szellemét meglássa,
S ott vár, ott vár, de szinte hasztalan vár;
Mert a lovag száll messze, messze tájra,
Elszáll megnézni: rab-e még hazája?

(Pest.)

A JÓ ÖREG KOCSMÁROS.

Itt, a honnan messze kell utazni, míg az
Ember hegyet láthat, itt a szép alföldön,
Itten élek én most megelégedéssel,
Mert időm vidáman, boldogságban töltöm.
Falu kocsmájában van az én lakásom;
Csendes kocsma ez, csak néha zajlik éjjel.
Egy jó öreg ember benne a kocsmáros...
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Van szállásom itten s ennem-innom ingyen,
Soha sem volt ennél jobb gondviselésem.
Az ebédre nem kell senkit is megvárnom,
És mindnyájan várnak én rám, hogyha késem.

Csak egyet sajnálok: az öreg kocsmáros
Összekocczan néha jó feleségével;
No de a mint összekocczan, meg is békül...
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Elbeszélünk néha a letünt időkről.
Hejh, régibb idői boldogak valának!
Háza, kertje, földje, pénze, mindene volt,
Alig tudta számát ökrének, lovának.
Pénzét a hitetlen emberek csalása,
Házát a Dunának habjai vitték el;
Igy szegényült el a jó öreg kocsmáros...
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Alkonyúló félben van már élte napja,
S ilyenkor az ember nyúgodalmat óhajt,
S ő reá, szegényre, a szerencsétlenség,
Ő reá mostan mért legtöbb gondot és bajt.
Fáradoz napestig, vasárnapja sincsen,
Mindig későn fekszik, mindig idején kel;
Mint sajnálom én e jó öreg kocsmárost...
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Biztatom, hogy majd még jóra fordul sorsa;
Ő fejét csóválja, nem hisz a szavamnak,
«Ugy van, úgy,» szól később, «jóra fordul sorsom,
Mert hisz lábaim már a sír szélén vannak.»
Én elszomorodva borulok nyakába,
S megfürösztöm arczát szemeim könnyével,
Mert az én atyám e jó öreg kocsmáros...
Áldja meg az isten mind a két kezével!

(Szalk-Szentmárton.)

AZ UTÓSÓ EMBER.

Mi az fölöttem? ég vagy sírbolt?
Igen, sírbolt, a melyben a föld,
Ez óriás koporsó fekszik.
És ott fejem fölött az a fény
A nap? vagy a sírbolti lámpa?
Igen, sírbolti lámpa, melynek
Bágyadtan pislogó sugára
Sötétségét a síri éjnek
Halvány piros-sárgára festi.
S mily hallgatás!... de, hah, mi zendül
A némaságnak közepette?
Madárszó vagy leánydal? Oh nem!
A férgek rágják a koporsó
Behunyt szemű, hideg lakóit.
Igen behunyvák a szemek mind,
Melyekben egykor szerelemnek
S gyülölségnek szikrája lángolt,
S a melyekből oly undorítón
Nézett ki, mint a kéjleányok
A bordélyházak ablakából,
A gőg, irígység, elbizottság,
A megvetés, alázatosság.
Behunyvák a szemek, s hideg már
A szív, e kis pokol, a mely száz
Meg száz ördögnek volt tanyája,
Hol a bünök máglyája égett
Kihamvadatlan lángolással.
Hanem már mindeneknek vége.
Alszik már a becsűletorzás,
Barát- s honárulás, s egyéb szörny,
S a mely őket nyomban követte,
A lelkiösmeret marása...
De ez nagyon régen halt már meg,
Az újabb kornak nemzedéke
Ismerte ezt csupán hiréből. —

Mindennek vége. Minden alszik.
Becsukva a szem. Hülve a szív.
Csak én magam vagyok még élő
A sírbolt roppant üregében,
S tünődöm, egy vendégre várván,
A késedelmező halálra.
Halál, mért nem jösz? félsz talán, hogy
Megbirkozom veled s legyőzlek?
Ne félj, nem az vagyok, ki voltam,
Ki egykor vakmerő kebellel
Daczoltam sorssal és világgal.
Bátran jöhetsz. Meg nem támadlak.
Hagyom magam. Erőtelen hang
Leszek. Te szélvész légy. Sodorj el.

(Pest.)

IMÁDSÁGOM.

Elkárhozástól félt szegény anyám,
S talán féltése nem alaptalan.
Tart tőle — s ebben igazsága van —
Hogy már régóta nem imádkozám.
Imádkozom hát; íme két kezem
Szent áhitattal összekulcsolom.
Hallgass meg engem, égi hatalom,
Hallgass meg engem, édes istenem!

Adj én nekem... hó, első a haza,
Hatalmas isten, népem istene!...
De kérni vajon mit is kellene
Hazámért, melynek annyi a baja?
Ezért csak egy, csak egy a kérelem:
Mely így, mint van, már nem sok évet lát,
Teremtsd egészen ujjá e hazát,
Hallgass meg engem, édes istenem!

És magamért? mit kérjek magamért?
Adj hát nekem szépséges szeretőt,
S a melyen majd meglátogassam őt,
Gyors paripát; aztán sok, sok babért...
Nem hogy fejemet ékesítse, nem,
De hogy, ha nem lesz szénám, abrakom,
Csikóm legyen mivel jól tartanom...
Hallgass meg engem, édes istenem!

(Szalk-Szentmárton.)

IFJUSÁG.

Mondják hideg-nyugalmasan
Az öregek:
Szilaj, bolond fiú vagyok,
Csendesb legyek.
Vénség az életnek visszhangja csak,
E tompa hangok meg nem bántanak.

Szilaj vagyok, igaz; s bolond?
Az is lehet.
Az észt tanácsra nem hivom,
Csak a szivet.
No de fejemnek is hasznát veszem:
Reá bokrétás kalpagom teszem.

S a szív nem rosz tanácsadó,
Higyétek el.
Az esznél gyakran messzebb lát
Sejtelmivel.
Az ifju szíve lánglobogva ég;
Világit ez, midőn sötét az ég.

S szolgál a szív nem csak vezér-
Szövétnekül.
Balsors telében életünk
Gyakorta hűl,

S az ész miatt akár megfagyhatnánk,
De szívünkban fölmelegít a láng.

És ne higyétek, csendes öregek,
Hogy tán megárt,
Ha túllobogja is a fiatal
Tűz a határt;
Föl szoktak gyujtani egész mezőt,
S lesz égés által ez gyümölcsözőbb.

(Pest.)

A SZERETŐM NYALKA GYEREK...

A szeretőm nyalka gyerek,
Alája termett a nyereg.
Ha viszi a paripája,
Gyönyörűség nézni rája.

Gyakran látogat meg engem,
Most is amott jön a lelkem;
Ugy megvágtat paripája,
A négy körmét majd elhányja.

Öregbiró lyánya, szivem,
Mit kukucsálsz olyan igen?
Mit lesed a szeretőmet?
Ugy sem szeret ám ő téged. —

Szállj le, kincsem, a nyeregből,
Vedd ki lábad a kengyelből,
Ereszd meg a terhelődet,
Öleld meg a szeretődet.

Istenem, be ver a szived,
Mert itt van az enyim mellett.
Szived az én kincses ládám,
Három faluért sem adnám.

Mulattató, nevettető,
Ha összejön két szerető;
Elbeszélnek végetlenül,
Magok sem tudják, hogy mirül.

Jaj de mi zaj van odakint?
Hát biz ott a lovad nyerit.
Hogy elfeledkeztünk róla!
Isten bűnünkűl ne rója.

Jól tartottad a lovadat,
De már föl is kantároztad.
Még egy csókot, itt az orczám,
Isten hozzád, kedves rózsám!

Kedves rózsám, isten hozzád.
Adjon isten arany zablát,
Arany zablát a lovadnak,
Aranyos kedvet magadnak!
(Duna-Földvár.)

ISMERJETEK MEG!

Ismerjetek meg végre: ki vagyok?
Álarcz alatt volt mostanáig képem.
De már meguntam én álarczomat,
És azt most ünnepélyesen letépem!

Olvastátok vidám dalaimat?
Azt gondoljátok, hogy lelkembül írom?
Oh, dalaimban a kedv, nevetés,
Csak olyan ez, mint a virág a síron.

Kivűl a síron nyílik a virág,
S belűl a sírban féreg és halott van;
Igy írtam én enyelgő dalokat,
Mig lelkem haldokolt a fájdalomban.

De többé nem leszek komédiás,
Ki víg pofákat vág a közönségnek,
És odabenn a színfalak között
Arczán kínszenvedés könyűi égnek! —

Oh nem, ez még sem szép határozat!...
Muljék oly gyorsan, a mily gyorsan támadt.
Szenvedjen bár szivem: a víg dalok
Ne szűnjenek meg... hátha általok
Kissé vidítom szomorú hazámat.

(Pest.)

FELHŐ ÉS CSILLAG.

Mikor isten a férfit teremté,
Homlokára szállt sötét ború,
Nem tudom mért?... csakhogy e borúból
Lett a felhő s égiháború.

Mikor isten a hölgyet teremté,
Örömében sírva fakadott.
Most is látni ez örömkönnyeknek
Cseppjeit, a sok szép csillagot.

(Czinkota.)

A HŰTELEN BARÁTOKHOZ.

Derék fiúk, mint hagyogatnak el!...
Eredjetek csak isten hírivel;
Hagyjátok itt a fát, ti levelek,
A fát, e szívet, melyen függtetek.
Az őszi szél, mely titeket lefú,
Majd elmulik, nem lesz örökkorú;
S ha eljövend ismét a kikelet,
Fog kapni a fa új leveleket.
De tudjátok: többé ki nem virul
Az a levél, mely fájáról lehull.

(Pest.)

ÉN ÉS A NAP.

Bámulja sok oly epedőleg a holdat,
Ezt a megtestesült sohajt.
Miattam akár kimaradjon örökre,
Nem csüggök én merengve rajt'.

Megtestesűlése te érzeteimnek,
Magas, fényes, hő napsugár!
Te vagy szivem öröme, gyönyörüsége,
Érted szemem, lelkem sovár.

Egymás szeretői vagyunk mi a nappal;
Mi hüséges két szerető!
Ki mondja meg: én melegűlök-e tőle?
Vagy szívemtől melegszik ő?

És hogyha siromba leűzni fog a sors,
Csak azt az egyet fájlalom,
Hogy majd szeretőmet a földnek alatta,
A szép napot, nem láthatom.

De szabad a holtnak egy óra naponként,
S én arra kérem istenem;
Éjfél idején legyen zárva koporsóm,
S nyíljon meg az délben nekem!

(Pest.)

BÚM ÉS ÖRÖMEM.

Nincsen oly bú,
Mint az én búm.
Oh ha én busúlok!
Keblem egy oroszlánbarlang,
S szívem benne bárány;
Szaggatják az éhes oroszlánok
Fogaikkal, körmeikkel.
Vérét iszszák,
Csontját rágják
És velőjét szíják
E szegény báránynak az
Éhes oroszlánok. — —

Olyan öröm sincs,
Milyen az én örömem.
Oh mikor én örülök!
Keblem egy édeni kert,
S rózsa e kertbe' szivem.
Napsugarakkal,
Tarka lepékkel
Játszik e rózsa,
S zeng körülötte
A csalogány.
És jön egy angyal,
És leszakítja e rózsát,
S illeti csókkal,
S keblire tűzi,
S véle az égbe röpűl!

(Pest.)

EGY FIATAL IRÓHOZ.

Üdvezellek, ifju pályatárs,
Pályatársam s szeretett barátom!
Egykor én te rólad jósolék,
S jóslatom most teljesedni látom.

Láttam egykor egy kis felleget,
S megmondtam, hogy ebből fergeteg lesz.
E kicsíny felhőcske te valál,
És most villámterhesen közelgesz.

Jőj és ontsd lelked villámait.
S lángjaikkal gyujtsd föl a világot;
Rendűljön meg a föld, a midőn
Mennydörgő jelszódat elkiáltod.

Hogyha majd villámlasz s mennydörögsz,
Jőnek ellened zudúló hangok;
Mert ha nagy az égiháború,
Félre szokták verni a harangot.

De azért dúl a vihar tovább
Minden félrevert harang daczára.
Igy, barátom, te se hajts ama
Jajveszéklő emberek szavára.

Ekkép kellett volna nekem is
Tenni sokszor ostromolt pályámon.
Én e tehetetlen hangokat
Figyelemre méltatám. Sajnálom.

Eh, megtörtént, mit sajnálkozom?
Hadd szorítsam jobbod, ifju bajnok,
Én, ki ilyen rokonszellemű
Pályatárs után már rég sohajtok.

Fölléptél. Ez engem megujít,
Hogy a sorompók közt ketten állunk.
Most, barátom, küzdjünk, hadd legyen
Győzedelmünk vagy vitéz halálunk!

(Pest.)

FELSÜLÉS.

Ebédre hítak. Elfogadtam
A meghivást nagy szívesen,
Nem az ebédre nézve,
Hanem mert vettem észre,
Hogy köztünk szép lyány is leszen.

S volt szép lyány, még pedig milyen szép
Könnyű lehellet termete,
Fehér egén szemének
Sötétkék napok égtek...
De ez nem tartozik ide,

Csak hogy szép lyányka volt, nagyon szép.
S én őt tüstént megszeretém.
«Kigyúlt indúlatommal
Ebéd után azonnal
Kirontok!» így elmélkedém.

Ebéd alatt erősen szítam
A szíverősitő italt,
Hogy a nagy pillanatban
Majd annál biztosabban
Vívhassam ki a diadalt.

De hah, a szíverősitő ugy
Megerősíté szívemet,
Hogy, az erőből aztán
Lábamban nem maradván,
Kirontanom nem lehetett.
(Eperjes.)

EGY ASSZONYI ÁLLATHOZ.

Megláttuk egymást és a szerelem
Mindkettőnk szívében lobbot vetett.
Fölösleges volt minden vallomás,
Értők a kölcsönös tekintetet.
Alig mult egy nap, már csókoltalak,
S te visszacsókolál és ölelél.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Miként folyammá nő a kis patak,
S miként tengerbe vész el a folyam:
Szerelmem akkép napról napra nőtt,
S lett végre tenger mély, határtalan.
Láttam pirúló arczod hajnalán,
Hogy boldogságom napja ujra kél.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Boldogságomnak napja ujra kelt.
Boldogság napja volt égő szived,
A mely szemedbe szállt, s onnan reám
Elolvasztó sugárokat vetett.

Minő boldogság volt, ha háborgó,
Fölindult kebleden pihentetél!
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Együttlétünknek végső napja jött.
Tán mindörökre válandók valánk;
De gondolám, nyugtatva magamat:
Vár még egy este boldogsága ránk.
Az este eljött. Épen bál vala,
Te bálba mentél, hozzám nem jövél.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

(Igló.)

A NÉGY ÖKRÖS SZEKÉR.

Nem Pesten történt, a mit hallotok.
Ott ily regényes dolgok nem történnek.
A társaságnak úri tagjai
Szekérre ültek és azon menének.
Szekéren mentek, de ökörszekéren.
Két pár ökör tevé a fogatot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

Világos éj volt. A hold fenn vala;
Halványan járt a megszakadt felhőkben,
Miként a bús hölgy, a ki férjinek
Sírhalmát keresi a temetőben.
Kalmár szellő járt a szomszéd mezőkön,
S vett a füvektől édes illatot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

A társaságban én is ott valék,
S valék szomszédja épen Erzsikének,

A társaságnak többi tagjai
Beszélgetének s énekelgetének.
Én ábrándoztam s szóltam Erzsikéhez:
«Ne válaszszunk magunknak csillagot?»
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

«Ne válaszszunk magunknak csillagot?»
Szólék én ábrándozva Erzsikéhez,
«A csillag vissza fog vezetni majd
A mult időknek boldog emlékéhez,
Ha elszakaszt a sors egymástul minket.»
S választottunk magunknak csillagot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

(Borjád.)

A MAGYAR NEMES.

Őseimnek véres kardja
Fogason függ, rozsda marja,
Rozsda marja, nem ragyog.
Én magyar nemes vagyok!

Munkátlanság csak az élet.
Van életem, mert henyélek.
A paraszté a dolog.
Én magyar nemes vagyok!

Jól készítsd, paraszt, az útat,
Mert hisz a te lovad vontat.
Csak nem járhatok gyalog.
Én magyar nemes vagyok!

Tán a tudománynak éljek?
A tudósok mind szegények.

Nem irok, nem olvasok.
Én magyar nemes vagyok!

Van, igaz, egy tudományom,
Ebben párom ritkán látom:
Enni, inni jól tudok.
Én magyar nemes vagyok!

Milyen jó, hogy nem adózok.
Gazdaságom van, de nem sok,
S van adósságom, de sok.
Én magyar nemes vagyok!

Mit törődöm a hazával?
A hazának száz bajával?
Majd elmulnak a bajok.
Én magyar nemes vagyok!

Ősi joggal, ősi házban
Éltemet ha elpipáztam:
Mennybe visznek angyalok.
Én magyar nemes vagyok!

(Borjád.)

GYERMEKKORI BARÁTNÉMHOZ.

Te vagy? valóban te vagy az?
Vagy e látmány csak képzelet?
Csak képzetemnek tündér délibája,
A melyben lelkem ujra látja
Szép arczod s boldog gyermekségemet?

Te vagy valóban! ennyire
Csalódás nem megy, nem mehet;
Ismérem én jól e szemek sugárát,
A melylyel glóriába zárád
Hajdanta boldog gyermekségemet.

A kis leányból hajadon,
A kis fiúból ifju lett;
Jött az idő, mely soha meg nem állott,
S miként a szélvész a virágot,
Elvitte boldog gyermekségemet.

Azóta tiszta látköröm
Oly gyakran elsötétedett,
S az éjszakában, mely sírként fedett el,
Csak egy csillag volt, a könny, melylyel
Sirattam boldog gyermekségemet.

Viszontlátásunk ünnepén
Ölelj meg, lyánykám, engemet;
Hagyd elfeledni kínos ifjuságom,
Hagyd karjaidban ujra látnom
Ragyogni boldog gyermekségemet!

(Borjád.)

VIRÁGOS KERT A KÖLTŐ SZÍVE...

Virágos kert a költő szíve,
De másnak termi a virágokat;
Mig ezeket szétosztogatja,
Önnön magának csak tövis marad.

És pillangó a költő lelke;
Szegény pillangó! neki megesett:
Addig bolyong a puszta kertben,
Mig összetépik őt a tövisek.

S a puszta kert s tépett pillangó
Eszébe sem jut senkinek talán,
Midőn élvezettel mereng a
Szegény költő martírkoszoruján.

(Pest.)

ALKU.

Juhász legény, szegény juhász legény!
Tele pénzzel ez a kövér erszény;
Megveszem a szegénységet tőled,
De rá'dásul add a szeretődet.

«Ha ez a pénz volna csak foglaló,
S még száz ennyi lenne borravaló,
S id'adnák a világot rá'dásnak,
Szeretőmet még sem adnám másnak!»

(Szalk-Szentmárton.)

S. ZS. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Méhek s virágok kertednek lakói.
Méhes, virágos kert legyen szived:
Ha nyílik benne szerelem virága,
A barátságnak méhét is bevedd;
Mert jól tudod: szép a virág; azonban
Tavaszszal él csak, és ez oly rövid,
Míg a szerény méh munkálódásából
Megédesíted téli napjaid.
Ha e tanácsom nem lesz sikeretlen:
Engedd, hogy én is méh legyek szivedben.

(Borjád.)

A. B. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Kalmáridőket élünk mostanában,
Egy pénzdarabnak nézik a világot,
S ha a világ pénz: a költő mi rajta?
A költő — mondják — hasztalan penész csak.
Pedig a költő a királyi kép a
Világ tallérján . . . nem, királyi kép sem!

Ő a tallérnak csengő, tiszta hangja,
Szép szellemrésze a hitvány anyagnak. --
Légy büszke rá, hogy költőnek születtél.

(Vár-Gedő.)

M. E. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Legboldogabb percz életünkben az,
(Még nem próbáltam, ámde ugy hiszem)
Ha kedvesünkkel oltárhoz megyünk.
S neked maholnap e sorsod leszen.
Megállítnám, ha volnék Józsue,
Megállítnám itt a napot, időt,
Hogy mindörökké oly boldog lehess,
Minő ekkor lészsz az oltár előtt.

(Pest.)

S. K. EMLÉKKÖNYVÉBE.

Vén épület már a világ,
Le, alacsonyra sűlyedett.
Ha egyenest jársz: beütöd
A gerendában fejedet.
Hajolj meg, ha a fejtörő
Gerenda ellenedre van...
Én inkább betöröm fejem,
Semhogy meghajtsam derekam!

(Borjád.)

A ZSIVÁNYSÁG VÉGE.

Hejh zsiványság, derék szép zsiványság!
A te véged hatalmas mulatság;
Lesz belőled, ugy hord a szerencse,
Száraz fának száradó gyümölcse.

Hogy kimulj, szikrát sem fáradsz magad;
Kitekeri a hóhér a nyakad.
Hogy pedig ne láthasd szégyenedet,
Kivájják a varjak szemeidet.

És mig tested a tánczot ugy járja,
A mint szól a szelek muzsikája:
Mélységében a sátán házának
Lelkeddel az ördögök labdáznak.

(Pest.)

A KÖLTŐ S A SZŐLŐVESSZŐ.

Semmi vágyam, semmi kedvem
A borostyánkoszorúhoz!
Magyarország szép leányi,
Szőlővessző-koszorúval
Koszorúzzatok meg engem,
Mert a szőlővessző és a
Költő sorsa oly hasonló.
Költő és a szőlővessző
A világnak adja lelkét.
Szölővessző lelke a bor,
A költőnek lelke a dal.
Lelkünket ha általadtuk
Borban, dalban a világnak:
Elhervadunk, elenyészünk.
És midőn már elenyésztünk:
Lelkeink, a bor s dal mellett
Vígad a világ! – – –

(Borjád.)

HEGYEN ÜLÖK...

Hegyen ülök, búsan nézek le róla,
Mint a boglya tetejéről a gólya.
Lenn a völgyben lassu patak tévedez,
Az én fáradt életemnek képe ez.

Elfárasztott engemet a szenvedés.
Be sok búm volt, örömem meg be kevés!
Bánatomból egy nagy árvíz lehetne,
Örömem kis sziget lenne csak benne.

Fenn a hegyen, lenn a völgyben zúg a szél,
Közelget az időjárás ősz felé;
Őszszel szép csak a természet én nekem,
A haldokló természetet szeretem.

Tarka madár nem fütyörész az ágon,
Sárgapiros levél csörög a fákon,
Innen-onnan lehull a fák levele...
Bár csak én is lehullanék ő vele!

Holtom után vajon mi lesz belőlem?
Vadfa lenni szeretnék az erdőben;
Ott lenne az én számomra jó tanya,
Egész világ engem ott nem bántana.

Szeretném, ha vadfa lennék erdőben,
Még inkább: ha tűzvész lenne belőlem;
Elégetném ezt az egész világot,
Mely engemet mindörökké csak bántott.

(Borjád.)

ÖRÖK ÖLELKEZÉS.

A téren kettős sírhalom van,
Fölöttök egy-egy zöld bokor;
Egymásra hajlanak, miként ha
Két szerető szív összeforr.

Igen, két szerető szív szálla
Pihenni e két domb alá,
Midőn a háborgó életnek
Kemény harczát kiharczolá.

Egymás mellé temetteték a
Hű szeretők itt magokat,
Hogy egyesűlve legyenek, mint
A földön, úgy a föld alatt.

És egyesűlve maradának.
Mely a sírhalmokon növe,
A két ölelkező bokorfa
A két szerelmes szelleme.

(Pest.)

FORRÁS ÉS FOLYAM.

Szelíd a forrás habja s dalai
Beillenének csengetyű szavának.
Ilyen szelídek és csengők valának
Ifjúságomnak első hangjai.

Akkor kedélyem a forrás vala,
Mosolygó tükre a szép mennyországnak,
Nap, csillagok s hold bele láthatának.
Szivem volt a forrás vig, fris hala.

De a kis forrás most már nagy folyam,
Csengő szavát s nyugalmát elvesztette,
Vészek kergetnek vészeket fölötte,
S belé a mennynek nézni hasztalan.

Ne nézz beléje, oh menny, hasztalan!
Magad most benne ugy sem láthatod meg,
Mert az csatáitól a fergetegnek
Mind fenekiglen fölforgatva van.

És mit jelent e vérfolt a vizen,
E vérfolt a haboknak közepette?...
Horgát a vad világ beléd ütötte,
Te vérzel, árva hal, szegény szivem!

(Pest.)

A JEGYGYŰRŰ.

«Ismêred e gyürűt?
Aranymives barátom!»
— ‚Ismérem jól, uram,
E gyűrűt én csináltam;

Azt is tudom, kinek
Számára készíttetted.
Az szép leányka volt,
És aztán hitvesed lett.‘

— «Igen, szép lyányka volt,
És aztán hitvesem lett.
De megszegé hitét
S mással kötött szerelmet.

E gyűrü rosz helyen
Volt ujján; visszavettem.
Legdrágább kincsem ez,
Jobb helyre kell helyeznem.

Ezennel önts golyót
E gyűrüből barátom! . . .
. . . Fegyverbe töltöm azt,
S szivem, beléd bocsátom.»

(Pest.)

A HAZÁRÓL.

Lement a nap. De csillagok
Nem jöttenek. Sötét az ég.
Közel s távolban semmi fény nincs,
Csak mécsvilágom s honszerelmem ég.

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörüségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.

Mécsemnek lángja mint lobog!
Mitől lobog? mi lengeti?
Éjfélt ütött. Ti lengtek itten
Mécsem körül, ti népem ősei!

Mintha nap volna mindenik,
Oly tündöklők e szellemek,
Tündöklők, mert hisz a dicsőség
Sugármezébe öltözködtenek.

Ne nézz ősidre, oh magyar,
Ki most sötétségben vagy itt,
Ne nézz ősidre, e napokra . . .
Szemeid gyöngék . . . a napfény megvakit.

Hazám dicső nagy ősei,
Ti földetrázó viharok!
Ti egykoron a porba omlott
Európa homlokán tomboltatok.

Oh nagy volt hajdan a magyar,
Nagy volt hatalma, birtoka;
Magyar tenger vizében húnyt el
Éjszak, kelet s dél hullócsillaga.

Csak hogy rég volt, midőn magyar
Fejekre termett a babér;
A képzelet sebes szárnyú sas,
Elfárad még is, mire oda ér.

Oly rég elhervadt a babér
A magyaroknak homlokán,
Hazám, oly rég voltál te nagy, hogy
Nagyságod híre csak mese talán.

Már rég nem sírtam, s íme most
Pillámon egy könny rengedez.
Magyar nép, vajon hajnalodnak
Vagy alkonyodnak harmatcseppje ez?

Magyar dicsőség, mi valál?
Hullócsillag? mely tündökölt,
Aztán lehullott a magasból
És mindörökre elnyelé a föld.

Vagy üstökös vagy, oh magyar
Dicsőség! mely jött s távozék,
Hogy századok multával ujra
Lássák fényét a népek s rettegjék?

(Pest.)

SZÉP VIDÉKNEK SZÉPSÉGES LEÁNYA . . .

Szép vidéknek szépséges leánya!
Eszem azt a gyönyörű szemed —
Gyönyörű? nem! csak azért sem az, mert
Hazugságban hagytál engemet.

Hányszor mondtam, hányszor irtam én meg,
Hogy már láttam tiszta kék eget!
S ez hazugság, mert nem láttam addig,
Mig nem láttam a te szemedet.

Vetted észre? mily hosszan merengtem
S milyen áhitattal szemeden?
Áhitattal függtem rajta, mint a
Haldokló szent a feszűleten.

S te valóban megváltóm lehetnél,
Mindazáltal nem halnál te meg:
Holt, hideg fán nem függnél . . . ölelned
Kéne élő, égő keblemet . . .

Mit beszélek? mit mondtam? . . . szerelmet
Tőled én nem, oh, nem várhatok!
Szerelemmel a szegény költőre
Áldást hozni melyik lyányka fog?

Mert szegénynek alkotá az isten
A költőt, s tán rendén is van ez:
Tarka, pompás toll nem ékesíti
A madárt sem, a mely zengedez.

Igy a költő egyszerűségében
Képes-e lyányt meghódítani?
Tündökölni vágynak a leányok,
S méltán . . . ők a föld csillagjai.

Te, leányka, az én csillagom vagy,
S tőlem senki nem tilthatja meg:
Ha keblemre nem tűzhetlek is, hogy
Szemeimmel ne kisérjelek.

Fog kisérni szemeim világa,
Fog kisérni vándorútamon.

A távolból ha nem melegítesz:
Legalább nézz rám, szép csillagom!
(Pest.)

MEGTEREMTÉD LELKEM ÚJ VILÁGÁT...

Megteremtéd lelkem uj világát,
Szerelem dicső világa ez!
Hálából e szív, örök tüzével,
Istenséged szent oltára lesz.

Oh leányka, ha te nem szeretsz is,
Engedd meg, hogy szerethesselek,
Mert különben köztem s a világ közt
Megszakadnak minden kötelek.

Vad, sötét föld keblem birodalma,
Fejedelme gyűlölő harag,
Harczban állok a nagy mindenséggel —
Szeretetre csak képed marad.

Képed a fény, az egyetlen egy fény,
Mely keblemnek éjjelébe jár,
Mint a rabhoz, földalatti börtön
Kisded ablakán, a napsugár.

Én szeretlek! bár tudom: mily rém a
Nem viszonzott szerelem baja;
De kit annyi rém gyötör, szivemnek
Könnyű lesz ezt is megszoknia.

Nem viszonzott szerelem keserve!
Türelemmel hordom terhedet,
Mint az istenember a keresztfát,
Melyen aztán megfeszittetett.
(Pest.)

ÉJ VAN...

Éj van, csend és nyúgalomnak éje,
A magas menny holdas, csillagos;
Szőke gyermek, kék szemű kökényfa,
Drágagyöngyöm! mit csinálsz te most?

Engem édes álmak környekeznek,
De nem alszom, ébren álmodom.
Minden álmam egy fényes királyság
S koronája te vagy, angyalom!

Beh szeretném most, ha lopni tudnék,
A lopás bármily rút lelki folt!
Meglopnám az álmak kincstárát, hogy
Gazdagítsam a szegény valót.

(Pest.)

FÉLRE MOSTAN...

Félre mostan, hagyjatok magamra,
Hagyjatok, ti régi czimborák!
Nem látjátok, hogy mi lett belőlem?
Czímerem most rózsa s nem borág.

Szerelemnek katonája lettem...
A lant, a dal töltött fegyverem,
Töltés benne forró érzeményem,
Boldog én! ha a csatát nyerem.

Oh, ha nyerném, istenem, ha nyerném...
Tündérország, mely előttem áll;
Sikerüljön ezt bevennem: akkor
Én leendek a tündérkirály!

(Pest.)

ABLAKODBÓL HOGYHA...

Ablakodból hogyha kitekintesz:
Kertet látsz csak, kertet és eget.
(Adja isten, hogy legyen hasonló
E látmányhoz teljes életed!)

Képzelem: mily boldog vagy, leányka,
Hogy körűled ilyen kert virit.
Jaj, de e kert sokkal boldogabb még,
Mert beléje néznek szemeid.

(Gödöllő.)

NÁLA VOLTAM...

Nála voltam, a kedves leánynál.
Nála voltam, ismét eljövék.
Honn vagyok... honn? nem tudom. Szédűlök.
Kereng velem a föld és az ég.

Oh, mi szép, mi jó vagy te, leányka
Szép és jó s oly lelkes honleány!
Te hazám leglelkesebb leánya,
Te hazám nemtője vagy talán.

Lyányka, neked költőt kell szeretned,
Más nem méltó birni tégedet,
Nem méltó más erre, mert hazát ugy,
Mint a költő, senki nem szeret.

Mit tegyek? szólj, üdvem gyöngyvirága,
Mit tegyek? hogy megnyerhesselek.
Kész vagyok, kész mindent elkövetni,
Mindent, hogy megérdemeljelek.

De ha semmit nem tennék is, lyányka,
Érdemetlen nem vagyok reád:
Szerelemért csupán szerelem kell,
S én szeretlek, mint te a hazát!

(Pest.)

VASÁRNAP VOLT.

Vasárnap volt. Nem felejtem én el
E napot. Lenn a kertben valánk.
Néztelek . . . te bokrétát kötöttél.
A nap jó kedvvel mosolyga ránk.

És midőn elkészült a bokréta,
Általadtad — oh, meglepetés! —
Általadtad azt nekem, leányka . . .
E gyönyörre minden szó kevés!

Altaladtad nekem a bokrétát,
Most is itt van az szivem felett;
S ha fölhajtod egykor szemfedőmet,
Akkor is még szívemen leled.

Hígy nekem, hogy szívem és bokrétád
Egy időben, együtt hamvad el . . .
Milyen édesen fog majd pihenni
Ő alatta e fáradt kebel!

S a mig élek, addig paizsom lesz.
Oly szükséges nekem a paizs!
Most merészen állok ki, ha mindjárt
Az egész föld ostromolna is.

Rágalom, gúny, ármány, balszerencse
Szórhatnak rám millió nyilat:
Szánakozva nézem ellenségim
E tündér virágpaizs alatt.

(Buda.)

DRÁGA ORVOS ÚR...

«Drága orvos úr!» szólék eszemhez,
«Látogassa meg csak szívemet;
Látogassa meg, kérem . . . roszul van . . .
És gyógyítsa ki, ha még lehet.

Nagy bizalma van szivemnek önben,
Mert ön már többször segíte rajt'.
De siessen, kérem, csak siessen,
Még talán elűzheti a bajt.»

És az ész, ez a jó háziorvos,
Nem késett, hanem lesietett,
És megrémült és fejét csóválta,
Meglátván a vérző beteget;

S igy kiálta föl: «Fiatal ember,
Mit cselekszik ön, az istenért?
Sebe mélyebb s szélesb a Dunánál —
Mért is nem vigyáz magára, mért?

De legyünk csak egy kis türelemmel,
Még talán . . . talán segithetek.»
Szóla, és a sebet megvizsgálván
Abba balzsamot csepegtetett.

«Ah!» felelt a szív, «ön a reménynek
Balzsamát használja! . . . hagyjon föl . . .
Kínom szörnyü... gyógyuljak, vagy haljak!...
A reménység sem gyógyit, sem öl.»

(Pest.)

HOL VAN OLY NAGY PUSZTASÁG...

Hol van oly nagy pusztaság, mint keblem?
Oh, e puszta oly határtalan!
Jobbra, balra terméketlen föld, csak
Közepében egy élőfa van.

S hol van olyan nagy élőfa, mint ez?
Árnyat az egész világra vet!
Tudjátok: mi e roppant fa keblem
Pusztájában?... ez a gyűlölet.

El fog dőlni e világborító
Fa, ha majd egy órjás megjelen.
E világborító fát eldöntő
Oriás a boldog szerelem.

(Pest.)

SÍRBA TETTÉK...

Sírba tették első szeretőmet.
Búm e síréj holdvilága volt.
Uj szerelmem, mint nap, jött ez éjre.
Fölkelt a nap... halaványúl a hold.

(Pest.)

NŐ SZERELMEM...

Nő szerelmem, egyre nő, pedig már
Végtelen tengerré árada.
És a mint nő: szaporodik benne
A szörnyeknek rémes tábora.

És ha benne a rémek mozognak,
És ha rajta szélvész vágtatott:

Föl az égre csap szilaj hulláma,
S lemos onnan minden csillagot.

És mi kelti e vihart?... az eszme:
Ha te, lyányka, nem lennél enyém!
Iszonyú ez éj és e sötétség
S villám benne égő agyvelőm.

Oh, az ily percz helyett egy öröklét
A pokolban áldás volna rám!... —
Múl a vész, a tenger csendesül, ha
Ezt az eszmét elzavarhatám.

Csendesűl a tenger és lesímul,
És a tengerpartra lépek én,
S ott remények erdejében járok;
Oh, mi szép zöld erdő a remény!

A remények szép zöld erdejében
Két galamb ül s búg egy ág felett,
S én, lyánykám, azt gondolom: jövőben
E galambpár én leszek veled!

(Pest.)

MEG NE ÍTÉLJ...

Meg ne ítélj a találkozásról,
Mely közöttünk a legelső volt!
Mint magát ekkor viselte nyelvem:
Az nem mindig olyan néma, holt.

Ajkaimról hallhatják gyakorta
A beszéd megáradt folyamát,
S közbe-közbe tréfa úszik árján,
Mint enyelgő csónakos-család.

De midőn te véled összejöttem,
Ajkamon szó, hang meg nem jelent.
Fergeteg ha van keletkezőben:
Megelőzi temetői csend.

Fergeteg volt itt keletkezőben,
Fergetegre készült kebelem,
S az kitört már . . . ontja villámlását,
Mennydörgését a vad szerelem.

Zúg, süvölt és szaggat és ront és bont
Bennem a föllázadt fergeteg . . .
De tűröm; tán egykor, mint szivárványt,
Látom majd viszonszerelmedet.

(Pest.)

VOLTAK SOKKAL JELESEBBEK . . .

Voltak sokkal jelesebbek, mint én,
Hírök még is elfelejtve már.
Hát ti rátok, dalaim, ti rátok
A jövendőben vajon mi vár?

Éltek-e ti még akkor, midőn már
Én fölöttem fűvek lengenek?
Ugy, miként a lantnak húrja, mely, ha
Elszakad, még aztán is zeneg.

Nem bánom, ha, a mit eddig irtam,
Nem bánom, ha mind az elenyész;
Csak a mit te hozzád írok, lyányka,
Ezt ne bántsa elmulási vész.

S én hiszem, hogy ezt idő nem bántja:
Szent lesz minden hozzád írt dalom,
Mert hisz azok a mennyből erednek,
Kék szemedből, szőke angyalom!

(Pest.)

VADONERDŐ A VILÁG…

Vadonerdő a világ körűlem,
Oly sötét, oly éktelen vadon!
Benne járok én, elfáradt vándor;
Éj van és az útat nem tudom.

Egy kicsiny fény rezg amott előttem
Ágak-bogak gyér nyilásin át;
Te vagy az, te szeretett leányka,
Követem fényednek sugarát.

Vajon e fény mécsvilág-e — a hol
Nyughatom majd — egy csöndes tanyán?
Vagy csalóka bolygótűz csak, a mely
Temetőbe… sírba visz talán?

(Pest.)

NINCS JOGOM, HOGY…

Nincs jogom, hogy féltselek, leányka,
Mert hiszen nem is vagy még enyém;
Néha még is szerelemféltés, e
Legborzasztóbb mennykő üt belém.

Elsötétül a világ ilyenkor…
Elsötétül? nem, sőt meggyulad…
Végitélet van… az alkotó az
Angyalokkal trombitát fuvat.

Harsog az arkangyal trombitája…
Agyvelőm reng… szerteszét szakad…
Mert reám igy dörg le az itélet:
A te sorsod örök kárhozat!

(Szalk-Szentmárton.)

SZÁZ ALAKBA...

Száz alakba öltözik szerelmem,
Száz alakban képzel tégedet.
Majd sziget vagy s vívó szenvedélyem
Mint szilaj folyam fut körüled.

Máskor ismét, édes kedvesem, hogy
Szentegyház vagy, én azt gondolom,
És szerelmem mint repkény huzódik
Fölfelé a szentegyház-falon.

Néha gazdag útas vagy s szerelmem
Mint az útonálló megrohan,
Néha meg mint jámbor alamizsnás
Lép elédbe alázatosan.

Majd a Kárpát vagy, s én ott a felhő,
S mennydörgéssel ostromlom szived.
Majd meg rózsadomb vagy, s én körűled
Csalogányként zengek éneket.

Im, szerelmem ekkép változik, de
Soha meg nem szűnik, mindig él,
S nem gyöngül, ha néha szelidebb is...
Gyakran csendes a folyó, de mély!

(Szalk-Szentmárton.)

MEGVALLOM, HOGY...

Megvallom, hogy én az iskolában
Rest tanúló voltam, szörnyü rest.
Légy tanítóm, jó leányka, tőled
Majd tanúlok édesörömest.

S okvetetlen tőled kell tanulnom,
A mit mostan tudni akarok.
Nem tanulják azt az iskolában,
Nem tudják azt a professorok.

Nos, leányka, lészsz-e hát tanítóm?
Kell-e tőlem a professorság?
Azt szeretném én csak megtanulni:
Mit tesz az a szó, hogy «boldogság»?

Nem kerül ám sok fáradságodba,
Ne gondold; csak egy kis perczig vársz...
Szólnod sem kell... minek?... egy tekintet
Mindent oly szépen megmagyaráz.

(Szalk-Szentmárton.)

ÁLMAIMBAN GYAKRAN...

Álmaimban gyakran látogatsz meg,
Életemnek legszebb álma te!
Onnan van, mert rajzolásit elmém
Minden este véled végzi be.

Te vagy elmém végső gondolatja,
Mielőtt bezárkozik szemem.
Igy az égen, mielőtt az éj jön,
A szép alkony mindig ott terem.

Hejh, leányka, akarod-e tudni:
Álmaimnak foglalatja mi?
Rövid az, de oly szép!... látlak téged
Szerelemmel rám mosolygani.

Ha ez így van, mint álmodni szoktam,
Ha szeretsz tán engem, oh leány!
Add tudtomra, kérlek, hogy ne légyen
Boldogságom álomkép csupán.

De ha nincs így, oh, ha nem szeretsz, s tán
Kebled értem soha nem hevül:
Akkor... akkor legjobb lesz alunnom
És álmodnom véghetetlenül.

Kérem istent, hogy ne ébreszszen föl
Az itéletkor se engemet;
Jobb itt lenn csak álmodnom, hogy bírlak,
Mint a mennyben lennem nélküled!

(Szalk-Szentmárton.)

SZERELEMNEK LOBOGÓJA...

Szerelemnek lobogója szívem,
Érte két szellem viaskodik;
Rémes a harcz és mindennap eltart
Kora regtől késő alkonyig.

Egyik szellem, hófehér ruhába
Öltözködve, a vidám remény;
Másik szellem a mogorva kétség,
Öltözködve hollófeketén.

Egyre vínak, és nem tudhatom még:
Győzedelmes melyikök lehet?
Attól tartok, hogy kettészakítják
E szerelmi zászlót, szívemet!

(Szalk-Szentmárton.)

ALACSONY KIS HÁZ...

Alacsony kis ház az én lakásom;
A tiéd magas, nagy palota.
Jaj nekem, jaj én nekem, leányka,
Nem emelkedhetem én oda...

De miért ne egyesülhetnénk mi?
Én hozzám le mért ne hajlanál?
Le a völgybe tér a hegy patakja,
S az égről a nap a földre száll.

Igy, mint a nap földre száll az égről,
És a völgybe hegyről a patak:
Palotádból, lelkem szép galambja,
Szállj le hozzám, hogy birhassalak!

Én hiszem, hogy boldogabb lennél te
Itt lenn nálam, mintsem odafenn.
A magasban hűvös levegő van,
A tavasz legszebb a völgyeken.

Szép tavasz vár, ha lejösz, leányka,
Szerelemnek ékes tavasza;
Nem mulandó e tavasz viránya,
Mint az, melyet a május hoza.

A mezőkre jő az ősz és hervaszt,
A hol látja a virágokat.
Titkos, rejtett kert szivem szerelme,
A hervasztó ősz rá nem akad.

Kell-e e kert, lyányka, és lejősz-e
Hajlékomba?... szűk s kicsinyke bár:
Oh azért megférünk benne ketten,
Mint fészkében a páros madár.

Jőj le, lyányka, nem törődöm azzal,
Ha ott hagyod minden ékszered...
Mért is volna rajtad ékszer? úgy is
Elhomályosítja azt szived.

(Szalk-Szentmárton.)

MIHELYEST MEGLÁTTALAK...

Mihelyest megláttalak, leányka,
Én azonnal megszerettelek.
Látásodkor ugy jártam, mint a fa,
A melyet a villám gyujta meg.

Fa valék én, egy kiszáradott fa,
Melynek lombja szertehulla rég.
Most örűlök rajta, hogy az voltam,
Mert a száraz fa legjobban ég.

(Szalk-Szentmárton.)

LYÁNYKA, MIKOR...

Lyányka, mikor úgy együtt sétáltunk,
Én nem szóltam és te hallgatál.
Hejh! ha tudnám, be sokért nem adnám,
Hogy te ekkor min gondolkozál?

Én csak ilyenféléket gondoltam,
Hogy... izé... bizony már nem tudom:
Mit gondoltam? – csak hogy volt temérdek
Gyönyörűséges gondolatom.

Minden eszmém tündércsengetyű volt,
Mely bűbájosan csilingele,
Bájosan... de némely'k olyan búsan,
Hogy szivem majd megrepedt bele!

(Pest.)

A VILÁGTÓL ELVONULVA...

A világtól elvonulva élni
Egy csöndes kis házfödél alatt,
Elvonulva, lyányka, véled élni...
Oh mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
Mely ugy sem más, mint egy csatatér.
Harczolunk s mi harczaink jutalma?
Legfölebb is tán egy kis babér.

És ezért küzködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
S a hová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult időm emléke, e madár, mely
Harczaimról oly búsan dalol.

(Pest.)

A MIÓTA SZERELEMBE...

A mióta szerelembe estem,
Igazán, hogy féleszű vagyok.
Szemkötősdit játszanak fejemben
S falnak mennek a gondolatok.

Nem csoda, ha olyasmit teszek, mit
Józanon tőlem nem láttatok,
A mit szinte szégyenlek kivallni:
A tükörbe is pillantgatok.

Reggel sokszor jó estét kivánok,
És jó reggelt, hogyha este van.
Isten hozott! mondom a menőnek,
S annak, a ki jő: élj boldogan!

Tollam gyakran a porzóba mártom,
A tintát meg porzónak veszem.
S mindez hagyján! de mikor szájamba
A szivar tüzes végét teszem...

Erre aztán elmondhatni ám, hogy
Valóságos szerelem sebe.
Te miattad kaptam, lyányka... illő
Volna, hogy csókod gyógyítsa be!

(Szalk-Szentmárton.)

SOHA SEM VOLT AZ SZERELMES...

Soha sem volt az szerelmes, a ki
Mondja, hogy rabság a szerelem.
Szárnyat ád ő, és nem rabbilincset,
Szárnyat ád ő... azt adott nekem.

S a madárnak nincsen olyan szárnya,
Mint minőt a szerelem növeszt.
El sem kezdem oly parányisággal,
Mint a föld, hogy átröpüljem ezt.

Szállok én az angyalok kertébe,
Föl az égre, pillantás alatt,
S koszorúba fűzöm ott e kertnek
Lángrózsáit, a csillagokat.

Majd az égi fény borít el, majd az
Alvilágnak éjszakája föd...
Szállok és egy pillanatban látok
Istent s mennyet, poklot s ördögöt.

Nincsen itt tér, nincsen itt időköz,
Hogyha szárnyam fölkerekedik;
A világnak megteremtésétől
Szállok a végső itéletig.

S így ha mennyet és poklot bejárok:
A pokolban a mi gyötrelem
És a mennyben a mi üdvösség van,
Egy perczben mindazt átérezem.

(Szalk-Szentmárton.)

A BOKRÉTÁT, MELYET...

A bokrétát, melyet nekem adtál,
Háromszin szalaggal kötted át.
Szereted te a hazának színeit,
Lyányka, mert szereted a hazát.

Adok én is három színt cserébe:
A zöld színnek vedd reményimet,
A fehérnek halovány orczámat,
A pirosnak vérző szívemet.

(Szalk-Szentmárton.)

FA LESZEK, HA...

Fa leszek, ha fának vagy virága.
Ha harmat vagy: én virág leszek.
Harmat leszek, ha te napsugár vagy...
Csak hogy lényeink egyesüljenek.

Ha, leányka, te vagy a mennyország:
Akkor én csillaggá változom.
Ha, leányka, te vagy a pokol: (hogy
Egyesüljünk) én elkárhozom.
(Szalk-Szentmárton.)

ŐSZI REGGEL JÁROK...

Őszi reggel járok a szabadban,
De hiába nézek szerteszét;
Sűrü ködnek fátyolában a táj,
A toronynak látni csak hegyét.

A természet elhagyott szentegyház;
Nincsen benne buzgó népe már:
A virágok... s hallgat orgonája,
Hallgat a sok énekes madár.

A természet néma szentegyháza
Fölzajlik még egyszer az idén
— A tavasznak mintegy viszhangjául —
A szüretnek megjövetelén.

A szüret víg, kellemes mulatság.
Gyakran ekkép sóhajtott szivem:
Be szeretnék én is szüretelni,
Mért nincs nekem is szőlőhegyem?...

Most beérném egyetlen gerezddel,
Egy egész szőlőhegy nem epeszt;
Hejh, beérném én veled, leányka,
Te legszebb, legédesebb gerezd!
(Szalk-Szentmárton.)

HÁBORÚVAL ÁLMODÁM...

Háborúval álmodám az éjjel,
Háborúba hítták a magyart;
Fölhivó jelül, mint hajdanában,
Országszerte járt a véres kard.

S fölriadt a véres kard láttára,
A kinek csak egy csepp vére volt.
A szabadság drága koszorúja,
Nem hitvány pénz volt a harczi zsold.

Épen e nap volt menyegzőnk napja,
Az enyém, leányka, s a tiéd;
S én, hogy haljak a honért, elhagytam
Házasságunk első éjjelét.

Úgy-e, lyányka, a menyegző napján
Menni és meghalni, szörnyü vég?
És mégis, ha rá kerülne a sor,
Ugy tennék, mint álmomban tevék.

(Szalk-Szentmárton.)

ÉLETEM MOST...

Életem most egyetlen kivánság:
Megnyerhetni, lyányka, szívedet!
Néha mégis csaknem azt ohajtom:
Vajha ne szeretnél engemet.

Azt hiszem, hogy sorsom a tiéddel
Összekötni vétek volna tán;
Az enyém oly boldogtalan, oly bús,
A tiéd oly boldog, oly vidám!

Berekeszszem a szelíd galambot
Vérszomjas vadállatok közé?
Tengerekre, vészes tengerekre
A kicsiny sajkát vezessem-é?

Nem járnál-e ugy mellettem, lyányka,
Mint ott a galamb s a sajka jár?
Megbirnád-e a balsorsot? melyet
Én megbírok, mert megszoktam már...

Csak szeress te engemet, leányka,
Szenvedésim tudni sem fogod.
Nem borúl el soha én miattam,
Nem borúl el fényes homlokod.

Megkiméllek bánatomtól téged,
Mint a föld a napot, kedvesét.
Víg, derült ő, s ha lenyugszik a nap:
Akkor lesz csak szomorú, sötét.

(Szalk-Szentmárton.)

A LETARLOTT...

A letarlott, megsárgult vidéken
Szomorúan ül az őszi köd...
Mult időmnek szomorú emléke
Őszi ködként ült szivem fölött.

Feljön a nap fényes arczulatja
És eloszlik a szomoru köd...
Fényes arczod megláttam, leányka,
S világosság lett szivem fölött.

Oh de, lyányka, ugy ne tégy, mint a nap,
Mely azért veré el a ködöt,
Csak azért, hogy tisztán lássék: milyen
Hervadás van a világ fölött.

(Szalk-Szentmárton.)

HA AZ ISTEN ...

Ha az isten ekkép szólna hozzám:
«Fiam, én neked megengedem,
Hogy ugy halj meg, mint magadnak tetszik,»
Erre kérném akkor istenem:

Legyen ősz, de szép, szelíd, derült ősz,
Sárga lombon fényes napsugár;
Sárga lomb közt zengje végdalát egy
A tavasztól elmaradt madár.

S valamint az őszi természetre
A halál jön észrevétlenül:
Én reám is igy jőjön ... csak akkor
Vegyem észre, ha mellettem ül.

Ekkor, mint a lombon a madárka,
Zengjem én is el végdalomat
Bűvös hangon, mely le a sziveknek
Fenekére s föl az égbe hat.

És ha vége a varázséneknek:
Ajkaimat egy csók zárja be,
A te csókod, szőke szép leány, te
Földi lények legdicsőbbike! —

De ha ezt nem engedné az isten,
Kérném akkor, hogy tavasz legyen,
Harcz tavasza, hol rózsák teremnek,
Véres rózsák, férfikebleken.

S lelkesítve zengjenek a harczok
Csalogányai, a trombiták.
Ott legyek, s az én szivemből szinte
Nőjön egy halálos vérvirág.

S ha ledőlök ekkor paripámról:
Ajkaimat egy csók zárja be,
A te csókod, te szép szabadság, te
Égi lények legdicsőbbike!
(Szalk-Szentmárton.)

ELNÉMULT A FERGETEG...

Elnémult a fergeteg süvöltő
Hárfájának zordon éneke.
Nyúgodt a táj, mint az arcz, mely küzdött
A halállal s már kiszenvede.

Oly szelid, szép őszi délután van!
Itt-ott látni csak kis felleget;
A viharból ugy maradt meg ez, mint
Bús időkből az emlékezet.

A faluknak bádogtornyait a
Nap sugári megaranyozák;
Délibábok távol tengerében
Mint hajók lebegnek a tanyák.

Áttekintek a nagy láthatáron,
Rónaság ez, völgy- és hegytelen.
Szívem is most ily végetlen róna...
Nincsen benne más, csak szerelem.

Szívem olyan tele szerelemmel,
Hogy terhétől csaknem elesik.
Ugy vagyok, mint a fa, melynek ága
Alig birja dús gyümölcseit.

Szívem így, megtelve szerelemmel,
Egy pohár, a mely csordultig áll...
Drága bor!... s ha a lyány porba önti?
Kár lesz... inkább idd ki te, halál!
(Szalk-Szentmárton.)

ARCZKÉPEMMEL...

Arczképemmel, lelkem arczképével
Ajándékozlak meg tégedet.
Nem bánom, ha senkinek sem tetszik,
Csak neked tessék, lyánykám, neked!

Lelkem egy könyv, a mely mindig nyitva,
Olvashatja, ki mellette jár.
Olvassák is — a sok forgatásban
Össze is van az szaggatva már.

Lelkem gyűrü, egy aczélgyürű; de
Láthatsz benne drágaköveket.
Legnagyobb, legszebb ezen kövek közt
Egy gyémánt, a tiszta becsület.

Lelkem oszlop, egy kősziklaoszlop,
Mely soha meg nem rendíttetett,
Nem reszket... csak egy, csak egy esetben:
Hogyha rá száll szép tekinteted.

Lelkem felhő, egy haragvó felhő,
Gyakran ontja a villámokat;
De, leányka, te ne félj! — a villám
Tölgyeket sujt, nem virágokat.

Lelkem Illés próféta, a mennybe
Száll a dicsőség lángszekerén...
Híj öledbe, lyányka, s lángszekérről
És mennyországról lemondok én!

(Szalk-Szentmárton.)

AVVAGY ÉN MÁR SOHA...

Avvagy én már soha meg nem nyugszom?
Mindörökké tart e lelki harcz?
Oh leányka, e véget nem érő
Kínozással, mondd, hogy mit akarsz?

Mert te kínzasz, mert te gyötresz engem,
Pedig én meg nem bántottalak;
Vagy talán az megbántás előtted,
Hogy szeretlek, hogy imádalak?

És ezért kell oly sokat szenvednem,
Oly sokat, a mennyit csak lehet!
Szívemet megvesztegetted, lyányka,
Hogy örökké verjen engemet.

S ezelőtt még, ha reggeltül estig
Gyötörtettem is a kinpadon:
Az enyém volt a pihentető éj;
Most sem éjem többé, sem napom!

Mint galamb száll én felém az álom,
De reám nem édesgethetem:
A galamb félénk madár... tovább száll...
Elriasztja dobogó szivem.

Kérlek, lyányka, parancsolj szivemnek,
Csendesítsd le e vad pártütőt,
Nehogy egyszer a kétségb'esésnek
Óráján keresztüllőjjem őt!

(Szalk-Szentmárton.)

AZT HIVÉM, HOGY...

Azt hivém, hogy csak az emberek közt
Van irigység és kajánkodás.
Csalatkoztam! mert a milyen a föld,
Ott fenn az ég egy cseppel se' más.

Földön, égen nincs valódi béke;
Örökös harcz, örökös zavar.
Mint a földön, épen úgy az égen
Minden csak uralkodni akar.

A nap és éj háborút viselnek,
Hol az egyik, hol a másik nyér.
Mi a hajnal és az alkony?... a nap
S éj közötti harczban elfolyt vér.

És mi a hold? egy zsarnok király ő,
És jobbágyai a csillagok.
És a jobbágy, ki nagyon tündöklik?
Jaj neki, mert számüzetni fog.

Hány jobbágyát számüzé e zsarnok!
Minden éjjel hull alá nehány...
Tán te is így fényedért az égből
Számüzött csillag vagy, szép leány?

(Szalk-Szentmárton.)

MESSZE ESTEM...

Messze estem, oh lyánykám, beszédes
Szemeidnek szép sugáritól...
(Szemeidből jóság és vidámság,
E kedves két égi gyermek szól.)

Messze estem tőled, oh, te szép lyány,
Te aranyba foglalt drágakő!
De a nap, hol majd elédbe állok,
Ez a nagy nap nem sokára jő.

Nagy lesz e nap, sorsomat határzó,
Mint Waterloo Napoleonét,
Még király vagyok... kevélyen hordom
Koronámat, a fényes reményt.

Oh, de mi lesz éltem, ha fejemről
Porba hull e drága korona?
Mi lesz akkor éltem?... fájdalomnak
Oczeánján a Szent-Ilona.

(Szalk-Szentmárton.)

MILYEN FURCSA ÁLMAM...

Milyen furcsa álmam volt az éjjel!
Lyányka, te megszúrtad szívemet,
És belőle minden vér kifolyt; de
Minden csepp vérből egy rózsa lett.

Mit jelenthet ez az álom?... semmit,
Csak azt, hogy ilyen a szerelem;
A szegény szivet halálra gyötri,
S olyan édes ez a gyötrelem!

(Szalk-Szentmárton.)

FÉLRE MOSTAN...

Félre mostan, félre a fejemről,
Bú, te fekete, nehéz sisak!...
Jer, jókedv, te könnyü tarka csákó,
Melyen pajkos tollak inganak.

Félre, bú, te lándzsa, mely szögezve
Vagy tulajdon gazdád keblinek...
Jer, jókedv, te szép virágbokréta,
Mit keblemre bátran tűzhetek.

Félre bú, te alvilági kínpad,
A melyen a szív martírkodik...
Jer, jókedv, te hattyutollas párna,
Melyen a szív mennyről álmodik.

Jöszte, jókedv! jöszte, víg barátom,
Csapjunk egy hatalmas ünnepet,
Oly hatalmast, a minő közöttünk
Még soha nem ünnepeltetett.

Jöszte, jókedv! fényes szivárványod
Vond keresztül a nagy ég-iven;
Jöszte, kezdd el szép szellemzenédet,
Hadd tánczoljon lelkem és szivem!

Kérdezed, jókedv barátom, hogy mért,
Mért tartunk ilyen nagy ünnepet?
Csak azért, mert megtudom: a lyányka
Szeret-e hát avvagy nem szeret?

Hogyha visszatérünk a leánytól,
És szerelmet tőle nem hozunk:
Messze utra küldelek, barátom,
S többé tán nem is találkozunk.

Megvallom, hogy eddig én reszkettem
Az időtől, mely most jőni fog,
De kihamvadt bátorságom lángja
Most, hogy épen kell, megint lobog.

Gyalázat a gyáva katonára,
Ki a sikra búsfélénken áll —

Vigalomra hát — vigan rohanjunk
A csatába — élet vagy halál — —!
(Szalk-Szentmárton.)

MEGPENDÍTEM...

Megpendítem hónapok multával
Még egyszer szerelmi lantomat;
Még ez egyszer, egyszer és utószor,
Mert ezentúl hangot ő nem ad.

Nem pazarlom én többé leányra
Dalaimat, érzeményimet.
Érzéketlen bábok a leányok,
Szívet és dalt nem érdemlenek.

Nem beszél vak indulat belőlem;
Csendes elmém higgadt szózata.
Megszűnt már a vész, mely nem viszonzott
Szerelmem kinjából támada.

Tiszta szemmel nézek a jövőbe,
Nem lebeg rajt' szenvedély köde,
Mely előlem annyi szép virányt, de
Annyi puszta tájt is elföde.

Tiszta szemmel nézek a jövőbe,
Jaj de mit lát, mit lát ott szemem?
Azt, hogy nincs már semmi szépet látnom...
Nincs barátság, nincs ott szerelem!

Egyedűl, e roppant nagy világtól
Elhagyatva, szeretetlenűl,
Máriusként, a ki számüzötten
Egy országnak omladékin űl!

Nem lehet, hogy én még ne szeressek,
És hogy engem ne szeressenek!
Bármily hideg a világ: szivem még
Nem fagyott meg, szívem még meleg.

Lesz leány még, kell leánynak lenni,
A ki éreztesse majd velem,
Hogy áldás az átkos élet, melyben
Van egy percznyi boldog szerelem!

(Pest.)

JÓKAI MÓRHOZ.

Miért szeretsz te engemet,
Kit annyian gyülölnek?
S én, a ki annyit gyűlölök,
Téged miért szeretlek?
Szeretlek téged, oh barátom...
Nem, nem barátom!... megbocsáss.
Hogy e gúnynévvel illetélek;
Mert a jelenkor gyermekének
E szó «barát» csak gúnyolás.

Perczenként jobban-jobban el-
Sötétül láthatárom,
De én éltemnek éjjelét
Nem rettegem, sőt várom...
Hisz annál fényesebb a csillag,
Minél sötétb az éjszaka.
Tudom, mert a szív mondja nékem:
Te lészsz sötét, kietlen éjem
Hamvadhatatlan csillaga.

Nem hiszek én már senkinek,
Nincs senkiben bizalmam,
Mert életemben sokszor, ah,
Oly sokszor megcsalattam.

Bizalmam várát fölgyujtották,
Ledöntötték az emberek;
Romjai között egy ép oszlop van:
Te állasz ott . . . csak te . . . magadban . . .
Téged le nem dönthettenek.

Szentül hiszem, ha a világ
Elfordul is szivemtül,
Ha a világnak ajakán
Rám átkok átka zendül:
A te ajkadról akkor is még
Reám csak áldás lebben el . . .
Ha az egész világ egy kéz lesz,
Mely eltaszít, miként dögvészest:
Kezed még akkor is ölel.

Tudom, hogy így tesz a világ,
Hogy így fog tenni vélem.
Fejemre köveket hajit,
Mig éltemet leélem.
S hóhéraim, ha halva fekszem,
Agyonveretve, egykoron:
Koporsómhoz majd oda lépnek,
S melyet elébb megkövezének,
Babérral födik homlokom.

Oh e babér, a melylyel a
Világ magát gunyolja,
Ez a babér, ez a babér
Velőm égetni fogja.
De nem soká tart égetése . . .
Te, lelkem megmaradt fele,
Hozzám te szinte eljövendesz,
És koszorúmra könnyet ejtesz,
S eloltod lángjait vele.

(Pest.)

REMÉNY.

Mi a remény?... förtelmes kéjleány,
Ki minden embert egyaránt ölel.
Ha rá pazarlod legszebb kincsedet,
Az ifjuságot: akkor elhagy, el!

(Pest.)

A CSÁRDA ROMJAI.

Te vagy, oh szép alföld végtelen rónája,
Lelkem legkedvesebb mulatótanyája.
Az a görbe felföld hegy- és völgyeivel
Könyv, melynek számtalan lapját forgatni kell,
De te, alföldem, hol hegy után hegy nem kél,
Olyan vagy, mint a nyilt, a felbontott levél,
A melyet egyszerre általolvashatok;
S vannak beléd irva szép, nagy gondolatok.
Mint sajnálom én, hogy egész életemet
Itt kinn a pusztákon töltenem nem lehet!
Itt szeretnék élni a puszták közepin,
Mint Arábiában a szabad beduin.
Puszta, puszta, te vagy a szabadság képe,
És, szabadság, te vagy lelkem istensége!
Szabadság, istenem, még csak azért élek,
Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg,
S síromnál, ha érted onthatom véremet,
Meg fogom áldani átkos életemet.
De mi ez?... sír... halál... hova nem vetődtem!
Nem csoda különben, mert rom van előttem.
Nem váromladék ez. Csárdának romjai.
Hanem hiszen azt az idő nem keresi:
Mely'k milyen épület? vár-e avvagy csárda?
Ennek is, annak is reá lép falára;
S hova az idő lép, omlik, ha kő, ha vas,
És neki semmi nem alacsony, nem magas. —
Hogy van, hogy e csárda kövekből épüle?
Holott kőtermésnek nyoma sincs körüle.

Itt régente falu avvagy város állott,
Míg nem nyögte hazánk a török rabságot;
(Szegény Magyarország, szegény édes honom,
Be sokféle bilincs volt már lábaidon!)
E hajdani várost földúlta az ozmán,
Kő kövön nem maradt, csak az isten házán.
A templom maradt meg — de ez is betegen —
Hogy a pusztulásnak gyászolója legyen.
És gyászolt a templom több hosszu századot,
Mig végre bujában össze nem roskadott.
Hogy haszna ne veszszen széthullott kövének,
Belőle e helyen csárdát épitének.
Az isten házából csárda!... és miért ne?
Ott léleknek: testnek szolgált itt enyhére.
És nem ugy részünk-e a test, mint a lélek?
Egyenlőn kedveznünk kell mind a kettőnek.
Az isten házából csárda!... és miért ne?
Itt és ott élhetünk az isten kedvére;
S láttam én csárdákban tisztább szíveket már,
Mint kit naponként lát térdelni az oltár. —
Csárda, eldőlt csárda, még mikor te benned
Útasok vigadtak, útasok pihentek!
Fölépít tégedet ujra képzeletem,
S vendégidet színről színre szemlélhetem:
Itt görcsös botjával egy vándorlólegény,
Ott zsiros subában egy pár szegénylegény,
Itt hosszu szakállal egy üveges zsidó,
Amott egy drótos-tót s több ilyen borozó.
Hát a szép csaplárné fiatalságával?
Mostan ölelkezik egy hamis deákkal,
Kinek a bor kissé megzavarta fejét,
De a szép menyecske még jobban a szivét.
S hol a vén csaplár, hogy ezért föl nem pattan?
Kinn a kazal végén álmodik nyugodtan...
Kazal végén akkor, most már lenn a sírban,
És a szép fiatal menyecske is ott van,
És a hamis deák s mind, kik itt boroztak.
Ők valamennyien már rég porladoznak.

A csárda is vénült, vénült és roskadott,
Leüté fejéről a szél a kalapot,
A födelet... ekkép áll hajadon fővel,
Mintha urával beszélne, az idővel,
S kérné alázattal, hogy kissé kimélje;
Hanem sikeretlen esdeklő beszédje.
Dűledez, dűledez; félig ismerni csak:
Melyik volt az ajtó, melyik volt az ablak.
Még áll s emelkedik az éghez kéménye,
Mint a haldoklónak utósó reménye.
Pinczéje beomlott, a kút is mellette,
Honnan az ostorát valaki elvitte;
Csak az ágas és a gém van meg épségben,
Egy mogorva sas űl a gém tetejében.
Legmagasabb hely a pusztán e gém vége,
Azért ült föl a sas ennek tetejébe.
Fönn űl és merően maga elé bámul,
Mintha gondolkodnék a mulandóságrul.
Fölötte lángol a nap, az égnek ifja,
Lángol, mert kebelét a szerelem vívja;
Szeretője, a ki epedve néz rája,
Délibáb, a puszták szép tündérleánya.

(Szalk-Szentmárton.)

VÁLTOZÁS.

Nem úgy van, a mint volt. A földön
Minden mindegyre változik.
Multam s jelenkorom két testvér,
S egymást tán meg sem ismerik.

A tenyeremben hordtam egykor
Szivem, barátsággal tele;
Nem volt szükség, hogy kérjék tőlem:
Magam kináltam mást vele.

Mostan ha kérik szívemet sem
Adom, nem adom senkinek.
Azt hazudom, ha jőnek hozzám:
«Nincsen szivem, eredjetek!»

Egykor ha szerelemre gyúltam:
Plátói szerelem vala.
Oly szentül hittem, hogy minden lyány
A mennyországnak angyala.

Azt hittem! ... most tudom, hogy inkább
Ördög, mint angyal a leány;
S nem sírok, ha nem kellek egynek,
Akad helyette akárhány.

A hazaszeretet napom volt,
Mely melegíté lelkemet;
S mi mostan? holdvilág, mely sárga
Hideg sugárt arczomra vet.

Egykor ha a világ megbántott,
Kivánkozám a sírba le;
Most, épen mert bánt, élni vágyok,
Daczolni van kedvem vele.

Agyag voltam, hig, engedékeny,
Egy ujjal is átszúrható;
Márvány vagyok... ki rám lő: rólam
Rá visszapattan a golyó.

Fehér bor, szőke lyány, fényes nap
Hatottak egykor lelkemig;
Vörös bor, barna lyány, sötét éj,
Kedvem most bennetek telik!

(Szalk-Szentmárton.)

A SIVATAG KORONÁJA.

Olyan, mint vén királynak
Feje, a sivatag;
Hajszálai, a fűvek,
Csak gyéren inganak.

E vén királyi főn egy
Nagy tölgy a korona.
Ha megszólamlanék, sok
Századról szólana.

Megszólamlott végtére.
Kóbor felhő jöve;
Elfáradott, s leszálla
Pihenni fölibe.

Ez kérte, mondaná el
Élettörténetét,
És a felhőnek a tölgy
Következőt beszélt:

*

«Távol világ regényes bérczein
Virágozának boldog őseim.
Anyám — közel hozzá az égi bolt —
A vadonerdő legszebb fája volt.
A fergeteg beléje szeretett,
S mivel szerelme czélt nem érhetett:
Anyámra — oh mi aljaslelküség! —
Szegény anyámra bosszut esküvék.
És teljesíté. Ottan függtem én
Testvéreimmel szűlőnk kebelén;
Letépe minket és szétkergetett
A bosszujában rémes fergeteg.
Idáig űzött engem haraga,
E sivatag magába fogada,
Felnőttem itten, és sok századot
Láttam már, a mint jött és távozott.
Ah, mi unalmas hosszu életem!
Csak szomorúság széttekintenem;
Bármerre nézek: látnom nem lehet
Szegény anyámat és testvérimet.
Koronként jőnek hozzám emberek,
Javokra vagyok, a mint lehetek.
Ki nyáron jő, midőn nap égeti,
Szolgálok hűvös sátorúl neki;

Ha jőnek erre tél-idő alatt,
Adok tüzelni száraz ágakat,
S a kit kétségbe ejte a világ,
Jön s fölakasztja én reám magát. —
S ezzel végeztem. Eddig terjede
Hosszú éltem rövid története.
Éltemnek is bár vége volna már!
A fergeteg, mely ide-ide jár,
A fergeteg, e régi ellenem,
Nem győzhetett meg, nem bírt én velem.
S a hőst, ki annyi századéven át
Oly bátran, olyan rendületlen állt,
E hőst mi fogja most eldönteni?
Önnön keblének hitvány férgei!
Oh isten, isten, a ki alkotál,
Hát nincs számomra nemesebb halál?»

*

Im ezt beszélte a tölgy.
Fönn ült a hegytetőn.
A felleg, s a beszédet
Hallgatta részvevőn.

Részvétből, szánalomból
Villámot vett elé,
Az árva tölgyre sujtá
S azt porrá égeté.

(Pest.)

HOGY VAN, HOGY AZT A SOK GAZEMBERT...

Hogy van, hogy azt a sok gazembert
Egytől-egyig föl nem kötik?...
Tán csak azért, mert annyi fája
Nincs a világnak, hogy reája
Akasztathatnék mindenik.

Oh mennyi, mennyi a gazember
E földön!... én megesküszöm:
Ha mind esőcseppé változnék,
Negyven nap, negyven éjjel esnék,
Támadna egy új vízözön.

(Pest.)

PUSZTAI TALÁLKOZÁS.

Sík a puszta, mint a pihenő tó.
Közepén megy gazdag úri hintó.
Megy a hintó, még pedig vágtatva,
Mintha villám volna bele fogva.
Van beléje fogva négy paripa.
Az út olyan, mint a pallós szoba,
De a jó út s jó lovak daczára
Most a hintó hirtelen megálla.
Elvágták-e a négy hámistrángot?
Vagy a kerék mély kátyúba vágott?
Sem az egyik, sem a másik biz a!
Hanem ott termett a puszták fia,
Ottan termett a puszták királya,
A haramja; egy nagyot kiálta,
S pisztolyt vett ki a nyeregkápábul.
Azért áll a hintó és nem mozdul.
A haramja gyönge sikoltást hall,
Azt gondolja, hogy talán madárdal,
És körülnéz és be a hintóba,
Hát ott van a madár, a ki szóla;
Szép kis madár, gyönyörű menyecske,
Talán nem is él, csak ugy van festve.
«Könyörülj!» szól, s tovább esdekelne,
De elvette hangját ijedelme.
A haramja lelkesen néz rája,
S ilyen nyájas szókra nyílik szája:
«Ne rettegjen, tekintetes asszony!
Nem gátolom, hogy tovább utazzon.
De mielőtt innen odább menne,
Kérem szépen, nézzen a szemembe!»
És az asszony félénk bátorsággal
Farkasszemet néz a haramjával,
Ki közelebb lépett, és megint kért:
«Tegyen meg még egyet a kedvemért;

Engedje megfognom szép kacsóját...
Megengedi? megengedi tehát?
Oh köszönöm, köszönöm!... de hátha
Volna még egy esdeklésem hátra?
Egyetlen egy... azután utazzon...
Csókoljon meg, tekintetes asszony! —
Arcza pirul... harag ez vagy szégyen?
Oh akármi, csak harag ne légyen;
Ne váljunk el haragban egymástól,
Inkább lemondok e kivánságról.
A csók úgy is, ha erőtetve jő,
Olyan, mint a korán szedett szőlő.
Teens asszony, isten áldja meg hát!
Felejtse el a szegény haramját,
A ki, a ki...» itt megszakadt szava,
De érezte sarkantyúját lova,
Egyet ugrott és vágtatni kezdett,
Meg sem állott, a mig este nem lett.

(Pest.)

ÁLMAIM.

Irtóztatók koronként álmaim.
Az éjjel is szörnyűket álmodám.
Alig hogy eltünt egyik álomképem,
Másik mereszte vad szemet reám.

Láttam biborban a bűn hőseit,
Tiprott erény volt lábok zsámolya.
Fehérpirosra volt e zsámoly festve:
Szeméből könny, szivéből vér folya.

Láttam kiszáradt sárga arczokat,
Sárgák valának, mint az éji hold,
Igen bizony, mert minden arcz az éhség
Éjének egy-egy holdvilága volt.

Láttam mellettök fényes arczokat,
Miken a jóllét napja ragyoga;
Bokáikon arany sarkantyu ... sárga,
Mint amaz éhezők arczúlata.

Láttam halotti ágyon férfiút,
Szivének táján mély seb tátogott.
Saját magzatja ölte meg. De nője
Siratja tán a bús áldozatot?

Mit? nője? nője nem siratja őt!
Mig egy szobában a férj álmodik
Halotti ágyon, más szobában a nő
Uj szeretőjével bujálkodik.

S midőn sírban volt már a férfiú,
Eljöttek éjjel az atyafiak,
Feltörték sírja ajtaját, s halotti
Ruhája kincsén megosztoztanak.

Láttam veszendő dúlt országokat,
Hol kész halál volt a polgárerény,
Hol éj közelge ... már pirult az alkony
Hóhérok honfivéres fegyverén.

Láttam ledöntött, rab országokat,
Hol nem hallatszott a rabok jaja,
Mert jajgatásukat fölülhaladta
A zsarnokhatalom gúnykaczaja.

Im, ilyek éji látományaim.
De nem csodálkozom, hogy ilyenek;
Mert, a miket szemlélek álmaimban,
Történnek egyre és történtenek.

Meddig tart még ez iszonyú világ?
Miért nem jösz, te rontó égitest,

Te üstökös, mely arra rendeltettél,
Hogy tengelyéből a földet kivesd!

(Pest.)

SZEMERE PÁLHOZ.

Sok van, miben büszkélkednem lehet,
De büszkeségem mindenek felett,
Hogy, mint barátod, úgy állok szivednél,
Bár korra nézve nagyapám lehetnél.
Tiszteltelek, mint tisztelőd menék
Hozzád. Te szóltál, hogy ez nem elég,
Engem ne tisztelj, engemet szeress!
Mostan szeretlek és tisztellek téged;
Mind a kettőre vagy te érdemes.
Mig tiszteletre indit öregséged,
Szeretnem kell ifjúi szívedet...
Mert nyom nélkül haladt el e felett
Esztendeidnek terhe, sokasága.
Hervadhatatlan kebled e virága.
Öreg barátom fiatal sziveddel!
Fa vagy te, melynek elhullt levele,
A melyet már a téli hó lepett el,
De rajta vígan zeng a czinege.
S bár késő este van már életedben,
Szemed még most is tisztán s messze lát:
Megismeréd a felhők madarát,
Kit fényes nappal sem láttak meg többen.
Magamról szólok. — Hah, mig annyian
Vetnek reám lenéző szemeket,
Kezedben a borostyán lombja van,
Megkoszorúzni véle fejemet.
Tedd föl fejemre, tedd e koszorút!
Ha most nem érdemelném is, talán
Megérdemelni fogom ezután.
Előttem még olyan hosszú az út,
S a boldogságról már végkép lemondék,

Ugy sem találnám meg, hát életem
Keresésére nem vesztegetem;
Szivemnek csak egy óhajtása van még...
Erre törekszem, ez a mit kivánok:
Büszkén nevezzen a haza fiának! —
Elérem-e e nagy czélt? féluton
Nem roskadok-e össze? nem tudom.
Tán egy bevégezetlen épület
Lesz életem munkája, meglehet,
A mely, ha készen volna, bele szállna
A hír, a feledés örök királya.
Mig így elkezdve, félig-meddig készen
Csak rövid emlék szűk tanyája lészen.
De ha erőm vágyamnál nem kisebb,
Ha ezt a hosszu pályát megfutandom,
S egy nemzet fogja megtapsolni lantom:
Nem lesz előttem e taps kedvesebb,
Mint az volt, melylyel pályám kezdetén
Egy magad által üdvezeltetém,
És mint szivednek dobbanása volt,
Midőn szivemre először hajolt.

(Szalk-Szentmárton.)

TÉLI ÉJ.

Vad téli éj. Sürű hópelyhek esnek.
Szélvész ragadja. S hátha nem hópelyhek!
Talán egy őrült gondolatjai?
Vagy összetépett lelkem rongyai.

Közelg az éjfél. Fenn virasztva várom.
Akkor kisértet látogat meg, három;
Szent háromság, mely egykor vezetett:
A hit, a remény és a szeretet.

Nem élnek többé. Meggyilkoltatának.
De éjfelenként sírjokból kiszállnak,

S felém lebegnek halvány képeik,
S a régi szép időt emlegetik. —

Szétszaggatá a felleget a szélvész.
Tekintetem a csillagok közé vész.
Olyan sötétpiroslók fényeik,
Mikéntha vércsepp volna mindegyik.

S ki mondja meg: nem vércsepp-e a csillag?
Hisz itt a földön oly sokat gyilkolnak.
Ábelszivek fölfeccsent vére ez,
Mit a zsivány föld csillagnak nevez. —

Veszett szélvész, te még mindegyre tombolsz,
A fellegekbe és hajamba markolsz;
Ki akarod tán tépni fürtimet?
Ah, tépd ki inkább, tépd ki szívemet!

Hogy dobog e szív! — szinte félek tőle, —
Ugy mint a kő, mely várromokról dől le,
Vagy mint a koporsónak födele,
Ha a halottat szögezik bele.

Koporsó vagy, koporsó vagy te keblem,
A melybe szívem élve eltemettem.
Oh szív, te élő eltemettetett!
Ki írhatná le gyötrelmeidet?

Megszűnt a vész, a hold is fönn az égen.
Már béke és fény lebeg a vidéken.
Haza mehetek hát s lefekhetem,
Mert béke és fény nem való nekem.

(Szalk-Szentmárton.)

1846.

ISTEN CSODÁJA.

A meddig a történet csillaga
Röpíti a multakba sugarát:
A szem saját kezünkben mindenütt
Saját szivünkre czélzó gyilkot lát,
S ez öngyilkos kéz hányszor szálla ránk!...
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Igy hordozunk sok százados sebet,
Keblünk soha be nem gyógyúlhatott;
Mérget kellett mindenkor innia,
Ki sebeinkre önte balzsamot.
Valami rosz szellemtől származánk!
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

S mig egymást martuk szennyes konczokért,
Mint a szeméten a silány ebek,
Azt vettük észre csak, hogy ezalatt
Az oroszlánok itt termettenek:
Jött a tatár, jött a török reánk.
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Ott foly Sajó... oly görbén kanyarog,
Mint ember, a ki görcsben haldokol;
Ott haldokoltunk, vérünk ott szivá
Az óriási nadály, a mogol,
S holttesteinket fölfalá a láng!
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

S ott van Mohács... ott nyomta a királyt
Sárkoporsóba pánczéla s lova,
S készült számunkra a ledőlt király
Kardjából a rettentő zabola,

Melytől még most is ég és vérzik szánk!...
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Mi lesz belőlünk?... ezt én kérdezem,
De mily kevesen gondolnak vele.
Oh nemzetem, magyar nép! életed
Mindig csak a jó sorsra bízod-e?
Ne csak istenben bizzunk, mint bizánk;
Emberségünkből álljon fönn hazánk!

(Szalk-Szentmárton.)

AZ ŐRÜLT.

— — — — Mit háborgattok?
Takarodjatok innen!
Nagy munkába' vagyok. Sietek.
Ostort fonok; lángostort, napsugarakból;
Megkorbácsolom a világot!
Jajgatnak majd és én kaczagok,
Mint ők kaczagtak, mikor én jajgattam.
Hahaha!
Mert ilyen az élet. Jajgatunk s kaczagunk.
De a halál azt mondja: csitt!
Egyszer már én is meghalék.
Mérget töltöttek azok vizembe.
A kik megitták boromat.
S mit tettek gyilkosaim,
Hogy gaztettöket elleplezzék?
Midőn kiterítve feküdtem:
Reám borúltak s könnyezének.
Szerettem volna fölugrani,
Hogy orraikat leharapjam.
De nem harapom le! gondolám,
Legyen orrok és szagolják,
Ha rothadok, s fúladjanak meg.
Hahaha!

És hol temettek el? Afrikában.
Az volt szerencsém,
Mert egy hiéna kiása siromból,
Ez az állat volt egyetlen jóltevőm.
Ezt is megcsaltam.
Ő czombom akarta megenni;
Én szívemet adtam oda,
S ez oly keserű volt, hogy megdöglött tőle.
Hahaha!
De hiába, csak igy jár,
Ki emberrel tesz jót. Mi az ember?
Mondják: virágnak gyökere,
A mely fönn a mennyben virúl.
De ez nem igaz.
Virág az ember, melynek gyökere
Ott lenn van a pokolban.
Egy bölcs tanított engemet erre,
Ki nagy bolond volt, mert éhen hala.
Mért nem lopott? mért nem rabolt?
Hahaha!
De mit kaczagok, mint a bolond;
Hisz sírnom kellene,
Siratni, hogy oly gonosz a világ.
Az isten is felhő-szemével
Gyakran siratja, hogy megalkotá.
De mit használ az ég könyűje is?
A földre hull, a ronda földre,
Hol az emberek lábbal tiporják,
S mi lesz belőle,
Az ég könnyéből?... sár.
Hahaha!
Oh ég, oh ég, te vén, kiszolgált katona,
Érdempénz melleden a nap,
S ruhád, rongyos ruhád a felhő.
Hm, így eresztik el a vén katonát,
A hosszu szolgálat jutalma
Egy érdempénz és rongyos öltözet.
Hahaha!

S tudjátok-e, mit tesz az emberi nyelven,
Midőn a fürj azt mondja: pitypalatty?
Az azt teszi, hogy kerüld az asszonyt!
Az asszony vonzza magához a férfiakat,
Mint a folyókat a tenger;
Miért? hogy elnyelhesse.
Szép állat az asszonyi állat,
Szép és veszedelmes;
Arany pohárban méregital.
Én ittalak, oh szerelem!
Egy harmatcseppnyi belőled édesebb,
Mint egy mézzé vált tenger;
De egy harmatcseppnyi belőled gyilkosabb,
Mint egy méreggé vált tenger.
Láttátok-e már a tengert,
Midőn a fergeteg szánt rajta
És vet beléje halálmagot?
Láttátok a fergeteget,
E barna parasztot,
Kezében villámösztökével?
Hahaha!
Ha megérik a gyümölcs: lehull fájáról.
Érett gyümölcs vagy, föld, lehullanod kell.
Még várok holnapig;
Ha holnap sem lesz a végitélet:
Beások a föld közepéig,
Lőport viszek le
És a világot a
Levegőbe röpítem... hahaha!

(Szalk-Szentmárton.)

MINDEN VIRÁGNAK...

Minden virágnak, minden kis fűszálnak
Jut a napból, ha több nem, egy sugár.
Oh szerelem, te szívek napja, szívem
Egy sugárt tőled csak hiába vár?

Nincsen leány, ki engemet szeretne,
Nincsen leány, ki mondaná nekem:
Hideg világ van, lelkedet meghűté,
Jer, melegedj föl forró keblemen!

Nincsen leány, ki mondaná: fáradt vagy,
Bocsásd vállamra bágyadt fejedet!
Nincsen leány, ki véremet lemosná
E homlokról, mely megköveztetett!...
Magam vagyok, mint a szőlő karója,
Melyről leszáradt a zöld venyige;
Madár nem száll rám, csak fölöttem repdes
Sötét eszméim hollóserege.

Igy foly le majd az ifjuság, az élet,
Igy foly le tőlem árván, egyedűl,
Azt veszem észre csak, hogy elfagy vérem
A halál hideg ölelésitül.
S ha meghalok, ha megfagyok: szememre
Megkönnyezetlen szemfedő borúl,
S ültetni nem fog senki egy virágot
A sírra, amely rajtam domborúl.

Ott hamvadok majd egy kopott fejfánál,
Kopott fejfánál, puszta domb alatt;
Nő ott a kóró, mert meg nem tapossa,
Nem jő megnézni senki síromat.
Meglátogatni csak te fogsz, hogy elzúgd
Testvéri búdat, éji fergeteg.
Testvéri búdat, mert hiszen testvére
Voltál te lelkem érzeményinek!

(Pest.)

VAJDA PÉTER HALÁLÁRA.

Oh természet, midőn alunni mentél,
Alunni a mult ősznek végivel:
Elbúcsuzál-e kedves gyermekedtől,
Elbúcsuzál-e leghivebb fiadtól,
Ő tőle... és ha elbucsúztatok:
Gondoltad-e, hogy végbucsútok ez? —
Alszod, természet, téli álmadat...
Alszol... vajon megálmodád-e már,
Megálmodád-e azt a bánatot,
Mely ébredésed reggelén megüt?
Föl fogsz ébredni, fölkelt a tavasz,
S a csalogány mond legszebb éneket
Föltámadásod hangos ünnepén;
Pedig volt egykor, a ki érkezésed
A csalogánynál szebben üdvezelte.
Te széttekintesz, s kérdeni fogod:
Hol van legelső dalnokom? hol ő?...
Egy sírhalom lesz rá a felelet.
Oh, természet, viseld gondját e sírnak,
Melynek lakója leghivebb fiad,
Viseld gondját... ültesd áldás gyanánt
Virágaid legszebbjeit reá;
Ugy sincs e honnak, nincs hálás keze,
Hogy megtegye, ha elmulasztanád.
Oh e hazában olyan sok jeles
Sírján ingatja vándor fuvalom
A feledésnek tüskebokrait! —
Vagy mondd, hazám, hogy multad illeti,
Csak multadat s nem a jelent, e vád;
Mondd, hogy szivedben lesz egy kis helye
Maradni-méltó emlékezetének.
Vagy nem méltó-e rá, hogy a haza
Szivében hordja annak emlekét,
Ki a hazát szivében hordozá? ...
Emlékezést, emlékezést neki!

S ha sírhalmához mentek, ejtsetek
Reá egy könnyet, mert megérdemel
Egy könnyet az, ki annyit száritott föl
Meleg lelkének hő sugárival! — —
És mig ti benne dalnokot sirattok:
Az én könyűim hadd omoljanak
A függetlenség bajnok férfiáért,
Ki e hajlongó, görnyedő időkben
Meg nem tanúla térdet hajtani,
Ki sokkal inkább hajtá le fejét a
Szabad szegénység kőszikláira,
Semmint a függés bársony pamlagára. — —
Sirassa benned, elhunyt férfiú,
A természet leghívebb gyermekét,
Sirassa benned dalnokát a hon . . .
Legkeserűbb az én könyűm, ki benned
A függetlenség hősét siratom!

(Pest.)

MÉRT VAGYOK ÉN MÉG A VILÁGON...

Mért vagyok én még a világon, ha már
Átéltem minden szenvedéseket?
Végeztem pályám... mert hiszen az ember,
Hogy szenvedjen, csak azért született.
Mért vagyok én még a világon, hisz már
Láttam mindent, mi látható van itt;
Látám a jónak örökös bukását
S a rosznak örök diadalmait.

Hallottam már az éhezők nyögését
S dorbézolási kurjantásokat,
Hallottam már a csalogányt dalolni
És csörömpölni a rablánczokat.
Tudom, hogy így volt ezredév előtt s hogy
Ezred multán is ekkép lenni fog . . .

Mindent tudok, mindent hallottam, láttam,
Hát mért élek még? mért meg nem halok?

Vagy tán valólag a világ nem ilyen?
Ily szomorúnak én látom csupán?
Én látom így csak, keresztülnézvén a
Kétségb'esésnek sötét fátyolán?
Mindegy... elég, hogy én kétségbe estem,
Elég, hogy én elkárhozott vagyok,
Hogy engem éles, égő körmeikkel
Tépnek, szaggatnak a rosz angyalok!

Szakadj meg, szívem! hagyj el engem, élet!
Fogadj öledbe, mély öledbe, föld!
Borúlj reám, sír! és te, fergeteg, jőj,
Hogy rólam a sírhalmot elsöpörd!
Söpörd el s szórd ki összeporlott csontom,
S szórd el csontommal hírem-nevemet...
Ne tudja senki sem, hogy egykor ilyen
Megátkozott teremtmény létezett!

(Pest.)

A SZÖKEVÉNYEK...

(Shelley után, angolból.)

I.

A jégeső szakad,
Fehérek a habok,
A tajték tánczol, és
A villámlás ragyog —
El, el!

A mennydörgés ropog,
A forgószél kereng,
Harangok zúgnak és
Az erdők rengenek —
El, el!

Mint tenger, mozg a föld,
Rajt' minden romba dől,
Ember, állat, madár
Elbújt a vész elől —
El, el!

II.

«Egy vitorlánk van… a
Kormányos halovány;
Ki merne szállani
Most csónakunk után?»
Az ifju szólt.

A lyány felelt: «Evezz,
Taszítsd a csónakot!»
S jégzápor és golyók
Boríták utjokat
A tengeren.

A kék őrtűz lobog;
Némán villámlanak
Az elsűlt fegyverek;
Elnyelte hangjokat
A fergeteg.

III.

«És látsz-e? s hallasz-e?
S nem retteg-e szived?
S nem szállunk szabadon
A vad tenger felett,
Én és te?»

Egy tengerészköpeny
Fölöttök a fedél;
Együtt ver kebelök,
És suttognak kevély
Örömben.

Mozgó hegyekbül áll
A vészes óczeán,
Kelnek s enyésznek a
Habok egymásután
Köröskörül.

IV.

A várudvarban, a
Kapusnéhoz közel,
Áll, mint megvert kutya,
És szégyen marja fel
A vőlegényt.

Rémes kisértetként
A zsarnok őszapa
Áll a toronytetőn…
Hangjához képest a
Vihar szelid;

S hallatlan átkokban
Kivánja a halált
Lyányának, ki legjobb
És legszebb s a család
Végtagja volt.

(Szalk-Szentmárton.)

ELVÁNDOROL A MADÁR...

Elvándorol a madár,
Ha őszre jár
Az idő.
(Tavaszszal azonban ismét visszajő.)
Száll... száll... száll... viszi szárnya;
Azon veszed észre magad, hogy már a
Távolság kék levegőjét iszsza.
Olyan sebesen száll,
Hogy eltünő álomnak véled. —
A madárnál
Mi száll tova még sebesebben?... az élet!
De, mint a madár, ez nem tér többé vissza.

(Szalk-Szentmárton.)

NEM SÍROK ÉN...

Nem sírok én és nem panaszkodom;
Nem mondom én el másnak: mi bajom?
De nézzetek szinetlen arczaimra,
Ott föl van írva;
És nézzetek szemembe, mely kiégett,
S belőle kiolvashatjátok,
Hogy rajtam átok fekszik, átok,
Hogy fáj nekem, hogy nagyon fáj az élet!

(Szalk-Szentmárton.)

SZERETNÉM ITT HAGYNI...

Szeretném itt hagyni a fényes világot,
A melyen oly sok sötét foltot látok.
Szeretnék rengetegbe menni,
A hol nem lenne senki, senki!
Ott hallgatnám a lombok suttogását,
Ott hallgatnám a patakok zugását
És a madárnak énekét,
S nézném a felhők vándorseregét,
Nézném a nap jöttét s lementét...
Mig végre magam is lemennék.

(Szalk-Szentmárton.)

ANNYIT SEM ÉR AZ ÉLET...

Annyit sem ér az élet,
Mint egy eltört fazék, mit a konyhából
Kidobtak, s melynek oldaláról
Vén koldús nyalja a rá-száradt ételt!

(Szalk-Szentmárton.)

MÖGÖTTEM A MÚLT...

Mögöttem a múlt szép kék erdősége,
Előttem a jövő szép zöld vetése;
Az mindig messze, és még sem hagy el,
Ezt el nem érem, bár mindig közel.
Ekkép vándorlok az országuton,
Mely puszta, vadon,
Vándorlok csüggedetten
Az örökkétartó jelenben.

(Szalk-Szentmárton.)

VOLTAK BARÁTIM...

Voltak barátim, jó embereim...
Oh mért meg nem halának!
Sírhalmaikra mostan könnyeim
Folynának,
S virágokat termesztene
Fölöttök könnyeim özöne. —
Meg fognak halni majd,
De egyik régi barát
Sem nyer tőlem könyűket, csak sohajt,
Csalódás kínos sohaját;
S ha ez leng rájok:
Sírhalmukon elszáradnak a virágok.

(Szalk-Szentmárton.)

SZÁLLNAK REMÉNYINK...

Szállnak reményink, e szép madarak...
Midőn legjobban szállanak,
S szíják a mennyei tiszta léget,
Hol már sas sem tanyáz:
Jön a való, e zord vadász,
S lelövöldözi őket.

(Szalk-Szentmárton.)

ELVÁLTAM A LYÁNYKÁTÓL...

Elváltam a lyánykától,
Ki kedvesem vala;
Ugy fájt leszakadnom ajakáról,
Mely csókola. —
Rég volt ez; azóta már
Sok esztendő lejárt.

Az elválás keserüségét
Többé nem érezem,
De a csók édességét
Még most is érezem.
(Szalk-Szentmárton.)

EMLÉKEZET...

Emlékezet!
Te összetört hajónk egy deszkaszála,
Mit a hullám s a szél viszálya
A tengerpartra vet... — —
(Szalk-Szentmárton.)

AMOTT A TÁVOL KÉK KÖDÉBEN...

Amott a távol kék ködében
Emelkedik egy falu tornya sötéten,
Van egy fehér ház e faluban,
Hol egy fekete szemü lyányka van.
E lyányka, e lyányka,
E fekete szem,
Ez bánatom és örömem
Százszínű szivárványa.
(Szalk-Szentmárton.)

VISELD EGYFORMÁN...

«Viseld egyformán jó s bal sorsodat!»
Igy szól, kit a bolond világ bölcsnek nevez.
Az én jelszóm nem ez;
Én örömimet és fájdalmimat
Érezni akarom... kettősen érezem.
Lelkem nem a folyó leszen,
A mely egykedvüleg

Ragadja magával a rózsalevelet,
Melyet tavaszszal szép lyány vet bele,
S a száraz füveket,
Miket
Árjára sodort az ősz szele.
(Szalk-Szentmárton.)

MI SZEBB, MINT...

Mi szebb, mint a szép gyermeklyány orczája?
Ki azt álmodja, hogy ifját öleli,
Az ifjút, a kivel ébren nem meri
Sejtetni sem, hogy őt imádja!
(Szalk-Szentmárton.)

MELY'K A LEGVÍGABB TEMETŐ?

Mely'k a legvígabb temető?
A bú temetője!... «S ez hol lelhető?»
Azt kérditek, úgy-e bár! —
A bú temetője a boros-asztal,
Közepén a kereszttel, a nagy palaczkkal,
E mellett sírhalom minden pohár. —
Járjunk e víg temetőbe
Ily szomorú időbe'!
(Szalk-Szentmárton.)

HAJAMNAK EGY FÜRTJÉT LEVÁGOM...

Hajamnak egy fürtjét levágom,
Melynek most minden szála szög;
S ha majd elmúlik ifjuságom,
Ha majd megőszülök:
A falra függesztem tükör helyett
E barna fürtöt; így csalom meg szememet,

Hitetve, hogy még fiatal vagyok . . .
De vajon nem árul-e el
A szív ütése, mely
Majd mindig halkabban dobog?
(Szalk-Szentmárton.)

MINTHA A NAGY, NEHÉZ . . .

Mintha a nagy, nehéz világot tartanám,
Leányka, hogy az ne szakadjon rám,
Ugy reszketek,
Ha megfogom könnyű, kis kezedet.
(Szalk-Szentmárton.)

ITT ÁLLOK A RÓNAKÖZÉPEN . . .

Itt állok a rónaközépen,
Mint a szobor, merően.
A pusztát síri csend födé el,
Mint elfödik a halottat szemfödéllel.
Nagymessze tőlem egy ember kaszál;
Mostan megáll,
S köszörűli a kaszát . . .
Pengése hozzám nem hallatszik át,
Csak azt látom: mint mozg a kéz.
És most ide néz,
Engem bámul, de én szemem sem mozdítom . . .
Mit gondolhat, hogy én miről gondolkodom?
(Szalk-Szentmárton.)

OH LYÁNY! SZEMED . . .

Oh lyány, szemed
Milyen sötét,
S még is ragyog;

Kivált midőn
Reám tekintesz,
Ugy tündököl,
Mint zordon éjben
Villám tüzénél
A hóhérpallos!
(Szalk-Szentmárton.)

HA JŐNE OLY NAGY FERGETEG...

Ha jőne oly nagy fergeteg,
Mely meghasítná az eget,
És e hasítékon át
A földgolyót behajítaná!
(Szalk-Szentmárton.)

EGY BÖLCS HAJDAN...

Egy bölcs hajdan szamáron útazott. —
Azóta az idő megváltozott,
Nagyon megváltozott már,
Most a szamarak
Lovaglanak,
A bölcs pedig gyalog jár.
(Szalk-Szentmárton.)

MI A DICSŐSÉG?...

Mi a dicsőség?... tündöklő szivárvány,
A napnak könnyekben megtört sugára.

SOK EMBERT ISMEREK...

Sok embert ismerek,
Ki önmagát legjobban szereti;
De másnak ismét vannak kedvesi,
Kiket magánál forróbban szeret,
S ezeket sokszor még is megbántja.
Aztán megbánja,
Hogy könnyeket facsart szeméből,
Kinek egy vidám pillantatáért,
Kinek egy mosolyáért
A legszebb részt od'adná életéből.
Ilyenkor tudja csak: mi a gyötrelem?
Mik a keservek?
És kéri szívét: repedj meg, oh szivem!
S ez — büntetésül — nem reped meg!
(Szalk-Szentmárton.)

A BÁNAT? EGY NAGY OCZEÁN.

A bánat? egy nagy oczeán.
S az öröm?
Az óczeán kis gyöngye. Talán,
Mire fölhozom, össze is töröm.
(Szalk-Szentmárton.)

DACZOS LEÁNY!

Daczos leány!
Hagyd megcsókolni magad,
Hagyd átölelnem derekad.
Nap megy nap után,
S ha napjaid elhaladnak,
Maradsz magadnak.
Száraz derekad

Majd senki meg nem öleli,
Csak a koporsónak deszkája,
S halvány ajakad
Más nem csókolja, csak a sír férgei...
Gondolj reája. —
Mit érzesz,
Nem rendül meg szived?
Nem érezed,
Hogy ez hideg csók, hideg ölelés lesz!

(Szalk-Szentmárton.)

GYERTYÁM HOMÁLYOSAN LOBOG...

Gyertyám homályosan lobog . . .
Magam vagyok . . .
Sétálok föl s alá szobámban . . .
Szájamban füstölő pipám van . . .
Multam jelenési lengenek körűlem . . .
Sétálok, sétálok, s szemlélem
A füst árnyékát a falon,
És a barátságról gondolkodom.

(Szalk-Szentmárton.)

MONDJÁK, HOGY MINDENIKÜNK...

Mondják, hogy mindenikünk bir egy csillaggal,
S az, a kié lehull az égről, meghal.
És így fogy az ember, így fogy a csillag;
Mindegyre omolnak . . .
A csillag az égrül a földre,
Az ember a földrül a sírgödörbe.
Hah, majd ha miljom s miljom év lemégyen,
S a földön és az égen
Csak egy ember s egy csillag bujdosik! . . .
S ha végre ez is leesik!

(Szalk-Szentmárton.)

AZ EMBER UGYAN HOVA LESZ?...

Az ember ugyan hova lesz?...
Sokrates,
Ki a mérget megitta,
S hóhéra, ki a mérget neki adta,
Egy helyre mentek mind a ketten?
Oh lehetetlen!
És hátha... hátha...
Mért nem láthatni a más világba!

(Szalk-Szentmárton.)

ELMÉM EZEN SOKAT GONDOLKODIK...

Elmém ezen sokat gondolkodik:
Ha valaha
A világrendszer fölbomlana,
S mint most az eső és hó esik,
Esnének akkor csillagok,
S folynának csillagpatakok!

(Szalk-Szentmárton.)

MIT ETTÉL, FÖLD...

Mit ettél, föld, hogy egyre szomjazol?
Hogy annyi könnyet s annyi vért iszol?

(Szalk-Szentmárton.)

MOSOLYGJATOK RÁM...

Mosolygjatok rám, oh mosolygjatok,
Ti szép leánykák szemei!
S én el fogom felejteni,
Hogy már olyan sokszor megcsaltatok. —

Véljük, hogy a lyányok szíve az ég,
Mert mélyei, mint ez, úgy ragyognak.
A lyányi szív csalárd folyó csak,
A melybe sugáraikat veték
Az égi csillagok . . .
Ki ott mennyet keres, elnyelik a habok.

(Szalk-Szentmárton.)

HA A SÍRBAN MEGSZÁRADT . . .

Ha a sírban megszáradt szíveket
Mind egy halomra hordanák,
S meggyujtanák,
Ki mondja meg:
Hány színű lenne majd e láng?

(Szalk-Szentmárton.)

HOVÁ LESZ A KACZAJ . . .

Hová lesz a kaczaj,
Hová lesz a sohaj,
Ha hangja elenyész?
S hová lesz az ész,
Midőn már nem gondolkodik
S a szeretet
S a gyűlölet,
Ha a szívből kiköltözik?

(Szalk-Szentmárton.)

TE IFJÚSÁG . . .

Te ifjúság, te forgószél!
Ki szép virágfűzért
Sodorsz magaddal . . . e virágokat
Futtodban homlokunkra kerited . . .

Egy percz alatt
Ismét leröpíted,
S gyorsan tovább futasz.
Mi búsan álmélkodva állunk,
S kérdezzük: igaz-e, hogy nálunk
Valál? talán nem is igaz!
(Szalk-Szentmárton.)

BARÁTIM VAGYTOK...

Barátim vagytok, azt mondjátok.
Talán nem mondtok hazugságot,
Ez meglehet,
De azért nem adom nektek hitemet,
Nem adhatom; most jó dolgom van,
Jertek hozzám, ha majd napom lejár,
Mert a barátság nappal láthatatlan,
Éjjel ragyog csak, mint a fénybogár.
(Szalk-Szentmárton.)

FÖLDÉT A FÖLDMIVES...

Földét a földmives felszántja,
Aztán beboronálja.
Képünket az idő felszántja,
De be nem boronálja.
(Szalk-Szentmárton.)

NEM CSAK MI VÉNÜLÜNK...

Nem csak mi vénülünk, mi emberek . . .
Mi volna, a mi nem vénülne meg?
Nézzétek a napot, ha jön a deczember:
Nem valóságos öreg ember?

Későn ébred, s alig
Hogy fölkapaszkodhatik
Az égre, oly erőtelen ;
Mogorván néz a világra s hidegen,
S olyan korán ledől megint ágyára.
Majd végesvégül
Azt is megérjük, hogy megőszül,
S ekkor . . . ekkor fehér lesz sugára.

(Szalk-Szentmárton.)

FUTÓ FOLYAM HULLÁMAI ...

Futó folyam hullámai
Az ember miljom vágya ;
Percz hozza őket, percz ragadja el.
A sors azért nem szokta teljesíteni,
Azért nem hallgat rája ;
Jól tudja : mikorra egy kegyét leejti,
Az ember már régen mást esdekel,
S hogy kérte amazt, el is felejti.

(Szalk-Szentmárton.)

HÁNY CSEPP VAN AZ ÓCZEÁNBAN ...

Hány csepp van az óczeánban ?
Hány csillag az égen ?
Az emberiség fejin hány hajszál van ?
S hány gonoszság szivében ?

(Szalk-Szentmárton.)

NEM SŰLYED AZ EMBERISÉG ...

Nem sűlyed az emberiség !
Ilyen gonosz vala rég,
Ilyen gonosz már kezdet óta . . .
Hisz különben nem kellett volna

Százféle mesét,
Eget, isteneket,
Pokolt és ördögöket
Gondolni ki, hogy zaboláztassék.

(Szalk-Szentmárton.)

KIK A FÖLD ALACSONY PORÁBÓL...

Kik a föld alacsony porából,
Mit minden féreg gázol,
A naphoz emelkedtek,
Ti szárnyas, óriási lelkek!
Hogy van, hogy titeket a törpe világ
Mindig kicsinyeknek kiált?...
Természetes! hiszen a tölgy a bérczeken
Kisebbnek tetszik, mint a fűzfa ide lenn.

(Szalk-Szentmárton.)

AZ ÉN SZIVEM...

Az én szivem egy földalatti lak,
Sötét, sötét!
Az öröm egy-egy fényes sugarat
Csak néha vét
Mélyébe e földalatti háznak.
Ez a fény is csak azért pillant bele,
Hogy lássa a szörnyeket, mik ott tanyáznak,
Mikkel tele van, tele!

(Szalk-Szentmárton.)

ODA NÉZZETEK!

Oda nézzetek!
Csatára iramlik a fergeteg;
Paripája a szél, a nyargaló,
Kezében a felleg a lobogó,
A melynek villám a nyele.
Vágtat vele, vágtat vele
Csatára, csatára . . .
Mint harsog trombitája,
A mennydörgés!
. . . .
Oh fergeteg,
Ki a tornyokat
Eldöntögeted,
Kinek kezében kiszakad
A tölgy a bércz kebelébül,
Hol századok óta vénül,
Hatalmas fergeteg! ki nem szakíthatod
Az emberi szivbül a bánatot — —

(Szalk-Szentmárton.)

MÁR SOKSZOR ÉNEKELTEM...

Már sokszor énekeltem rólatok,
Még többször is éneklek, szép csillagok.
Én úgy szeretlek titeket!
Egy szebb világgal hiteget
Sugárotok;
S ti egyre mosolygotok,
S oly jól esik nekem,
Oda tekintenem,
Hol egy kis vidámság van
E szomorú világban.

(Szalk-Szentmárton.)

MIVÉ LESZ A FÖLD?...

Mivé lesz a föld?... megfagy-e, elég-e?
Én ugy hiszem, hogy meg fog fagyni végre,
Megfagyasztják a jéghideg szivek,
A melyek benne s bele fekszenek.

(Szalk-Szentmárton.)

FÖNSÉGES ÉJ!

Fönséges éj!
Az égen tündökölve ballag
A nagy hold s a kis esti csillag.
Fönséges éj!
A harmat csillog a gyep bársonyán,
Bokor sátrában zeng a csalogány.
Fönséges éj!
Az ifju mostan megy szeretője után...
S most megy gyilkolni a zsivány.
Fönséges éj!

(Szalk-Szentmárton.)

KI FOGJA VAJON MEGFEJTENI...

Ki fogja vajon megfejteni
E rejtélyt:
Az emberiségnek könnyei
Lemoshatnák-e az emberiségnek szennyét?

(Szalk-Szentmárton.)

SZÉP KEDVESEM...

Szép kedvesem, ha majd az oltár mellett
Dobog felém szerelmes kebled! . . .
S ha majd körülünk apró gyermekek
Mosolyganak, enyelgenek! . . .
S ha majd fölénk a szemfedő borúl,
S kivisznek, s rajtunk a sír domborúl! . . .
S ha majd hozzánk az unokák kijőnek
Szép alkonyán a sárga, csendes ősznek,
S merengve nézik ákáczlombjainkat,
Miket fejfánknál a lég halkan ingat . . .

(Szalk-Szentmárton.)

SZERETŐJE-E VAJON...

Szeretője-e vajon a testnek a lélek?
S mint szeretőkhöz illik, együtt enyésznek?
Vagy a lélek a testnek csak barátja?
S ugy tesz, mint rendesen a barát:
Elhordja magát,
Midőn amazt pusztulni látja?

(Szalk-Szentmárton.)

OH SZERELEM...

Oh szerelem, te óriási láng!
Ki a világot gyujtod ránk,
Aztán ellobbansz . . . tán egy percz alatt,
S örök sötétség és hideg hamvad marad.

(Szalk-Szentmárton.)

MIÉRT HOGY LÁTHATATLANOK...

Miért hogy láthatatlanok
Az ördögök s az angyalok?
Ismerni szeretném őket
A végett,
Hogy tudjam, a mit nem tudok:
Mi van ebben és mi van abban?
S az ember melyikhez hasonlít jobban?

(Szalk-Szentmárton.)

MULANDÓSÁG...

Mulandóság a királyok királya.
Ez a világ az ő nagy palotája.
Sétál föl és le benne,
S nincs hely, hová ne menne,
S hová lelép, a mire hág,
Minden pusztúl . . . körűle fekszenek
Szétszórva: eltört koronák,
Hervadt virágok, megrepedt szivek.

(Szalk-Szentmárton.)

A FÉRJ HAZA JŐ BETEGEN...

A férj haza jő betegen.
Hű nője orvosért
Megy hirtelen.
Miként siet, az istenért!
Az orvostól mindent remél,
Azért rohan érte, mint a szél,
Oly gyorsan azért keresi föl . . .
Jól tudja: az orvos gyakran öl.

(Szalk-Szentmárton.)

BARÁTAIM MEGÖLELÉNEK.

Barátaim megölelének,
Szivökhöz nyomták szívemet;
Bennem mi boldog volt a lélek! . . .
Később tudám meg: mért öleltenek? —
Azt tapogatták, míg öleltek:
Hol van legfájóbb része e kebelnek?
Hogy gyilkukat majd oda döfjék . . .
És oda döfték!

(Szalk-Szentmárton.)

MINT LÓT-FUT A BOLDOGSÁG UTÁN . . .

Mint lót-fut a boldogság után
Az ember, a dőre,
Az egyik hátra, a másik előre,
Mikéntha már ott volna nyomán.
Hiába igyekeznetek!
Előttetek, mögöttetek
Nincs a boldogság . . . ott alattok van
A sírhalomban.

(Szalk-Szentmárton.)

HIDEG ELLEN A TÉL . . .

Hideg ellen a tél a folyókat jéggel,
A földet hóval leplezé el.
Csupán némely embernek
Kell öltözetlenűl bujdosnia . . .
Tehát a természetnek
Az ember a legmostohább fia?

(Szalk-Szentmárton.)

VAJON MI ÉR?

Vajon mi ér? vajon mi történik velem?
Sejtek, s e sejtelem, ez olyan rettentő!
Ugy rángatózik, úgy ugrándozik szivem,
Miként a porban a levágott emberfő.

(Szalk-Szentmárton.)

AZ ÖZVEGY...

Az özvegy gyászba öltözék;
Kedves férjét eltemeték.
Ő gyászruhát ölt a meghalt után! —
Jó asszony, ez egyet föl se vedd,
Vagy végy föl többet . . . hisz ez egy ruhán
Keresztül csillog titkos örömed.

(Szalk-Szentmárton.)

IGAZSÁG! ALSZOL?

Igazság! alszol? vagy meg is halál?
E férfi méltó volt rá, hogy nyakáról
Aranyláncz függjön; s íme a helyett
Ő függ, ő függ . . . a hóhér kötelén.
S ennek nyakában aranyláncz van, pedig
Hóhérkötélen kéne függnie. —
Igazság! alszol? vagy meg is halál?

(Szalk-Szentmárton.)

AZ ÁLOM...

Az álom
A természetnek legszebb adománya.
Megnyílik ekkor vágyink tartománya,
Mit nem lelünk meg ébren a világon.

Álmában a szegény
Nem fázik és nem éhezik,
Bibor ruhába öltözik,
S jár szép szobák lágy szőnyegén.
Álmában a király
Nem büntet, nem kegyelmez, nem birál . . .
Nyugalmat élvez.
Álmában az ifju elmegy kedveséhez,
Kiért epeszti tiltott szerelem,
S ott olvad égő kebelén. —
Álmamban én
Rabnemzetek bilincsét tördelem!

(Szalk-Szentmárton.)

E GAZDAG ÚR...

E gazdag úr miként
Gőgösködik, mint nézi le a szegényt!
Ne gőgösködjél, jó barát,
Azért, hogy most oly jó dolgod van;
Majd e szegény magasabbról néz le rád,
Ha ő a mennyben lesz s te a pokolban.

(Szalk-Szentmárton.)

KERESZT.

Kereszt jutalma a fáradságoknak,
Mindenfelé keresztet osztogatnak.
Aranykeresztet tűznek a fejedelmek
Jobbágyaik mellére; a földmivesnek
Oszt a természet búzakereszteket . . .
Fakereszt illet, megváltók, titeket!

(Szalk-Szentmárton.)

VOLTAK FEJEDELMEK...

Voltak fejedelmek,
A kiknek emlékoszlopot emeltek,
Magast és fényeset,
Mely hirdeté nagyságukat,
Mely hirdeté jóságukat.
És hol van az oszlop? . . . elesett!
El kellett esnie,
Mert hazugsággal volt tele.
Az idő igaz,
S eldönti, a mi nem az.
Ott áll a sír most emléktelenül,
Az eltörött helyett mást nem tevének . . .
De nem! hisz örök átka nemzetének
Sötét oszlopként rajta nehezűl.

(Szalk-Szentmárton.)

MIDŐN A FÖLDÖN...

Midőn a földön még csak pár ember vala,
Már meghalt egyik a másiknak általa.
Ábelt megölte Kain.
Ha a világ végén majd újolag
Két ember lesz a föld határain
Ők is bizonynyal így egymásra rontanak.
S az, a ki megmarad ott,
Nőül fog venni egy vadállatot.
Talán e vadállatnak méhibül
A réginél szelídebb emberfaj kerül.

(Szalk-Szentmárton.)

KIVÁGOM ÉN...

Kivágom én keblemből szívemet,
Ott úgy sem okoz mást, csak gyötrelmeket,
Kivágom és a földbe ültetem . . .
Talán kikél babérfa képiben,
S koszorúja lesz a bajnokoknak,
Kik a szabadságért harczolnak!

(Szalk-Szentmárton.)

FÖVÉNYSZEM... HARMATCSEPP...

Fövényszem... harmatcsepp... a szikla, melyet
Ezer villám meg nem rengethet . . .
A örökké rengő tenger . . .
A tiszta napfény és a szennyes ember
És minden, minden a világon
Csak álom, tünedékeny álom.
Ez álma mind a természetnek,
Kit miljom év előtt szender lepett meg,
S ki álmodik
Talán még miljom s miljom évekig.
De fölébred végre,
Egyszerre fölriad,
Fölkeltik egyre-rémesb álmai,
És ekkor a borzalom miatt
A semmiség feneketlen tengerébe
Fog ugrani.

(Szalk-Szentmárton.)

FEJEMBEN ÉJ VAN...

Fejemben éj van, éjek éjjele,
S ez éj kisértetekkel van tele;
Agyamban egymást szűlik a gondolatok,
S egymást tépik szét, mint vadállatok.
Lázzal verő szivemnek vére forr,
Mint boszorkány üstjében a bűvös víz.
Gyúlt képzeletem mint meteor
Fut át a világon és magával visz.
Laktársam a kétségbeesés,
Szomszédom a megőrülés.

(Szalk-Szentmárton.)

ÁTOK ÉS ÁLDÁS.

Legyen átok a földön,
Hol ama fa termett,
A melyből én nekem
Bölcső készítteték;
Legyen átkozott a kéz,
Mely e fát ülteté,
És átkozott az eső s a napsugár,
Mely e fát felnövelte! . . . —
De áldás légyen a földön,
Hol ama fa termett,
Melyből nekem majd
Koporsó készűl;
Áldott legyen a kéz,
Mely e fát ülteté,
Áldott az eső s a napsugár,
Mely e fát felnövelte!

(Szalk-Szentmárton.)

A SZERELMES TENGER.

Űlt a lyányka boldogan tünődve
Sziklaparton a tenger fölött,
És a kit várt, a kiről tünődék,
Kedvesének koszorút kötött.

Átellenben kelt az esti csillag,
De a tenger nem gondolt vele;
A leányra nézett kék szemével,
S így sohajta hullámkebele:

«Oh mi szép vagy, oh miként szeretlek!
Jőj le, ha van benned irgalom,
Jőj s füródjél bennem . . . üdvezűlök,
Hogyha kebled megcsókolhatom.

Jőj le hozzám, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Földiszítlek, mint menyasszonyát még
Nem diszíté egy királyfi sem.

Fürteidre fölhozom dúsgazdag
Mélységemnek minden gyöngyeit;
S elveszíti ragyogásaiktól
Szeme fényét, a ki rád tekint.

Nem, nem, oh rád ne tekintsen senki!
Messze viszlek innen téged el
Napkeletre egy szigetbe, a mely
Telve a föld gyönyöreivel.

Ottan minden patak egy szivárvány,
S híg gyémánt a tiszta levegő,
S a mezőnek minden órán új s a
Régieknél szebb virága nő.

Ottan szebb az éj, mint itten a nap,
S szebb a tél, mint itt a kikelet,
S madarak a hópelyhek . . . mig esnek,
Zengedeznek tündéréneket.

Jőj keblemre, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Napkeletre szigetembe viszlek,
Ott élünk örök-szerelmesen.

Itt a sajka, űlj beléje, lyányka,
Ringatom majd oly szelídeden,
Hogy elalszol; és mire fölébredsz,
Ott leendesz a szép szigeten.»

Esdekelve így beszélt a tenger;
A leány nem érté meg szavát,
Nem fejté meg a rengő haboknak
Suttogó, egyhangú moraját.

És akközben kész lett koszorúja,
S a kit várt, az ifju megjöve,
És látá az érkezőt a tenger,
S hah miként fölháborult szive!

Hátha még a többit látta volna . . .
Eltünének sűrü fák mögé,
S őket a sötétzöld lombozat s az
Éj sötét kárpitja elfödé.

Más nap reggel vitorlás hajón a
Boldog ifju a tengerre szállt;
És a tenger jó kedvvel, nyugodtan
Vitte őt a messzeségen át.

«Menj, menj, ifju,» gondolá magában,
«Sok szerencsét vándorlásodon;

De halálod lesz az óra, mely e
Lyányhoz téged ismét visszavon.

Kedvezek most, sebesen röpítlek,
Mert a lyánytól messze távozol;
De ha vissza, a leány felé jősz,
Minden vészemmel találkozol.»

A leányka ott állt nem sokára,
A hol tennap koszorút kötött;
Koszorúja összetépve fekvék
Széteresztett fürtei között.

Ottan állt, a tenger s ég közötti
Végtelenben járt tekintete,
Mint elfáradott galamb, a melyet
A sas helyről helyre kergete.

«Itt volt. Elment, elment mindörökre,
Megcsalt; megcsalt! Engem itt hagyott.
Itt hagyott, oh, engemet . . . kettőnket:
Engemet és a gyalázatot!»

Igy panaszlá a leány keservét,
És a tenger meghallotta azt,
És egyszerre nagy birodalmában
Minden alvó habot fölriaszt;

És utána küldé a hajónak,
Mely a csábitó ifjút vivé,
S a hullámok a hajót s az ifjut
Egy csapással zúzták semmivé.

S szólt a tenger: «Te szegény teremtés,
Mit teszesz most, mondd, hogy mit teszesz?
Megcsalt téged az, a kit szerettél,
Én szeretlek s engem nem szeretsz!

És mit ér az élet már te néked?
Karjaimba vesd le magadat,
Hadd legyek koporsód . . . eltemetlek,
Tégedet és gyalázatodat.»

A mit egykor nem értett a lyányka,
Most megérté a tenger szavát;
Leugrott a szikláról, s a tenger
Eltemette őt s gyalázatát.

(Szalk-Szentmárton.)

ELHAGYTAM ÉN A VÁROST...

Elhagytam én a várost,
Azt a holt életet.
Hol a halál is élet,
Jó sorsom a természet
Vidám ölébe tett.

Vidám vagy, oh természet!
El is csodálkozál,
Midőn körödbe léptem,
Hogy oly mogorva képem,
Hogy rajta oly köd áll.

De ép azért jövék, hogy
Elűzzem a ködöt,
A mely már olyan régen
Borong komor-sötéten
Halvány arczom fölött.

Azért jövék, hogy szívem,
Mit a bú s a harag
Oly feketére feste,
E gyászruhát levesse,
S mosolygjon újolag.

Gyógyúlj meg, én szivem, ha
Még gyógyulnod lehet! . . .
Szép harmatos füvekkel,
Lágy rózsalevelekkel
Kötöm be sebedet.

(Szalk-Szentmárton.)

ERDŐBEN.

Sötétzöld sátoros
Erdőben járok.
Kevély tölgyfák alatt
Szerény virágok.

A fákon madarak,
Virágon méhek.
Ott fönn csattognak, itt
Lenn döngicsélnek.

Nem rengedez sem a
Virág, sem a fa;
Hallgatják a zenét
Elandalodva,

Vagy alszanak talán?
Elszenderedtek? . . .
Megálltam én is és
Mélán merengek.

Merengve nézek a
Patak habjára,
Melynek nyilsebesen
Rohan le árja;

Fut, mintha kergetné
A felleg árnyát,
A fellegét, a mely
Fölötte száll át.

Ekként kergettelek,
Ifjúi vágyak!
Árnyak valátok, el
Nem foghatálak — —

Menj, menj, emlékezet!
El is feledtem,
Hogy e magányba én
Feledni jöttem.

(Szalk-Szentmárton.)

GYERMEKKORI EMLÉKEK.

(Béranger után francziából.)

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im ujra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvallatán.

Köszöntelek, ti kis korom baráti!
Köszöntelek, ti áldott rokonok!
Ti itten a vész idejében nékem
Szegény madárnak fészket raktatok.

Megnézek mindent, még a szűk börtönt is,
Hol húgával, ki kedves szép vala,
Uralkodott a vén tanító s büszkén
Tanítá, a mit maga sem tuda.

Több mesterségbe kaptam itt ... a restség
Nagy befolyással volt mindig reám;
S hittem, hogy a bölcs névre már jogom van,
Midőn Franklin mesterségét tudám.

E korban támad a barátság, e föld,
A mely virágzik reggel gazdagon,
S hol egy fa nő, a melynek ága gyakran
Támasz-botunk az életalkonyon.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im ujra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvallatán.

Gyászos napokban e falak közt volt, hogy
Hallám az ellenségnek ágyuit;
S az ünnepzaj közé vegyülve, hangom
A haza nevét itt rebegte, itt.

Galambszárnyú, ábrándos lelkem itten
Fa-saruimnak terhét feledé.
Itten csapott le rám az ég villáma,
És megszokám a fejedelmekét.

E kis házban készült el a balsorsra
Elmém, s már itten volt megvetni kész
A dicsőséget, e tünékeny füstöt,
Mely szemeinkbe könnyet is idéz.

Rokon- s barátok, hajnalom tanúi!
Kiket mindegyre jobban tisztelék,
Igen, még most is szépnek tetszik bölcsőm,
Ámbár a dajka elenyésze rég.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im ujra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvallatán.

(Szalk-Szentmárton.)

MINT FELHŐK A NYÁRI ÉGEN...

Mint felhők a nyári égen,
Érzeményim jőnek-mennek,
Majd fehéren, majd sötéten;
S egy sem áll, egy sem pihen meg.
Hova mennek? honnan jőnek?
Nem tudom, nem sejthető;
Hozza és elfúja őket
Az örök szél, az idő.

A szerelem fellegéből
Hulltanak reám villámok;
A barátság fellegéből
Záporesők szakadának.

Zápor és villám multával
Csendes tiszta lett az ég,
S a másik percz fuvalmával
Ujra felhő érkezék.

S a felhők, habár fehérek,
Árnyat akkor is csak vetnek.
Majd ha én oly időt érek,
Hogy felhőim megrepednek!
S széleikre rózsaszínben
Száll az égő napsugár,
S ők ugy állanak fölöttem,
Mint megannyi tündérvár!

Oh ez idő el fog jőni,
A midőn majd szerelmemnek
S barátságomnak felhői
Rózsaszínben tündökölnek;
Hanem akkor már indulhat
Temetésemre a pap,
Mert ha a felhők kigyulnak,
Lemenőben van a nap.

(Szalk-Szentmárton.)

ZÖLD LEVELES, FEHÉR...

Zöld leveles, fehér
Virágos ákáczfa,
Kék ruhában szőke
Kis lyány van alatta;
Megeredt az eső,
Annak végét várja,
A pitvarajtóból
Kacsintgatok rája.

Gyere be, galambom,
Gyere a szobánkba!
Míg eláll az eső,
Ülj föl a ládánkra;
Ha magas a láda,
Rája fölültetlek,
Ha kemény az ülés,
Az ölembe veszlek.

(Szalk-Szentmárton.)

RÉG ELHUZTÁK AZ ESTELI HARANGOT...

Rég elhuzták az esteli
Harangot.
Ki az, a ki még mostan is
Barangol?
Csak én járok a faluban
Egyedül.
Keresem az álmot, de az
Elkerűl.

Fönn van a hold, fönn vannak a
Csillagok;
Mind megannyi szép leányszem,
Ugy ragyog.
Sötét árnyat vetnek a fák,
A házak,
Unalmokban egyebet sem
Csinálnak.

Amott egy ház, a tetején
Két gólya,
Alant egy pár ember a kis
Ajtóba'...
Legény, leány — amaz szőke,
Ez barna,
Legény a lyányt subájába
Takarja.

Mellettök mentem el, észre
Sem vettek.
Én istenem, be boldogok
Lehetnek!
Nem irígylem, de még is jobb
Szeretném,
Ha azt a kis barna lyányt én
Ölelném!

(Szalk-Szentmárton.)

BARNA MENYECSKÉNEK...

Barna menyecskének szeme közé néztem,
Az én szemem fénye elveszett egészen.
Én teremtőm, ugyan hogy is teremhet már
Olyan sötét szemben olyan fényes sugár!

Elveszett, elveszett az én szemem fénye,
Hejh pedig talán már indulnom is kéne!
Hogy induljak? hova menjek, ha nem látok?
Nyakamat szegheti valamelyik árok.

De még is indulok . . . állj elém, menyecske,
Ha már el kell esnem: essem az öledbe;
Egyszer ölellek meg, s karomat levágom,
Ne öleljek többé senkit a világon!

Nem kellek, ugy-e bár, nem kellek én neked?
Van már, kit te ölelsz, ki téged ölelget;
Megyek hát, megyek . . . ha árokba esem is,
Habár az árokban nyakamat szegem is!

(Péczel.)

SORS, NYISS NEKEM TÉRT...

Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségért valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkűl e
Nemes láng, a mely ugy hevit.

Láng van szivemben, égbül-eredt láng,
Fölforraló minden csepp vért;
Minden szív-ütésem egy imádság
A világ boldogságaért.

Oh vajha nem csak üres beszéddel,
De tettel mondhatnám el ezt!
Legyen bár tettemért a díj egy
Uj Golgotán egy új kereszt!

Meghalni az emberiség javáért,
Mily boldog, milyen szép halál!
Szebb s boldogítóbb egy hasztalan élet
Minden kéjmámorainál.

Mondd, sors, oh mondd ki, hogy így halok meg,
Ily szentül! . . . s én elkészitem
Saját kezemmel azon keresztfát,
A melyre fölfeszíttetem.

(Pest.)

DALAIM.

Elmerengek gondolkodva gyakran,
S nem tudom, hogy mi gondolatom van,
Átröpűlök hosszában hazámon,
Át a földön, az egész világon!
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Holdsugári ábrándos lelkemnek.

A helyett, hogy ábrándoknak élek,
Tán jobb lenne élnem a jövőnek,
S gondoskodnom . . . eh, mért gondoskodnám?
Jó az isten, majd gondot visel rám.
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Pillangói könnyelmű lelkemnek.

Ha szép lyánynyal van találkozásom,
Gondomat még mélyebb sírba ásom,
S mélyen nézek a szép lyány szemébe,
Mint a csillag csendes tó vizébe.

Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Vadrózsái szerelmes lelkemnek.

Szeret a lyány? iszom örömemben,
Nem szeret? kell inni keservemben;
S hol pohár és a pohárban bor van,
Tarka jókedv születik meg ottan.
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Szivárványi mámoros lelkemnek.

Oh de míg a pohár van kezemben,
Nemzeteknek keze van bilincsen,
S a milyen víg a pohár csengése,
Olyan bús a rabbilincs csörgése.
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Fellegei bánatos lelkemnek.

De mit tűr a szolgaságnak népe?
Mért nem kél föl, hogy lánczát letépje?
Arra vár, hogy isten kegyelméből
Azt a rozsda rágja le kezéről?
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Villámlási haragos lelkemnek!

(Pest.)

VILÁGGYŰLÖLET.

Mennybéli isten, ördög és pokol!
Mivé lett a föld, s még mivé lehet?
Minden bokorban egy világfaló,
Minden bokorban embergyűlölet.

Gyűlölnek ők, és átkaik követ
Dobálják szerte irgalmatlanul,
Ugy dől belőlök az átok, miként
Rothadt szag a sirok nyilásibul.

Szerettetek-e, ficzkók, valaha,
Hogy most gyülöltök? s imádkoztatok
Az emberiség boldogságaért,
Hogy most lehessen átkozódnotok?

Elkérték kebletekből a szivet
S aztán széttépték azt az emberek?
Nem, a világnak ti nem adtatok
Szivet soha, mert nincsen szívetek!

Nincs bennetek szív, nincs! csak zsebetek
És gyomrotok van, s mert ez nincs tele,
Azért rút a világ előttetek,
Azért keltek ki rútul ellene.

Én is gyülöltem . . . volt okom reá;
De a mióta e bitangokat
Láttam, mint vágnak Byronképeket,
Azóta gyűlölségem megszakadt.

Mióta ők a földi életet
Oly feketére mázolják: nekem
Sokkal, de sokkal jobban tetszik az,
Több fénypontot vesz észre rajt' szemem.

Valóban szép, igen szép a világ;
Van minden évben rajta kikelet,
S van szép leánya minden falunak,
S ha itt egy ember sír, ott más nevet.

Mily tréfás még maga a bánat is!
Szív s fejre mily külömbözőleg hat:
Sötétre festi a fehér szivet,
S fehérre festi a sötét hajat.

(Pest.)

A JÓ AGGASTYÁN.

(Béranger után francziából.)

Vidám fiúk, kik bornál egyesűltök,
Közétek bájol engem dalotok.
Öreg vagyok, de bárha reszket hangom,
Fogadjatok be, én is danolok.
A múlt időkről újakat beszélek;
A vén Panarddal én együtt ivám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Mi ez? mind vágytok engem ünnepelni?
Nemes bor ömlik egészségemért.
E fogadásra büszke szívem, mely fél,
Mely attól tart, hogy mást csak szomorít.
Csak hadd födözzön a vidámság szárnya,
Idővel úgy is máskép lesztek ám!
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Miként ti most, én is szerelmeskedtem;
Szólhatnak erről nagyanyáitok.
Házam, barátim, kedvesim valának,
Ezek közül már semmit sem birok.
Emlékeim maradtak meg csak; olykor
Sohajtok is, ha más nem néz reám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Volt vészeinkben több hajótörésem,
De Frankhon szép egét nem hagytam el.
Azt a kevés bort, melyet megmentettem,
Sértett kevélység nem zavarja fel.
Sőt énekeltem az új szüretekben
Egykor tulajdon hegyem oldalán.

Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Egy elmult kornak régi katonája,
Mint Nestor nektek nem beszélek én.
Egész időm, hol fénylett bátorságom,
Egy harczotokkal fölcseréleném.
Sőt halhatatlan hősiségtek által
Egy új zászló mellé csatoltatám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Milyen jövendőt biztosít erénytek!
Éltessük, ifjak, végszerelmemet.
Szabadságában a világ megújul,
Jobb napok járnak majd sirom felett.
Kedves fecskéi ti egy szép tavasznak,
Hogy lássalak, azért nem távozám,
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

(Pest.)

MOST KEZDEM ÉN CSAK MÉG ISMERNI ...

Most kezdem én csak még ismerni
Az én derék jó szívemet!
Ennél a szívnél a világon
Jobb, derekabb szív sem lehet.

Mint aggódtam, hogy már ezentul
Nem lesz nekem több víg napom!
És ím bokámat ujra össze-
S kalapomat félrecsapom.

Szivem még ép virág, a melynek
Féreg nem bántja gyökerit;

Elhervad minden őszszel, ámde
Minden tavaszszal kivirít.

(Pest.)

F. L. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Miért mondjam, hogy nem feledlek el?
Miért mondjam, hogy rólad e kebel,
Oh lyány, örökre megemlékezik?
Hitelt szavamnak szíved ugy sem ad! . . .
Mert mi poéták hazudunk sokat,
S aztán ha szívből szólunk sem hiszik.

(Pest.)

MEGFAGY A SZÍV, HA NEM SZERET!

Megfagy a szív, ha nem szeret;
És ha szeret, megég.
Ez és az baj. E két baj közt
Melyik jobb? . . . tudj' az ég!

(Pest.)

RABSÁG.

(Töredék.)

Milyen vig a világ! folyvást miként vigad!
Örök énekszóval s zenével van tele!
E tombolók között a legzajosbikat
Kérdezzétek meg csak: ha vajon boldog-e?
Én nem hiszem, hogy az; dehogy boldog, dehogy.
Csak a kétségb'esés, mi bennünket vidít,
Azért kelünk csak e rivalgó zajra, hogy
Ne halljuk lánczaink csörömpöléseit.

Rab a világ, igen, kezén-lábán bilincs . . .
Az volna lelkén is, hanem már lelke nincs — —
(Pest.)

SZERETEK ÉN . . .

Szeretek én, miként még ember
Soha sem szeretett talán.
Szeretek én szent szerelemmel,
De kedvesem nem földi lyány.

Szeretek én egy istenasszonyt,
Egy számkiűzött istennőt:
A szabadságot. Fájdalom, hogy
Csak álmaimban látom őt.

De álmaimban igen gyakran,
Majd minden éjjel megjelen.
Mult éjszakán is egy virágos
Mezőben együtt volt velem.

Letérdepeltem s elmondék egy
Égő szerelmi vallomást,
S földhöz hajoltam, hogy virágot
Szakítsak, s néki adjam át.

Ekkor hátam mögött termett a
Hóhér s lesujtá fejemet . . .
Éppen kezembe hulla, és én
Azt adtam át virág helyett.
(Pest.)

A NÉP.

Egyik kezében eke szarva,
Másik kezében kard,
Igy látni a szegény jó népet,
Igy ont majd vért, majd veritéket,
A míg csak élte tart.

Miért hullatja verítékét?
A mennyit ő kiván
Az eledelbül és ruhábul:
Hisz azt az anyaföld magátul
Megtermené talán.

S ha jő az ellen, vért miért ont?
Kardot miért foga?
Hogy védje a hazát? . . . valóban! . . .
Haza csak ott van, hol jog is van,
S a népnek nincs joga.

(Pest.)

KÉPZELT UTAZÁS.

(Béranger után francziából.)

Az ősz sietve jő és nedves szárnyán
Az én számomra uj fájdalmat hoz.
Mindegyre szenvedek, szegény félénk én,
És jó kedvem virága hervadoz.
Ragadjatok ki Párizsnak sarából,
Megújulok, ha szép tájt láthatok.
Mint ifju már Hellasról álmadoztam,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Értem Homért, igen, hisz görög voltam.
Pythagorasnak igazsága van.

Athén szűlt engem Perikles korában,
Láttam Sokratest rablánczaiban.
Megtömjéneztem Phydias csodáit,
Látám Ilissust, mint virágozott,
S Hymett hegyén a méheket fölkeltém;
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Oh ég, csak egyszer éledhetne szívem
E szemderítő nap sugáritul!
A szabadság, kit távolból köszöntök,
Rám igy kiált: jer, győzött Thrasybul!
Menjünk, induljunk, készen áll a sajka.
Tenger, ne nyeljen engem el habod,
Hagyd múzsámat Pyréumnál kikötni,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Szép Olaszország ege, de azurját
Rabszolgaság homályosítja el.
Evezz, kormányos, távolabb evezz le,
Hol a nap olyan tiszta fényben kel.
Milyen hullám ez? hogy híják e sziklát?
Milyen virító a vidék amott!
A zsarnokság haldoklik ama parton;
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Athén szűzei, fogadjatok a révbe,
És bátorítsatok föl engemet.
Oly földet hagytam el, hol a királyok
Rabszolgává teszik a szellemet.
Védjétek lantom, melyet üldöznek; s ha
Dalom sziveitek meglágyítaná,
Tegyétek hamvam Tirtéus hamvához,
Meghalni jöttem e szép ég alá!

(Pest.)

A HEVESI RÓNÁN.

Hátrább vonúl mindegyre
És halványúl a Mátra.
Az esti nap piros fényt
Lövel kék homlokára.

Olyan ez a piros fény,
Mely a kék Mátrán lángol,
Mint kék szemű lyány arczán
A rózsaszínü fátyol.

Zörg a szekér, az ostor
Koronként egyet pattan . . .
Ezen kivűl a róna
Oly néma, oly zajatlan.

Leszálla a nap; vége
A piros alkonyatnak.
A messze látkör szélén
Pásztortüzek pislognak.

De pásztortűz-e az, vagy
Tán csillag, mely lelépett
Egy síró furulyának
Meghallgatása végett?

Emelkedik föl a hold;
Olyan szép s olyan halvány,
Mint a meghalt menyasszony
Bús vőlegénye karján.

S talán a hold valóban
Egy holt menyasszony árnya,
Kit a koporsóból visz
Az égbe szellemszárnya.

Oly szomorú ez a hold,
És még is rája nézek,
Nem nézhetek le róla,
Sugári megigéztek.

Oly mondhatatlanul bús
Ez a hold, hogy láttára
Eszembe jut éltemnek
Legkínosabb órája.

Magam sem tudom én, hogy
Mi történt ekkor rajtam?
De sírnom kell, zokognom,
Miként akkor zokogtam!

(Pest.)

NAGY-KÁROLYBAN

septemb. 7. 1846.

Hát e falak közt hangozának
Nagy szavaid, oh Kölcsey? . . .
Ti emberek, nem féltek: épen
E szent helyet ily nagy mértékben
Megszentségteleníteni?

Nem féltek-e, hogy sírgödréből
Kikél a megbántott halott?
Hogy sírgödréből ide jő el,
S — hogy hallgassatok — csontkezével
Szorítja össze torkotok?

Nem, ő a sírt el nem hagyandja;
De lenn, sírjában, nem hiszem,
Hogy könnyei ne omlanának
Éretted, te az aljasságnak
Sarába sülyedt nemzetem!

Mily szolgaság, milyen hizelgés!
S mindig tovább mennek, tovább,
S ki legszebben hizelg, az boldog. —
Ha már kutyákká aljasodtok:
Miért nem jártok négykézláb?

Isten, küldd e helóta népre
Földed legszörnyűbb zsarnokát,
Hadd kapjon érdeme díjába'
Kezére bilincset, nyakába
Jármot, hátára kancsukát!

SZ. J. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Senki sem szól így a fellegekhez:
«Napkeletre vándoroljatok, mert
Napkelet a szép hajnal hazája,
Ki rózsákat mosolyog reátok,
Lángrózsákat sötét arczotokra.»
Senki sem szól így a fellegekhez,
És ők még is napkeletre mennek,
Napkeletre vonja őket egy mély
Titkos sejtés lágy szellemkezekkel.
Mennek, mennek, és ha oda értek,
Megfürödnek a piros tengerben,
A hajnalnak sugártengerében,
És ha egyszer megfürödhetének,
Nem törődnek aztán életökkel,
Nem bánják, ha mindjárt elenyésznek,
Vagy ha hosszu pálya vár reájok,
Hosszu pályán vihar és sötétség.
Akkor is, ha szétszaggatta őket
A vihar s ők este haldokolnak:
Fölgyulad még egyszer arczulatjok,
S e pirúlás, végső órájokban,
Ifjuságuk visszaálmodása,
A dicső, az édes ifjuságé,

Midőn rájok a hajnal mosolygott. —
Mint a felhők, titkos sejtelemből,
Napkeletre vándoroltam én is . . . —

(Szatmár.)

CSALOGÁNYOK ÉS PACSIRTÁK.

Ugyan még meddig zengitek,
Ti holdvilágos emberek,
A régi kort,
Mit elsodort
Hullámival már az enyészet?
Mikor rontjátok le a fészket,
Mit várromokban raktatok,
Hogy ott versenyt huhogjatok
Vércsékkel és bagolyfiakkal?
Milyen kisértetes ez a dal! —
S dalolnak egyre még,
És szemeikben ég
A lelkesűlés lángja
Vagy a bánat könnyárja.
Ál lelkesűlés, gyáva könnyek!
Miket nekik meg nem köszönnek. —
Tudjátok-e, mik vagytok,
Kik a multról daloltok?
Halottrablók!
Halottrablók!
Sírjából fölássátok
A holt időt,
Hogy őt
Babérokért árulhassátok.
Én nem irígylem koszorútokat;
Penész van rajta és halotti szag!

Sínlődik az emberiség.
A föld egy nagy betegház,
Mindegyre pusztit a láz,
S már egy egész ország esék

Aldozatául,
És több eléjul;
S ki mondja meg:
Hol ébrednek föl majd e nemzetek,
Ezen-e vagy a más világon,
Muló-e vagy örök az álom? —
De ím a bajnak közepette
Fiait az ég el nem feledte,
Megszána minket nagy fájdalmainkban,
Orvost küld hozzánk, és ez utban is van,
És már maholnap meg is érkezik,
Midőn hóhérink észre sem veszik. —
Tiéd minden dal, minden hang,
Melyet kezemben ád a lant,
Te lelkesítesz engemet,
Te néked ontom én könyűimet,
Én tégedet köszöntelek,
Te a beteg
Emberiségnek orvosa, jövendő!

— — — — — — — — —

És ti elkésett dalnokok,
Hallgassatok!
Hallgassatok,
Bár lenne oly szívszaggató
S egyszersmind oly szívgyógyitó,
Mint csalogányé, szavatok.
A csalogány az alkony madara,
Már vége felé jár az éjszaka,
A hajnal közeleg;
Most a világnak
Nem csalogányok,
Hanem pacsirták kellenek.

(Szatmár.)

A BILINCS.

Szabadságért küzdött az ifju,
S börtönbe dobták, ottan űl,
És meg-megrázza és átkozza
Bilincsét nagy kegyetlenűl.
Bilincse ekkép szóla hozzá:
«Csörgess, de oh ne átkozzál!
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll!

Ugy-e nem ismersz? a szabadság
Csatáiban kard voltam én,
S épen talán a te kezedben
Villogtam a vér mezején.
Szerencsétlen te, szerencsétlen
Kardoddal hol találkozál!
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll.

Bilincset vertenek belőlem,
Belőlem, a ki kard valék,
S ki vélem vítt a szabadságért,
Most azt szorítom . . . . szörnyüség!
Szégyennek és haragnak pirja
A rozsda, a mely rajtam áll.
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll.»

(Nagy-Károly.)

SZERELEMNEK RÓZSÁKKAL...

Szerelemnek rózsákkal
Hintett nyoszolyája!
Megint lefektettem a
Lelkemet reája.

Szerelemnek rózsáiból
Tövis-e vagy illat,
Mely szívemig, életem
Gyökeréig elhat?

Akár tövis jut nekem,
Akár az illatja,
Mindegy! feküdj rá lelkem,
S álmodozzál rajta;
Álmodd meg azt a nagy szót,
A mely nincsen még meg,
A mely kifejezze majd:
Milyen forrón érzek

(Nagy-Bánya.)

SZERELMES VAGYOK ÉN ...

Szerelmes vagyok én,
Vagy tán tűzbe estem?
Nem tudom, de igaz,
Hogy ég lelkem, testem.

Látjátok pirulni
Halovány orczámat?
Hajnal-e vagy alkony,
A mi ottan támad?

Hajnal is alkony is;
Örömim hajnala,
Örömim hajnala,
Bánatim alkonya.

Megvallom: nem első
Bennem a szerelem,
De hogy az utósó,
Arra esküdhetem.

Szerelmem sasmadár;
Vagy égbe száll velem,
Vagy széjjelszaggatja
Körmeivel szivem.

(Nagy-Bánya.)

SZERELMES VAGYOK ÉN...

Szerelmes vagyok én;
Megmondjam-e, kibe?
Egy barna kis leány
Hófehér lelkibe!

Hófehér a lelke
Ennek a kis lyánynak;
Liliomszála ő
Az ártatlanságnak.

Fehér, mint a galamb,
A melynek képibe'
Isten a szent lelket
Az égből küldte le.

Szállj rám, fehér galamb,
Galambomnak lelke,
Hadd legyek megáldva,
Legyek megszentelve.

Hogyha már hallottam
Szárnyad csattogását.
Hadd halljam egy úttal
Szived dobogását!

(Nagy-Bánya.)

NEHÉZ, NEHÉZ A SZIVEM...

Nehéz, nehéz a szívem,
Rajta csügg a szerelem,
A szerelem bánata,
Roskadozok alatta.

Sem éjem sem nappalom,
Egyre csak gondolkodom,
Csak arról gondolkodom:
Gondolsz-e rám, angyalom?

Hogyha neked nem kellek,
Ne kelljek én senkinek;
Ha te nem szeretsz engem,
Az isten se szeressen!

(Szatmár.)

SZÁLL A FELHŐ...

Száll a felhő magasan, magasan.
Az én rózsám messze van, messze van.
Száll a felhő nyugotra, nyugotra,
A napnak is arra van az utja.

Szállj, felhő, szállj a rózsám fölébe,
Mondd, hogy oly bús a szivem, miként te.
Szállj te is, nap, a rózsám fölébe,
Mondd, hogy úgy ég a szívem, miként te.

(Berencze.)

BORÚS, KÖDÖS ŐSZI IDŐ...

Borús, ködös őszi idő;
A nap nem is pillant elő.
Hidegen jár a nap
Sötét felhők megett;
A kandalló tüze
Ád egy kis meleget.

Ajtóm, ablakom bezárva,
Üldögélek a szobába'.
Bánatosan nézek
Kandallóm tüzére,
Gondolván életem
Elmult idejére.

A mult idő nagy mezein
Hervadt lombok emlékcim;
Összeszedem őket,
Kötöm egy csomóba,
Ugy vetem bele az
Égő kandallóba.

Mint füstölnek, mint füstölnek;
De nem csoda, mert nedvesek;
Nedvesek, de nem az
Ősznek esőjétől,
Hanem szemeimnek
Sokszor folyt könnyétől.

Egy könny most is pillámon áll . . . .
Barna lyányka, ha itt volnál,
Letörlenéd-e ezt
Egy selyemkendővel,
Édes mosolygásod
Selyemkendőjével?

(Cseke.)

AZ ÉN KÉPZELETEM NEM . . .

Az én képzeletem nem a por magzatja
Mennydörgés volt apja, villámlás volt anyja,
Csecsemő korában sárkánytejet szopott,
Ifiú korában oroszlánvért ivott.

Nem is birtam vele, vad képzeletemmel,
Országról-országra vándorolni ment el,
Tenger zúgásával összekeveredett,
Ugy barangolta be a földet és eget.

Mint üstökös, nyargalt sivatag pusztákra,
Zöld vadonerdőkbe, kék hegyek ormára;
A vadonerdőkben tölgyeket szaggatott,
A hegyek tetején sziklákat ingatott.

Hol most e vad fiú? . . . egy kis virág mellett,
Melletted, barna lyány, mindig csak melletted,
Ott eped, suttog, mint a beteg esti szél . . . .
Szilaj képzeletem, be megszelidültél!

(Cseke.)

ERESZKEDIK LE A FELHŐ...

Ereszkedik le a felhő,
Hull a fára őszi eső,
Hull a fának a levele,
Még is szól a fülemile.

Az óra jó későre jár.
Barna kis lyány, alszol-e már?
Hallod-e a fülemilét,
Fülemile bús énekét?

Zápореső csak ugy szakad,
Fülemile csak dalolgat.
A ki bús dalát hallgatja,
Megesik a szíve rajta.

Barna kis lyány, ha nem alszol,
Hallgasd, mit e madár dalol;
E madár az én szerelmem,
Az én elsohajtott lelkem!

(Cseke.)

KINN A KERTBEN VOLTUNK...

Kinn a kertben voltunk,
Egymás mellett ültünk,
Az úr isten tudja,
Mi történt körűlünk?
Azt sem tudtam, mi van,
Ősz-e vagy kikelet?
Csak egyet tudtam, hogy
Veled vagyok, veled!

Mélyen bele néztem
Fekete szemedbe,

S fehér kezecskédet
Tartottam kezembe'.
Hogy úgy egymást néztük,
Ily szókat ejtettem:
Ha mi most itt kővé
Válnánk mind a ketten?

Azt mondtad: nem bánnád;
Vajon miért mondtad?
Azért-e, hogy már az
Életet meguntad?
Oh vagy tán azért, hogy
Boldogság lenne rád,
Ha együtt maradnánk
Örök időkön át?

(Erdőd.)

TE A TAVASZT SZERETED...

Te a tavaszt szereted,
Én az őszt szeretem.
Tavasz a te életed,
Ősz az én életem.

Piros arczod a tavasz
Virító rózsája,
Bágyadt szemem az ősznek
Lankadt napsugára.

Egy lépést kell tennem még,
Egy lépést előre,
S akkor rá jutok a tél
Fagyos küszöbére.

Lépnél egyet előre,
Lépnék egyet hátra,

S benne volnánk közösen
A szép meleg nyárba'.
(Szatmár.)

MI VAGY KEBLEM?...

Mi vagy keblem? nem más, mint egy szoba,
E szobának szívem az asztala,
Ez asztalon nagy ezüst pohárba'
Pezsgett, habzott a vidámság árja,
S gondtalanság volt a ház lakója,
S a pohárnak szomjas fölhajtója,
Ki, midőn a poharat kiitta,
Szívemet, az asztalt tele írta,
Tele írta fényes arany tollal,
Pávatollnál tarkább gondolattal. —

Nem lakik már itt a gondtalanság,
E jó fiút messze elzavarták,
Elzavarta egy hatalmas szellem,
A szerelem. Ez lakik most bennem,
Ez lakik most keblem szobájában
Halvány arczczal és sötét ruhában.
Az asztalhoz ment és leűlt mellé,
A pohárból az italt kiönté,
Letörölte a szép arany írást
Az asztalról, és helyébe írt mást;
S oh szerelem, az, a mit te irtál,
Feketébb a halálnál s a sírnál!
(Szatmár.)

TE VAGY, TE VAGY, BARNA KIS LYÁNY...

Te vagy, te vagy, barna kis lyány,
Szemem s lelkem fénye!
Te vagy mind a két életem
Egyetlen reménye!
Ha ez az egy reményem is
Elmulandó álom,
Nem leszek boldog sem ezen,
Sem a más világon!

Álldogálok a tó partján
Szomorúfűz mellett.
Nekem való hely; engem ily
Bús szomszédság illet.
Nézem lecsüggő ágait
Szomorúfűzfának,
Mintha azok csüggedt lelkem
Szárnyai volnának.

Elszállott már a madár a
Hervadt őszi tájról,
Hejh ha én is kiszállhatnék
Búmnak országából!
Nem szállhatok, mert búm oly nagy,
Oly nagy, mint szerelmem,
És szerelmem . . . és szerelmem . . .
Oh ez véghetetlen!

(Erdőd.)

HA SZAVAID MEGFONTOLOM...

Ha szavaid megfontolom,
Szeretsz engem, azt gondolom.
Mért nem mondod meg, ha szeretsz?
Ha nem szeretsz, mért hitegetsz?

Nem hiszed, hogy én szeretlek?
Az isten is úgy áldjon meg,
Ugy áldjon az isten engem,
A mily igaz a szerelmem.

Megszerettem szépségedet,
De még inkább szép lelkedet,
Szeretlek én oly igazán,
Mint engem az édes anyám.

Nem ohajtok én egy tavaszt,
Hogy véled átmulassam azt,
Sem egy tavaszt, sem egy telet,
Hanem egész életemet!

Egy napja van csak az égnek,
Egy holdja van csak az éjnek,
Egy isten van a világon,
Egy, csak egy a kivánságom.

Azt várom én, azt az órát,
Mikor így szólhatok hozzád
Ölelésem szent hevében:
«Édes kedves feleségem!»

(Cseke.)

KÖLTŐI ÁBRÁND VOLT, MIT EDDIG ÉRZÉK…

Költői ábránd volt, mit eddig érzék,
Költői ábránd és nem szerelem,
Mert meggyógyult e szív, a mely úgy vérzék,
És nem maradt a sebnek helye sem.
Ha szerelem lett volna keblem hullámzása,
Időknek multával sem nyúgott volna el.
Vad ár e szenvedély; a merre medrét ássa,
Sodor magával s végre bele halni kell.

Most értem én csak e szilaj folyóra.
Mint von magával, mint von, mint ragad!
Kiáltsatok rá a harangozóra,
Hogy verje félre a harangokat;
Nagy a veszély, s talán majd mentésemre jőnek . . .
De nem! hisz félrevert harang lázas szivem,
Hallá zaját a lyány és nem jött megmentőnek,
És hogyha ő nem jött, ne jőjön senki sem!

Oh lyány, oh lyány, hogy rám ily bánatot hozz,
Nem olvasám sejtésim könyviből!
Azért vontál csak oly közel magadhoz,
Hogy megvakuljak lelked fényitől?
Ugy fénylik lelked, mint a nap világa fénylett,
Midőn fogyatkozás még nem szennyezte meg;
De a mily hideg lesz a nap, ha minden élet
Kifogy, kihal kebléből, kebled oly hideg.

Mondád — és nem is reszketett beszéded —
Mondád, hogy soha senkit nem szeretsz.
Nem féled a boszúló istenséget,
Hogy szent czéljával ellenkezni mersz?
Vagy tán azt gondolod, hogy nincsen olyan férfi,
Ki megérdemlené a te szerelmedet?
Attól tartasz, hogy kincsét szíved elfecsérli,
És aztán vissza többé nem szerezheted?

Hisz meglehet, hogy tán csalódni fognál,
Ám, nem szeretni, oknak ez kevés;
A mozdulatlan, a holt nyúgalomnál,
Hidd, többet ér az élő szenvedés.
És csak azért nem fogsz-e építtetni házat,
Mert hátha egykor azt a tűz emészti fel?
S ezért türöd, midőn a nyár esője áztat,
S midőn a tél hideg karjával átölel?

De láttam én jól, hogy ajkad sohajta,
S innen hiszem: van szíved, lángoló,

Csakhogy az észnek jégpánczélja rajta,
Miként a volkán tetején a hó.
Szólj, oh leány, hogy így van, s várok türelemmel,
Mindaddig várok, míg nem mondod, hogy elég,
Várok békével, míg az óra nem jövend el,
Midőn birod hűségem nemcsaló jelét.

Hosszú idő, egy örökkévalóság
Lesz várásomnak minden napja majd.
Nézem magam, mint tengerek hajósát,
Kit a szél a part közelébe hajt,
De itt megfordul a szél, s látja bár a révet
A küzködő hajós: nem közeledhetik.
Kinos-keserves lesz ez örökszomju élet,
Hanem éretted még e kín is jól esik!

Nem fájhat úgy a betegek testének,
Ha éles vas jár át sebeiken,
Nem fájna úgy, ha tüzzel égetnének,
Mint e sovárgó vágy fáj én nekem.
Csak egy kis cseppet önts e fájdalom tüzére,
Egy cseppet a remény kútjából, oh leány,
Hogy évek mulva bár, de meg fog jőni bére
Gyötrelmeimnek, oh csak azt mondd, hogy: talán —

Nem, nem, ne biztass a jövővel engem,
Ne alamizsnát: üdvességet adj!
Hazudtam én, hogy várok türelemben,
Türelmem már is messze, messze hagy;
Fut, mint szilaj ló, s lelkem rája van kötözve,
S pályája mindig sűrübb rengetegbe vész,
A hol talán majd egy vadállat tépi össze,
Tudod, melyik vadállat? . . . a megőrülés!

Adj vissza, lyány, adj vissza enmagamnak,
Adj a világnak vissza engemet . . . .
Vagy mit beszélek? tarts meg, tarts magadnak,
Tiéd éltem, te el nem vetheted.

Oh mondd, hogy elfogadtad, mondd, hogy elfogadtad!
E nagy szavadra tán ég-föld reám szakad;
Mit bánom én? az isten szebb halált nem adhat,
Mint sírba dőlni a gyönyör terhe alatt! — —

S ha nem szeretsz, ha soha nem szeretnél?
Mindegy! hozzád van nőve szellemem,
Mint a levél a fához . . . . eljön a tél,
S akkor lehull, de már élettelen.
Ez sorsunk a sírig. Bár járj be messze földet,
Kerülj bár, mind hiába, engem el nem hagysz.
A soha el nem váló sötétség mellетted,
Mit árnyékodnak vélsz, az én bús lelkem az!

(Szatmár.)

ÁLMODTAM SZÉPET, GYÖNYÖRŰT...

Álmodtam szépet, gyönyörűt,
Álmodtam és fölébredék.
Mért keltettél föl oly korán?
Mért nem hagyál álmodni még?
Mit a való nem küld reám,
A boldogságról álmodám.
Miért bántottad álmamat? . . . .
Oh istenem, oh istenem!
Hát a boldogságról nekem
Még csak álmodni sem szabad?

Mondád többször, hogy nem szeretsz,
De nem hivém, nem hihetém.
Ne mondd, ne mondd már! mostan, ha
Nem mondod is, elhiszem én.
S midőn tudom, hogy szíveden
Fölirva nincs az én nevem:
Maradjak-e, elmenjek-e? . . . .
Marasztasz . . . . és miért? . . . . talán

Mulatni vágysz lelkem baján,
Melyet te hoztál rája, te!

Oh lyány, ez nagy kegyetlenség.
Bocsáss, bocsáss, hadd menjek el.
Nekünk egymástól válni, és . . . .
És mindörökre válni kell.
Futnék tőled, miként a por,
Mit a forgószél elsodor
Ember-nem-járta földekig;
De csak alig hogy léphetek,
Mert a bú, melyet elviszek,
Nagyon reám nehezedik.

Isten veled hát . . . . jaj nekem,
Hogy e szót ki kell mondanom!
Miért nem válik rögtöni
Halállá e hang ajkamon?
Isten veled . . . . nem, nem lehet!
Hagyd még megfogni kezedet,
Mely üdvemet szétszaggatá,
Mely jövőmet gyilkolta meg . . . .
Add kezed, hadd ömöljenek
Könyűim s csókjaim reá!

Könyűim-e vagy csókjaim,
Mi égeti jobban kezed?
Csók és könyű, mind a kettő
Nagyon, nagyon forró lehet,
Mert szerelmemmel egy helyen,
A szív mélységes mélyiben,
E tűzhegyben termettenek . . . .
Mint ájtatos zarándokok
Jövének fel, s ők boldogok,
Hogy kezeden halhatnak meg.

Egyet kérek . . . . ne félj, ne félj,
Nem kérem már szerelmedet,

Csak azt a kis vigasztalást,
Hogy nem feledsz el engemet.
Az emlékezet fonalát
Jövődön meddig nyujtod át?
Ha rám addig emlékezel,
Mig olyat lelsz, ki tégedet,
Mint én, olyan forrón szeret:
Ugy soha sem felejtesz el!

De nem kivánom, hogy ne lelj
Oly hű szivet, mint az enyém.
Nem szeretnélek oly nagyon,
Ha ezt a vágyat érzeném.
Ohajtom én: élj boldogul,
Szedj bármi fának ágirul,
Csak szedj te zöld leveleket,
S aztán vesd el, mint elvirúlt
Elszáradt régi koszorút,
Az én emlékezetemet!

(Szatmár.)

EGY PÁR RÖVID NAP...

Egy pár rövid nap, és én mennyit éltem!
Tükörbe nézni szinte nem merek,
Attól félek, hogy már hajam megőszült . . .
Ez a szív itten, oh ez oly öreg.

Az éjszakákat keresztülvirasztom.
Az álmot már nem is keresem én,
Ugy sem találnám. Nem tudok alunni,
Mióta bennem alszik a remény.

A kínok is már mind elfáradának,
Elfáradának engem bántani;
Pedig könnyebb a kínok gyilkait, mint
Holttestöket keblünkben hordani.

Én hordom őket és azt gondolom, hogy
Egy század óta hordom őket már.
Olyan nehéz és oly hideg halottak!
Fagy tőlök vérem, csak alig hogy jár.

Erőtlen szemmel nézek szerteszéjjel,
Mint a ki kőhöz vágta homlokát,
Aztán föleszmél félig, s két alakban
Lát mindent, s tisztán még semmit se' lát.

Nincs bennem élet, nincs a lélek bennem,
Kétségeim azt messze zavarák.
Ugy hull reám egy szebb idő emléke,
Mint sírhalomra a tépett virág.

(Szatmár.)

NEM CSODA, HA UJRA ÉLEK...

Nem csoda, ha ujra élek,
Mert hisz ujra láttam őt!
Visszaszállt belém a lélek,
Eszmélek, mint azelőtt.

Kín s reménység kebelemben
Ujra fáklyát gyujtanak,
És e fénynél e teremben
Kergetőznek, játszanak. —

Tudni most csak azt szeretném:
Mi volt e találkozás?
Csak azon tünődik elmém:
Véletlen vagy számitás?

Oh e lyányka oly rejtélyes,
Szíve olyan mély folyam,
Hogy szemem bár milyen éles,
Néz beléje hasztalan!

Rejtély vagy te, lyányka, nékem,
S állsz megfejthetetlenül;
Kárhozatom? üdvességem?
Egyik a kettő közül.

Oh de melyik? . . . . törhetetlen
Láncz körűlem e titok;
Vonna már el sorsom innen,
És nem szabadulhatok.

Bontsd ki, lyányka, e titoknak
Fátyolából homlokod,
Mert én addig el nem hagylak,
Míg le nem hull fátyolod . . . .

Jaj de kell, kell mennem, bárha
Bizonytalanság kisér;
Úr a sors, hajlok szavára,
Ő parancsol és nem kér.

Elmegyek, de nem örökre!
Majd ha fris virágokat
Hint a tavasz fürteidre,
Dalnokod meglátogat.

Én leszek az első fecske,
Mely ti hozzátok röpűl,
S minden reggel, minden este
Cseveg ablakod körűl.

Le a kertbe, a mezőre
Együtt járunk, úgy-e bár?
S nézzük, lyányka, a föld vére,
A patak, mi pezsgve jár.

Nézzük majd a sok virágot,
A mint nyílnak kelyheik,

S ha ezeket nyílni látod,
Szíved is tán megnyilik.
(Nagy-Károly.)

VOLT EGY SZEGÉNY FIÚ …

Volt egy szegény fiú,
Ki mindig éhezék;
Nem volt egy megevő falatja,
Nem szánta őt sem föld sem ég.

Hosszú, nagyon hosszú inség után
Igy szóla hozzá egy sötét alak:
«Én téged minden földi bajtól
Megszabadítalak.»

Az éh-halál volt, a kinek
Szavai ekkép hangozának;
És a fiú, hogy mentül hamarabb
Pihenjen, ment sírt ásni önmagának.

S a mint így sírján dolgozék,
A földben egy edényt talál,
A mely aranynyal, drágakővel
Csordultig áll.

A koldusból nagy úr lett,
Él fejedelmileg,
Körüle pompa, fény
És drága ételek.

Mért a fiú ezen dúsgazdagságban
Csak félig-meddig és csak néha vig?
Mert fél szegény, fél a fölébredéstől,
Azt véli, hogy csak álmodik. —

Én vagyok e szegény fiú,
S te a talált kincs, édes angyalom!
Nem merem hinni, hogy szeretsz;
Úgy félek, félek, hogy csak álmodom!...

(Nagy-Károly.)

ERDÉLYBEN.

Barangol és zúg, zúg az őszi szél.
Csörögnek a fák száraz lombjai,
Mint rab kezén a megrázott bilincs.
Hallgass, zugó szél, hadd beszéljek én!
Ha el nem hallgatsz, túlkiáltalak,
Mint nősirást az égiháború.
Egy nemzet és két ország hallja meg,
Mi bennem eddig titkon forra csak,
S a mit keblemből mostan kiröpítek,
Mint a volkán az égő köveket.
Az forra bennem, az fájt én nekem,
Hogy egy nemzetnek két országa van, hogy
E két-országos nemzet a magyar!
Ez tette lelkem pusztává, a bánat
Pusztájává, hol egy tigris lakik:
A vérszemű, a lángszemű harag.
Oh e vadállat hányszor verte el
Magányos éjim csendét, a midőn
Besüvöltötte puszta lelkemet! —
Mely ördög súgta, hogy kettészakadjunk,
Hogy szétrepeszszük a szent levelet,
Mit diadalmas őseink irának,
Szivök vérébe mártván kardjokat?
Kettészakadtunk, és a szép levélből
Rongyok levének, miket elsodort
És sárba dobott a századok viharja.
Lábbal tiportak bennünket. Könyűket
És jajkiáltást küldöttünk az égbe,
De panaszunkat az be nem fogadta,

A rabszolgákat nem hallgatja az meg,
Mert a ki jármot hágy nyakába tenni,
Méltó reá, hogy azt hurczolja is,
Míg össze nem dől a korbács alatt.
Tartottunk volna össze: a világ most
Tudná hirünket, nem volnánk kizárva
A templomból, hol a nagy nemzeteknek
A tisztelet tömjénét égetik.
Tartottunk volna össze, nem törölnénk
Szemünkből annyi fájdalmas könyűt,
Midőn forgatjuk reszkető kezünkkel
Történetünknek sötét lapjait.
A porszemet, mely csak magában áll,
Elfúja egy kis szellő, egy lehellet;
De hogyha összeolvad, összenő, ha
A porszemekből szikla alakúl:
A fergeteg sem ingathatja meg!
Fontoljuk ezt meg, elvált magyarok,
A mit mondtam, nem új, de szent igaz.
Az események romboló szele
Nem fú jelenleg, és a porszemek
Nyugton hevernek biztos helyökön;
De ha föltámad a szél, mielőtt
Egygyé olvadnánk: el-szétszór örökre
A nagy világnak minden részibe,
És soha többé meg nem leljük egymást.
Iparkodjunk. A század viselős,
Születni fognak nagyszerű napok,
Élet-halálnak vészes napjai.
Fogjunk kezet, hogy rettegnünk ne kelljen
Az eljövendő óriásokat.
Tartsuk meg a szép, a szent kézfogást,
Tartsuk meg azt, oh édes nemzetem!
Ki legelőször nyujtja ki kezét,
Azé legyen a hála s a dicsőség;
S ki elfogadni azt vonakodik?
Annak porára szálljon minden átok,
Melyet sirunkra majd virág helyett

Ültetni fognak maradékaink,
Kiket örökre megnyomoritánk!
(Koltó.)

SZERETSZ TEHÁT ...

Szeretsz tehát, kedves szép angyalom?
Szeretsz valóban, én nem álmodom!
De mért hagyád a végső pillanatnak:
Megfejtését e drága szent titoknak?

Egy pillanat hozá meg üdvemet
És elválási gyötrelmeimet;
Ugy jártam, mint ki palotát épittet,
S midőn fölépül, számkiűzik őtet.

Sovár szivemre föl nem tűzheted
Az ölelésnek tündér gyűrüjét;
Nem szakíthattam ajkad szép bokrárul
Egy csókvirágot édes útitársul.

Távol te tőled oly bús életem!
De egy eszmével meg-megszépitem:
Egykor mi mélyen, mélyen szállok én be
A viszontlátás gyönyörtengerébe!
(Koltó.)

MIKOR A LÁNCZ LEHULL ...

Mikor a láncz lehull
A rab lábairul,
Még sokáig úgy jár,
Mintha rajta volna,
A szomorú terhet
Annyira megszokta.

Te is, hogy megszoktad,
Szívem, a fájdalmat,
Most, mikor jó sorsom
Rólad azt lerázta,
Nem tudsz még örülni
Isten igazába'.

Örülj, örülj, szivem!
Ki örül, ha te nem?
Kinek van, mint neked,
Ilyen boldogsága?
Kinek van a földön
Ilyen mennyországa?
(Koltó.)

BUSÚLNAK A VIRÁGOK...

Búsulnak a virágok,
Szegénykék betegek,
Nincs messze már halálok,
Mert a tél közeleg.

Miként az aggastyánok
Megőszült fürtei,
Ugy hullanak a fáknak
Sárgult levelei.

Hiába a vidéken
Körültekintenem,
Nincs a nagy messzeségben
Egy zöld bokrocska sem.

Van egy! majd elfeledtem . . .
Lelkem, te vagy, te vagy
A zöld bokor, a melyben
Az ősz nyomot nem hagy;

Rajtad folyvást teremnek
S fognak virítani
A boldog szerelemnek
Örökzöld lombjai.
(Koltó.)

RÖVIDRE FOGTAM A KANTÁRSZÁRAT...

Rövidre fogtam a kantárszárat,
Régóta fut a lovam, kifáradt,
Szájában tajtékos a zabola,
Sarkantyúmtól véres az oldala.

Egy gondolat kergetett engemet,
Ha galambom az enyim nem lehet!
Mint hegyes nyílvessző a madarat,
Úgy űzött engem ez a gondolat.

Lassan, lassan, jó lovam, lassan járj,
Ez a rosz gondolat elmaradt már,
Egy kökényfa bokrában megakadt,
A bokor tüskéi közt szétszakadt.

Kökényszemeket szerettem hajdan,
De szerencsés ezekkel nem voltam.
Most fekete szem tőrébe estem,
Ennél tán majd megsegít az isten.

(Koltó.)

KELLEMETLEN ŐSZI REGGEL...

Kellemetlen
Őszi reggel.
Kedvetlen, borús idő.
Hulldogál az
Elvirított
Őszi tájra az eső.

A szobában
Ketten ülünk
Együtt: én s az unalom.

Terhes vendég!
Mint malomkő
Csügg rajtam. De megcsalom.

Szépen titkon
A szobából
Kiröpítem lelkemet.
Szállj, lelkem, szállj,
Messze, messze . . .
Útad napnyugatra vedd.

Napnyugatra
Vannak, a kik
Én előttem kedvesek:
Agg szülők és
Ifju lyányka
S mind, a kiket szeretek.

Járd be őket,
Járd be sorra,
S jőj meg késő est felé
Édességgel
Megterhelve,
Mint virágokról a méh.

(Koltó.)

VÉRES NAPOKRÓL ÁLMODOM...

Véres napokról álmodom,
Mik a világot romba döntik,
S az ó világnak romjain
Az új világot megteremtik.

Csak szólna már, csak szólna már
A harczok harsány trombitája!
A csatajelt, a csatajelt
Zajongó lelkem alig várja!

Örömmel vágom én magam
Föl paripámra a nyeregbe!
A bajnokok sorába én
Szilaj jókedvvel nyargalok be!

Ha megvagdalják mellemet,
Fog lenni, a ki bekötözze,
Fog lenni, a ki sebemet
Csókbalzsammal forrasztja össze.

Ha rabbá tesznek, lesz, a ki
Homályos börtönömbe jő el,
S föl fogja azt deríteni
Fényes hajnalcsillag-szemével.

Ha meghalok, ha meghalok
A vérpadon vagy csatatéren,
Lesz, a ki majd holttestemről
Könyűivel lemossa vérem!

(Berkesz.)

VILÁGOSKÉK A CSILLAGOS ÉJSZAKA..

Világoskék a csillagos éjszaka,
Tárva-nyitva szobámnak az ablaka.
Az ablakból tekintetem az égen,
Lelkem pedig angyalomnak ölében.

A csillagos ég és az én angyalom
Mindennél szebb, a mi csak szép, mondhatom
Én legalább a világot bejártam,
De ezeknél szebbet sehol nem láttam.

Fogytán van a hold, úgy ballag lefelé
A megé a messze kéklő hegy megé.
A fogyó hold talán az én bánatom,
Oly halvány, hogy már csak alig láthatom

Magasan áll a fiastyúk az égen,
Szólanak a kakasok a vidéken,
Hajnalodik, hüvös csipős szél támad,
Hüvös szárnya legyintgeti orczámat.

Itt hagynám már ablakom, hogy elmenjek
Lefeküunni és álmodni; de minek?
Álmodni úgy sem tudnék én oly szépet,
Mint a mily szép most előttem az élet.

(Koltó.)

E. R. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Tavaszszal menj ki a szabadba,
Hol fris patak suttog szaladva,
Kergetvén az est szellejét,
Mely a virágok illatával
És a csalogányok dalával
Fut a mezőben szerteszét,
Míg mosolyogva néz le rája
A csillagok s a hold sugára. —
S ha patakzajjal, madarak dalával,
Virágillattal, csillag- s holdsugárral
Ifjúi lelked, lyányka, megtelik,
Eredj haza, s aludjál reggelig,
És a mit ekkor álmodol jót, szépet,
Adja meg mindazt a jövendő néked!

(Debreczen.)

K. J. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Szived bölcsőben fekvő csecsemő;
Ott fekszik és még mélyen alszik ő,
De majd felébred és keservesen sír...

Akkor, szép gyermekem,
Legyen szelíden ringató dajkája
A nyájas szerelem.
(Debreczen.)

MI VAN INNEN TÁVOL...

Mi van innen távol? a Tisza...
Mi van a Tiszán túl? Hortobágy...
Hortobágyon túl? egy szép leány,
Kihez lelkem visszavágy!

Szép leány, szép barna kis leány,
Tőled oh be messze estem el!...
Csak azt tudhatnám, hogy legalább
Néha rám emlékezel!

Engemet sokszor meglátogat
A jó angyal, az emlékezet,
És karon fog, s öntudatlanúl,
Kedvesem, hozzád vezet.

Az ős vár, melynek tündére vagy,
Mely a dombról a rónára lát,
Hol a kék Szamosban tölti a
Holdvilág az éjszakát,

És a kert a vári domb alatt,
És a kertben a tó partinál
A gyászfűzek néma lombjai —
Mind ez, mind előttem áll.

Oh e kertben kert volt életünk,
Minden óránk benne egy virág;
Mult- s jövőnket a gazdag jelen
Koszorúi takarák. —

Lyányka, hogyha visszagondolod
E dicső kort: dobog-e szived?
Költ-e benned, mint én bennem, oly
Édes érzeményeket?

Várod-e úgy, mint én a napot,
Mely kettőnket összehoz megint?
Én hiszem, hogy e szép kor felé
Szép szemed gyakran tekint!

(Pest.)

NEM ÉRT ENGEM A VILÁG...

Nem ért engem a világ!
Nem fér a fejébe,
Egy embernek éneke
Hogy lehet kétféle?
Hogy dalolhat az jelenleg
Szívrepesztő bánatot,
Ki elébb egy pillanattal
Úgy örült, úgy vígadott?

Ember és polgár vagyok.
Mint ember mi boldog!
És mint polgár, lelkemen
Mily keservet hordok!
Az örömnek könnyét sírom,
Ha lyánykámra gondolok;
Fájdalomnak könnyét sírom,
Ha hazámhoz fordulok.

Keblemben a szerelem
Virágbokrétája,
Fejemen honszeretet
Töviskoronája;
Így lantomra majd megsebzett
Homlokom vércseppje hull,

Majd egy illatos levélke
Bokrétám virágibul.

(Pest.)

RESZKET A BOKOR, MERT...

Reszket a bokor, mert
Madárka szállott rá.
Reszket a lelkem, mert
Eszembe jutottál,
Eszembe jutottál,
Kicsiny kis leányka,
Te a nagy világnak
Legnagyobb gyémántja!

Teli van a Duna,
Tán még ki is szalad.
Szivemben is alig
Fér meg az indulat.
Szeretsz, rózsaszálam?
Én ugyan szeretlek,
Apád anyád nálam
Jobban nem szerethet.

Mikor együtt voltunk,
Tudom hogy szerettél.
Akkor meleg nyár volt,
Most tél van, hideg tél.
Hogyha már nem szeretsz,
Az isten áldjon meg,
De ha még szeretsz, úgy
Ezerszer áldjon meg!

(Pest.)

HALHATLAN A LÉLEK...

Halhatlan a lélek, hiszem,
De más világba nem megy át,
Csak itt lenn a földön marad,
A földön él és vándorol.
Többek közt én, emlékezem,
Rómában Cassius valék,
Helvécziában Tell Vilmos,
Párizsban Desmoulins Kamill...
Itt is leszek tán valami.

(Pest.)

KARÁCSONKOR.

Én hozzám is benézett a karácson,
Tán csak azért, hogy bús orczát is lásson,
És rajta egy pár reszkető könyűt.

Menj el, karácson, menj innen sietve,
Hiszen családok ünnepnapja vagy te,
S én magam, egyes-egyedűl vagyok.

Meleg szobám e gondolattól elhül.
Miként a jégcsap függ a házereszrül,
Úgy függ szivemről ez a gondolat.

Hejh be nem így volt, nem így néhanapján!
Ez ünnep sokszor be vigan viradt rám
Apám, anyám és testvérem között!

Oh a ki együtt látta e családot,
Nem mindennapi boldogságot látott!
Mi boldogok valánk, mert jók valánk.

Embert szerettünk és istent imádtunk;
Akármikor jött a szegény, mi nálunk
Vigasztalást és kenyeret kapott.

Mi lett a díj? rövid jólét multával
Hosszú nagy inség . . . tenger, melyen által
Majd a halálnak révéhez jutunk.

De a szegénység én nekem nem fájna,
Ha jó családom régi lombos fája
Úgy állna még, mint álla hajdanán.

Vész jött e fára, mely azt szétszaggatta;
Egy ág keletre, a másik nyugatra,
S éjszakra a törzs, az öreg szülők.

Lelkem szülőim, édes jó testvérem,
Ha én azt a kort újolag megérem,
Hol mind a négyünk egy asztalhoz ül! . . .

Eredj, reménység, menj, maradj magadnak,
Oly kedves vagy, hogy hinnem kell szavadnak,
Ámbár tudom, hogy mindig csak hazudsz . . .

Isten veled, te szép családi élet!
Ki van rám mondva a kemény itélet,
Hogy vágyam űzzön és ne érjen el.

Nem nap vagyok én, föld és hold körében;
Mint vészt jelentő üstökös az égen,
Magányos pályán búsan bújdosom.

(Pest.)

A MAGYAR NEMZET.

Járjatok be minden földet,
Melyet isten megteremtett,
S nem akadtok bizonyára
A magyar nemzet párjára.
Vajon mit kell véle tenni:
Szánni kell-e vagy megvetni? —
Ha a föld isten kalapja,
Hazánk a bokréta rajta!
Oly szép ország, oly virító,
Szemet-lelket andalító,
És oly gazdag! . . . aranysárgán
Ringatózik rónaságán
A kalászok óczeánja;
S hegyeiben mennyi bánya!
És ezekben annyi kincs van,
Mennyit nem látsz álmaidban.
S ilyen áldások daczára
Ez a nemzet még is árva,

Még is rongyos, még is éhes,
Közel áll az elveszéshez.
S szellemének országában
Hány rejtett gyöngy és gyémánt van!
S mind ezek maradnak ott lenn,
Vagy ha épen a véletlen
Föl találja hozni őket,
Porban, sárban érnek véget,
Vagy az inség zivatarja
Őket messze elsodorja,
Messze tőlünk a világba,
Idegen nép kincstárába.
És ha ott ragyogni látjuk,
Szánk-szemünket rájok tátjuk,
S ál dicsőséggel lakunk jól,
Hogy ez innen van honunkból.
Ez hát nemes büszkeségünk,
Melyről annyiszor mesélünk?
Azzal dicsekedni váltig,
A mi szégyenünkre válik! . . .
Csak a magyar büszkeséget,
Csak ezt ne emlegessétek!
Ezer éve, hogy a nemzet
Itt magának hazát szerzett,
És ha jőne most halála,
A jövendő mit találna,
Mi neki arról beszélne,
Hogy itt hajdan magyar éle?
S a világtörténet könyve?
Ott sem lennénk följegyezve!
És ha lennénk, jaj mi nékünk,
Ezt olvasnák csak felőlünk:
«Élt egy nép a Tisza táján,
Századokig lomhán, gyáván.» —
Oh hazám, mikor fogsz ismét
Tenni egy sugárt, egy kis fényt
Megrozsdásodott nevedre?
Mikor ébredsz önérzetre?

(Pest.)

EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET...

Egy gondolat bánt engemet:
Agyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
A melyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
Mely elhagyott, üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj én nekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó mennydörgés dönt le...—
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép,
Pirosló arczczal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
«Világszabadság!»
S ezt elharsogják,
Elharsogják keleттől nyúgatig,
S a zsarnokság velök megütközik:
Ott essem el én,
A harcz mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivembül,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az aczéli zörej,
A trombita hangja, az ágyudörej,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivivott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva. —
Ott szedjék össze elszórt csontomat,
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kiséretével
A hősöket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

(Pest.)

BETŰRENDES TARTALOM-MUTATÓ.

Kisebb költemények 1842—1846.

LESZIK K. KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST